

EUROPESE GEMEENSCHAP
VOOR KOLEN EN STAAL
HOGE AUTORITEIT

ONTWIKKELING VAN DE LONEN, DE ARBEIDS-
VOORWAARDEN EN DE SOCIALE ZEKERHEID
IN DE INDUSTRIEEN DER GEMEENSCHAP
IN 1961

EUROPESE GEMEENSCHAP
VOOR KOLEN EN STAAL
HOGE AUTORITEIT

ONTWIKKELING VAN DE LONEN, DE ARBEIDS-
VOORWAARDEN EN DE SOCIALE ZEKERHEID
IN DE INDUSTRIEEN DER GEMEENSCHAP
IN 1961

I N L E I D I N G

Ter voortzetting van de reeks publikaties inzake de ontwikkeling van de lonen, de andere arbeidsvoorwaarden en de sociale zekerheid in de industrieën van de landen van de E.G.K.S. legt de Hoge Autoriteit in dit document een aantal verslagen over betreffende de ontwikkeling op sociaal gebied in de industrieën van de Gemeenschap in het jaar 1961.

Met deze publikatie beoogt de Hoge Autoriteit voor elk van de zes landen van de Gemeenschap aan de onderscheidene instellingen van de E.G.K.S., alsmede aan de organisaties van werkgevers en werknemers gegevens ter beschikking te stellen over de belangrijkste aspecten van de sociale ontwikkeling in de onder haar ressorterende industrieën, beschouwd in het kader van de economische en sociale ontwikkeling.

Dit is de reden waarom - in het eerste deel van elk der nationale verslagen - allereerst een overzicht wordt gegeven van de economische toestand. Dit deel heeft dus niet ten doel, gegevens van economische of statistische aard te verschaffen - hiervoor bestaan verschillende gespecialiseerde publikaties - doch slechts enkele belangrijke economische gebeurtenissen in herinnering te brengen welke de sociale ontwikkeling hebben kunnen beïnvloeden. Deze ontwikkeling wordt vervolgens in grote lijnen behandeld in het tweede deel (beleid en algemene ontwikkeling op het gebied van de lonen en andere arbeidsvoorwaarden) en daarna in het derde deel meer gedetailleerd met betrekking tot de industrieën van de Gemeenschap (dit derde deel is getiteld : ontwikkeling in de industrieën van de Gemeenschap).

Ten einde het verslag meer volledig te maken, behandelt het vierde deel de ontwikkeling van de sociale zekerheid.

Aan het slot van elk verslag treft men een hoofdstuk "Conclusies" aan, dat slechts ten doel heeft een soort balans van deze ontwikkeling op te maken en eventueel aan te geven welke tendenties hiervoor kenmerkend waren.

De Hoge Autoriteit hoopt door middel van deze publikatie een bijdrage te leveren tot de verbetering van de kennis van de sociale ontwikkeling en van de oplossingen welke de betrokkenen, namelijk regeringen, werkgevers en werknemers hebben gevonden voor de vraagstukken welke zich in de verschillende landen hebben voorgedaan.

De medewerking van de werkgevers- en werknemersorganisaties bij het opstellen van dit document was, evenals in de voorafgaande jaren, zeer waardevol en de Hoge Autoriteit stelt het op prijs, deze organisaties hiervoor dank te zeggen.

I N H O U D S O P G A V E (*)

	<u>Blz.</u>
Duitsland	1
Belgie	38
Frankrijk	70
Italië	139
Luxemburg	174
Nederland	204

(*) Aan het begin van elk afzonderlijk rapport per land
is een gedetailleerde inhoudsopgave opgenomen.

D U I T S L A N D

INHOUDSOPGAVE

Blz.

<u>Hoofdstuk I</u>	-	De algemene economische toestand	3
<u>Hoofdstuk II</u>	-	De ontwikkeling van de lonen en de arbeidsvoorwaarden in de gehele economie	9
<u>Hoofdstuk III</u>	-	De ontwikkeling in de industrieën van de Gemeenschap	18
<u>Hoofdstuk IV</u>	-	Sociale zekerheid	34
<u>Conclusies</u>			36

Hoofdstuk I - De algemene economische toestand

1. In het jaar 1961 was de algemene economische toestand zowel in verloop als in de onderlinge vergelijking der bedrijfstakken veel minder uniform dan in 1960. De buitengewoon sterke opleving welke reeds in 1959 begon en op geheel 1960 haar stempel drukte, hield ook in de eerste maanden van 1961 nog aan. Ditmaal was echter de in het zomerseizoen gebruikelijke vertraging van de groei eerder en uitgesprokener aanwezig dan in de voorgaande jaren en naar de mening van verschillende waarnemers vertoonde zij duidelijke trekken van een recessie. Eerst in de herfst zette, samenhangend met de in dat seizoen gebruikelijke ontwikkeling, een nieuwe opleving in welke echter de industriële produktie slechts enkele percenten boven de stand van de overeenkomstige periode van het vorige jaar bracht. Ten opzichte van 1960 steeg het jaargemiddelde der industriële produktie in 1961 nauwelijks 7 %, terwijl van 1959 tot 1960 deze stijging met 12 % bijna het dubbele bedroeg.
2. Het indexcijfer van de industriële produktie per arbeidsdag lag in de eerste drie maanden van het jaar telkens 9 tot 12 % boven de daarmee vergelijkbare waarden van het vorige jaar.

T a b e l I

Indexcijfer van de industriële produktie per arbeidsdag
(1958=100) (1)

Jaar	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jaargemiddelde
1959	95	100	105	107	108	109	101	102	114	116	123	118	108
1960	111	115	120	121	124	124	113	112	127	126	135	126	121
1961	123	127	130	133	132	130	119	116	131	132	138	134	129
Verandering 1960/59 in %	+17	+15	+14	+13	+15	+14	+12	+10	+11	+9	+10	+7	+12
Verandering 1961/60 in %	+11	+10	+8	+10	+6	+5	+5	+4	+3	+5	+2	+6	+7

(1) Algemeen Bulletin voor de Statistiek van het Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen No. 10/1962.

De hoge groeipercentages van de eerste vier maanden werden in geen der volgende maanden meer bereikt. De duidelijke vertraging van de groei hield wellicht verband met de voornaamste economische maatregel in 1961, de revaluatie van de Duitse Mark op 5 maart 1961 met 4,7 %, die bedoeld was om de algemeen als "oververhit" beschouwde conjunctuur af te remmen en om op de buitenlandse betalingsbalans der Bondsrepubliek een daling te bewerkstelligen van het voortdurend groeiende betalingsoverschot dat bij de belangrijkste handelspartners toenemende deviezenmoeilijkheden had te weeggebracht (1).

3. Tegen deze achtergrond was de "zomerpauze" opvallender dan in de voorafgegangene jaren. Terwijl in de maanden juli en augustus van het jaar 1959 de industriële produktie per arbeidsdag slechts circa 6 % en in 1960 maar rond 9 % onder het gemiddelde van het tweede kwartaal lag, bedroeg de achterstand in 1961 11 %. Terwijl in de twee voorafgaande jaren de tot dan toe bereikte hoogste waarden (mei, respectievelijk juni) al in september merkbaar werden overschreden, kwam in september 1961 de produktie slechts even boven het gemiddelde van het eerste halfjaar. Terwijl in het jaargemiddelde 1960, evenals in de twee eerste kwartalen 1961, de produktie telkens in meer dan 90 % van alle bedrijfstakken toenam en slechts in een heel enkele bedrijfstak terugliep, was in de verslagperiode het aandeel der bedrijfstakken met teruglopende produktie - gemeten naar hun aandeel in de produktie - in juli 24 %, in augustus 14 % en in september 26 %. In september komen hierbij nogmaals 27 % bedrijfstakken met stagnatie zodat voor het eerst sinds lange tijd in meer dan de helft der Duitse industrie geen merkbare produktiestijging viel te noteren (2).
4. Deze sterke, in heel wat bedrijfstakken zelfs in een produktievermindering omslaande vertraging der expansie werd niet slechts - zoals men nog tot voor kort aannam - veroorzaakt door uitputting van technische capaciteit of van

(1) Vergelijk de verklaringen die de Minister voor Economische Zaken der Bondsrepubliek voor de radio en de pers aflegde in de dagen volgende op de revaluatie, gepubliceerd in Bulletin der Bondsregering No. 46 van 8.3.1961, blz. 417 en No. 47 van 9.3.1961, blz. 427

(2) "WWI-Mitteilungen", No. 11/1961, blz. 267.

arbeidskrachten, maar stellig ook door de veranderde vraag. Het aantal bij de industrie binnenkomende orders, dat in de afgelopen jaren voortdurend was gestegen en tussen 1959 en 1960 steeg met 15 %, aanzienlijk meer dus dan de produktie, viel na de eerste helft van het jaar terug tot onder het cijfer van dezelfde tijd van het vorige jaar. Voor het eerst sedert het einde van 1958 kwamen er bij de industrie in de nazomer van 1961 minder orders binnen dan er werden geleverd.

T a b e l II
Indexcijfer van de industriële orders per arbeidsdag
(1954=100) (1)

jaar	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jaarge- middelde
1960	177	183	209	194	209	191	203	200	212	214	218	201	211
1961	202	193	216	195	201	206	194	187	200	212	215	193	201
Veran- dering 1961/60 in %	+14	+5	+4	+1	-4	+8	-4	-6	-6	-1	-1	-4	0

De daling was groter bij de exportorders dan bij die voor het binnenland. Het indexcijfer van de exportorders zakte van de in januari 1961 bereikte recordhoogte van 267 punten tot 210 punten in augustus van hetzelfde jaar, met meer dan 21 % dus (in 1960 was het in hetzelfde tijdvak op ongeveer gelijke hoogte gebleven), terwijl de binnenlandse orders tussen januari en augustus slechts met krap 4 % terugliepen.

5. De overspanning op de arbeidsmarkt duurde voort. Het indexcijfer van de in de industrie (mijnbouw en verwerkende industrie) tewerkgestelde arbeiders steeg van 1960 tot 1961 nogmaals met 2 % en bleef praktisch het gehele

(1) Berekening van het Bondsministerie van Economische Zaken. Geciteerd uit "Wirtschaftskonjunktur-Berichte" van het IFO-Instituut voor Economisch Onderzoek, München, No. 1, 1962, en eerdere publikaties.

jaar 1961 (uitgezonderd de maanden januari, februari en december) op de stand van 105 punten (1958=100), die het in oktober en november van het afgelopen jaar had bereikt (1).

In alle maanden van het jaar 1961 stonden er minder werklozen ingeschreven dan op de overeenkomende tijdstippen in een der voorafgaande jaren na de oorlog.

T a b e l I I I

Aantal werklozen/Maandgemiddelde (2)
(in duizendtallen)

jaar	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jaarge- middelde
1960	627	530	257	189	153	134	119	113	112	122	136	272	235
1961	390	292	163	131	112	99	93	98	95	99	113	223	161
Veran- dering 1961/60 in %	-38	-44	-37	-31	-27	-26	-22	-13	-15	-19	-17	-18	-31

In overeenstemming hiermede was ook het aantal open plaatsen steeds hoger dan in de overeenkomende maanden van het vorige jaar. Slechts aan het begin en aan het einde van het jaar was het, onder invloed van het seizoen, minder dan een half miljoen. Het jaargemiddelde van het aantal werkaanbiedingen steeg van 1960 tot 1961 met circa 18 % (3).

Evenals in de voorgaande jaren kon het arbeidspotentieel weer worden uitgebreid door het aanwerven van buitenlandse arbeidskrachten. In de loop van het jaar werden 154.000 nieuwe buitenlandse krachten aangeworven en geplaatst (4). Daarmede overschreed het aantal buitenlandse arbeidskrachten in de Bondsrepubliek af en toe het half miljoen.

De oprichting van de Berlijnse muur op 13 augustus 1961, zowel wegens de uitwerking op de wereldpolitiek als wegens de noodlottige betekenis voor het Duitse volk de belangrijkste politieke gebeurtenis van het

- (1) Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen, l.c.
 (2) " " " " " " " " , l.c.
 (3) " " " " " " " " , l.c.
 (4) Officiële Mededelingen van het Bondsbureau voor Arbeidsbemiddeling
 en Werkloosheidsverzekering, No. 12/1961.

jaar, bracht daarentegen de stroom van vluchtelingen uit de door de Sovjets bezette zone vrijwel volledig tot stilstand. De sterke verschuivingen die reeds in de voorgaande jaren te bemerken waren in de structuur van het arbeidspotentieel zetten zich in de loop van 1961 voort, zij het ook in een over het geheel genomen langzamer tempo. De drie voornaamste afvloeiingssectoren, landbouw, steenkolenmijnen en huishoudelijke diensten, zagen vanaf 1959 tot 1960 (telkens per ultimo september) het bestand der tewerkgestelden met 9,2, 8,2 en 7 % teruglopen. Van 1960 tot 1961 liggen de afvloeiingspercentages van deze zelfde sectoren op 2,6, 2,6 en 3,1 %. In de sector dienstverlening, waar het bestand der tewerkgestelden van 1959 tot 1960 daalde met 1,3 %, steeg dit van 1960 tot 1961 met 1,8 %. Aan de andere kant zijn ook de extreme stijgingspercentages 1960/61 toch nog lager dan die van 1959/60: +5,0 in plaats van +6,7 % voor de gehele metaalnijverheid en +4,2 in plaats van 5,5 % voor de chemische industrie. Bijzondere vermelding verdient het feit dat de stijgingspercentages van het aantal tewerkgestelden in de ijzer- en staalindustrie bijna de helft lager waren en meer dan de helft in de automobielenindustrie.

6. Evenals in het vorige jaar - zij het ook in mindere mate - kwam de toeneming der industriële produktie in verband met de voorgaande uitputting der arbeidsreserves vooral tot stand door een stijging der arbeidsproduktiviteit. De produktie per manuur steeg echter in de Westduitse industrie in 1961 slechts met 5,0 %, een percentage dat sedert 1953 slechts eenmaal niet werd behaald en dat in de jaren 1959 en 1960 telkens voor meer dan de helft werd overschreden (1).

Parallel aan de ontwikkeling der industriële produktie werd ook de stijging der arbeidsproduktiviteit in het tweede halfjaar 1961 duidelijk trager:

(1) Vergelijk voor de jaarlijkse stijging der arbeidsproduktiviteit in de voorgaande jaren: Hoge Autoriteit, De ontwikkeling van de lonen, de arbeidsvoorwaarden en de sociale zekerheid in het jaar 1960, blz.5.

T a b e l IV

Produktie per manuur in de Westduitse industrie
in het jaar 1961 (exclusief bouwnijverheid
en energiebedrijven) (1)

1e kwartaal	+ 5,7 %
2e kwartaal	+ 5,2 %
3e kwartaal	+ 4,8 %
4e kwartaal	+ 4,3 %
jaargemiddelde	+ 5 %

7. De reeds in 1960 ingezette stijging van het prijspeil kreeg in 1961 een nog uitgesprokener karakter. De voornaamste indexcijfers der prijzen stegen van 1960 tot 1961 (telkens van december tot december) in een orde van grootte tussen 0,5 en 9,3 %. Aan de spits lagen met 9,3 % de bouw-prijzen, gevolgd door de produktieprijzen voor landbouwprodukten (+4,3 %) en de kleinhandelsprijzen (+3,3 %), terwijl de produktieprijzen van industriële produkten en de grondstofprijzen met +0,9 % en +0,5 % verhoudingsgewijs stabiel bleven.

T a b e l V

Indexcijfer voor de kosten van levensonderhoud/
Verbruikers uit de middengroep nieuwe reeks (1958=100)
Verhoudingen verbruik en prijzen van het jaar 1958 (2)

jaar	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jaarge- middelde
1960	102	102	102	102	103	103	103	102	102	102	103	103	102
1961	104	104	104	104	105	106	106	106	105	105	106	106	105

(1) "Wirtschaft und Statistik", No. 2/1962

(2) Algemeen Bulletin voor de Statistiek van het Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen, No. 10/62.

8. De economische ontwikkeling in de onderscheidene takken liep erg uiteen. Terwijl het jaargemiddelde der produktiestijging per arbeidsdag van 1960 op 1961 in de sector investeringsgoederen 8,3, in de sector grondstoffen en produktiegoederen 5,8, in de sector verbruiksgoederen 4,3, in de voedings- en genotmiddelenindustrie 4,2 en in de mijnindustrie 1,7 % bedroeg, behoort tot de industrieën met produktiedaling vooral de ijzerfabricerende industrie met -2,2 % (1).
9. Een dergelijk sterk uiteenlopen was ook aanwezig in de ontwikkeling van het bestand der tewerkgestelden en in die van de arbeidsproduktiviteit. Veruit de grootste stijging der arbeidsproduktiviteit in de industriële sectoren vond plaats in de mijnen, met een stijging van 8,8 %, terwijl de ijzerfabricerende industrie met -3,2 % de laagste waarde vertegenwoordigt.

Hoofdstuk II - De ontwikkeling van de lonen en de arbeidsvoorwaarden in de gehele economie

a) Contractuele lonen en arbeidsvoorwaarden

10. Het jaar 1961 bracht in de meeste economische sectoren wel de grootste activiteit op het gebied der collectieve arbeidsovereenkomsten sedert 1953 met zich mede. In totaal werden in 1961 de contractuele lonen en salarissen van meer werknemers en met een hoger percentage verhoogd als ooit sedert 1954.

T a b e l VI
Collectieve arbeidsovereenkomsten 1954 - 1961 (2)
Aantal werknemers in duizendtallen

Jaar	Nieuwe c.a.o.'s voor		Verhogingen c.a.o.-loen in %		
	Arbeiders	Employés	Arbeiders	waarvan Looncompensatie	Employés
1954	8.500	2.600	5,4	-	5,1
1955	8.900	2.400	7,8	-	7,6
1956	9.312	2.079	9,1	3,1	6,9
1957	8.494	2.629	8,7	2,9	6,8
1958	7.933	2.498	6,8	1,5	5,8
1959	10.287	2.364	6,4	1,0	6,1
1960	11.085	2.740	8,2	0,2	9,5
1961	14.095	4.204	9,1	0,1	8,5

(1) Jaarboek voor de Statistiek 1962, blz. 238 e.v.

(2) "WWI-Mitteilungen", No. 11/1962. Vanaf 1959 inclusief Saargebiet.

11. In de gehele industriële economie, met inbegrip van de overheidssector, steeg in 1961 het gemiddelde contractuele uurloon der arbeiders met 8,2 % (november 1960 tot november 1961).
12. Parallel aan de verhoging der contractuele uurlonen en salarissen kregen in 1961 grotere groepen werknemers een kortere contractuele arbeidsduur. In het tweede halfjaar 1961 was de contractuele arbeidsduur voor circa 45 % van de rond 20 miljoen werknemers in de Bondsrepubliek korter dan 45 uur per week en bedroeg deze voor nog 28 % 45 uur. Voor 27 % van alle werknemers gold een langere contractuele, respectievelijk wettelijke arbeidsduur van 48 uur (1).

Ten opzichte van het vorige jaar steeg het aandeel der werknemers met een kortere arbeidsduur dan 45 uur van 37 tot 45 %, terwijl nog steeds ongeveer een zelfde aantal 45 uur werkt. Vooral het aantal werknemers met een wekelijkse arbeidsduur van 44 uur is gestegen (van 6,6 tot 8,1 miljoen). De stijging van het aantal tewerkgestelden met een wekelijkse werktijd van 45 en minder uren is procentueel ongeveer gelijk, maar absoluut veel kleiner (van 0,66 tot 0,82 miljoen) (2).

13. De verkorting van de arbeidsduur evenals de loonsverhogingen werden in toenemende mate overeengekomen in de vorm van plannen voor jaarlijkse etappes lopende over meerdere jaren naar het voorbeeld van de overeenkomst van Bad Homburg van 1960 voor de metaalindustrie.

Verkortingen van de contractuele wekelijkse arbeidsduur van 44 of 45 uur tot 40 uur werden voor het tijdvak van 1961 tot 1965 onder andere

-
- (1) Mededelingendienst 237/61 en 385/61 van het Duits Verbond van Vakverenigingen van 11.8 en 20.12.61.
 - (2) Voor de cijfers van 1960 vergelijk men: Hoge Autoriteit, De ontwikkeling van de lonen, de arbeidsvoorwaarden en de sociale zekerheid in de industrieën van de Gemeenschap in het jaar 1960, blz. 30 e.v., alsmede de daar aangehaalde bronnen. Vermeldenswaard is het feit dat het aantal tewerkgestelden met 40-urige werkweek van 1960 tot 1961 met meer dan 10 % is gedaald en zulks niet wegens ongunstiger geworden arbeidsvoorwaarden, doch omdat de grootste groep van 40-uren werkers wordt gevormd door de mijnwerkers, wier aantal intussen om welbekende redenen is teruggelopen.

vastgelegd in de gehele metaalindustrie der Bondsrepubliek, in de bouwnijverheid, in het grafische bedrijf en in de holglasfabricerende bedrijven. Verder nog in de c.a.o.'s voor kleinere industrieën. Arbeidsduurverkortingen in etappes tot 1963 tot 42 of 42,5 uur werden onder andere overeengekomen in de chemische industrie, de fijnkeramische industrie, een deel der glasindustrie, de textielindustrie en in kleinere branches der verwerkingsindustrie (1).

De afspraken inzake de verwezenlijking van de 40-urenweek in 1965 gelden voor ongeveer 6 miljoen werknemers. Bij al deze afspraken is vastgelegd dat de werknemers volledige looncompensatie voor de ingekorte arbeidsduur zullen ontvangen.

14. Verder werden in de loop van 1961 de vakantiebepalingen in de mantel-c.a.o.'s voor circa 10 miljoen werknemers verbeterd. Merendeels werd de basisvakantie op 18 werkdagen gebracht. Aanvullende vakantiedagen worden in vele sectoren voortaan niet meer, zoals tot op heden, gegeven op grond van de duur van het dienstverband in het bedrijf, maar naar gelang de leeftijd (2).

b) Effectieve lonen en arbeidsvoorwaarden

15. In de gehele industriële economie (inclusief overheidssector) is het jaargemiddelde van de bruto-uurverdiensten van manlijke en vrouwelijke arbeiders tussen 1960 en 1961 nog sterker gestegen dan dat der contractuele lonen, namelijk met 10,4 %. Vanaf november 1960 tot november 1961 bedroeg de stijging 9,9 %. Terwijl in de voorgaande jaren over het algemeen het loonpeil in de industrie sterker steeg dan in de andere economische sectoren is in 1961 de stijging precies even

(1) "Der Arbeitgeber", No. 21/1961, blz. 662.

(2) Mededelingendienst 387/61 van het Duitse Verbond van Vakverenigingen van 21 december 1961.

groot. De verdiensten van de arbeiders in de industrie zijn echter circa 7 % hoger (1).

Het indexcijfer van de bruto-uurlonen in de industrie ontwikkelde zich als volgt:

T a b e l VII

Indexcijfer van de gemiddelde bruto-uurlonen in de industrie
(Bondsrepubliek zonder Seargebied) (2)
1958=100

jaar	februari	mei	augustus	november
1959	103	105	106	109
1960	110	113	117	121
1961	122	124	129	133

16. De omvang en het resultaat der loonbewegingen stonden niet geheel los van de algemene economische ontwikkeling, immers in het eerste halfjaar van 1961 werden voor meer dan 9 miljoen werknemers, dus voor meer dan 60 % van alle arbeiders, employés en beampten die in 1961 onder verbeterde contractuele voorschriften kwamen te vallen, nieuwe collectieve arbeidsovereenkomsten afgesloten.
17. In de herfst zei het Vakverbond Metaal alle vakantie-overeenkomsten, respectievelijk mantel-c.a.o.'s op die tot 31 december konden worden opgezegd. Geëist werd een minimumvakantie van 18 dagen voor werknemers ouder dan 18 jaar, van 21 dagen voor werknemers ouder dan 25 jaar en van 24 dagen voor werknemers ouder dan 30 jaar. Daarmede moest tegelijk in praktisch alle c.a.o.'s der metaalnijverheid de vakantieduur voortaan afhankelijk gesteld worden van de leeftijd en niet langer van de duur van het dienstverband in het bedrijf (3).

Eind november zei het Vakverbond Metaal verder de loon- en salarisovereenkomsten op in de zones Beieren, Berlijn en Noord-

..

(1) "Wirtschaft und Statistik", maart 1962, blz. 177.

(2) Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen, Algemeen Bulletin voor de Statistiek

(3) Persdienst van het Vakverbond Metaal, IX/66, van 26 oktober 1961.

Württemberg/Noord-Baden (1) en eiste per 1 januari 1962 een verhoging van 10 % van de lonen en salarissen op welke datum ook de in 1960 te Bad Homburg overeengekomen verkortingen van de arbeidsduur (alsmede 3,5 % looncompensatie) dienden in te gaan (2).

Het Vakverbond Metaal wees er vooral op dat overeenkomstig de overeenkomst van Bad Homburg de lonen en salarissen in 1961 met slechts 5 % waren gestegen, terwijl in andere industrietakken veel grotere verhogingen plaatsvonden (3).

Het conflict in de metaalindustrie werd pas in de eerste maanden van 1962 beëindigd nadat het begin februari in Noord-Württemberg/Noord-Baden tot een referendum was gekomen waarbij 86 % van alle aangesloten vakbondsleden (97 % der uitgebrachte stemmen) zich voor een staking uitsprak. Het uitbarsten van een open conflict werd in dit district voorkomen door een compromis volgens hetwelk de lonen en salarissen met terugwerkende kracht tot 1 januari 1962 werden verhoogd met 6 % (+3,5 % looncompensatie wegens arbeidsduurverkorting), de jaarlijkse vakantie werd verlengd met 3 dagen en de vakantieduur voortaan afhankelijk werd gesteld van de leeftijd (15 dagen vanaf 18 jaar, 18 dagen vanaf 25 jaar, 21 dagen vanaf 30 jaar). Op dezelfde grondslag (model Stuttgart) kwamen er in de daaropvolgende weken ook in de meeste andere districten der metaalnijverheid overeenkomsten tot stand (4).

18. Ook in de bouwnijverheid, waar in de loop van 1961 langdurige en in de publieke opinie veel besproken onderhandelingen over een contractueel vast te leggen bevoorrechtiging der georganiseerde bouwvakarbeiders gevoerd waren (met name had de vakbond een extra vakantiegeld voor de georganiseerde bouwvakarbeiders geëist), dreigde tegen het einde van het jaar een conflictsituatie te ontstaan, welke echter eerst in het voorjaar van 1962 haar hoogtepunt bereikte:

-
- (1) In de andere c.a.o.-districten werden de loon- en salarisovereenkomsten door de werkgevers opgezegd.
 - (2) In Bad Homburg waren werkgevers en werknemers in de metaalindustrie in 1960 overeengekomen om in meerdere etappes lopend tot 1965 te komen tot de 40-urenweek met volledige looncompensatie. Als tweede etappe moest op 1.1.1962 de arbeidsduur van 44 op 42,5 uur worden gebracht en als compensatie voor de hierdoor kleiner wordende weekverdiensite diende het peil der contractuele lonen en salarissen met 3,5 % te worden opgetrokken.
 - (3) Persdienst van het Vakverbond Metaal, IX/78, IX/80 en IX/81 van 30.11, 4 en 6.12.61.
 - (4) Vergelijk de samenvattende overzichten: Fritz Salm, "Ziele und Erfolge der Metalltarifpolitik" in "Die Quelle", No. 4/1962, blz. 155 e.v., "Der Arbeitgeber", No. 5/1962, blz. 134 e.v., Persmededeling van het Duitse Instituut voor de Industrie van 11.1.1962.

19. Evenals reeds in de vorige jaren werd er bij het beleid inzake loon- en arbeidsovereenkomsten van werkgeverszijde vooral gewezen op de noodzaak om de ontwikkeling der lonen binnende grenzen te houden van de stijging der arbeidsproduktiviteit. Veelvuldig beriep men zich daarbij op een advies over de invloed van de lonen op de prijzen dat in mei 1961 in opdracht van de O.E.S.O. door een groep internationale deskundigen was uitgebracht (1). Loonsverhogingen hoger dan het aanbod van goederen toeliet en die terzelfder tijd de stijging der arbeidsproduktiviteit overtroffen, vertegenwoordigden een voornamelijk factor voor de opwaartse beweging der prijzen en hadden ook in de afgelopen jaren in beslissende mate tot de geldontwaarding bijgedragen. Een geldontwaarding kon derhalve slechts dan worden vermeden indien de gemiddelde verhoging der nominale lonen ongeveer binnen de grenzen van de gemiddelde algemene economische produktiviteitsstijging werd gehouden (2). "Deze analyse bevestigt ten volle de door het Verbond van Duitse Werkgeversverenigingen voorgestane beginselen inzake het loonbeleid" (3). De gevolgtrekkingen inzake het loonbeleid van het advies werden echter niet door de Duitse werkgevers aanvaard. Zij aanvaardden namelijk niet dat het voor het stabiliseren van de geldwaarde noodzakelijk zou zijn om de autonomie der collectieve arbeidsovereenkomsten te beperken en de verantwoordelijkheid voor de vormgeving van loon- en arbeidsvoorwaarden - in ieder geval bij volledige werkgelegenheid - geheel of gedeeltelijk over te dragen aan staatsinstanties. "Het Verbond van Duitse Werkgeversverenigingen heeft zich in alle tot op heden afgelegde verklaringen principieel uitgesproken voor de autonomie der collectieve overeenkomsten als een wezenlijk bestanddeel van ons vrij maatschappelijk bestel. Maar het Verbond heeft op een evenmin mis te verstane wijze verklaard, dat voor het in stand houden van deze autonomie vereist is dat de bij de overeenkomst betrokken partijen zich in hun optreden hun verantwoordelijkheid tegenover

-
- (1) "The Problem of Rising Prices", OESO, Parijs 1961. Auteurs waren de hoogleraren W. Fellner, New Haven/U.S.A., M. Gilbert, Parijs, B. Hansen, Stockholm, R. Kahn, Cambridge, F. Lutz, Zürich, P. de Wolff, Den Haag.
- (2) Aangehaald uit het Jaarverslag 1961 van het Verbond van Duitse Werkgeversverenigingen, blz. 46.
- (3) l.c.

de gemeenschap bewust zijn en daarnaar handelen."(1)

20. In tegenstelling hiermede weigerden de vakbonden, zoals al eerder in het verleden, om in te stemmen met een koppeling van de ontwikkeling der lonen aan die der produktiviteit zolang niet alle andere inkomensbronnen eveneens aan staatscontrole zouden zijn onderworpen. Zo niet, dan zouden de vakbonden slechts de huidige inkomensstructuur als wezenlijk juist erkennen en deze trachten te consolideren (2). Om deze opvatting te adstrueren beriepen de vakbonden zich onder andere op een advies van de wetenschappelijke commissie van advies van het Bondsministerie voor Economische Zaken van januari/februari 1960, waarin onder andere wordt gezegd: "Bij het begrijpelijke streven om een eind te maken aan de tegenstellingen inzake het loonbeleid met al hun onverkwikkelijke nevenverschijnselen is men tot het voorstel gekomen om het loonbeleid af te stemmen op de algemene economische arbeidsproduktiviteit of om zelfs de lonen rechtstreeks te koppelen aan de statistisch geregistreerde vooruitgang der produktiviteit. Gaat men echter grondig alle in aanmerking te nemen aspecten na dan blijkt dat de op de produktiviteit afgestemde loonpolitiek evenmin in staat is om min of meer automatisch ook een stabiel prijspeil teweeg te brengen als om een oplossing te bieden voor het probleem van een rechtvaardige inkomensverdeling". En verder heet het: "De ervaringen van na de oorlog tonen aan dat de koppeling van het reële loon aan de algemene economische arbeidsproduktiviteit niet in alle omstandigheden noodzakelijk is, noch een steeds toereikende voorwaarde is voor de stabiliteit van de geldwaarde". (3) Voorts wordt erop gewezen dat "voor het verkrijgen van een gezonde conjunctuur vooral een consumptiekrachtige binnenlandse markt bevorderlijk" zou zijn (4).
21. De discussie over de meest aangewezen en met de eisen der algemene economie rekening houdende vormen van loonbeleid ging ook in 1961 verder. Van verschillende zijden, zowel bij voorbeeld door de Bondsminister voor Economische Zaken als ook door de Freie Demokratische Partei (F.D.P.), werden

(1) l.c., blz. 13.

(2) Mededelingendienst van het Duitse Verbond van Vakverenigingen, 157/61.

(3) Geciteerd uit de voordracht van Karl van Berk op de vakbondsdag 1962 van het Vakverbond Mijnen en Energie, Uitgeverij Berg N.V., Bochum.

(4) Vergelijk: Metaal van 10.4.1961.

de sociale partners en in het bijzonder de vakbonden gewaarschuwd voor overtrokken loonsverhogingen. In dit verband kwam ook de beperking van de autonomie der collectieve overeenkomsten ter sprake. Reeds in september 1960 had de F.D.P.-fractie een wetsontwerp aanhangig gemaakt dat beoogde om de bij dergelijke overeenkomsten betrokken partijen te verplichten tot het overeenkomen van een arbitrageprocedure voor c.a.o.-kwesties, ten einde, zoals een spreker van de F.D.P. in zijn toelichting op het voorstel uiteenzette, "overtrokken eisen en inwilligingen ten nadele der gehele volksgemeenschap" af te remmen, die bij hoogconjunctuur aantonen dat de autonomie dezer overeenkomsten aan grenzen gebonden is (1). Weliswaar werd dit wetsontwerp op 4 mei 1961 in tweede lezing door de Bondsdag verworpen, maar terzelfder tijd nodigde de Bondsdag toch met algemene stemmen de Bondsregering uit om op de bij collectieve arbeidsovereenkomsten betrokken partijen een beroep te doen tot een verdere uitbouw van de vrijwillige arbitrage en om zich bewust te zijn van hun verantwoordelijkheid ten opzichte van de gemeenschap.

De regeringsverklaring van het vierde kabinet Adenauer gewaagt van "nieuwe oplossingen en vormen van samenwerking tussen de sociale partners", die gezocht zouden moeten worden indien zij geen overeenstemming zouden bereiken over een "harmonisch en weldoordacht loonbeleid" dat rekening houdt met de vooruitgang der produktiviteit (2).

22. De reeds in voorgaande jaren gevoerde "centrale gesprekken" tussen het Verbond van Duitse Werkgeversverenigingen en het Verbond van Duitse Vakverenigingen vonden ook in 1961 voortgang. Als tastbaar resultaat daarvan kwam tot nu toe een aanbeveling tot stand die het Verbond van Duitse Werkgeversverenigingen in aansluiting op het gesprek van 4 juli aan alle aangesloten verenigingen deed toegaan om door verlening van onbetaald verlof aan de in een vakbond georganiseerde werknemers de mogelijkheid te geven om deel te nemen aan kaderopleidingscursussen der vakbonden.

(1) Dr. Atzenroth, geciteerd uit: Verbond van Duitse Werkgeversverenigingen, Jaarverslag 1961, blz. 48.

(2) Persdienst der Bondsregering, Regeringsverklaring van 29 november 1961.

In beginsel zijn beide partijen bereid tot voortzetting der gesprekken (1) en zij hebben twee werkgroepen gevormd die zich bezig zullen houden met vraagstukken betreffende de bezitsvorming van de werknemers en het zoeken van een oplossing voor de nog hangende vraagstukken inzake doorbetaling van het loon in geval van ziekte.

c) Wettelijke bepalingen

23. Tijdens de zitting van 12.7.1961 nam de Bondsdag een tweetal wetten aan die van grote betekenis zijn voor het sociale beleid:

De "wet tot wijziging en aanvulling van de wet op de verbetering der economische bescherming van arbeiders in geval van ziekte" heeft een meer algemene betekenis. Zij introduceert ten opzichte van de oorspronkelijke redactie der ziektewet voor arbeiders twee voornamelijk verbeteringen. Voortaan moet de werkgever tijdens de eerste zes weken der ziekte aan de werknemer het verschil betalen tussen het via de wettelijk verplichte ziekte- of ongevalsverzekering uitgekeerde ziektegeld en 100 % (in plaats van 90 % zoals tot nu toe) van diens nettoverdiensite (zie ook No.46). Deze wet trad op 1.8.1961 in werking (2).

De "wet op de bevordering van de bezitsvorming van werknemers" bepaalt dat een reeks afzonderlijk omschreven, tussen werkgever en werknemer overeengekomen, aan alle of aan volgens objectieve maatstaven vastgestelde werknemersgroepen verleende en "de bezitsvorming bevorderende" prestaties van de werkgever tot aan een bedrag van ten hoogste DM 312,- per jaar en per werknemer niet medetelt bij de berekening van de door de werkgever te betalen bedrijfsbelasting enerzijds en anderzijds niet in aanmerking wordt genomen bij de berekening van de door de werknemer te betalen loonbelasting en sociale verzekeringsbijdragen. Prestaties in de zin van deze wet zijn met name stortingen van de werkgever op spaarrekeningen van de

-
- (1) Vergelijk in dit verband onder andere: "Der Arbeitgeber", Nos 13/14 1961, blz. 392, Verbond van Duitse Werkgeversverenigingen, Jaarverslag 1961, blz. 47 en Mededelingendienst van het Duitse Verbond van Vakverenigingen 323/1961 van 26 oktober 1961.
- (2) Over de indiening dezer wet werd reeds bericht in: Hoge Autoriteit, De ontwikkeling van de lonen, de arbeidsvoorwaarden en de sociale zekerheid in de industrieën van de Gemeenschap in het jaar 1960, blz.28.

werknemer, de verkoop van personeelsaandelen tegen preferentiële koersen, alsmede de vorming van tegood van de werknemer, dat als lening ter beschikking wordt gesteld van de werkgever tegen een vergoeding volgens de rentevoet voor langlopende spaargelden en wordt gegarandeerd door een bank. Behalve bij overlijden of arbeidsongeschiktheid van de werknemer is in het algemeen een blokkering van vijf jaar voorgeschreven voor de werknemer over de betrokken bedragen kan beschikken, respectievelijk over kan gaan tot de verkoop van de personeelsaandelen. Voorts gelden als prestatie in de zin der wet de voorschotten en subsidies die door de werkgever aan de werknemer worden verstrekt voor de verwerving, de bouw of het herstel van een gezinswoning of een eigendoms woning. Deze wet werd op 1.8.1961 van kracht.

Op 5 juli 1961 werd verder door de Bondsoverheid de verordening aangenomen over de regeling van de arbeid op zondag in de ijzer- en staalindustrie, waarover nog nader (No.31) wordt bericht.

Hoofdstuk III - De ontwikkeling in de industrieën van de Gemeenschap

24. In de voornaamste c.a.o.-districten van de staalindustrie en de steenkolenmijnen waren reeds in het vorige jaar in meerdere stappen onderverdeelde loonovereenkomsten en ten dele ook overeenkomsten over de arbeidsduur afgesloten zodat de verhogingen der contractuele lonen en de verbeteringen in de contractuele arbeidsvoorwaarden in 1961 hoofdzakelijk berusten op eerder gemaakte afspraken.

a) IJzer- en staalindustrie

25. Medio 1961 werden in de staalindustrie de eerste tekenen van afzetmoeilijkheden en groeivertraging merkbaar. De produktie bleef aanmerkelijk onder het gemiddelde van het vorige jaar. Daarbij deden zich ook nog moeilijkheden voor op het gebied der prijzen. In het bijzonder kregen na de revaluatie van de Duitse Mark de verschillende omzetbelastingstelsels binnen de Gemeenschap een sterkere uitwerking.

T a b e l VIII

Indexcijfer van de produktie per arbeidsdag in de ijzerindustrie
(1950=100) (1)

jaar	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jaarge- middeld
Indexcijfer 1960	234	242	243	240	246	245	242	241	244	242	251	228	242
Verandering tegenover vorig jaar in %	+38	+39	+34	+21	+18	+18	+17	+15	+12	+ 8	+ 5	+ 3	+18
Indexcijfer 1961	246	249	252	246	252	253	238	229	223	227	232	216	238
Verandering tegenover vorig jaar in %	+ 5	+ 3	+ 4	+ 3	+ 2	+ 3	- 2	- 5	- 9	- 6	- 8	- 5	- 2

De produktie van ruwstaal per arbeidsdag, die in het eerste halfjaar nog lichtelijk hoger was dan in 1960 (1,8 %), bleef in augustus onder de grens van 100.000 ton welke tot aan het einde van het jaar niet meer werd overschreden (2).

De orderportefeuille voor gewalst staal, die in het tweede halfjaar 1960 ongeveer overeenkwam met 2,7 maandproduktie, liep tot aan de nazomer constant terug tot op 2,0 maandproduktie (3). Deze waarde werd ook van oktober tot december niet meer echt overschreden (4).

(1) "Wirtschaft und Statistik".

(2) "De IJzer- en Staalindustrie", driemaandelijkse statistiekgave, maart 1962. De door het Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen opgegeven "produktie van ruwstaal per werkdag" (tabel 19 van het Bulletin IJzer en Staal) ligt, afgezien van de maand december, ook in het tweede halfjaar boven de 100.000 ton, maar zij niet zoals de door het Bondsbureau voor de Statistiek geregistreerde "produktie van ruwstaal per arbeidsdag" betrekking heeft op het werkelijke aantal produktiedagen, maar op het aantal werkdagen per kalendermaand.

(3) "WWI-Nachrichten", Nos 2/3 1962, blz. 26.

(4) Berekening volgens "De IJzer- en Staalindustrie", driemaandelijkse statistiekgave, maart 1962.

Terwijl in 1960 het benuttingspercentage van de produktiecapaciteit der Duitse staalindustrie 99,3 bedroeg, viel dit in 1961 terug tot 91,7 (1). Vermoedelijk lag het benuttingspercentage in het tweede halfjaar 1961 niet erg veel boven het dieptepunt der laatste jaren, namelijk 82 in 1958.

26. Ondanks de produktievermindering en de teruglopende benutting der capaciteit is het aantal tewerkgestelden in de ijzer- en staalindustrie eigenlijk constant gebleven. Tot augustus vertoonde het zelfs een lichte stijging en ook aan het einde van het jaar bewoog het zich nog steeds boven het gemiddelde van het vorige jaar.

T a b e l IX

Ontwikkeling van het aantal tewerkgestelden in
de ijzer- en staalindustrie (2)

in duizendtallen

jaar	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
1960	206	208	209	210	211	211	213	214	215	216	216	215
1961	215	215	215	215	215	216	217	217	216	214	213	212

Heel wat hoger dan het algemeen gemiddelde was de achteruitgang (ultimo 1960 tot ultimo 1961) in de Siemens Martin-staalbedrijven (-11,4 %) en in de walsenrijen voor platte, middel- en dunne staalsoorten (-8,6 %) welke produkten bijzondere afzetmoeilijkheden ondervonden (3).

- (1) Hoge Autoriteit der EGKS, Tiende Algemeen Verslag over de werkzaamheden der Gemeenschap, Luxemburg 1962, voorlopige uitgave, statistiekbijlage, tabel 34.
- (2) Overeenkomstig het EGKS-Verdrag, Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen.
- (3) "De IJzer- en Staalindustrie", driemaandelijkse statistiekuutgave, maart 1961 en maart 1962.

27. De in het jaar 1961 ingegane veranderingen in de geldende c.a.o.-bepalingen waren alle al in het vorige jaar door de betrokken partijen overeengekomen.

Op 1.7.1961 gingen ingevolge de loonovereenkomst van 26 juli 1960 (Nordrhein/Westfalen), respectievelijk 27 juli 1960 (Saargebied) de contractuele lonen en salarissen met 5 % omhoog (nadat zij al op 1.7.1960 voor arbeiders en employés in Nordrhein/Westfalen, op 1.8.1960 voor employés in het Saargebied en op 1.9.1960 voor arbeiders in het Saargebied met 8,5 % waren opgetrokken).

28. Per 31.1.1962 werd de loonovereenkomst en per 31.12.1961 de vakantieregeling voor de werknemers in de ijzer- en staalindustrie in Nordrhein/Westfalen opgezegd. Evenals in de districten der metaalindustrie eiste het vakverbond een verhoging van lonen en salarissen met 10 % en een verlenging der jaarlijkse vakantie met 6 dagen.

De onderhandelingen over deze vakbondseisen waren per ultimo 1961 nog niet beëindigd (1).

29. De effectieve uurverdiens te der staalarbeiders is ook in 1961 gestegen, zij het niet zo snel als in de voorafgegane jaren.

T a b e l X

Gemiddeld direct uurloon in de ijzer- en staalindustrie
(vanaf 1960 inclusief Saargebied) (2)

jaar	maart	juni	september	december
1959	3,16	3,17	3,21	3,33
1960	3,28	3,48	3,61	3,67
1961	3,68	3,74	3,78	3,86
Verandering 1960/59	+ 4 %	+10 %	+12 %	+10 %
Verandering 1961/60	+12 %	+ 7 %	+ 5 %	+ 5 %

- (1) Zie eerder (No.17) overzicht over de c.a.o.-situatie in de gehele metaalnijverheid per ultimo 1961.
(2) Het directe uurloon omvat alle beloningscomponenten die direct betrekking hebben op de arbeid. Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen.

Kenmerkend voor de ontwikkeling der lonen in de staalindustrie is het feit dat tussen de ontwikkeling der effectieve verdiensten en die der contractuele lonen nauwelijks een rechtstreekse betrekking bestaat. Terwijl bij voorbeeld tussen maart en juni 1960 - bij ongewijzigde c.a.o.'s - het gemiddelde directe uurloon met 6 % steeg, beliep de stijging tussen juni en september 1961 ondanks een verhoging van 5 % der contractuele lonen maar goed 1 %.

Ongetwijfeld spelen ook conjunctuurinvloeden een rol bij de ontwikkeling der effectieve verdiensten. De verhoging der effectieve verdiensten met 6 % in de voorzomer van 1960 kwam tot stand in een periode van sterke expansie der staalindustrie, terwijl de verhoging van de contractuele lonen van juli 1961 samenviel met het begin van een produktiedaling ten gevolge waarvan wellicht niet alleen de prestatie- respectievelijk produktiepremies verminderden, maar vooral ook de toeslagen voor overwerk, nachtdienst, enz. terugliepen.

30. Ofschoon er in het jaar 1961 geen verkortingen tot stand kwamen van de contractuele arbeidsduur daalde de effectieve wekelijkse arbeidsduur (gemiddeld betaalde weekuren) tussen november 1960 en november 1961 met 0,7 % tot 44,7 uur. Deze daling dient men bovenal in verband te brengen met de ongunstiger geworden afzetmogelijkheden in de staalindustrie. Vooral de categorie der "angelernten Arbeiter" (hulparbeiders met korte eenzijdige scholing) welke, zoals bekend, het gros der bezetting in de hoogovenbedrijven uitmaakt, ondervond hiervan de invloed en het aantal wekelijkse uren liep bij deze groep terug van 45,1 tot 44,6 uur (1).
31. Nadat de publieke opinie zich breedvoerig had beziggehouden met de door katholieke kerkelijke kringen aangesneden discussie over de arbeid op zon- en feestdagen kwam er op 1 augustus 1961 een regeling tot stand voor de continuëbedrijfsvoering in de staalindustrie door het van kracht worden van de "Verordening inzake de uitzonderingen op het verbod tot tewerkstelling van arbeiders op zon- en feestdagen in de ijzer- en staalindustrie" (zogenaamde Staalwetje). Tot nu toe was de continuëbedrijfsvoering in de Siemens Martin- en Elektrostaalondernemingen

(1) "IFO-Schnelldienst" van 2.3.1962.

alleen maar mogelijk het uitzonderingsvergunningen der afzonderlijke deelstaten.

In de uiteindelijke redactie verschilt het "Staalwetje" aanmerkelijk van de tot nu toe door de regeringen der deelstaten verleende speciale vergunningen en van het oorspronkelijke regeringsontwerp dat de Bondsraad tijdens de zitting van 30.6.1961 slechts onder voorbehoud van enkele ingrijpende veranderingen goedkeurde. Behalve bij hoogovens en daarmee verbonden installaties is de continubedrijfsvoering slechts geoorloofd voor Siemens-Martin en elektro-ovens met een smeltgewicht boven de 75, respectievelijk 10 ton, doch niet voor ovens waarin gietstaal wordt geproduceerd. Daarbij geldt als voorwaarde dat bij toegestane continubedrijfsvoering van Siemens-Martin- en elektro-ovens voor de betrokken arbeiders vanaf 1 juli 1962 het aantal vrije zondagen dat thans 13 bedraagt tot 26 wordt verhoogd. Deze vrije zondagen moeten worden verleend binnen een rusttijd van 40 uur die de gehele kalenderzondag omvat. Zowel van ondernemerszijde in de ijzer- en staalindustrie als van personeelszijde wordt scherpe kritiek geleverd op de voorschriften van het Staalwetje omdat een uitvoering daarvan in de praktijk slechts mogelijk is indien andere bepalingen der arbeidsbescherming terzijde mogen worden geschoven (verlenging van de werktijd van 8 tot 12 uur op zondag, inkorting der rusttijden tussen de werktijden, verschuiving van het begin en het einde van de werktijd en dergelijke).

Siemens-Martin- en elektro-ovens met een smeltgewicht onder de 75 respectievelijk 10 ton (behalve die welke gietstaal produceren), alsmede ovens volgens het rotorprocédé mogen slechts tot 31.12.1963 continu werken. In 1964 en 1965 moet bij deze ovens op zon- en feestdagen een bedrijfsstilstand van 8 uur worden aangehouden, naar keuze tijdens de vroege of de late werktijd. Vanaf 1.1.1966 mogen deze kleinere productie-eenheden op zondag nog maar 8 uur in bedrijf zijn. Naast een volstrekte bedrijfsstilstand van 8 uur mag echter tussen 6 en 22 uur gedurende 8 uur herstelwerkzaamheid worden verricht volgens paragraaf 105c, sub 3 en sub 4, der Industriewet.

Voor zover zij verbonden zijn met staalovens die definitief of voorlopig continu mogen werken, moeten walsstraten eerste gloei reeds vanaf 1 augustus 1961 op zon- en feestdagen, naar keuze tussen 6 en 22 uur, een bedrijfsstilstand aanhouden van 8 uur, zodat hier 16 uren voor produktie beschikbaar zijn. Voor walsstraten verbonden met Siemens-Martin- en elektro-ovens onder de 75 respectievelijk 10 ton is vanaf 1 januari 1964 slechts een produktietijd van 8 uur toegestaan. Naast de tot nu toe geldende bedrijfsstilstand mag in de overige 8 uur nog herstelwerkzaamheid worden verricht. De volledige bedrijfsstilstand mag naar keuze op de vroege of op de middagwerktijd worden gehouden.

De arbeidsduur van de onder het Staalwetje vallende werknemers is op zon- en feestdagen tot 8 uur beperkt. Voor zover dit tot nu toe toegelaten was, is echter in continubedrijven een verlenging tot 12 uur toegestaan (dit geldt momenteel slechts voor het Saargebied). Ook hierbij is vereist dat de werknemers op minstens 26 zondagen per jaar een ononderbroken en de volledige kalenderzondag omvattende rusttijd van 40 uur krijgen.

b) Steenkolenmijnen

32. Ten opzichte van 1960 zijn de economische omstandigheden in de steenkolenmijnen in 1961 weer ongunstiger geworden. De aanmerkelijke stijging van de afzet van steenkolen in het vorige jaar bleek van voorbijgaande aard te zijn. De afzet in het binnenland (inclusief het eigen verbruik der mijnen, levering naar West-Berlijn en interzonale handel) daalde met 5 %. De steenkolenvoorraden die in de loop van 1960 afnamen met 4,58 miljoen ton namen in 1961 weer met 1,01 miljoen ton toe, een stijging die slechts gedeeltelijk gecompenseerd werd door een grotere afvloeiing van de cokesopslagen (1960: -1,59, 1961: 0,50 miljoen ton) (1).

(1) Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen.

Ten opzichte van de voorgaande jaren was er ongetwijfeld een veel kalmere ontwikkeling. Verzuimdiensten, die reeds in 1960 in steeds mindere mate werden ingelast, bleken in 1961 nauwelijks meer nodig te zijn. Het aantal wegens gebrek aan afzet ingelaste verzuimdiensten, dat in 1960 nog 0,8 % van het mogelijke aantal diensten beliep, daalde tot 0,1 %. Het grootste deel der verzuimdiensten van 1961 lag in de eerste maanden van het jaar (1).

De stillegging van mijnen werd ook in 1961 voortgezet. Vier mijnen in het Ruhrgebied en één mijn in Neder-Saksen werden stilgelegd. In 1957 hadden deze 5 stilgelegde mijnen te zamen iets meer dan 2 miljoen ton steenkool naar boven gebracht. Voorts werden enkele gedeeltelijke stilleggingen verwezenlijkt en twee installaties voor kolenaanbrengschachten gesloten (2).

33. De stagnatie in de steenkolenwinning ging wederom gepaard met een tweetal elkaar opheffende ontwikkelingen, namelijk een aanmerkelijke stijging der produktiviteit en een vermindering van het aantal tewerkgestelden.

T a b e l X I

Ontwikkeling van het aantal tewerkgestelden
in de steenkolennijnen (3)

Tijdstip Jaargemiddelde	Einde jaar	Tewerkgestelden		Ondergronds	
		Totaal in 1.000	Index 1956=100	Subtotaal in 1.000	Index 1956=100
1958		599	101,0	377	101,0
1959		578	94,0	346	92,7
1960		505	82,2	308	82,4
	1960	490	82,7	297	79,6
1961		477	80,5	287	77,0
	1961	465	78,5	279	74,7

- (1) Hoge Autoriteit der EGKS, Tiende Algemeen Verslag, Luxemburg 1962, blz.492.
(2) Hoge Autoriteit, l.c., blz. 170.
(3) Vergelijk: Hoge Autoriteit: De ontwikkeling van de lonen in het jaar 1960, blz. 12 e.v. waar een grondige analyse van de ontwikkeling van het bestand der tewerkgestelden in de steenkolennijnen sedert meerdere jaren te vinden is. De cijfers voor 1961 zijn ontleend aan "Statistik der Kohlenwirtschaft", No. 55.

Het aantal ondergronds tewerkgestelden vertoonde wederom een grotere daling dan dat der bovengronds tewerkgestelden.

De lichte vertraging in de daling der personeelsbezetting welke zich reeds in de vooraangaande jaren aftekende, hield in 1961 aan. Ondanks deze ontwikkeling bleef de balans der personeelsbezetting negatief.

T a b e l X I I

De schommelingen in de personeelsbezetting der steenkolenmijnen
in de Bondsrepubliek (1)

Jaar	Aantal arbeiders in 1.000					
	Totaalbezetting			Ondergronds		
	Gekomen	Vertrokken	Veranderingen	Gekomen	Vertrokken	Veranderingen
1958	58,0	81,1	- 23,1	34,5	60,1	- 25,6
1959	23,1	76,0	- 52,9	11,00	54,2	- 43,2
1960	32,6	72,9	- 40,3	16,06	51,1	- 34,5
1961	40,7	63,6	- 22,9	18,6	42,8	- 24,2

(1) "Statistik der Kohlenwirtschaft", No.57, augustus 1962, zonder saldo der verschuivingen onder- en bovengronds.

34. Voor een juiste beoordeling van de moeilijke situatie op de arbeidsmarkt waarin de steenkolenmijnen zich nog steeds bevinden, dient men niet alleen de ontwikkeling van de werkgelegenheid en van de produktie in aanmerking te nemen. Bijzonder belangrijk is het al sedert meerdere jaren voortdurend ongunstiger worden van de leeftijdsopbouw. In de afgelopen drie jaren was de ontwikkeling daarbij als volgt:

T a b e l XIII

Leeftijdsopbouw van de manlijke tewerkgestelden in de steenkolenmijnen der Bondsrepubliek (1)

Leeftijd	Ondergronds tewerkgestelden			Bovengronds tewerkgestelden		
	1959	1960	1961	1959	1960	1961
tot 20 jaar	13,05	10,55	8,67	15,52	11,95	10,99
21-30 jaar	31,65	29,56	28,90	16,37	15,76	15,56
31-40 jaar	25,79	28,76	30,66	19,48	21,87	23,30
41-50 jaar	14,59	15,60	16,41	18,44	18,80	18,96
boven 50 jaar	14,92	15,53	15,36	30,19	31,62	31,69
	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

35. De produktie per werktijd is in 1961 weer sterk gestegen, een ontwikkeling waartoe positieve en negatieve rationalisatie (abandonneren van delen der kolenvelden), mechanisering der exploitatiemethoden, concentratie der winning en verhoogde menselijke prestatie gezamenlijk bijdragen.

(1) "Statistik der Kohlenwirtschaft", l.c.

T a b e l XIV

Productie in kg per ondergrondse arbeider en per werktijd (1)

jaar	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
1960	1992	2043	2035	2032	2045	2064	2079	2070	2066	2067	2088	2109
1961	2139	2184	2194	2187	2212	2218	2217	2236	2198	2210	2234	2259

Tussen december 1960 en december 1961 steeg de gemiddelde productie per ondergrondse arbeider en per werktijd evenals van 1959 tot 1960 met 7,1 %.

36. Zoals reeds eerder werd vermeld (No. 24) berusten de verhogingen der contractuele lonen in de steenkolenmijnen voor het grootste deel op de uitvoering van over meerdere jaren lopende overeenkomsten uit het vorige jaar.

- In de steenkolenmijnen in de bakkens Ruhr en Aken werden vanaf 1 juli 1961 de lonen met 5 % verhoogd in gevolge de loonovereenkomst van september 1960.
- In de steenkolenmijnen van het Saargebied gingen, zoals al in april 1960 was overeengekomen, de lonen per 1.1.1961 en per 1.12.1961 telkens met 3 % omhoog.

Slechts in de steenkolenmijnen van Neder-Saksen, waar in het vorige jaar geen overeenstemming kon worden bereikt over een eventuele tweede fase der loonsverhogingen, kwam het in de zomer van 1961 tot loononderhandelingen, die - parallel aan de bakkens Ruhr en Aken - eveneens op 1 juli 1961 tot een verhoging van de lonen en salarissen met 5 % leidden (2).

37. De effectieve verdiensten zijn in 1961 in de steenkolenmijnen trager gestegen dan in het voorgaande jaar, maar toch aanmerkelijk sneller dan in de jaren 1958 en 1959.

(1) Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen.
 (2) "Einheit", 2, uitgave juni 1961.

T a b e l X V

Gemiddeld direct uurloon van boven- en ondergrondse arbeiders
in de steenkolenmijnen, met inbegrip van mijnwerkerspremie
in Duitse Mark (1)

jaar	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
1960	2,97	3,06	3,12	3,30
1961	3,28	3,34	3,49	3,54
Verandering 1961/60	+ 10 %	+ 9 %	+ 12 %	+ 7 %

De nauwe samenhang die in de steenkolenmijnen bestaat tussen de ontwikkeling van de effectieve verdiensten en die der contractuele lonen bleef gehandhaafd. De stijgingen van het derde en vierde kwartaal van 1960 vielen evenals die tussen het tweede en derde kwartaal van 1961 samen met de op die tijdstippen vallende verhoging der contractuele lonen in de steenkolenmijnen van het Ruhrbekken (terwijl in de steenkolenmijnen van het Saargebied de lonen op andere tijdstippen omhoog gingen).

38. In 1961 is er geen verandering gekomen in de contractuele of wettelijke arbeidsvoorwaarden (2). Toch begonnen er in de tweede helft van het jaar in alle bekkens (behalve het Saargebied) tussen het Vakverbond Mijnen en Energie en de werkgevers onderhandelingen over enige eisen die betrekking hebben op zeer ingrijpende verbeteringen van de contractuele arbeidsvoorwaarden.

Medio 1961 zei het Vakverbond Mijnen en Energie per ultimo december de mantel-c.a.o.'s en arbeidsregelingen op voor de bekkens Ruhr, Aken en Neder-Saksen en voorts de mantel-c.a.o. voor het Saargebied. De door het Vakverbond Mijnen en Energie gewenste veranderingen betreffen eensdeels een "pakket" van afzonderlijke verbeteringen der mantel-c.a.o.'s en arbeidsregelingen, waarover ten dele reeds eerder met de ondernemersorganisaties werd onderhandeld en anderdeels de eis van volledige betaling

- (1) Het directe uurloon omvat alle beloningcomponenten die direct betrekking hebben op de arbeid. Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen.
- (2) Met betrekking tot de verhoging van het aantal betaalde vakantiedagen in de steenkolenmijnen van het Saargebied volgens het in juli 1959 overeengekomen etappenplan, zie Hoge Autoriteit: De ontwikkeling van de lonen 1959, blz. 30.

van verzuimdiensten wegens gebrek aan afzet of om andere bedrijfstechnische redenen. De eis tot betaling van de verzuimdiensten zou als principieel kunnen worden beschouwd, daar het vakverbond deze betaling ziet als een beslissende etappe op de weg naar het gegarandeerde jaarloon. Steeds sterker trad deze kwestie in de loop van het tweede halfjaar op de voorgrond, zowel in de onderhandelingen met de ondernemers als bij de bepaling van het standpunt van het vakverbond. Met het oog op de slechte afzetmogelijkheden voor steenkolen, de vernieuwde vergroting der steenkolenvoorraden en de weerslag die van de inzinking in de staalconjunctuur op de steenkolenmijnen te verwachten was, werd het gevaar van verzuimdiensten - die elk een verlaging van 4 % van het maandelijkse inkomen betekenen - opnieuw acuut. Hoewel de werkgevers op een reeks van andere punten akkoord gingen, wezen zij uit financiële en principiële overwegingen de eis tot betaling van verzuimdiensten van de hand (1).

39. Belangrijk voor de opbouw van het mijnwerkersloon is voorts de beslissing van het Gerechtshof der Europese Gemeenschappen van 23 februari 1961 waarbij op de wezenlijke punten gehoor werd gegeven aan de klacht die de Nederlandse steenkolenmijnen tegen de Hoge Autoriteit hadden ingediend wegens de Duitse mijnwerkerspremie. Deze mijnwerkerspremie diende als een staatssubsidie aan de steenkolenmijnen en ijzererts-mijnen te worden beschouwd welke niet in overeenstemming was met het E.G.K.S.-Verdrag. De belanghebbende instanties zoeken thans naar een nieuwe modus voor de financiering der mijnwerkerspremie. De daartoe ondernomen pogingen werden aan het einde van 1961 nog voortgezet.

c) IJzererts-mijnen

40. In de toestand bij de ijzererts-mijnen is in de loop van 1961 que productie weinig veranderd. De ertswinning bereikte met 18,9 miljoen ton weliswaar

(1) Vergelijk "Einheit", 1, uitgave augustus.

nóg het resultaat van het vorige jaar, maar reeds in de tweede helft van het jaar begon een daling in te treden in de ertswinning en begonnen de ertsvoorraden wederom op te lopen ten gevolge van de voortdurende verslechtering van het concurrentievermogen van de binnenlandse ertsen tegenover die uit het buitenland waartoe de revaluatie van de Duitse Mark nog meer bijdroeg. De afzet van ijzererts liep ongeveer 5 % terug.

T a b e l XVI
IJzerertswinning en voorraden (1)
(in miljoen ton)

	1959		1960				1961			
	kwart. gemid.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	
IJzererts- winning	4,5	4,7	4,7	4,7	4,7	4,7	4,8	4,8	4,6	
Voorraad aan het einde van het tijdvak	1,5	1,4	1,3	1,1	1,1	1,0	1,0	1,1	1,3	

41. Het ten opzichte van het vorige jaar verminderde aantal arbeiders is niet van invloed geweest op de hoogte der produktie, daar de totale produktie per man en per werktijd met circa 9 % kon worden verbeterd.

T a b e l XVII
Aantal arbeiders in dienst aan het einde van het tijdvak (2)
in 1.000

1959 gemiddelde	1960				1961			
	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
17,8	17,4	16,9	16,7	16,8	16,6	16,3	16,0	15,6

- (1) Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen.
(2) Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen.

42. Tegen het einde van het jaar werd bekend dat een reeks hoogovens in het Ruhrgebied het plan hadden om de leveringscontracten met Duitse ijzerertsminen vanaf 1.1.1963 niet meer te vernieuwen en de afname van binnenlandse erts tot 1.1.1963 ofwel geheel stop te zetten, ofwel te beperken. Naar de mening van het Vakverbond Mijnen en Energie zouden door deze maatregelen, die met name betrekking hebben op vier niet aan hoogovens gebonden maatschappijen in Nordrhein/Westfalen, Hessen en Rheinland-Pfalz, ongeveer 8.000 werkers uit 23 ertschachten hun betrekking verliezen (1).
43. Nadat reeds eind 1960 de contractuele lonen en salarissen voor de tewerkgestelden in de Neder-Saksische ijzerertsminen gemiddeld met 9,3 % waren verhoogd (2), kwamen er in de eerste maanden van 1961 soortgelijke of iets lagere loonsverhogingen tot stand voor het grootste deel der andere districten met bijna 12.000 tewerkgestelden (3).

Ten einde de tot nu toe grote versnippering bij de onderhandelingen over collectieve arbeidsovereenkomsten voor de ijzerertsminen te vervangen door eenheid en coördinatie stichtten de ondernemers in de sector ijzerertsminen (met uitzondering van de mijnen in de Oberpfalz) in de zomer van 1959 in de daartoe ingeschreven Bond van Ondernemers in de IJzerertsminen te Düsseldorf een centraal kantoor. Deze bond heeft reeds de laatste onderhandelingen in alle districten der ijzerertsindustrie gevoerd. Begin 1961 heeft op zijn beurt het Vakverbond Mijnen en Energie een centrale onderhandelingscommissie geformeerd en de correspondentie voor alle c.a.o.-aangelegenheden overdragen aan de desbetreffende afdeling van het hoofdbestuur te Bochum.

De ijzerertsminen in Oberpfalz hebben te zamen met de beide hoogovenbedrijven in Oberpfalz een eigen Bond van Werkgevers in de IJzerertsminen en Hoogovens in de Oberpfalz gevormd en deze voert de onderhandelingen met de districtsbesturen van het Vakverbond Metaal en het Vakverbond Mijnen en Energie in Beieren.

(1) "Einheit", 2, uitgave november en 2, uitgave december 1961.

(2) Hoge Autoriteit: De ontwikkeling van de lonen in het jaar 1960, blz. 18 e.v.

(3) "Einheit", 2, uitgave maart 1961.

De eerste op centraal niveau afgesloten overeenkomst betrof de regeling van de arbeidsduur, waardoor het tot nu toe bestaande verschil in arbeidsduur tussen de steenkolen- en ijzerertsminen werd teruggebracht.

44. In het najaar 1961 zei het Vakverbond Mijnen en Energie de IO op dat moment lopende mantel-c.a.o.'s voor de ijzerertsminen (steeds nog zonder Oberpfalz) per 31 december 1961 op. Begin oktober begonnen centrale onderhandelingen met het doel om een uniforme mantel-c.a.o. voor de gezamenlijke ijzerertsminndistricten in te stellen. De voornaamste eisen van vakbondszijde betreffen:

- Wijziging van de vakantiebepalingen (de vakantieduur moet slechts afhangen van de leeftijd en niet van de duur van het dienstverband in het bedrijf).
- Algemene invoering van toeslagen voor nachtdienst (zoals deze reeds in een deel der Neder-Saksische ertsminen bestonden).
- Opstelling van een nieuwe overeenkomst voor het regelen van geschillen.
- Wijziging van de bepalingen inzake de betaling van werknemers indien deze verhinderd zijn om te werken. (1).

45. De effectieve uurverdiens te in de ijzerertsminen steeg vooral in de winter van 1960 op 1961 om vervolgens in de loop van 1961 overwegend stabiel te blijven.

T a b e l XVIII

Gemiddeld direct uurloon van boven- en ondergrondse arbeiders in de ijzerertsminen, met inbegrip van mijnwerkerspremie (2)

	1959	1960	1961	Verandering 1961/60 in %
februari	2,45	2,78	3,06	+ 10 %
mei	2,48	2,76	3,11	+ 13 %
augustus	2,59	2,91	3,14	+ 8 %
november	2,60	2,94	3,16	+ 8 %

(1) "Einheit", 2, uitgave september 1961.

(2) Het directe uurloon omvat alle beloningscomponenten die direct betrekking hebben op de arbeid. Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen.

Hoofdstuk IV - Sociale zekerheid

46. De "Wet tot wijziging en aanvulling van de wet op de verbetering der economische bescherming van arbeiders in geval van ziekte" (in het algemeen omschreven als een aanloopwet op de ziektewet voor arbeiders) (zie No. 23) had ook wijzigingen van de "Reichsversicherungsordnung" (RVO = Wetboek Ziekteverzekering) tot gevolg.

Wat betreft de geldelijke uitkeringen werden de arbeiders door deze wet praktisch gelijkgesteld met de employés. Sedert 1 augustus 1961 ontvangen de arbeiders ingeval van ziekte na één carensdag gedurende een tijdvak van 6 weken 100 % van het nettoloon (tot nu toe 90 %). Van dit bedrag wordt 65 tot 75 % van het regelingsloon (premielichig loon) als uitkering van het ziekenfonds uitbetaald, terwijl het verschil tot aan 100 % van het nettoloon ten laste komt van de werkgever. Het ziekingeld, dat door het ziekenfonds wordt betaald, alsmede de medische bijstand worden voortaan gedurende 78 weken binnen een tijdvak van 3 jaar verstrekt. Praktisch zijn de tijdslimieten afgeschaft. Het wettelijk vastgesteld premie maximum werd van 9 op 11 % gebracht.

47. In de ziekteverzekering kwam door een beslissing van het Opperbondsgerechtshof van 8.2.1961, welke kracht van wet bezit, een belangrijke verandering. Bij deze uitspraak werd namelijk verklaard dat de in de "Reichsversicherungsordnung" vastgestelde verhoudingsgetallen voor de zogenaamde "bij het ziekenfonds ingeschreven en erkende artsen" niet in overeenstemming zijn met de grondwet. Derhalve moet voortaan elk praktizerend arts, die verzoekt om als fondsarts te worden toegelaten, als "erkend arts" worden toegelaten. Hierdoor wordt de vrije artskeuze voor de patiënten aanzienlijk verruimd.

Door de uitspraak van het Opperbondsgerechtshof van 8.2.1961 werden niet de onderlinge mijnwerkersverzekeringen getroffen voor zover deze medische bijstand laten verlenen door middel van eigen mijnartsen. De mijnartsen bij de onderlinge mijnwerkersverzekeringen hebben in de loop hunner opleiding een bijzondere aanvullende opleiding genoten voor mijnwerkersziekten. Maar het stelsel van de met mijnartsen werkende onderlinge mijnwerkersverzekeringen laat wel aan de patiënten de vrije

artskeuze onder de mijnartsen.

48. Op grond van de wet op de kinderbijslagfondsen van 18 juli 1961 ontvangen personen met kinderen ten hunnen laste die een inkomen hebben van minder dan DM 7.200,- per jaar voor het tweede kind een kinderbijslag van DM 25,- per maand. In tegenstelling tot de tot nu toe vanaf het derde kind uitgekeerde kinderbijslag wordt deze nieuwe voorziening uitsluitend uit de voor de Bondsbegroting beschikbare middelen gefinancierd.
49. Nadat al in 1960 de algemene berekeningsgrondslag voor de berekening van de pensioenen met 5,4 % was verhoogd (1) en ook de eerder vastgestelde pensioenen met hetzelfde percentage waren verhoogd, leidden de verdere stijgingen van lonen en salarissen in de jaren van 1958 tot 1960 opnieuw tot een verhoging van de algemene berekeningsgrondslag voor het jaar 1962. Door de nieuwe, vierde wet op de aanpassing der pensioenen en door een verordening van 23 november 1961 werden vanaf 1 januari de tot het einde van het jaar 1960 vastgestelde pensioenen met 5 % en de in de loop van het jaar 1962 nog nieuw vast te stellen pensioenen met 6,6 % verhoogd. Hierdoor geschiedt dus de aanpassing der lopende pensioenen aan de ontwikkeling van de inkomens en nieuwe pensioenen weer met een vertraging van een jaar. De algemene berekeningsgrondslag (2) werd voor arbeiders en employés van DM 5.325,- in 1961 gebracht op DM 5.678,- in 1962 en voor de bij de onderlinge mijnwerkersverzekeringen aangeslotenen van DM 5.381,- voortaan op DM 5.737,-. Het plafond voor de premieberekening werd verhoogd van DM 10.800,- tot DM 11.400,-, terwijl het voor de premieplichtigen der mijnwerkersverzekeringen onveranderd DM 13.200,- blijft.
50. Het voortduren der volledige werkgelegenheid had ook gevolgen voor de werkloosheidsverzekering. Gezien de grote omvang der kapitaalreserves werd door de wet van 25 april 1961 en door de verordening van

(1) Vergelijk: Hoge Autoriteit, De Ontwikkeling van de lonen in het jaar 1960, blz. 34.

(2) Gemiddelde verdienste van alle verzekerden (exclusief leerlingen en voor hulpkracht opgeleiden), berekend op basis van het gemiddelde van de drie jaren voorafgaande aan het kalenderjaar dat voorafgaat aan het recht op de verzekeringsuitkeringen.

8 juli 1961 de premiebetaling voor deze verzekering opgeschort
voor het tijdvak van 1 augustus 1961 tot 31 januari 1962.

C O N C L U S I E S

51. In zoverre valt in de algemene economische toestand in het jaar 1961 een conjunctuurkentering te onderkennen als in het jaargemiddelde de industriële produktie ten opzichte van dat van het vorige jaar met krap 7 % steeg, terwijl het stijgingspercentage tussen 1959 en 1960 nog 12 % bedroeg. Voor de eerste maal sedert langere tijd is in de tweede helft van 1961 in meer dan de helft der Duitse industrie geen merkbare produktiestijging waar te nemen. Als vertragende factoren zijn niet slechts de uitputting van de technische capaciteit en van de arbeidsreserve te noemen, maar ook een verandering in de vraag. Zeker is wel dat de ontwikkeling, zoals uit de onderlinge vergelijking der bedrijfstakken blijkt, minder uniform dan in 1960.

Tot de bedrijfstakken waar de produktie achteruitging, behoren de ijzer- en staalindustrie met - 10,8 % en de ijzermijnen met - 4,4 %. In de steenkolenmijnen is de economische situatie ten opzichte van 1960 opnieuw slechter geworden. De stijging van de steenkolenafzet in het voorgaande jaar bleek van voorbijgaande aard te zijn en ook de balans der personeelsbezetting bleef, ondanks een lichtelijk tragere daling, negatief. De ontwikkeling verliep echter in haar geheel kalmer dan in de voorafgaande jaren.

52. In de meeste economische sectoren bracht het jaar 1961 wel de grootste activiteit op het gebied der collectieve arbeidsovereenkomsten met zich mede sedert 1953. Het gemiddeld contractueel uurloon der arbeiders (industrie met inbegrip van de overheidssector) steeg met 8,2 % en het aandeel van de werknemers met een contractuele arbeidsduur van 45 uur en minder steeg tot 73 %. De invoering van de 40-urenweek in 1965 werd overeengekomen voor 6 miljoen werknemers. In de contractuele vakantie-bepalingen werd op grote schaal een verlenging van de jaarlijkse vakantie tot 18 werkdagen vastgelegd.

In de industrieën der Gemeenschap werkten de al in vorige jaren afgesloten, in meerdere etappes te verwezenlijken collectieve overeenkomsten, waarbij de betrokken partijen loonsverhogingen en verkortingen van arbeidsduur overeenkwamen, verder door. Daarenboven werden in de

loop van het jaar c.a.o.'s opgezegd door de vakbonden: in de ijzer- en staalindustrie in Nordrhein-Westfalen werd de loon- en vakantieovereenkomst opgezegd en in de steenkolenmijnen werden de mantel-c.a.o.'s en arbeidsregelingen opgezegd. Tot nieuwe overeenkomsten kwam men tot het einde van het jaar echter nog niet.

53. Wat betreft de wetgevende maatregelen, voor zoverre deze in het raam van dit rapport van belang zijn, moet vooral melding worden gemaakt van de "Wet tot wijziging en aanvulling van de wet op de verbetering der economische bescherming van arbeiders in geval van ziekte", welke praktisch de gelijkstelling teweegbracht van arbeiders en employés met betrekking tot de economische bescherming bij ziekte. Verder verdient de aandacht de "Wet op de bevordering van de bezitsvorming van werknemers", welke de voor de bezitsvorming bevorderlijke prestaties van werkgevers aan hun werknemers tot een bepaald bedrag vrijstelt van belastingen en heffingen.

Aan de langdurige besprekingen over de regeling van de arbeid op zon- en feestdagen in de continubedrijven der ijzer- en staalindustrie kwam in de zomer van 1961 een einde door een wettelijke verordening (Stahlnovelle). De praktische uitvoerbaarheid van dit staalwetje wordt nochtans zowel door de ondernemers als door de vakorganisaties betwijfeld.

B E L G I E

INHOUDSOPGAVE

	<u>Blz.</u>
<u>Hoofdstuk I</u> - Economische toestand	40
<u>Hoofdstuk II</u> - Loonpolitiek en Algemene Ontwikkeling van de lonen en de Arbeidsvoorwaarden	49
<u>Hoofdstuk III</u> - De ontwikkeling van de industrieën der Gemeenschap	55
<u>Hoofdstuk IV</u> - Sociale Zekerheid	65
<u>Conclusies</u>	68

Hoofdstuk I - ECONOMISCHE TOESTAND

1) Ondanks de verminderde activiteit van de kolenmijnindustrie, de terugslag van de gebeurtenissen in de Kongo en stakingen van een uitzonderlijke omvang aan het begin van het jaar, is de ontwikkeling van de Belgische economie in 1961 bijzonder bevredigend geweest. Volgens de voorlopige gegevens steeg het reële bruto nationale inkomen in verhouding tot 1960 met ongeveer 4%.

Deze gunstige resultaten zijn met name te danken aan de voortvarendheid waarmee de industrie op de vraag van een omvangrijke markt heeft gereageerd, alsmede aan een regeringsbeleid dat op de ontwikkeling der investeringen gericht is.

2) België voert ongeveer 40% van zijn produktie uit, zodat de economische toestand in grote mate van de buitenlandse handel afhankelijk is.

Uit de studie betreffende de ontwikkeling van de Belgische handel met het buitenland, die op voorlopige statistieken is gebaseerd, blijkt een toeneming van ongeveer 4% in verhouding tot 1960, hetgeen aanzienlijk minder is dan vorig jaar; dit lagere percentage kan gemakkelijk worden verklaard, zowel door de stakingen van januari als door de minder hechte economische betrekkingen met de Republiek Kongo; als gedeeltelijke compensatie staat hier echter een stijging van de uitvoer naar andere landen van de Gemeenschap tegenover.

3) Afgezien van de steenkolenmijnindustrie, waarvan de produktie nog gedaald is, heeft de industriële bedrijvigheid zich in het algemeen op een hoog peil gehandhaafd.

Terwijl in de ijzer- en staalindustrie en in een aantal sectoren van de verbruiksgoederenindustrie van een stabilisatie sprake was, gaf de metaalnijverheid daarentegen een onverdeeld gunstig beeld te zien en bleek het produktietempo in de industrie van uitrustingsgoederen en de bouwnijverheid bijzonder hoog te blijven.

Uit het algemene indexcijfer van de industriële produktie blijkt een gemiddeld toenemingspercentage van 4 ten opzichte van 1960. Het is van belang bij de beoordeling van dit percentage de invloed van de sociale onlusten op de produktie aan het begin van het jaar niet uit het oog te verliezen.

Tabel 1 (1)

Algemeen indexcijfer van de industriële produktie 1958 = 100												
Jaar	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1960	107	114	117	115	115	114	96	106	118	117	119	103
1961	83	120	124	122	124	123	100	113	120	123	126	120
wijziging 1960/1961 in %	-22,5	+5,2	+5,9	+ 6	+7,8	+7,8	+4,1	+6,6	+1,6	+5,1	+5,8	+16,5

4) Het hoge peil van de industriële bedrijvigheid heeft een stimulans gevonden in de omvang der binnenlandse investeringen die volgens bepaalde ramingen het reeds aanzienlijke volume der investeringen van het vorige jaar met ongeveer 25% zou hebben overtroffen. Onder de gunstige invloed van de vroegere stijging van het inkomen en van een vrijwillig expansiebeleid bleven de uitgaven voor industriële uitrusting en constructie zich in stijgende lijn bewegen. De industriëlen schijnen ernaar te hebben gestreefd de uitbreiding en modernisering van hun ondernemingen voort te zetten. Anderzijds heeft de overheid rechtstreeks tot deze toeneming van de investeringsuitgaven bijgedragen door openbare werken aan te besteden voor een bedrag dat de het vorig jaar gedane uitgaven overtreft.

(1) Bron: Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen.

5) Het jaar 1961 wordt gekenmerkt door een duidelijke verbetering van de werkgelegenheid. Het aantal werklozen is namelijk gemiddeld van 157.000 tot 124.000 eenheden teruggelopen, hetgeen neerkomt op een vermindering van 21% ten opzichte van 1960.

Houdt men rekening met het feit dat in verband met de leeftijd of bepaalde lichamelijke gebreken een groot gedeelte van de ingeschreven werklozen voor de arbeid weinig geschikt is, dan kan men de volledige werkgelegenheid als praktisch verwezenlijkt beschouwen, waarbij het wel bijzonder moeilijk lijkt het werkloosheidspeil nog verder te verlagen.

In verschillende sectoren is van een gebrek aan geschoolde arbeidskrachten sprake.

De bij de bestrijding der werkloosheid geboekte resultaten zijn des te opmerkelijker, daar bijzondere factoren hun invloed op de arbeidsmarkt hebben doen gelden: na de sluiting van bepaalde mijnen moesten de ontslagen arbeiders worden herplaatst, terwijl ongeveer 25.000 uit de Kongo afkomstige personen in het Belgische bedrijfsleven moesten worden ingeschakeld.

Tabel 2 (1)

Totaal aantal werklozen: daggemiddelden van het aantal geregistreerde werklozen (2) (in duizendtallen)												
Jaar	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1960	251	229	177	161	148	137	127	121	119	121	132	162 ³⁾
1961	225	160	135	120	109	102	92	89	88	93	102	176
wijziging 1960/1961 in %	-10	-30	-24	-26	-26	-26	-28	-27	-26	-23	-23	+ 9

(1) Bron: Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(2) Volledig werklozen en gedeeltelijk en tijdelijk werklozen.

(3) Deze betrekkelijk hoge cijfers zijn beïnvloed door de stakingen in de maanden december 1960 en januari 1961.

6) De totale werkgelegenheid in de gehele industrie en het verkeerswezen is echter slechts in zeer geringe mate gestegen.

De uitbreiding van de werkgelegenheid in de metaalindustrie, de metaalverwerkende industrie, de chemische industrie en de textielindustrie is namelijk tenietgedaan door een vermindering van de werkgelegenheid in de kolenmijnindustrie en het vervoerwezen.

Tabel 3 (1)

Indexcijfer der personeelsbezetting in de industrie en het verkeerswezen 1953 = 100												
Jaar	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1960	93	92	94	94	94	94	94	94	95	95	94	94
1961	-	93	94	94	94	94	94	94	95	95	95	95
wijziging 1960/1961 in %		+1	-	-	-	-	-	-	-	-	+1	+1

7) Op het gebied van de groothandelsprijzen hebben zich in het geheel geen spanningen voorgedaan: het peil ligt enigszins beneden dat van 1960.

Het indexcijfer van de kleinhandelsprijzen geeft slechts een bescheiden stijging te zien, waardoor een algemene verhoging van de aan het indexcijfer gekoppelde lonen in de voornaamste industriële sectoren achterwege kon blijven.

(1) Bron: I.R.E.S. Leuven.

Tabel 4 (1)

Indexcijfers der kleinhandelsprijzen (exclusief huren) 1953 = 100												
Jaar	I	III	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1960	110,3	110,2	109,9	109,8	109,8	110	109,7	109,6	109,8	110,1	110,3	110,3
1961	110,4	110,5	110,5	110,6	110,8	111,1	111,4	111,7	111,5	111,3	111,5	111,4

8) Het wetsontwerp "inzake economische expansie, sociale vooruitgang en financieel herstel", beter bekend onder de benaming "eenheidswet", dat door de Regering op 8 november 1960 is ingediend, heeft inmiddels, nadat daarin enkele amendementen waren aangebracht, op 14 februari 1961 kracht van wet gekregen.

De nieuwe wet moet de verwezenlijking van een uitgebreid herstelprogramma, gebaseerd op de versnelde economische expansie en de sanering van de openbare financiën mogelijk maken en tevens de volledige werkgelegenheid verzekeren. In de loop van het jaar zijn enkele maatregelen van bestuur voor de tenuitvoerlegging van bepaalde artikelen uitgevaardigd.

(1) Bron: I.R.E.S. Leuven

9) Nadat deze wet was aanvaard, bood de Regering haar ontslag aan de Koning aan en vonden op 26 maart 1961 vervroegde verkiezingen plaats. Gedurende een maand werden moeizame onderhandelingen gevoerd, ten einde een kabinet op brede parlementaire basis samen te stellen.

Uit het programma van de nieuwe Regering blijkt met name de wens terug te keren tot een gezonde en evenwichtige budgettaire toestand, de wil om de doelstellingen betreffende de economische expansie die in het vijfjaren plan van de voorgaande Regering zijn neergelegd, te verwezenlijken, alsmede de belofte een op een hoger en meer geschoold niveau van de werkgelegenheid gericht beleid te voeren.

In het programma is eveneens sprake van een belastinghervorming (1), een sociaal beleid en een beleid gericht op de verdeling van het nationale inkomen dat in nauwe samenwerking met de toonaangevende adviserende instanties van het economische en sociale leven ten uitvoer wordt gelegd.

10) De economische expansie blijft dus de zeer bijzondere aandacht van de Belgische Regering opeisen. In dit verband zij verwezen naar het Koninklijk Besluit van 2 juni 1961 waarbij een "Ministerieel Comité voor de Economische Coördinatie", onder voorzitterschap van de Minister-President, werd ingesteld; bedoeld Comité heeft tot taak algemene richtlijnen voor het economische, financiële en sociale beleid van de Regering vast te stellen en de tenuitvoerlegging daarvan te coördineren.

Deze coördinerende werkzaamheden worden onder inschakeling van andere kleine ministeriële comités, te weten: het Comité voor de Financiën en de Begroting, het Comité voor Economische Expansie en Gewestelijk Beleid, het Comité voor Overheidsinvesteringen en Transport, het Comité voor Sociaal en Gezinsbeleid, het Comité voor Buitenlands Economisch en Sociaal Beleid, uitgevoerd.

(1) In dit verband is op 16 januari 1962 een wetsontwerp houdende hervorming der inkomstenbelasting ingediend.

11) In het kader van de maatregelen die zijn getroffen ter bevordering en aanmoediging der economische expansie zijn vooral de volgende van belang:

- a) Het Koninklijk Besluit van 6 januari 1961, waarbij het aantal leden van het Bureau voor Economische Programmatie, dat bij Koninklijk Besluit d.d. 14 oktober 1959 is opgericht, van vijf op acht is gebracht. Deze wijziging is noodzakelijk geworden door de uitbreiding der aan het Bureau opgedragen taken.
- b) Enkele bepalingen van voornoemde wet van 14 februari 1961 (sub 8) welke voorzien in soepeler toepassingsvoorwaarden en een mogelijkheid tot uitbreiding van de kredieten die bij de wetten van 17 en 18 juli 1959, gewoonlijk aangeduid met "wetten voor de herlancering der economie", zijn bepaald.
- c) De wet van 15 februari 1961 tot oprichting van een Landbouwinvesteringsfonds door welks bemoeiingen de produktiviteit van de land- en tuinbouwbedrijven wordt verhoogd, hun rendabiliteit wordt opgevoerd en de kostprijs wordt verminderd.
- d) Verschillende besluiten van een onmiskenbaar belang die zijn uitgevaardigd in het kader van het beleid met betrekking tot de werkgelegenheid, waarvan de strekking is aangegeven in de wet van 14 februari 1961 inzake economische expansie, sociale vooruitgang en financieel herstel. Zij hebben betrekking op:
 - de beroepsmobiliteit der arbeidskrachten
(Koninklijk Besluit van 24 maart 1961 betreffende de versnelde beroepsopleiding voor volwassenen en de beroepsherscholing van de werklozen)
 - de geografische mobiliteit der arbeidskrachten
(Koninklijk Besluit van 20 maart 1961 betreffende de tegemoetkoming van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening in de kosten van het opnieuw installeren der werklozen die van verblijfplaats veranderen)
 - de bevordering van de aanwerving van werklozen die vanwege hun leeftijd of een lichamelijke handicap moeilijk in het arbeidsproces kunnen worden opgenomen
(Koninklijk Besluit van 25 februari 1961 betreffende de tegemoetkoming van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening in het loon van

de moeilijk te plaatsen werklozen die door zijn toedoen in dienst worden genomen)

- de steun aan de werknemers die zijn getroffen door de omschakeling van hun onderneming en die tijdelijk werkloos zijn geworden of tijdelijk minder lucratief werk verrichten

(Koninklijk Besluit van 20 maart 1961 betreffende de tegemoetkoming in het loon van de werknemers die getroffen zijn door de omschakeling van hun onderneming) (1)

- financiële steun voor de selectie en de beroepsopleiding van de werknemers, alsmede voor de installatie van werknemers die van verblijfplaats veranderen

(Koninklijk Besluit van 24 maart 1961 betreffende de tegemoetkoming van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening in de uitgaven die inherent zijn aan de selectie, de beroepsopleiding of het opnieuw installeren van het personeel dat door de werkgevers in dienst wordt genomen met het oog op de oprichting, de uitbreiding of de overschakeling van ondernemingen).

- e) Het Koninklijk Besluit van 3 november 1961 betreffende de algemene volkstelling en de nijverheids- en handelstelling, alsmede het Koninklijk Besluit van dezelfde datum, waarbij een statistiek over de omzet, de investeringen, de wedden en lonen en andere elementen in verband met de kostprijs der arbeidskrachten in de nijverheids- en handelsinrichtingen wordt voorgeschreven.
- f) De wet van 16 november 1961 tot instelling van een Directorium voor de kolennijverheid, een openbare instelling met bevoegdheden op het gebied van de gehele kolenmijnindustrie, echter zonder bevoegdheid tot interventie in de bedrijfsvoering der mijnen. Het Directorium heeft belangrijke bevoegdheden inzake het vaststellen der prijzen, de organisatie van de produktie en van de verkoop, de investeringen, de exploitatie van de steenkool en zijn nevenprodukten en het sociale beleid ten gunste van de werknemers. De opdracht van het Directorium moet stroken met het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal. Onderhandelingen hierover worden met de Hoge Autoriteit gevoerd.

(1) De ondernemingen die een vergoeding genieten krachtens de bepalingen van het Verdrag van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal kunnen geen aanspraak maken op deze tegemoetkoming.

12) Er zij op gewezen dat de Regering op 27 oktober 1961 een wetsontwerp heeft ingediend betreffende de oprichting van een Nationale Investeringsmaatschappij (N.I.M.). (1)

De N.I.M. zal een maatschappij van openbaar nut zijn in de vorm van een handelsvennootschap met het doel financieel deel te nemen in nieuw op te richten of zich uitbreidende industrieën om zodoende investeringen en vernieuwingen blijvend aan te moedigen en te steunen.

De werkzaamheden van de Nationale Investeringsmaatschappij zullen op gewestelijk niveau worden uitgebreid door de oprichting van Gewestelijke Investeringsmaatschappijen.

(1) Nadat dit ontwerp op 2 april 1962 kracht van wet had gekregen, zijn een Nationale Investeringsmaatschappij en erkende Gewestelijke Investeringsmaatschappijen opgericht.

Hoofdstuk II - LOONPOLITIEK EN ALGEMENE ONTWIKKELING VAN
DE LONEN EN DE ARBEIDSVOORWAARDEN

A - LONEN

13) De ontwikkeling van de sociale voordelen van algemene aard wordt steeds bepaald door de overeenkomst inzake sociale programmering die op 11 mei 1960 tussen de vertegenwoordigers van de verbonden van werkgevers-en werknemersverenigingen is gesloten en tot eind 1962 van kracht is.

Het voor de tenuitvoerlegging voorziene programma heeft, voor de looptijd van de overeenkomst, betrekking op verbetering van bijkomende voordelen (dubbel vakantiegeld voor de tweede vakantieweek en verhoging der gezinstoelagen).

14) Op grond van deze overeenkomst moet de toekenning van het aanvullende vakantiegeld progressief verlopen en moet het in 1963 het dubbele van het normale loon der werknemers bedragen.

In het kader van deze bepalingen hebben de werknemers in 1961 een nieuwe verhoging van het aanvullende vakantiegeld gekregen, waardoor dit overeenkomt met het loon voor 3 arbeidsdagen (1).

15) Anderzijds verhoogt een wet van 20 januari 1961 de bijdrage van de werkgevers ten behoeve van de gezinstoelagen met een 1/2%.

Bij Koninklijk Besluit van 19 februari 1961 is de wijze waarop de nieuwe middelen zullen worden verdeeld, vastgesteld.

Hoewel de vakbonden het hierover niet unaniem eens waren, heeft de Regering geen verhoging voor het eerste kind toegekend. De verhoging geldt voornamelijk voor het 3e kind.

(1) 1960:	vakantiegeld tot een bedrag van het loon voor 1 1/2 dag							
1961:	"	"	"	"	"	"	"	3 dagen
1962:	"	"	"	"	"	"	"	4 1/2 dag
1963:	"	"	"	"	"	"	"	6 dagen

16) Wat het minimumloon betreft, hebben de partijen die de overeenkomst inzake sociale programmering hebben ondertekend, geconstateerd dat dit vraagstuk - gezien de verscheidenheid der loonstructuren - niet binnen het raam van een sociale programmering op nationaal niveau en voor alle bedrijfstakken kon worden gebracht. Zij waren van oordeel dat de besprekingen in de paritaire commissies in het kader van hun bevoegdheid op het gebied van de lonen moesten worden voortgezet.

Nadat onderhandelingen hadden plaatsgevonden werden in bepaalde industriële sectoren overeenkomsten gesloten.

Uit de statistische gegevens blijkt dat het indexcijfer der lonen in 1961 enigszins is gestegen. Ten opzichte van 1960 geeft de verbetering van de koopkracht echter slechts een geringe stijging te zien.

17) De moeilijkheden waartoe de toepassing van de wet van 20 juli 1960 waarbij het gegarandeerde weekloon werd ingevoerd, aanleiding gaf, zijn in de Nationale Arbeidsraad besproken. Wat betreft ziektes of ongevallen buiten de werktijden ging het hierbij meer in het bijzonder om instorting van de patiënt, overlijden na een periode van arbeidsongeschiktheid en de geschillen tussen de behandelende geneesheer en de door de werkgever aangewezen arts.

Bij Koninklijk Besluit van 27 december 1961 is de geldigheid van de tijdelijke bepalingen der wet tot 30 juni 1962 verlengd.

Naar verwachting zal door de Minister van Werkgelegenheid en Arbeid een wetsontwerp worden ingediend, dat erop gericht is de bij de toepassing ondervonden moeilijkheden ongedaan te maken, een en ander in dier voege dat aan de bepalingen van deze wet welke een experimenteel karakter dragen een definitief karakter zal worden gegeven (1).

(1) Bedoeld wetsontwerp is in juni 1962 ingediend en wordt thans door het Parlement bestudeerd.

B - ARBEIDSVORWAARDEN

a) Ontwikkeling der collectieve arbeidsbetrekkingen

18) De overeenkomst inzake de sociale programmering scheen onmiddellijk na de stakingen aan het begin van het jaar in opspraak te zijn gebracht. De organisaties, die de werkgevers vertegenwoordigen, hadden in onbewimpelde termen een voorbehoud gemaakt voor wat betreft de toepassing ervan.

Na enkele maanden zijn de besprekingen tussen de twee sociale partners echter weer op gang kunnen komen en deze hervatting van de paritaire betrekkingen heeft in een sfeer van wederzijds vertrouwen plaatsgevonden.

19) De Nationale Arbeidsraad heeft een groot aantal bijeenkomsten gewijd aan de bespreking van verzoeken van de Regering om advies of aan de vraagstukken waartoe de Raad het initiatief had genomen.

De Raad heeft zich in 1961 voornamelijk beziggehouden met het onderzoek naar de leemten in de wet waarbij het gegarandeerde weekloon werd ingesteld, de herziening van de regeling inzake de werkloosheidsverzekering, de ziekte- en invaliditeitsverzekering, de rechtspraak in arbeidszaken, het stelsel met betrekking tot het verzuim van korte duur en de jaarlijkse vakanties.

Evenals in voorgaande jaren hebben bepaalde paritaire comités collectieve overeenkomsten uitgewerkt, die met name betrekking hebben op de lonen, de arbeidsduur, het vakantiegeld en de bestaanszekerheid in verschillende sectoren.

20) In de Regeringsverklaring van 2 mei 1961 heeft de Minister-President erop gewezen dat het in de bedoeling van de Regering lag aan het Parlement voorstellen te doen, ten einde de noodzakelijke wijzigingen te kunnen aanbrengen in de wet van 19 augustus 1948 inzake de uitkeringen ten behoeve van het openbaar belang in vreedstijd. Na raadpleging van de beroepsorganisaties van werknemers en werkgevers zouden dan de noodzakelijke maatregelen kunnen worden getroffen, ten einde de vrijheid van de arbeid en de veiligheid van personen en goederen te waarborgen (1).

(1) Daartoe strekkende wetsontwerpen zijn in de loop van 1962 ingediend.

21) De eis om bepaalde sociale voordelen uitsluitend aan de leden van vakbonden toe te kennen, welke reeds in 1960 kon worden beluisterd, is opnieuw gesteld tijdens de collectieve onderhandelingen in bepaalde sectoren of bepaalde ondernemingen.

Zonder de rol te willen miskennen die de toonaangevende werknemersorganisaties in het economische en sociale leven van het land spelen, blijven de werkgeversorganisaties deze eis zeer beslist van de hand wijzen; zij baseren zich daarbij op de beginselen van de vrijheid van samenkomst en de non-discriminatie inzake de werkgelegenheid en de lonen.

b) De ontwikkeling der individuele arbeidsvoorwaarden

22) Het vraagstuk van de werkgelegenheid waaraan zowel in Regerings- als in vakbondskringen zeer bijzondere aandacht werd gewijd, is bij de wet geregeld.

De wet van 14 februari 1961 inzake economische expansie, sociale vooruitgang en financieel herstel voorziet in de regeling van de arbeidsmarkt.

Voor zover de omstandigheden op de arbeidsmarkt zulks rechtvaardigen, kan de Koning door middel van een met redenen omschreven en in de Ministerraad besproken Koninklijk Besluit de tewerkstelling, het ontslag en het gedurende korte tijd op wachtgeld stellen van werknemers of van bepaalde categorieën werknemers, alsmede de instelling of wijziging van een stelsel van gedeeltelijke arbeid van voorafgaande toestemming of kennisgeving afhankelijk maken.

Op dezelfde wijze kan de Koning de werkgevers verplichten alle in hun onderneming bestaande vacatures of een gedeelte daarvan bij de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening aan te melden.

23) Bij dezelfde wet is de taak van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening aanzienlijk uitgebreid.

De dienst heeft, op door de Koning te bepalen voorwaarden, tot taak:

- a) de aanwerving en plaatsing van werknemers te bevorderen en te organiseren;
- b) de herscholing van onvrijwillig werklozen te bevorderen en te organiseren;
- c) de versnelde beroepsopleiding van de volwassenen te bevorderen en te organiseren, hetzij door te dien einde eigen centra op te richten, hetzij door de subsidiëring van centra die de rechtspersoonlijkheid bezitten en tot hetzelfde doel worden erkend;
- d) tegemoet te komen in het loon van de onvrijwillig werklozen van gevorderde leeftijd, minder-validen of die om andere redenen als moeilijk te plaatsen worden beschouwd en die door zijn toedoen worden aangeworven;
- e) tegemoet te komen in de uitgaven die inherent zijn aan de selectie, de beroepsopleiding of het opnieuw installeren van het personeel, dat door de werkgevers in dienst wordt genomen met het oog op de oprichting, de uitbreiding of de overschakeling van ondernemingen;
- f) tegemoet te komen in de kosten van het opnieuw installeren van werkloze arbeiders;
- g) tegemoet te komen in het loon van door de omschakeling van hun ondernemingen getroffen werknemers;
- h) de beroepsopleiding, de omscholing, alsmede de sociale herscholing van de gehandicapten te bevorderen en te organiseren;
- i) met behulp van de te dien einde opgerichte of op te richten instellingen de uitkering van de toelagen, waarop de onvrijwillig werklozen en hun gezinnen recht hebben, te waarborgen.

Verschillende Koninklijke Besluiten zijn op grond van deze wettelijke bepalingen uitgevaardigd; alhoewel zij in het hoofdstuk over de economische toestand zijn opgenomen, hebben zij een overwegend sociale strekking. Zij hebben namelijk ten doel de werknemers niet alleen tegen werkloosheid, maar ook tegen de economische risico's met de daaraan verbonden omscholing, herscholing, overschakeling of nieuwe beroepsopleiding te beschermen.

24) De wet van 20 juli 1961 heeft het vraagstuk van de psychologische voorbereiding van de jongeren op hun intrede in de fabriek en hun ontvangst in de ondernemingen aan de orde gesteld. Deze wet stelt de paritaire comités tot taak aanwijzingen en richtlijnen te verstrekken inzake de organisatie van de ontvangst van jonge werknemers in de ondernemingen, de opleiding van leerlingen voor de arbeid aan te moedigen en te streven naar nauwe en duurzame contacten met de instellingen voor beroepsvoorlichting en de beroepsscholen.

25) Het Koninklijk Besluit van 25 oktober 1960, waarbij de uitering bij verzuim wegens familie-omstandigheden en ter vervulling van burgerlijke plichten en soortgelijke taken werd geregeld, heeft aanleiding gegeven tot bepaalde moeilijkheden inzake de interpretatie ervan. Het besluit is ingetrokken en vervangen door het Koninklijk Besluit van 23 november 1961 waarvan de bepalingen nauwkeuriger zijn omschreven.

Hoofdstuk III - DE ONTWIKKELING VAN DE INDUSTRIËN DER GEMEENSCHAP

A - Steenkolenmijnen

26) De produktie van de steenkolenmijnen is nog verder gedaald, en wel van 22,5 miljoen ton in 1960 tot 21,5 miljoen ton in 1961.

Ten gevolge van deze daling van de produktie en een stijging van de uitvoer, was het mogelijk de voorraden bij de mijnen in de loop van het jaar van 6,6 miljoen ton tot 4,4 miljoen ton terug te brengen.

Tabel 5 (1) (2)

Steenkoolproduktie (in 1.000 ton)

Jaar	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1960	1.904	1.932	2.048	1.921	1.869	1.830	1.514	1.820	1.937	1.944	2.015	1.731
1961	1.338	1.863	2.082	1.864	1.930	1.947	1.386	1.770	1.812	1.864	1.888	1.779
Wijziging 1960/1961 in %	-30	- 4	+ 2	- 3	+ 3	+ 6	- 9	- 9	-7	- 4	- 6	+ 3

(1) Bron: Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen

(2) De abnormale daling in januari houdt verband met de algemene proteststaking tegen het ontwerp "eenheidswet" welke de industrie van bepaalde gebieden gedurende een groot gedeelte van deze maand heeft lam gelegd.

Tabel 6 (1)

Totale steenkoolvoorraden bij de mijnen (in 1.000 ton)

Jaar	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1960	7.341	7.386	7.440	7.439	7.441	7.417	7.253	7.078	6.979	6.794	6.678	6.565
1961	6.491	6.357	6.505	6.440	6.361	6.203	5.957	5.701	5.384	5.109	4.826	4.394
Wijziging 1960/1961 in %	-12	-14	-13	-12	-15	-16	-18	-20	-24	-25	-28	-33

27) Het ook in 1961 door de Belgische steenkolenmijnindustrie gevoerde saneringsbeleid heeft aan de bestaande tendens tot vermindering van de in de mijnen tewerkgestelde arbeidskrachten nog meer reliëf gegeven.

Het effect is daarentegen over het algemeen aanzienlijk toegenomen.

(1) Bron: Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen.

Tabel 7 (1)

Aantal ingeschreven werknemers (ondergronds) in de steenkolenmijnen
(zonder leidinggevend en toezichthoudend personeel)

Jaar	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1960	83,7	83,0	82,0	80,5	77,9	77,0	74,6	72,8	72,6	72,3	71,9	71,6
1961	70,9	70,4	69,1	67,9	66,8	65,7	64,9	63,8	63,0	62,4	61,8	61,2
Wijziging 1960/1961 in %	- 15	- 15	- 16	- 16	- 14	- 15	- 13	- 12	- 13	- 14	- 14	- 15

Tabel 8 (1)

Ondergronds effect per man en per dienst in de steenkolenmijnen
(zonder leidinggevend en toezichthoudend personeel)

Jaar	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1960	1.468	1.518	1.530	1.532	1.561	1.572	1.594	1.594	1.627	1.630	1.649	1.688
1961	1.646	1.663	1.684	1.705	1.727	1.727	1.693	1.720	1.728	1.727	1.775	1.761
Wijziging 1960/1961 in %	+12	+ 9	+10	+11	+11	+10	+ 8	+ 8	+ 6	+ 6	+ 8	+ 4

1) Bron: Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen.

28) De sociale gevolgen die uit de bijzondere toestand van de Belgische kolenmijnindustrie voortvloeien, zijn voor de vakbondsorganisaties, die hierover niet zonder zorgen zijn, in 1961 aanleiding geweest bepaalde eisen te stellen met betrekking tot de arbeidsduur ten einde zodoende de gedeeltelijke werkloosheid op te heffen.

Het door genoemde organisaties nagestreefde doel is de 40-urige, 5-daagse werkweek met behoud van 6 dagen loon. Een eerste stap in deze richting is op 23 augustus gezet toen in het kader van de Nationale Gemengde Mijncommissie een overeenkomst werd afgesloten, waardoor de wekelijkse arbeidsduur in de Kempen tot 41,15 uur (5-daagse werkweek) werd teruggebracht en in de steenkoolbakkens van het Zuiden tot 40 uur (5-daagse werkweek) gedurende 42 weken; gedurende 8 weken bedraagt de wekelijkse arbeidsduur 48 uur, verdeeld over 6 dagen, terwijl 2 weken voor de jaarlijkse vakantie zijn bestemd.

29) Bij Koninklijk Besluit van 29 juli 1960 werden de werkgevers die onder de bevoegdheid vallen van de Nationale Gemengde Mijncommissie voor een periode van 12 maanden vrijgesteld van de verplichtingen welke voortvloeien uit artikel 15 van de wet tot invoering van het gewaarborgde weekloon (betaling onder bepaalde voorwaarden, van 80 % van het normale loon gedurende een periode van 7 dagen in geval van ziekte of ongeschiktheid ten gevolge van een ongeval met uitzondering van de arbeidsongevallen of van ongevallen op de weg van het werk). Dit Besluit, dat werd verlengd tot 16 augustus 1961, is niet opnieuw verlengd. Sedert die datum zijn de mijnwerkers dus in het genot van alle bepalingen van eerder genoemde wet.

30) De schommelingen van het indexcijfer der kleinhandelsprijzen hebben in 1961 in de steenkolenmijnen geen aanleiding gegeven tot een verhoging van de aan het indexcijfer gekoppelde lonen.

Ten opzichte van 1960 zijn de werkelijke lonen enigszins gestegen.

De vakbonden hebben er echter op gewezen, dat de lonen der mijnwerkers gedurende verscheidene jaren niet dezelfde stijgende tendens hebben vertoond als de lonen der overige werknemers. Zij eisen de wederaanpassing van de lonen der mijnwerkers en de wederinvoering van de jaargratificatie die in 1958 werd afgeschaft (1).

Tabel 9 (2)

Direct uurloon in de steenkolenmijnen (onder- en bovengronds)					
Jaar	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	jaar-gemiddelde
1960	39,50	39,79	39,75	40,09	39,78
1961	39,68	40,40	41,16	41,29	40,63
Wijziging 1960/1961 in %	+ 0,4	+ 1,5	+ 3,5	+ 2,9	+ 2,1

Daar in vergelijking met de ontwikkeling van het indexcijfer van de kleinhandelsprijzen de directe uurlonen enigszins zijn gestegen, blijkt dit in 1961 in bescheiden mate aan de koopkracht van de mijnwerkers ten goede te zijn gekomen.

(1) Bij een op 24 maart 1962 in de Nationale Gemengde Mijncommissie gesloten overeenkomst is bepaald dat over het jaar 1961 een jaargratificatie voor dat jaar zal worden toegekend. Het maximale bedrag van deze gratificatie, die in 1962 betaalbaar is, beloopt Bfr 3.000.

(2) Bron: Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen.

Tabel 10

Indexcijfer van de koopkracht der directe uurlonen in de steenkolenmijnen (1). 1e kwartaal 1960 = 100 (onder- en bovengronds)				
Jaar	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
1960	100	100,9	101	101,4
1961	100,3	101,8	102,9	103,5
Wijziging 1960/1961 in %	+ 0,3	+ 0,9	+ 1,9	+ 2

B. IJzer- en staalindustrie

31) Hoewel de bedrijvigheid in de ijzer- en staalindustrie heeft aangehouden, is het tempo van de produktiestijging lager dan in 1960. Aan het eind van het jaar is dit iets teruggelopen.

(1) Berekend door deling van de indexcijfers van de directe uurlonen door de indexcijfers van de kleinhandelsprijzen.

Tabel 11 (1)

Ruwstaalproduktie												1.000 ton
Jaar	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1960	551	593	665	592	611	625	563	642	649	638	605	(2) 435
1961	(2) 130	599	709	635	652	656	563	633	646	633	574	573
Wijziging 1960/1961 in %	-77	+ 1	+ 5	+ 7	+ 7	+ 5	+ 0	- 2	- 1	- 1	- 5	+32
Ruwijzerproduktie												
1960	539	532	584	526	556	550	537	578	568	581	564	(2) 405
1961	(2) 127	528	619	583	598	594	553	585	587	586	546	550
Wijziging 1960/1961 in %	-77	- 1	+ 6	+11	+ 7	+ 8	+ 3	+ 1	+ 3	+ 1	- 3	+36
Produktie eindprodukten												
1960	405	439	452	400	409	414	348	414	446	437	414	(2) 300
1961	(2) 119	413	483	422	435	461	350	407	450	455	432	425
Wijziging 1960/1961 in %	-71	- 6	+ 7	+ 5	+ 6	+11	-	- 4	+ 1	+ 4	+ 4	+42

(1) Bron: Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen

(2) Gevolgen van de stakingen in december 1960 en januari 1961 voor de produktie.

32) De omvang der werkgelegenheid in de ijzer- en staalindustrie is aanzienlijk gebleven, zonder dat de stijging echter even indrukwekkend was als in het voorafgaande jaar, hetgeen zich laat verklaren door de toegenomen produktiviteit enerzijds en een lichte daling van de produktiekromme anderzijds.

Tabel 12 (1)

Personeelssterkte in de ijzer- en staalindustrie
(ingeschreven werknemers aan het eind van elke maand)

Jaar	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1960	53407	53493	53525	53629	53805	54026	54144	54439	54525	54464	54464	54442
1961	54316	54380	54440	54500	54591	54745	54840	54962	54782	54549	54295	54120
Wijziging 1960/1961 in %	+ 2	+ 2	+ 2	+ 2	+ 1	+ 1	+ 1	+ 1	-	-	-	- 1

33) De aan het indexcijfer van de kleinhandelsprijzen gekoppelde lonen in de ijzer- en staalindustrie behoeften sinds januari 1960 niet te worden verhoogd, daar de veranderingen in genoemd indexcijfer te gering waren.

De werkelijke lonen zijn ten opzichte van de overeenkomstige periode van 1960 gestegen, zij het echter in aanzienlijk geringere mate dan in het voorafgaande jaar.

(1) Bron: Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen.

Bij vergelijking van de ontwikkeling der lonen met die van het indexcijfer van de kleinhandelsprijzen, blijkt de stijging der koopkracht van de werknemers in de ijzer- en staalindustrie in 1961 niet meer te hebben bedragen dan 1,5 %.

Tabel 13 (1)

Direct gemiddeld uurloon in de ijzer- en staalindustrie					
Jaar	maart	juni	september	december	gemiddelde der 4 maanden
1960	42,74	43,18	43,56	44,18	43,41
1961	43,72	44,17	44,69	45,26	44,46
Wijziging 1960/1961 in %	+ 2,5	+ 2,2	+ 2,5	+ 2,4	+ 2,4

Tabel 14

Indexcijfers van de koopkracht der directe uurlonen in de ijzer- en staalindustrie (2) le kwartaal 1960 = 100				
Jaar	maart	juni	september	december
1960	100	101,3	102,3	103,2
1961	101,9	102,6	103,3	104,7
Wijziging 1960/1961 in %	+ 1,9	+ 1,3	+ 1	+ 1,4

(1) Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen

(2) Berekend door deling van de indexcijfers der directe uurlonen door de indexcijfers van de kleinhandelsprijzen.

34) In 1961 heeft geen algemene loonsverhoging plaatsgevonden voor de werknemers in de ijzer- en staalindustrie op grond van een nationale paritaire overeenkomst; er is echter een aantal ondernemingsovereenkomsten tot stand gekomen.

35) De huidige door de vakbondorganisaties der werknemers in deze bedrijfstak gestelde eisen hebben onder andere betrekking op de toekenning van een 13e maand loon ter vervanging van de jaargratificaties, die over het algemeen door de ondernemingen worden uitgekeerd, de stichting van een nationaal aanvullend pensioenfonds dat de mogelijkheid moet bieden op 60-jarige leeftijd met pensioen te gaan, de instelling van een fonds voor de bestaanszekerheid en de opstelling van een statuut voor jeugdige werknemers in de ijzer- en staalindustrie.

Hoofdstuk IV - SOCIALE ZEKERHEID

36) Door de wet van 14 februari 1961 inzake "economische expansie, sociale vooruitgang en financieel herstel" is meer in het bijzonder voorzien in een progressieve verhoging der rentes en pensioenen.

Krachtens de bepalingen van de wet van 17 juli 1961 is de eerste verhoging op 1 oktober 1961 van kracht geworden. Het gegarandeerde minimum der ouderdomspensioenen en der weduwen- en wezenpensioenen voor werknemers en beampten die 45 dienstjaren hebben (vrouwen: 40 dienstjaren) is verhoogd met 4,33 % voor de gehuwden, met 8,94 % voor de ongehuwden en met 16,53 % voor de weduwen. De gedeeltelijke pensioenen zijn in dezelfde verhoudingen verhoogd.

Gegarandeerd minimum der ouderdoms- en weduwen- en wezenpensioenen

Volledige loopbaan (met ingang van 1.10.1961)

(Jaarlijkse uitkering in Bfr)

	Werknemers	Beampten
Gehuwden	38 500	51 336
Ongehuwden	26 800	42 804
Weduwen	21 500	28 668

37) Wat het stelsel in de steenkolenmijnindustrie betreft, is de bovenste grens van het invaliditeitspensioen voor mijnwerkers op 1 oktober 1961 verhoogd met respectievelijk 4,3 % (voor gehuwden of alleenstaanden die een gezin te hunnen laste hebben) en 8,9 % (voor ongehuwden).

Invaliditeitspensioenen voor mijnwerkers

(Jaarlijkse uitkering in Bfr)

	Ondergronds	Bovengronds
Gehuwden	50 040	40 608
Ongehuwden	35 004	28 572

Uitgaande van de momenteel betaalde lonen geldt, met uitzondering van de jongeren en vrouwen, deze bovenste grens voor alle invaliden.

De ouderdoms- en weduwen- en wezenpensioenen van het stelsel der kolenmijnindustrie zijn op 1 oktober 1961 eveneens verhoogd. De evenredige pensioenen zijn voor gehuwde werknemers met 4,33 %, voor ongehuwden met 8,94 % en voor weduwen met 16,53 % verhoogd.

Voor de gewone pensioenen is een nieuw minimum per volbracht dienstjaar vastgesteld:

Minimum per volbracht dienstjaar

(in Bfr)

	Ondergronds	Bovengronds
Gehuwden	1 668	1 353
Ongehuwden	1 166	952

Wat de gepensioneerden betreft die ouder zijn dan 65 jaar, is het gegarandeerde minimumpensioen voor gehuwden met 4 % en voor ongehuwden met 8,9 % verhoogd: voor de ene categorie is het op Bfr 38.500 gebracht en voor de andere categorie op Bfr 26.800.

Dit stelsel van ouderdoms- en weduwen- en wezenpensioenen, welke in een bedrag ineens en naar gelang het aantal dienstjaren worden uitgekeerd, kan met het in de Franse kolenmijnindustrie van kracht zijnde stelsel worden vergeleken.

38) Sedert 1 januari 1960 komen de kosten van de invaliditeitspensioenen ten behoeve van de kolenmijnindustrie uitsluitend voor rekening van de Staat. Het Nationale Pensioenfonds voor mijnwerkers nam voorheen een tiende van deze kosten voor zijn rekening.

39) Bij twee achtereenvolgende besluiten is de afwijking van kracht gebleven, op grond waarvan de werkloosheidsuitkering aan de mijnwerkers wordt uitgekeerd zonder dat van een wachttijd sprake is. De mijnwerkers blijven deze uitkering dus vanaf de eerste weekdag, waarop zij werkloos zijn geworden, ontvangen.

40) Op het gebied van de ziekteverzekering zijn maatregelen getroffen ten einde een meer doelmatige geneeskundige controle te waarborgen.

41) Na Frankrijk is het bedrag van de gezinstoelagen in België het hoogste van de Gemeenschap.

Met ingang van 1 februari 1961 zijn deze toelagen met gemiddeld 7 % verhoogd.

42) Bij Koninklijk Besluit van 20 februari 1961 is de uitkering van gezinsvakantiegeld voor 1961 vastgesteld. Het bedrag van deze uitkering was gelijk aan $\frac{1}{12}$ van de gedurende 1960 ontvangen gezinstoelagen.

Er zij aan herinnerd dat de mijnwerkers in België 12 dagen gewoon verlof genieten (1) en dat het maximumaantal verlofdagen (gewoon en aanvullend verlof, naar gelang de regelmatige aanwezigheid) voor ondergrondse werknemers 24 dagen bedraagt.

Voor de werknemers in de Belgische ijzer- en staalindustrie bedraagt het aantal gewone verlofdagen 12 (1).

(1) De beloning van deze verlofdagen was in 1961 gelijk aan 21 dagen waarover loon was ontvangen (dubbele uitkering voor de tweede vakantieweek + aanvullend vakantiegeld - zie verklaringen onder paragraaf 13) en 14).)

C O N C L U S I E

43) Hoewel het jaar weinig gunstig is begonnen, kan de ontwikkeling van de Belgische economie in 1961 als bevredigend worden beschouwd, wanneer men rekening houdt met het langzame tempo van de toeneming van de buitenlandse vraag ten opzichte van 1960.

Over het algemeen genomen heeft de industriële produktie zich op een hoog peil gehandhaafd terwijl in bepaalde sectoren, zoals de bouwnijverheid, de chemische industrie en de metaalverwerkende industrie in de ware zin des woords van een expansie sprake is.

Ten opzichte van het reeds bijzonder hoge peil van het vorige jaar is het volume der investeringen nog aanzienlijk toegenomen.

Door de sluiting van bepaalde mijnzetels heeft de sanering der kolnmijnindustrie verder voortgang gevonden en de steenkoolproduktie heeft een verdere daling van een miljoen ton te zien gegeven.

De opheffing der werkloosheid is voortgezet en in een versneld tempo ten uitvoer gelegd.

44) De paritaire betrekkingen die aan het begin van het jaar te wensen overlieten, werden weer hersteld en konden zich zowel op nationaal niveau als op het niveau der bedrijfstakken in een ongestoord sociaal klimaat ontwikkelen.

Het streven van de vakorganisaties blijft gericht op de verwezenlijking van verschillende doelstellingen. In dit verband zij gewezen op: de algemene invoering van de 45-urige werkweek, de verbetering en de uitbreiding van de wet inzake het gegarandeerde minimumweekloon, het opnemen in de wet op de jaarlijkse vakanties van het dubbele vakantiegeld en de invoering van cultureel verlof voor jeugdige werknemers.

De vakorganisaties ijveren voor hervorming van het aanslagstelsel der inkomstenbelasting en wensen dat de strijd wordt aangeboden tegen de belastingfraude, ten einde zodoende een billijke verdeling van de belastingdruk te verkrijgen en de Regering in staat te stellen het programma inzake de economische expansie ten uitvoer te leggen, dat voor iedere vorm van sociale vooruitgang onontbeerlijk is.

Ten slotte dient te worden vermeld dat het Ministerie van Teverksteling en Arbeid zich inzake een voor-ontwerp van een wet met betrekking tot de arbeidsduur in de openbare en particuliere sectoren der nationale economie, voor advies heeft gewend tot de Nationale Arbeidsraad.

Dit ontwerp heeft ten doel het gebied van toepassing van de bepalingen betreffende de arbeidsduur uit te breiden en de tenuitvoerlegging daarvan gemakkelijker te maken. Het beginsel der 45-urige werkweek, dat in de belangrijke industriële sectoren reeds door middel van collectieve overeenkomsten is verwezenlijkt, wordt over de gehele lijn toegepast.

45) Het indexcijfer der kleinhandelsprijzen geeft een slechts geringe, zij het constante stijging te zien, die echter niet tot een algemene verhoging van de lonen heeft geleid.

Een vrijwel evenredige verhoging der werkelijke lonen heeft er toe bijgedragen dat de koopkracht der werknemers zich in een bescheiden stijgende lijn blijft bewegen.

46) Wat de Sociale Zekerheid betreft, voorziet de "Wet inzake economische expansie, sociale vooruitgang en financieel herstel" in de progressieve verhoging der renten en pensioenen; gedeeltelijk heeft zulks in 1961 zijn beslag gekregen. De afwijking die aan de mijnwerkers was toegekend en op grond waarvan zij de werkloosheidsuitkering ontvangen zonder dat van een wachttijd sprake is, is van kracht gebleven.

In het kort zij in dit bestek herinnerd aan de wet van 12 april 1960, waarbij de verschillende stelsels voor de koppeling van bepaalde uitkeringen aan het indexcijfer der kleinhandelsprijzen met elkaar in overeenstemming werden gebracht. Genoemde wet stelt voor deze verschillende stelsels een eenvormig stelsel in de plaats dat niet alleen van toepassing is op de uitkeringen van de Sociale Zekerheid en op de inkomensgrenzen, die bij de berekening der bijdragen in acht moeten worden genomen, maar ook op salarissen, lonen, pensioenen, uitkeringen en subsidies die ten laste van 's Rijks schatkist komen, alsmede op de uitkeringen en bijdragen met betrekking tot de pensioenen van onafhankelijke werknemers. Deze bedragen zijn gekoppeld aan het indexcijfer 110 der kleinhandelsprijzen, zodat zij met 2,5 % dalen of stijgen wanneer het indexcijfer met 2,75 punten daalt of stijgt. In 1961 was het door het indexcijfer bereikte niveau niet van dien aard dat een wijziging gerechtvaardigd werd geacht.

F R A N K R I J K

INHOUDSOPGAVE

Blz.

<u>Hoofdstuk I</u>	-	De economische toestand	72
<u>Hoofdstuk II</u>	-	Beleid en algemene ontwikkeling op het gebied van lonen en arbeidsvoorwaarden	87
<u>Hoofdstuk III</u>	-	Ontwikkeling in de industrieën van de Gemeenschap	108
<u>Hoofdstuk IV</u>	-	Sociale Zekerheid	131
<u>Conclusies</u>			137

HOOFDSTUK I

DE ECONOMISCHE TOESTAND

I - DE ALGEMENE ECONOMISCHE TOESTAND

1. - Algemene beschouwing

Over het geheel genomen is de algemene economische toestand in Frankrijk in de loop van het jaar 1961 goed gebleven, ook al werd wellicht niet op alle punten het door het overgangsplan en de "Commission des Comptes de la Nation" voorziene niveau bereikt. De industriële produktie bij voorbeeld nam toe met 6 %, terwijl het overgangsplan 7,5 % had voorzien. Het plan voorzag een stijging van 5,5 % van het binnenlandse produkt, de werkelijke stijging bedroeg ongeveer 4,5 %. Aangezien de stijging in 1960 echter 6,3 % had bedragen, werden de totale doelstellingen van het overgangsplan niettemin ongeveer bereikt.

Het is voor een groot deel aan de binnenlandse vraag te danken dat deze situatie kon worden bereikt. De binnenlandse vraag nam namelijk met 5 % in volume toe en de investeringen met 7 % (eveneens in volume). Het plan voorzag een toeneming van de Franse verkopen aan het buitenland met 10 %, doch in feite is de export slechts zeer weinig gestegen (3 à 4 % in volume), terwijl hij in de frank-zone zelfs is teruggelopen (- 4 à 5 %), voornamelijk wegens het verval van de Algerijnse markt en de sterke vermindering van de verkoop die daarmee gepaard ging (- 20 %). De export van industriële produkten zou zelfs teruggelopen zijn, voornamelijk wat betreft de automobiellindustrie. De export van landbouwprodukten daarentegen steeg aanzienlijk (+ 60 %).

Ondanks dit alles was de handelsbalans regelmatig gunstig met een positief jaarsaldo van 60 miljard oude franken en een omzetvolume naar het buitenland van 220 miljard oude franken per maand. Dit batig saldo was echter in mindere mate te danken aan de industrie dan wel aan de landbouw en aan de aardolie van de Sahara.

Bovendien is de begroting, die een tekort van minder dan 7 miljard vertoont, gezond. Het feit dat de binnenlandse vraag de voornaamste factor van de expansie is geweest, heeft op zich zelf niets onrustwekkends: het heeft slechts tot gevolg dat de Franse economie terugkeert naar haar traditionele posities, maar verklaart tevens de belangrijkheid van de bemoeiingen inzake het probleem van lonen en prijzen, die erop gericht zijn het mededingingsvermogen der Franse prijzen te waarborgen en de monetaire stabiliteit te handhaven.

2. - De industriële produktie

Deze bleef voortdurend boven het peil van 1960, met een soortgelijke trend als in de voorafgaande jaren.

Tabel I (1)

Indexcijfer van de industriële produktie
(zonder de bouwnijverheid) basis 1952 = 100

Jaar	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli
1960	176	177	174	179	183	181	169
1961	183	189	187	190	197	194	171
Veranderingspercentage 1961/ 1960	+ 3,9	+ 6,7	+ 7,4	+ 6,1	+ 7,6	+ 7,1	+ 1,1
	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	Jaargemiddelde	
1960	119	177	181	192	189	176	
1961	129	184	194	207	204	185,4	
Veranderingspercentage 1961/ 1960	+ 8,4	+ 3,9	+ 7,1	+ 7,8	+ 7,9	+ 5,4	

Natuurlijk bestaan er grote verschillen naar gelang van de diverse sectoren.

(1) Bron: I.N.S.E.E. "Bulletin mensuel de Statistiques". Om de indexcijfers van elke maand van het voorafgaande jaar te bepalen, werd telkens gebruik gemaakt van het maartnummer (1961 en 1962) (bij voorbeeld blz. 7 van maart 1962 voor 1961) en aan de hand van deze gegevens werden de veranderingspercentages berekend.

In de kolenmijnindustrie bij voorbeeld, die zoals wij hierna nog zullen zien haar produktie verminderd heeft, bleef de toestand in vergelijking met het voorafgaande jaar nagenoeg ongewijzigd, doch dank zij het aanhouden van de vraag konden de voorraden verminderd worden. In de ijzer- en staalindustrie heeft een verlaging van produktie tegen het einde van het jaar eveneens een intoring op de voorraden teweeggebracht en is een zekere stagnatie aan de dag getreden.

Daarentegen werden bevredigende resultaten geboekt op het gebied van kapitaalgoederen en duurzame consumptiegoederen. Ook al valt in sommige industriële sectoren, die lang aan de spits van de economische ontwikkeling hebben gestaan, een vertraging van de bedrijvigheid waar te nemen, kan toch in het algemeen worden gezegd dat hun rol werd overgenomen door andere sectoren zoals de bouwnijverheid en de machinebouw, die vroeger minder voorspoedig waren, maar thans een stimulerende functie vervullen.

3. - De prijzen

Het indexcijfer der groothandelsprijzen vertoonde aanvankelijk een betrèkkelijke stabiliteit, met een zekere tendens tot daling tot in de maand juni 1961, in welke maand deze tendens zelfs tamelijk sterk was. In de loop van het tweede halfjaar deed zich echter weer een regelmatige stijging voor, waarbij de levensmiddelen en vooral het vlees een overheersende rol hebben gespeeld, in weerwil van een poging tot prijszetting voor het vlees. Deze ontwikkeling leidde tot een stijging van meer dan 3 % voor het gehele jaar, onderverdeeld als volgt:

(basis 1949 = 100, algemeen gemiddelde 1960 = 179,4) (1)

januari	183,3
februari	182,1
maart	181,8
april	180,7
mei	181,8
juni	179,0
juli	180,5
augustus	182,1
september	183,7
oktober	185,9
november	187,4
december	188,9

(1) Bron: I.N.S.E.E. "Bulletin mensuel de Statistiques", januari 1962
blz. 29

De variaties van de twee indexcijfers der kleinhandelprijzen verschilden slechts zeer weinig: 4,2 % voor het indexcijfer der 179 artikelen tegen 4 % van het indexcijfer der 250 artikelen; het enige verschil is, dat het indexcijfer der 250 artikelen in de loop van het eerste halfjaar 0,5 % is gedaald, terwijl het indexcijfer van de 179 artikelen vanaf dat ogenblik enigszins gestegen is.

Tabel II (1)

Indexcijfer van de kleinhandelprijzen der 179 artikelen
Parijs en omgeving
basis juli 1957 = 100

Jaar	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli
1960	122,12	122,51	122,26	122,28	122,73	122,25	122,52
1961	123,52	123,55	123,39	123,26	123,33	123,62	124,45
Veranderingspercentage 1961/ 1960	+ 1,1	+ 0,84	+ 0,92	+ 0,80	+ 0,48	+ 1,1	+ 1,5
	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jaargemiddelde	
1960	123,12	123,21	123,27	123,12	123,09	122,71	
1961	125,14	125,72	127,10	127,74	128,22	124,9	
Veranderingspercentage 1961/ 1960	+ 1,6	+ 2	+ 3,1	+ 3,7	+ 4,1	+ 1,8	

(1) Bron: I.N.S.E.E. "Bulletin mensuel de Statistiques", januari 1961 en januari 1962, vervolgens berekening der percentages.

Indexcijfer van de kleinhandelsprijzen der 250 artikelen

Parijs en omstreken

Basis juli 1956 - juni 1957 = 100

Jaar	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli
1960	130,1	130,4	130,4	130,6	130,3	130,2	130,7
1961	133,1	133,2	133,1	133,0	132,7	132,4	133,4
Verande- ringsper- centage 1961/ 1960	+ 2,3	+ 2,1	+ 2	+ 1,8	+ 1,8	+ 1,17	+ 2
	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jaargemiddelde	
1960	131,9	132,1	132,3	132,7	133,0	131,2	
1961	134,2	134,9	136,4	137,8	138,3	134,4	
Verande- ringsper- centage 1961/ 1960	+ 1,7	+ 2,1	+ 3	+ 3,8	+ 4	+ 2,4	

4. Werkgelegenheid

De conjunctuur van 1961 vertoont op dit gebied het beeld van een toestand van volledige werkgelegenheid. Het aantal steuntrekkende werklozen daalde voortdurend, behalve in de maand december waarin een lichte seizoenstijging viel waar te nemen. Het peil dat bereikt werd, ligt aanmerkelijk lager dan dat van de overeenkomstige maanden van 1959 en 1960, maar is toch iets hoger dan dat van 1958:

Jaren	1 januari	1 december
1960	39.454	29.783
1961	32.803	22.717

Het aantal werkzoekenden dat niet kon worden geplaatst, bereikte zijn maximum op 1 februari 1961 (148.923) en zijn minimum op 1 augustus (87.916). Het steeg vervolgens geleidelijk tot 108.094 op 1 december en tot 111.802 op 1 januari 1962.

Deze cijfers liggen weliswaar hoger dan in 1957 en 1958, maar zijn lager dan die van 1959 en 1960.

Jaar	Maximum	Minimum
1959	178.980	109.345
1960	156.098	103.026
1961	148.923	87.916

Het door het Ministerie van Arbeid gepubliceerde algemene indexcijfer van de totale bedrijvigheid vertoont, na een lichte daling in het begin van het jaar, dezelfde voortdurend stijgende lijn als in 1960. Op 1 oktober 1961 bedroeg het 108,6, wat meer is dan het in oktober 1957 bereikte maximum, en het jaargemiddelde ligt hoger dan dat van de jaren 1957 (106,9) en 1958 (106,9). In januari 1962 daalde het tot 107,4 maar dit was toch nog één punt meer dan in het begin van 1961.

Tabel III (1)

Indexcijfer van de bedrijvigheid
(aantal gewerkte uren per arbeider)
basis 1954 = 100

Jaar	januari	april	juli	oktober
1960	105,0	105,6	107,1	107,8
1961	106,2	106,4	108,0	108,6
Veranderings- percentage 1961/1960	+ 1,1	+ 0,75	+ 0,84	+ 0,75

(1) Bron: Ministerie van Arbeid (totale bedrijvigheid, met uitzondering van de landbouw en de overheidsdiensten).

5. - Buitenlandse financiën

De handelsbalans wees voor de eerste maal een batig slot aan, ondanks een slechte start tijdens de eerste twee maanden van het jaar. Het dekkingspercentage van de invoer door de uitvoer steeg, wat de derde landen betreft, van 79 % in 1958, 99 % in 1959 en 100 % in 1960 tot 103 % in 1961. Daarentegen viel ten opzichte van de landen van de frank-zone een daling van het percentage waar te nemen ten gevolge van de vermindering (20 %) van de leveringen aan Algerije. Dit percentage, dat in 1960 nog 147 bedroeg (tegen 124 % in 1958 en 145 % in 1959) liep in 1961 terug tot 128. De stijging van de Franse buitenlandse handel in volume, welke in 1960 ten opzichte van 1959 nog 20 % bedroeg, beliep in de periode 1961/1960 echter nog slechts 2 of 3 %, wat dan nog te danken was aan de ontwikkeling van de uitvoer van landbouwprodukten en van aardolie uit de Sahara.

Tabel IV (1)

Ontwikkeling van de Franse buitenlandse handel
(in miljard NF)

	1959	1960	1961
<u>INVOER</u>			
- Buitenland	19,06	24	25,6
- Frank-zone	6,09	7,03	7,4
TOTAAL	25,15	31,03	33
<u>UITVOER</u>			
- Buitenland	18,95	23,75	26,4
- Frank-zone	8,80	10,17	9,3
TOTAAL	27,75	33,92	35,7
RESULTATEN	+ 2,60	+ 2,89	+ 2,7

De andere posten van de balans der lopende transacties waren in vergelijking met 1960 eveneens gunstig, voornamelijk wat betreft de "onzichtbare posten", zulks dank zij de sterke toeneming van de inkomsten uit het toerisme en de inkrumping van het tekort van de voerbalans ten gevolge van de stijging van de inkomsten uit het luchtvervoer.

(1) Bron: Ministerie van Financiën

Ook de kapitaalopbrengsten vertonen een batig saldo. De valutareserves zijn toegenomen en bedragen meer dan 3 miljard dollar. De buitenlandse schulden werden van 2.143 miljoen tot 1.718 miljoen dollar teruggebracht en de schuld op korte en middellange termijn werd zelfs totaal afgelost, in het bijzonder de nog bestaande schuld van 312 miljoen dollar aan de E.B.U. Ten gevolge hiervan zullen niet alleen de kapitaal- en rentelasten voor de komende jaren lichter worden, maar is Frankrijk bovendien in de gelegenheid geweest aan andere landen leningen te verstrekken. Zo kon het in 1961 aan zijn partnerlanden van het I.M.F. een voorschot van 250 miljoen dollar toekennen.

II - HET ECONOMISCHE BELEID VAN DE REGERING EN DE STANDPUNTEN VAN DE WERKNEMERS- EN WERKGEVERSORGANISATIES

1. Regeringsbeleid

In het begin van de uiteenzetting der "economische prognoses" in het ontwerp van de "Loi des Finances" voor 1962 wordt gezegd: "de economische prognoses die het resultaat zijn van de werkzaamheden der commissies voor de modernisering van het plan zijn niet alleen maar schattingen van hetgeen er in de periode tot 1965 zou kunnen gebeuren. Zij zijn opgesteld in samenwerking met de actieve elementen van de economie en zijn een uiting van een gemeenschappelijke wil tot vooruitgang. Zij gaan bovendien uit van de veronderstelling dat de staat ten volle als stuwende en regelende kracht zal optreden en in bepaalde belangrijke sectoren rechtstreeks zal ingrijpen, hetgeen in de moderne maatschappijen tot de verantwoordelijkheden van de overheid behoort" (1). Het genoemde document analyseert bovendien hetgeen "de voorwaarden voor de expansie" voor 1962 wordt genoemd (2), welke analyse de gelegenheid biedt, het in 1961 gevoerde algemene economische beleid, dat de regering in 1962 denkt voort te zetten, te rechtvaardigen.

Los van de aanduidingen die werden verstrekt door de "Nationale prognoserekeningen voor 1961 en voornaamste economische hypothesen voor 1962", waarin werd verklaard dat de expansie "voornamelijk zou worden gestimuleerd door de binnenlandse vraag", zulks gezien de toename van het huishoudelijk verbruik als gevolg van de verhoging der inkomens, en mede gezien de ontwikkeling van de investeringen, verklaart genoemd document: "In de huidige toestand van de Franse economie en meer nog in de naaste toekomst, waarin zij in ruime mate bloot zal staan aan de internationale mededinging, is de handhaving van de stabiliteit der prijzen geen kwestie van leerstellige voorkeur, maar een onmiddellijk uitvloeisel van een noodzakelijkheid om de toenemende druk van de invoer in toom te houden en onze afzet te ontwikkelen".

(1) Ministère des Finances, Statistiques et Etudes Financières, No. 154, oktober 1961, blz. 1282 .

(2) Ibid., blz. 1286 e.v.

De regering verklaarde dan ook: "De toelaatbare marge voor prijsbewegingen zal in 1962 ten minste even klein zijn als in 1961 het geval was Deze doelstelling is in feite te verwezenlijken, op voorwaarde dat de lonen op doeltreffende wijze in de hand kunnen worden gehouden en mits zich geen al te sterke spanningen in de prijzen van de grondstoffen zullen voordoen (1).

Het standpunt van de regering komt echter het duidelijkst tot uitdrukking in de "Conclusie" der bovengenoemde "Prognoserekoningen", namelijk bij de analyse van de "onzekerheden waarmede de economische evolutie in 1962 gepaard gaat".

De regering is van mening dat:

" de voornaamste onzekerheid betrekking heeft op de verdeling der inkomsten en voornamelijk op de loonbewegingen. De stijging van de lonen is in 1960 en in 1961 over het geheel genomen iets groter geweest dan zij redelijkerwijze had mogen zijn. Dientengevolge is de stijging der prijzen, ofschoon zij binnen draaglijke grenzen is gebleven, niet onaanzienlijk geweest. Niettemin waren de mogelijkheden van de ondernemingen tot zelffinanciering in verhouding tot hun investeringen betrekkelijk beperkt, zodat deze investeringen slechts verwezenlijkt konden worden door in zeer belangrijke mate beroep te doen op de geldmarkt en op de banken. Desondanks was en is de ontwikkeling over het algemeen gunstig, doch zij staat bloot aan een dubbel risico:

- het overduidelijke risico dat de pogingen tot bevordering van de uitvoer vruchteloos zullen blijven wegens te hoge prijzen;

- het meer sluipende risico dat de ondernemingen hun streven naar verbetering van de outillage zullen beperken omdat hun mogelijkheden tot zelffinanciering ontoereikend zijn en zij de grens van hun mogelijkheden tot het aangaan van leningen of het uitgeven van aandelen menen te hebben bereikt.

De eerste voorwaarde voor de verwezenlijking van de doelstelling voor 1962 is dus dat de loonbewegingen doeltreffend in toom gehouden worden. Dit rechtvaardigt het besluit van de regering een beleid op lange termijn te voeren en beginselen voor onmiddellijke toepassing vast te stellen.

(1) Ibid., blz. 1287

De regering is bovendien van mening dat de onzekerheden betreffende de economische ontwikkeling zich in twee richtingen kunnen doen gevoelen en in beide richtingen gevaarlijk zijn:

- onverwachte expansie-impulsen - die met name zouden kunnen voortvloeien uit een te snelle ontwikkeling van het binnenlandse verbruik - zouden spoedig stuiten op een gebrek aan arbeidskrachten Er dreigt derhalve een tendentie tot inflatie wegens een te grote schaarste aan arbeidskrachten. Daarom is de mogelijkheid tot verkorting van de wekelijkse arbeidsduur dan ook voor de naaste toekomst uitgesloten.

- Anderzijds zou een vertraging van de expansiebeweging - die met name zou kunnen voortvloeien uit een onvoorziene intensivering van de buitenlandse concurrentie of uit een verzwakking van het streven naar verbetering van de outillage - de doelstellingen van het IVe Plan reeds dadelijk in gevaar kunnen brengen Het is echter absoluut noodzakelijk dat de voor 1965 vastgestelde doeleinden reeds onmiddellijk bij de aanvang van het IVe Plan in acht worden genomen. Alleen onder die voorwaarde zullen de in de verschillende bedrijfstakken vastgestelde uitrustingsprogramma's regelmatig ten uitvoer gelegd kunnen worden.

De regering is derhalve van oordeel dat:

De door de economische begroting voor 1962 bepaalde doelstellingen bedreigd worden door bepaalde risico's. Deze zijn ongetwijfeld ernstiger dan die welke in 1960 en 1961 tijdens de uitvoering van het overgangsplan tot uiting konden komen. De middelen tot regeling van de conjunctuur waarover de regering beschikt, en waarvan de doeltreffendheid in de loop der voorbije jaren bewezen werd, zijn thans echter ongetwijfeld beter dan vroeger aangepast aan het probleem dat zij dienen op te lossen (1).

(1) Ibid., blz. 1320-21

2. - Standpunten van de werkgevers- en werknemers-organisaties

A) De werkgeversorganisaties

Zonder alles te willen toeschrijven aan het probleem van lonen en prijzen, dat trouwens in deel II nog nader behandeld zal worden, dient toch te worden gezegd dat dit vraagstuk het economische en sociale beleid in Frankrijk, waar de expansie en de stabiliteit in nauw onderling verband worden gezien, heeft beheerst.

In de conclusies die door de heer Georges VILLIERS op de 23e Algemene Vergadering van de "Conseil National du Patronat Français" (C.N.P.F.) op 16 januari 1962 werden ingediend en door de vergadering werden goedgekeurd, heeft de bewijsvoering dan ook voornamelijk betrekking op de twee volgende stellingen:

- 1) De toekomst van de Franse economie wordt meer en meer beheerst door de internationale mededinging (omdat men voortaan "aan de buitenlandse concurrenten niet alleen het hoofd moet bieden op de buitenlandse markten, maar ook op de binnenlandse markt, welke zij zullen trachten te veroveren") (1);
- 2) Wij moeten een voorzichtig loonbeleid voeren (immers "de toerekening van de produktiviteit alleen is niet bij machte achtereenvolgens de verschillende stijgingsfactoren op te vangen", welke bestaan in verhogingen van directe en indirecte lonen, premies en andere naast elkaar optredende elementen. "De totale verhoging van de lonen, in welke vorm deze ook betaald worden, moet dus aangepast zijn aan de mogelijkheden van de nationale economie") (2).

Er werd dus in dit verband een beroep gedaan op het gevoel voor discipline bij de werkgevers, niet alleen onderling, dat wil zeggen op het niveau van de saamhorigheid die tussen de werkgevers moet bestaan, maar ook op het gevoel van discipline bij alle werkgevers te zamen tegenover de gehele nationale gemeenschap, dat wil zeggen op het niveau van het algemeen belang en de burgerzin.

(1) Patronat français, Extranummer van het "Bulletin du C.N.P.F.", 16 januari 1962, blz. 4

(2) Ibid., blz. 6

De heer Georges VILLIERS heeft in de bovengenoemde conclusies niet gearzeld in verband met het eerste van deze twee gezichtspunten te verklaren dat "de produktiviteit van een bepaalde onderneming door haar niet mag worden beschouwd als norm voor de verhoging van haar lonen, daar de onvermijdelijke prijsverhogingen in de sectoren waar de produktiviteit minder groot is, of voor sommige landbouwprodukten, slechts gecompenseerd kunnen worden indien in de sectoren waar zulks mogelijk is prijsverlagingen worden toegepast" (1).

De heer Villiers gaf natuurlijk gaarne toe dat de door hem overdreven geoordeelde stijgingen niet altijd het gevolg waren van een individualistische geest bij de ondernemingen of van druk van de kant der werknemers. Hij verklaarde dat deze "vooral het gevolg waren van de schaarste aan arbeidskrachten en in het bijzonder aan geschoolde arbeidskrachten in sommige sectoren, welke ten opzichte van de andere de rol van gangmaker hebben gespeeld" (2). Het is een feit dat deze vraagstukken de werkgevers sterk hebben beziggehouden en dat in het bijzonder ook hun organisaties hiernaar aandacht hebben besteed.

De heer MEUNIER, voorzitter van de sociale commissie van de C.N.P.F. erkende het onderhavige feit eveneens, doch verklaarde niettemin: "Ik ben van mening dat dit geen verontschuldiging is voor de gemakkelijke houding van sommige werkgevers, die denken dat zij sociaal zijn wanneer zij loonconcessies doen, doch hierdoor in feite het hele land op de rand van inflatie brengen" (3) hetgeen dus aansluit bij het tweede der bovengenoemde gezichtspunten.

De werkgeversorganisaties besteedden bovendien nog aandacht aan talrijke andere vraagstukken die min of meer nauw verband houden met de problemen die wij boven hebben uiteengezet, zoals belastingen, investeringen, sparen en kredieten, waarop hier echter niet nader kan worden ingegaan.

(1) Ibid., blz. 5

(2) Ibid., blz. 5 en 6

(3) Zelfde document, blz. 98

B) De werknemersorganisaties

In het kader van wat men gewoonlijk "de verdediging van de koopkracht" noemt, bestrijden de vakbonden de opvatting dat de koopkracht der werknemers meer gestegen zou zijn dan of zelfs naar evenveel gestegen zou zijn als de nationale produktie en zij vestigen er de aandacht op dat in elk geval niets er zich tegen verzet, in geval van toeneming van de nationale produktie een verhoging van het inkomen der werknemers in overweging te nemen, met andere woorden zij zijn voorstanders van wat zij noemen "een billijker verdeling van het nationaal inkomen".

Dit brengt logischerwijze een hele reeks aanvullende of bijkomende eisen met zich mede: autonomie van de collectieve overeenkomsten tegenover het plan wat de lonen betreft; erkenning van de vakbondsafdelingen binnen de afzonderlijke ondernemingen; kritiek op de zelffinanciering en streven naar controle op de particuliere economische financiering, enz.

Los van deze standpunten, die wij in deel II, dat handelt over het loonbeleid, af en toe zullen terugvinden, vestigen de C.F.T.C. (Confédération Française des Travailleurs Chrétiens) en de C.G.T.F.O. (Confédération Générale du Travail Force Ouvrière), overigens in verband met alle bovengenoemde eisen, zowel afzonderlijk als globaal beschouwd, de aandacht op de belangrijke rol die de werknemersorganisaties dienen te vervullen bij de "economische democratie" en de "democratische planeconomie".

De C.F.T.C. heeft deze stellingen sedert haar plan van 1934, waarin ze voor de eerste maal systematisch werden geformuleerd, steeds verdedigd. Zij heeft er zich toe beperkt ze in de loop der jaren nader te omschrijven en aan te passen, waarbij ze in verband met de vooruitgang van de economische techniek werden gemoderniseerd.

Ook de elementen van de vroegere C.G.T., die door de F.O. wordt voortgezet, staan in het geheel niet vreemd tegenover dit denkbeeld. Zij waren zelfs de eerste die het naar voren hebben gebracht.

Thans wordt deze opvatting systematisch verkondigd in het kader van het "Plan économique et social", dat door het 7e Congres van de C.G.T.F.O. in november 1961 werd aangenomen. De verschillende "trappen" worden in dit plan zeer duidelijk onderscheiden: in de onderneming, op het niveau van de bedrijfstak, op gewestelijk niveau voor de diverse bedrijfstakken gezamenlijk, en op nationaal niveau. In dit plan wordt ter aanduiding van de werknemersorganisaties zelfs de term "corps intermédiaire" gebezigd (1).

(1) Force Ouvrière Informations, No. 112, januari 1962, waarin het "plan" volledig is opgenomen. De bedoelde uitdrukking komt voor op blz. 12.

HOOFDSTUK II

Beleid en algemene ontwikkeling op het gebied van lonen en arbeidsvoorwaarden

I - BELEID EN STANDPUNT VAN DE REGERING

Aangezien de houding van de Franse Regering inzake het loonbeleid reeds ter sprake kwam in verband met het belang ervan voor het welslagen van haar algemene economische beleid, kunnen wij ermee volstaan, hierop in het kort terug te komen, ten einde enkele noodzakelijke verduidelijkingen te verschaffen, voornamelijk betreffende het verband met het prijsbeleid, alvorens te spreken over de waarde die de regering voortdurend blijft hechten aan het betrekken van het personeel bij de gang van zaken in de onderneming.

1. - Het loonbeleid van de regering in verband met haar prijsbeleid

A) - Het loonbeleid

Het meest markante feit op dit gebied was de brief die door de Minister-President in het begin van het jaar 1961, te weten op 6 maart, werd gericht aan de voorzitter van de C.N.P.F. (1). In dit document herinnerde de Minister-President aan het regeringsbeleid ter zake, dat gericht was op een regelmatige en geleidelijke stijging van de lonen, aangepast aan de vooruitgang van de nationale produktiviteit in haar geheel. Hij legde er de nadruk op dat deze stijging in 1961 niet meer dan 4 % zou mogen bedragen en verzocht de werkgevers het hunne bij te dragen tot het eerbiedigen van deze richtlijn, waarbij hij hen wees op de verantwoordelijkheid die zij op zich zouden laden in geval zij hem op dit punt niet hun medewerking zouden verlenen. Op 16 mei 1961 bevestigde de Minister van Financiën, de heer Baumgartner, in de Senaat de noodzakelijkheid van dit beleid.

(1) "Note d'information CECA", No. 7, VIe jaargang, blz. 16
De tekst van de brief werd gepubliceerd in No. 3, mei 1961,
blz. 29, 30.

De Eerste Minister verklaarde zich hierover nader in de Nationale Vergadering op 3 oktober, toen hij aankondigde dat in het I Ve Plan een procedure zou worden voorgesteld om jaarlijks "niet alleen met de vertegenwoordigers van de directies der ondernemingen, maar natuurlijk ook met de vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties" een bespreking over de loontoestand in verband met de economische expansie te houden. Hij verklaarde dat eerst na deze jaarlijkse bespreking de algemene richtlijnen ter zake zouden worden vastgesteld en hij sprak de hoop uit dat deze richtlijnen, "die de vrucht zouden zijn van een vrije discussie", meer kans zouden maken om begrepen en toegepast te worden dan de richtlijnen welke vroeger werden gegeven.

De Minister van Financiën kwam in de Nationale Vergadering op 19 oktober en in de Senaat op 14 november op zijn beurt op deze kwestie terug.

B) - Het prijsbeleid

Niettegenstaande de betrekkelijk langzame maar aanhoudende stijging der prijzen heeft de overheid het niet nodig geoordeeld het aan het einde van 1958 vastgestelde en op de logica van de markt en van de vrije mededinging steunende beleid te herzien. In talrijke sectoren van bedrijvigheid werden derhalve in de loop van het jaar de officiële beperkingen van de prijsvrijheid opgeheven, met name wat betreft stalen kabels en staaldraad, motoren, materieel voor openbare werken en bouwbedrijven, gereedschapsmachines, automobielen en onderdelen ervan, elektriciteitsmaterieel, telefoonmaterieel, enz.

Daartegenover werden aan het einde van het jaar wederom overheidsregelingen op het gebied van vlees en schoenen ingevoerd.

Om de stijgende beweging der prijzen tegen te gaan, heeft de regering voornamelijk haar toevlucht genomen tot twee procédés. Op 1 april 1961 besloot zij gelijktijdig tot een conjuncturele verlaging der douanerechten met 5 tot 10 %, naar gelang van de produkten (deze verlaging werd op 15 september uniform op 10 % gebracht), en tot bijna volledige afschaffing van de contingentering van industriële produkten, waarbij het percentage van het vrije handelsverkeer in deze produkten van 93,75 % tot 95,75 % werd verhoogd.

Voorts kan nog worden gewezen op de verlagingen van het verhoogde percentage van de belasting op de toegevoegde waarde (1) waartoe werd besloten voor sommige produkten, zoals bier en butagas, ook al houden de regeringsmaatregelen op dit gebied mede verband met overwegingen van fiscale aard.

Voorts zijn er nog de nauwelijks bedekte bedreigingen inzake een terugkeer tot een meer autoritaire politiek, welke te vinden zijn in het economisch en financieel verslag behorende bij de "Loi de Finances" van 1962, en vooral in de "prognoserekeningen", waaruit wij reeds enkele, in dit verband zeer kenmerkende citaten hebben vermeld. Sommige regeringskringen hebben trouwens evenmin een geheim gemaakt van hun bedoeling om te trachten de vrijheid der lonen te beperken, terwijl andere de hoge lonen gaarne zouden willen drukken door middel van een verhoging van de forfaitaire belasting met 5 %, of door de loongrenzen voor de sociale verzekering of althans voor de gezinsbijslagen te verhogen.

2. - Het regeringsbeleid tot doel hebbende het personeel te betrekken bij de gang van zaken in de onderneming

In weerwil van het geringe succes dat deze methode tot dusverre gehad heeft, blijft de regering hiervoor zeer grote belangstelling tonen. Sedert deze materie bij de verordening van 7 januari 1959 werd geregeld, zijn er tot het einde van 1960 slechts 59 overeenkomsten (waarbij ongeveer 30.000 werknemers betrokken waren) tot stand gekomen en door de ter zake bevoegde commissies goedgekeurd. Luidens verklaringen van de Minister van Arbeid in de Nationale Vergadering bestonden er aan het einde van het jaar 1961 124 overeenkomsten, waarbij 60.000 arbeiders betrokken waren. Bij een aantal van deze overeenkomsten gold het overigens slechts verlengingen van reeds in 1955 gesloten overeenkomsten. In de praktijk werden in de loop van 1961 alleen enkele vorderingen gemaakt met het betrekken van de werknemers bij de resultaten van een stijgende produktiviteit.

(1) Taxe sur la valeur ajoutée.

Gezien dit magere resultaat belastte de regering een Commissie met een studie van de op dit gebied ondervonden moeilijkheden en met het doen van voorstellen om hierin te voorzien. De leden van deze Commissie werden rechtstreeks door de Minister-President aangewezen. Zij schijnt, althans wat de vertegenwoordigers van de werkgevers betreft, voornamelijk te zijn samengesteld uit personen die niet als exponenten van hun groep konden worden beschouwd. Van de kant der werknemers was er in de Commissie slechts een vertegenwoordiging van de C.G.C. (Confédération Générale des Cadres) en van de C.G.T.F.O., aangezien de C.F.T.C. besloten had zich van de deelneming te onthouden. De Commissie diende twee punten te bestuderen: het betrekken van het personeel bij de gang van zaken in de onderneming en de deelneming van het personeel in de onderneming. In de loop van het 4e kwartaal werd een rapport betreffende het eerste punt ingediend. Dit bevatte de tekst van een wetsontwerp dat aan de regering werd voorgesteld. Deze had trouwens reeds een wetsontwerp ter zake aangekondigd, waarvan de opstelling echter werd uitgesteld, zodat de indiening aan het einde van de parlementaire zitting van 1961 nog steeds niet had plaatsgevonden (1).

II - BELEID DER WERKGEVERS- EN WERKNEMERSORGANISATIES

1. - De werkgeversorganisaties

Wij hebben reeds vermeld dat de C.N.P.F. haar instemming had betuigd met het verzoek van de regering, de stijging van de lonen in de loop van het jaar 1961 tot 4 % te beperken. Zij deed in deze zin een "dringend beroep" op de aangesloten organisaties en op de "burgerzin" van elk ondernemingshoofd.

Toch moest de regering tot de vertegenwoordigers van de werkgevers later het verwijt richten dat overdreven stijgingen van de lonen hadden plaatsgevonden. Sommige organisaties, zoals de U.I.M.M. (Union des industries métallurgiques et minières), reageerden heftig op dit verwijt, enerzijds in negatieve zin, door er de nadruk op te leggen dat de verantwoordelijkheid voor de stijging der lonen niet alleen bij de werkgevers, maar voor een groot deel ook bij anderen, zoals de regering en de werknemers lag, maar anderzijds ook in positieve zin, door een concrete actie tot verruiming van het aanbod van arbeidskrachten te voeren, ten einde de schaarste aan arbeidskrachten zowel in kwantitatief als in kwalitatief opzicht uit de weg te ruimen.

(1) Sedertdien werd een wetsontwerp over deze materie, gedateerd

A) - Het vraagstuk van de verantwoordelijkheid der werkgevers inzake de stijging der lonen

De "gemakkelijke houding" van sommige werkgevers, welke door de heer Mounier als voorzitter van de Sociale Commissie van de C.N.P.F. in de reeds eerder aangehaalde bewoordingen werd gehemeld, werd door de U.I.M.M. niet ontkend, doch zij vestigde er de aandacht op dat men niet van verantwoordelijkheid der werkgevers mocht spreken zonder daarbij te vermelden dat deze verantwoordelijkheid gedeeld werd met de overheid en de werknemersorganisaties.

Dit antwoord van de werkgevers werd niet alleen ingegeven door negatieve overwegingen en men mag in dit verband de hierboven aangehaalde formulering waarin het is vervat niet verkeerd verstaan. Het was stellig bedoeld als reactie op een beschuldiging van de Minister-President, die tijdens een onderhoud met de gezamenlijke werkgevers op 11 december 1961, dat volgde op een voorafgaande ontmoeting met een afvaardiging van de U.I.M.M., welke hij op 28 september had ontboden en tijdens welke ontmoeting hij de verantwoordelijkheid der werkgevers reeds ter sprake had gebracht, de werkgevers meende te mogen verwijten dat zij niet steeds de mood hadden het hoofd te bieden aan de stakingen voor loonsverhogingen (1).

In deze omstandigheden was het begrijpelijk dat de "beschuldigen" herinnerden aan de concessies die de regering zelf aan "gewelddadige bewegingen" had gedaan (2).

De betrokkenen waren zich echter wel degelijk bewust van de gevaren die hen in geval van "gebrek aan tucht inzake lonen" bedreigden in de vorm van een terugkeer tot een verscherpt dirigisme (3). Dat is trouwens ook de reden waarom zij de nadruk wensden te leggen op de noodzakelijkheid van samenwerking van hun experts met die van de regeringen van de werknemers bij de vaststelling van de stijgingspercentages welke voor de nationale economie dienen te worden bepaald, "opdat de opgestelde plannen zich niet zullen bezondigen aan overdreven ambities en geen desillusies tot gevolg zullen hebben" (4).

(1) Zie "L'Année Métallurgique", 1961, blz. 23

(2) Ibid., blz. 24

(3) Ibid., blz. 17, zie ook blz. 7 en 10

(4) Ibid., blz. 11

B) - De actie ten gunste van een kwantitatieve en kwalitatieve verruiming van het aanbod van arbeidskrachten

Volgens de werkgevers en vooral volgens die werkgevers die zijn aangesloten bij de U.I.M.M. is "de voornaamste, ofschoon niet de enige reden van de looninflatie in Frankrijk het teveel aan werkgelegenheid, dat te wijten is aan een voortdurend en bijna algemeen tekort aan arbeidskrachten, vooral geschoolde arbeidskrachten" (1). Daarom werd een dubbele actie ondernomen: kwantitatief gezien voornamelijk in de richting van een beleid voor de inschakeling van vreemde arbeidskrachten en kwalitatief gezien ten gunste van een verruiming van de beroepsopleiding.

a) Op kwantitatief niveau werd voornamelijk gestreefd naar een beleid voor de inschakeling van buitenlandse arbeidskrachten. Een dergelijk beleid gaat echter met niet geringe moeilijkheden gepaard. Aan Franse zijde stond de overheid, althans wat de Minister-President en het Ministerie van Arbeid betreft, er zeer gunstig tegenover. In het buitenland waren er echter verschillende moeilijkheden. In Italië heeft de economische toestand zich zodanig ontwikkeld dat er nog slechts plattelandsarbeidskrachten zonder industriële scholing beschikbaar zijn, terwijl Duitsland in dit land reeds een systematische prospectie heeft verricht, gepaard gaande met aanzienlijke financiële steunverlening. Aan de Italiaanse Regering werden omvangrijke middelen ter beschikking gesteld, waardoor ter plaatse speedopleidingen konden worden georganiseerd. In Spanje en Portugal waren weer andere moeilijkheden. Niettemin hebben de leidende figuren van de U.I.M.M. zich hoofdzakelijk tot Spanje gericht.

In ieder geval vereiste een dergelijk beleid bijzondere maatregelen voor het opvangen van de geïmmigreerde buitenlandse arbeiders en vooral ook wat de huisvesting betreft.

(1) Ibid., blz. 7.

b) Op kwalitatief niveau tonen alle Franse werkgeversorganisaties een steeds grotere belangstelling voor de beroepsopleiding (1). De U.I.M.M. is er zich echter wel van bewust dat haar pogingen tot inschakeling van buitenlandse arbeidskrachten slechts volledig ongeschoolde arbeiders zouden opleveren. Zij heeft derhalve een bijzondere actie voor de vorming van geschoolde arbeidskrachten gevoerd (2), en wel in vier richtingen: versnelde overgang van geoefende arbeiders naar de categorie der geschoolde arbeiders; verdere opleiding van geschoolde arbeiders ter voorbereiding op functies als technisch beambte en technicus; ontwikkeling van het leerlingstelsel zonder overeenkomst; opleiding van tekenaars van verschillende categorieën (3).

2. - De werknemersorganisaties

De werknemersorganisaties stonden eensgezind vijandig tegenover een van hogerhand opgelegde regeling van de ontwikkeling der lonen langs de weg van een door de overheid vastgelegde begrenzing van de loonsverhogingen. Aangezien de argumenten van de verschillende vakverbonden vrijwel op hetzelfde neerkomen, zullen wij deze niet afzonderlijk per organisatie behandelen. Het leek ons de voorkeur te verdienen, deze argumenten in hun logische ontwikkeling te volgen en in verband met ieder argument te vermelden, welke organisatie hierop speciaal de nadruk legt (4). Wij zullen derhalve allereerst een uiteenzetting geven van de redenen waarom de vakbonden principieel gekant zijn tegen elke vaststelling der lonen van hogerhand en de onmiddellijke uitvloeisels daarvan en vervolgens de bijkomende eisen behandelen.

(1) Zie "Patronat Français", 16 januari 1962, blz. 147 e.v.

(2) "L'Année Métallurgique 1961", blz. 76-77.

(3) Ibid., blz. 70 en blz. 99 e.v.

(4) Aangezien zowel de C.F.T.C. als de C.G.T.F.O. in de loop van het jaar 1961 hun verbondcongres hebben gehouden, namelijk het 31e Congres van de C.F.T.C. van 1 tot en met 4 juni en het 7e Congres van de C.G.T.F.O. van 22 tot en met 25 november, zullen wij, om de referenties te vereenvoudigen, voor de twee verbonden uitsluitend verwijzen naar de documenten die op elk van beide congressen betrekking hebben, namelijk respectievelijk: 1) voor de C.F.T.C.: het tijdschrift "Formation", nummer 43 van maart 1962, dat in bijgevoegde brochure, getiteld "Pour une politique des Salaires", de hoofdzaken der op het 31e Congres aangenomen resoluties bevat. Het "Bulletin du Militant", nummer 133, april 1962, van de Fédération Métallurgique van de C.F.T.C. bevat vrijwel dezelfde tekst, maar onze referenties verwijzen naar de bladzijden van de eerstgenoemde brochure;

vervolg blz. 23

A) - De redenen van de principiële tegenkanting en de onmiddellijke uitvloeisels hiervan

a) De redenen van het principiële standpunt. - Deze kunnen alle worden herleid tot dezelfde idee: de Franse plan-economie werd niet op een werkelijk democratische manier uitgewerkt en de werknemersorganisaties worden niet meer regelmatig over de uitvoeringsvoorwaarden ingelicht en kunnen daarop geen doeltreffende invloed uitoefenen.

Uitgaande van deze gemeenschappelijke stelling lijkt de C.F.T.C. meer in het bijzonder de nadruk te leggen op het buitensporige en dus onrechtvaardige karakter van het "loondirigisme" naast het liberalisme dat op alle andere gebieden wordt toegepast, terwijl de F.O. meer de nadruk schijnt te leggen op de wenselijkheid van de "loondruk" en de gunstige gevolgen hiervan voor "de produktiviteit".

Zo verklaart de "loonresolutie" van het 31e Verbondscongres van de C.F.T.C.: "De politiek die in onderlinge verstandhouding tussen de regering en de werkgevers wordt gevoerd en die wordt geïllustreerd door het laatste schrijven van de Minister-President aan de Voorzitter van de C.N.P.F. bestaat in het vaststellen van een algemeen loonbeleid zonder de medewerking der werknemers en in het uitoefenen van druk op een van de meest beïnvloedbare elementen, terwijl op industrieel, commercieel en financieel gebied het liberalisme de algemene stelregel blijft, hetgeen bewijst dat de regering en de werkgevers twee verschillende uitdrukkingsvormen zijn van dezelfde kapitalistische macht" (2).

(1) C.F.T.C. "Bevordering van de overgang van het kapitalistische stelsel tot de democratische plan-economie", 1e resolutie van het 31e Congres, blz. 10 F.O.: "De plan-economie", blz. 30 e.v. van het "Economisch en Sociaal Plan 1962".

(2) C.F.T.C., "Loonresolutie", blz. 12.

vervolg van blz. 22:

2) Voor de C.G.T.F.O.: het "Economisch en Sociaal plan 1962" dat aangenomen werd door het congres van november 1961 en werd gepubliceerd in "Force ouvrière Informations" No. 112, januari 1962. De referenties, waarin uitsluitend de initialen van beide organisaties worden vermeld, verwijzen dus steeds naar een van bovengenoemde documenten.

Het loondirigisme is dus onrechtvaardig en onaanvaardbaar, aangezien geen soortgelijk dirigisme wordt toegepast voor de prijzen, de investeringen, enz. Deze redenering vindt men trouwens ook terug bij de F.O., die opmerkt dat de Franse plan-economie voor de particuliere sector slechts een richtinggevende en geen verplichtende betekenis bezit en de overheid slechts over een "beperkt arsenaal" beschikt om haar te doen uitvoeren (1), zodat het wenselijk is, daarnaast ook een toezicht op de investeringen, met inbegrip van de zelffinanciering (2), een toezicht op de prijzen (3) en een belastinghervorming (4) in te voeren.

De F.O. van haar kant is van oordeel dat "de voortdurende loondruk en de verhoging van het verbruik economische noodzakelijkheden zijn. De loonsverhogingen zijn voor de ondernemingen een factor van aanpassing, aangezien zij onder de druk van de eisen der arbeiders verplicht zijn zich te moderniseren en aldus een doeltreffende bijdrage aan de nationale produktie te leveren.... Er wordt niet gestreefd naar produktiviteit ter wille van de produktiviteit zelf. Het is opmerkelijk hoezeer de looneisen steeds een wezenlijke produktiviteitsfactor zijn geweest.... De vruchten van de produktiviteit moeten billijk verdeeld worden en derhalve dient een permanent beleid tot verbetering van de koopkracht, het levenspeil en de levenswijze te worden gevoerd" (5). Kortom, er dient een "billijke verdeling van het nationale inkomen" te worden gewaarborgd.

Ook hier vindt men bij de C.F.T.C. weer precies dezelfde redenering terug in de IVe Resolutie van haar 31e Congres, getiteld "Bevordering van een stijgende koopkracht": "Het behoort tot de taak van de overheid, druk uit te oefenen op de fabrikanten van afgewerkte produkten, ten einde te bereiken dat de prijzen, rekening houdend met de vooruitgang van de produktiviteit, worden verlaagd of althans stabiel blijven.... De overheid dient de arbeidersklasse een regelmatige en voortdurende stijging van haar koopkracht te waarborgen.

(1) F.O., blz. 21

(2) F.O., zelfde blz. en blz. 61

(3) F.O., blz. 44

(4) F.O., blz. 39 en 42

(5) F.O., blz. 26 - 28

Alle werknemers moeten in de vorm van loonsverhogingen profiteren van de vooruitgang van de algemene economische bedrijvigheid en van de bedrijvigheid van hun onderneming in het bijzonder. De voordelen welke de kapitalisten hieruit trekken, moeten worden beperkt en gecontroleerd, voornamelijk door middel van belasting. Dit geldt vooral voor de middelen die door de onderneming door middel van zelffinanciering voor haar eigen investeringen worden besteed". De IVe Resolutie zegt bovendien, dat in gevallen van kennelijke speculatie blokkering van prijzen of handelsmerken moet worden toegepast (1) terwijl de Ve Resolutie de invoering van een "behoefte-economie" bepleit (2).

b) De onmiddellijke uitvloeisels. De onmiddellijke gevolgtrekking uit dit standpunt is natuurlijk de noodzakelijkheid van een "door onderhandeling tot stand komend loon", zoals de C.F.T.C. zegt, of van de "verdediging der collectieve overeenkomsten", zoals de C.G.T.F.O. het uitdrukt.

De IIIe Resolutie van het congres van de C.F.T.C., getiteld: "Bevordering van vaststelling der lonen door middel van onderhandelingen", verklaart: "Het is niet normaal dat de werkgevers, in weerwil van een wetgeving die vrijheid van de lonen, in het kader van besprekingen tussen werkgevers- en werknemersorganisaties voorschrijft, slechts loon-schalen willen aanvaarden die vaak slechts heel weinig met de werkelijkheid te maken hebben" (3). De "Loonresolutie" verklaart: "in de particuliere sector dienen zowel op het niveau van de afzonderlijke ondernemingen als bedrijfstakgewijze overeenkomsten te worden aangegaan, die door werkelijke collectieve onderhandelingen tot stand zijn gekomen en betrekking hebben op het gehele loon; in de genationaliseerde sector dienen overeenkomstig de personeelsstatuten en de wet op de nationalisatie rechtstreekse onderhandelingen met de directoraten-generaal plaats te vinden; bij de overheidsinstellingen dienen rechtstreekse onderhandelingen plaats te vinden tussen alle betrokken ministers en alle in de "conseil supérieur" vertegenwoordigde ambtenarenorganisaties. Wanneer deze procedures op de juiste manier worden toegepast en worden geëerbiedigd, zou daardoor het recht van de vakorganisaties tot het voeren van onderhandelingen over de reële lonen, welk recht men hun nimmer had mogen ontzeggen, in de praktijk worden erkend.

(1) C.F.T.C., blz. 8. Sommige formuleringen werden ontleend aan de tekst van bovengenoemde brochure van de "Métallurgie", blz. 10

(2) C.F.T.C., blz. 9

(3) C.F.T.C., blz. 8 van de brochure der "Fédération Métallurgique".

Zij impliceren vrije loononderhandelingen in het kader van de wet van 2.2.1950 en opheffing van de Interministeriële Looncommissie, wier bevoegdheid zich uitstrekt over de genationaliseerde sector en de semi-overheidsinstellingen" (1).

De F.O. van haar kant verklaart in haar "Plan": "de vakbeweging kan niet aanvaarden.... dat een plan-economie de onderhandelingen over de vaststelling der lonen door middel van collectieve overeenkomsten in de weg zou staan of een beletsel zou vormen voor een actie tot verhoging van de lonen boven een eventueel in het Plan vastgesteld percentage.... De vrijheid van de onderhandelingen over collectieve arbeidsovereenkomsten mag in geen enkel opzicht worden aangetast.... De vakbeweging kan niet aanvaarden dat de ontwikkeling op het gebied van de collectieve arbeidsovereenkomsten wordt geblokkeerd.... De collectieve arbeidsovereenkomst heeft ten doel de lonen en de arbeidsvoorwaarden voortdurend aan de vooruitgang van de produktiviteit aan te passen. De organen voor de beslechting van geschillen hebben tot doel, de regeling van arbeidsgeschillen en arbeidsconflicten gemakkelijker te maken en bij de besprekingen tussen werkgevers en vakbonden van voorlichting te dienen.... Onze vakbeweging blijft meer dan ooit vasthouden aan de collectieve overeenkomsten, welke voortdurend dienen te evolueren. Zij veroordeelt de houding der werkgevers die deze evolutie willen remmen of geheel tot stilstand willen brengen. De weigering van de werkgevers om collectieve overeenkomsten aan te gaan verbreedt de kloof tussen de reële lonen en de regelingslonen. Alleen de regelingslonen vormen een waarborg en een bescherming voor alle werknemers. Onze vakbeweging verzoekt de wetgever, niet af te wijken van zijn taak die uitsluitend bestaat in het vaststellen van het kader van de actie op het gebied van collectieve arbeidsovereenkomsten, en niet zelf de inhoud van deze overeenkomsten te willen bepalen" (2).

B) - De bijkomende eisen

Sommige van deze eisen betreffen rechtstreeks het vraagstuk van de lonen, terwijl andere eisen zich als aanvulling hierbij aansluiten.

-
- (1) C.F.T.C., blz. 14 van dezelfde brochure en blz. 13 van de door het tijdschrift "Formation" gepubliceerde brochure.
(2) F.C., blz. 21, 22, 26, 30.

a) Inzake lonen. De eis van paritaire vertegenwoordiging op alle niveaus, welke deel uitmaakt van de algemene eis inzake een "democratische plan-economie" en een "economische democratie" waarover wij reeds hebben gesproken in verband met het standpunt van de werknemersorganisaties tegenover het algemene economische beleid van de overheid, laten wij hier verder buiten beschouwing.

Daarentegen moet wel de aandacht worden gevestigd op zeven punten die rechtstreeks verband houden met het loonbeleid en ten aanzien waarvan de twee vakverbonden betrekkelijk dicht bij elkaar liggende standpunten hebben ingenomen, ook al kunnen wij in dit verband niet nader op deze punten ingaan.

- In de eerste plaats: de kwestie van het minimumgarantieloon voor alle beroepen (salaire minimum interprofessionnel garanti S.M.I.G.). Beide vakverbonden zijn voorstanders van een nieuwe opvatting, waardoor dit garantieloon niet alleen zou afhangen van de ontwikkeling van de kosten van levensonderhoud, zoals thans het geval is (maar dan op een meer soepele wijze, rekening houdend met de ontwikkeling van de werkelijke behoeften der werknemers, zowel individueel als in gezinsverband), doch tevens afhankelijk zou zijn van de algemene economische ontwikkeling: produktie en nationaal inkomen, alsmede van de gemiddelde stijging der lonen (1).
- In de tweede plaats: de eis van een reëel minimumloon, door de thans buiten het loon vallende premies zoveel mogelijk in het loon op te nemen. Hierop wordt vooral de nadruk gelegd door de C.F.T.C. die tegelijkertijd eist dat het prestatieloon moet worden afgeschaft "omdat dit nadelig is voor de gezondheid en de waardigheid van de werknemer aantast" (2).
- In de derde plaats: het vraagstuk van de loonverschillen, waartegen beide vakverbonden gekant zijn, ongeacht of deze verschillen hun oorsprong vinden in het beroep dan wel plaatselijk bepaald zijn of op leeftijd of geslacht berusten. Zij zijn dus voorstanders van een geleidelijke vermindering dezer verschillen, zowel per sector als per gewest, waarmede zou kunnen worden begonnen door vaststelling van een uniform gegarandeerd minimumloon voor landbouw en industrie en afschaffing van de zone-aftrek (3).

(1) C.F.T.C. Resolutie No.I: "Bevordering van de vaststelling van een toereikend minimumloon" en Loonresolutie, punt 6, blz.3 en 14:F.O.(Plan), blz.32.

(2) C.F.T.C., blz.3 en 4 van de brochure "Fédération Métallurgie".

(3) C.F.T.C.: Resolutie No.II (gericht tegen alle loonverschillen), blz. 5-6 en Loonresolutie, punt 7, blz.14, F.O., vooral blz. 31 en 32.

- In de vierde plaats: het vraagstuk van het garantieloon, dat moet voorkomen dat de werknemers te lijden zouden krijgen onder de gevolgen van stopzetting van het werk wegens economische omstandigheden (1).
- In de vijfde plaats: het vraagstuk van de gezinsinkomens, die in de loop van de laatste jaren in waarde zijn verminderd.
- In de zesde plaats: de eis inzake de officiële juridische erkenning van de vakbondsafdelingen binnen de afzonderlijke ondernemingen, waardoor wordt gewaarborgd dat tot in de laagste regionen echte loononderhandelingen zullen plaatsvinden en dat de vakbonden zowel zullen worden beschermd tegen het parasitische absentisme van de niet-vakbondsleden als tegen bepaalde methoden om het personeel buiten de vakbondsvertegenwoordigers om, bij de gang van zaken in de onderneming te betrekken.
- In de zevende en laatste plaats: de algemene invoering, door middel van collectieve overeenkomsten voor alle beroepen, van een stelsel van aanvullend pensioen en van werkloosheidsverzekering (3).

b) In verband met de lonen. - Ook wat dit punt betreft zullen wij ons beperken tot het opsommen van zes punten die verband houden met het loonbeleid en bedoeld zijn als een aanvulling daarvan.

- In de eerste plaats: het vraagstuk van de arbeidsduur. De twee vakverbonden eisen de verkorting van de arbeidsduur tot 40 uur per week, met behoud van de verworven lonen en vragen voorts een vierde betaalde vakantieweek.
- In de tweede plaats: de waarborg van voldoende inkomsten om een pensioenering op de leeftijd van 60 jaar mogelijk te maken.
- In de derde plaats: het vraagstuk van het beleid inzake werkgelegenheid en in verband daarmee de beroepsopleiding, de mogelijkheden tot positieverbetering, alsmede de ruimtelijke ordening met de daarbij behorende decentralisaties en omschakelingen.
- In de vierde plaats: het toezicht op de prijzen en de investeringen, waaronder de zelffinanciering.

-
- (1) C.F.T.C.; Resolutie No. I (Bevordering van de vaststelling van een toereikend minimumloon), blz. 4 en F.O., blz. 32.
 - (2) C.F.T.C.; Resolutie No. III (Bevordering van vaststelling der lonen door middel van onderhandelingen, blz. 8-9 van de brochure "Métallurgie" en F.O., blz. 16.
 - (3) C.F.T.C.; Resolutie No. I, de indirecte lonen, blz. 4 en F.O. blz. 32.

- In de vijfde plaats: een distributiebeleid dat de anarchie in de kleinhandel zal bestrijden.
- In de zesde en laatste plaats: een belastingbeleid dat billijker is ten opzichte van de werknemers en aansluit bij het investeringsbeleid.

Wij eindigen deze uiteenzetting met een tabel betreffende de ontwikkeling van de begrotingen welke respectievelijk door de C.F.T.C. en de F.O. werden opgesteld inzake de ontwikkeling van de kosten van levensonderhoud.

T a b e l 7
=====

Ontwikkeling der door de werknemersorganisaties opgestelde begrotingen

1961	C.F.T.C. (1)	C.G.T.F.O. (2)
JANUARI	246,3	429,08
FEBRUARI	247,5	434,18
MAART	247,9	434,56
APRIL	247,6	434,26
MEI	248,7	434,31
JUNI	248,9	434,55
JULI	251,4	435,39
AUGUSTUS	252,2	442,79
SEPTEMBER	253,3	445,47
OKTOBER	256,3	448,66
NOVEMBER	257,2	453,93
DECEMBER	259,9	458,73

(1) De cijfers van de C.F.T.C. zijn gebaseerd op een indexcijfer 100 in 1949, geraamd aan het einde van de betrokken maand.

(2) De cijfers van de F.O. luiden in nieuwe franken en zijn berekend voor de 1e van elke maand.

III - DE COLLECTIEVE BETREKKINGEN

1. - De vraagstukken in verband met de loonakkoorden in de ondernemingen

Deze problemen zijn van tweeërlei aard. Enerzijds schuilt in deze akkoorden een gevaar voor loonverschillen tussen de ondernemingen van een zelfde bedrijfstak. Anderzijds hebben zij de betrokken werkgevers dikwijls geplaatst tegenover de eis tot juridische erkenning van de vakbondsafdelingen in de afzonderlijke ondernemingen.

- Wat betreft de loonverschillen tussen de ondernemingen van een zelfde bedrijfstak, heeft de U.I.M.M. de aandacht van haar leden gevestigd op het feit dat in het kader van de herziening van dergelijke akkoorden "sommige ondernemingen eisen hebben ingewilligd die door de gezamenlijke werkgevers op collectief niveau waren afgewezen", vooral eisen inzake verkorting van de arbeidsduur met behoud van loon of verlenging van vakantie met behoud van loon. Zij is van mening dat "deze ondernemingen door het aanvaarden van zulke clausules de andere ondernemingen en de "chambres syndicales" eventueel aan sterke druk kunnen blootstellen" (1) en herinnert in dit verband aan een circulaire welke zij in 1957 aan de leden heeft toegezonden en waarin gezegd wordt dat de ondernemingsovereenkomsten te rechtvaardigen zijn:

"hetzij wanneer zij tot doel hebben de regionale overeenkomsten aan te vullen met betrekking tot punten die daarin niet konden worden behandeld "omdat zij zich moeilijk voor een collectieve oplossing lenen (premies "in verband met bijzondere arbeidsomstandigheden, prestatiepremies of "stiptheidspremies ...),

"hetzij wanneer zij verbintenissen bevatten die slechts passen in een "economisch programma dat beantwoordt aan een conjunctuur die overzichtelijk genoeg is om verbintenissen op termijn te kunnen aangaan (verbintenissen tot periodieke verhoging der lonen).

(1) L'Année métallurgique 1961, blz. 45.

"Daarentegen kunnen zij, "aldus de circulaire" ernstige bezwaren met zich "brengen wanneer zij ten doel hebben sommige algemene richtlijnen, welke "in het belang van de gezamenlijke ondernemingen werden vastgelegd, indi- "vidueel te overtreden en derhalve gemakkelijk aanleiding kunnen geven "tot het stellen van nieuwe eisen.

"Door hun nationale karakter kunnen zij, wanneer zij op verschillende be- "drijven betrekking hebben, in ieder geval eveneens een aantasting bete- "kenen van het beginsel van de regionale autonomie dat aan de structuur "der onderlinge betrekkingen in onze industrieën ten grondslag ligt (1)".

- De eis tot juridische erkenning van de vakbondsafdelingen in de afzon- derlijke ondernemingen, welke zoals wij gezien hebben zowel door de C.F.T.C. als door de F.O. naar voren wordt gebracht, werd in de Econo- mische Raad gesteld door de vertegenwoordigers van de C.F.T.C., bij gelegenheid van een debat over de mogelijkheden tot positieverbetering. Ook wat deze erkenning betreft, worden de leden van de U.I.M.M. door deze organisatie verzocht, op hun hoede te zijn.

2. - De collectieve geschillen

A) - Ontleding van de geschillen

De politieke situatie in verband met de gebeurtenissen in Algerije was de oorzaak van talrijke werkstakingen, vooral in april 1961 tijdens de "putsch" te Algiers. Het is echter onmogelijk een juiste op- gave te verstrekken van het aantal hierdoor verloren arbeidsuren in ver- houding tot de zuivere arbeidsgeschillen, welke laatste echter vaker dan in 1960 en in tegenstelling tot 1959, eveneens een politieke oorsprong hadden.

a) In het eerste halfjaar. - Na twee maanden van bijna volledige kalnte werd het einde van het eerste kwartaal in sommige ondernemingen gekenmerkt door tekenen van de hervatting van een actie tot het stellen van eisen, alsmede door enkele symptomen van agitatie in de overheids- sector. Hoewel het sociale klimaat niet in dezelfde mate verslechterde als in het voorafgaande jaar tegen dezelfde tijd het geval was geweest, werd de sociale beroering in de maand april toch vrij algemeen. In een tamelijk groot aantal centra, voornamelijk Maubeuge, Valenciennes, een

(1) Ibid, blz. 46.

fabriek in het gebied Eure-et-Loir en Saint-Nazaire, werden acties gevoerd die door de werkgevers beschouwd worden als "uitputtingsmanoeuvres". De eisen zijn die welke men uit onze voorafgaande uiteenzettingen reeds kan afleiden: afschaffing van het maximum van 4 % voor de loonsverhogingen, 4 weken betaalde vakantie en verkorte arbeidsduur met behoud van loon.

Door de C.G.T. en de C.F.T.C. was besloten, op 27 april een gemeenschappelijke actiedag te organiseren. De F.O. nam, onafhankelijk daarvan, een gelijkkluidende beslissing. De gebeurtenissen te Algiers waren de aanleiding tot een nationale werkstaking op 24 april, onder het motto "Verdediging van de Republiek". Zij bleef echter meestal beperkt tot het neerleggen van het werk gedurende een uur tegen het einde van de werkdag. De actiedag van 27 april, welke overal was uitgesteld tot 4 mei, leidde nergens tot werkstakingen, behalve te Nantes en St.-Nazaire, en dan slechts in dezelfde beperkte zin als op 24 april.

Op 7 juni werd een nieuwe actiedag georganiseerd, onder dezelfde voorwaarden als die welke oorspronkelijk voor 27 april waren voorzien en met dezelfde kenmerken als de vorige actiedag, dat wil zeggen werkstakingen tegen het einde van de werkdag.

De "uitputtingsmanoeuvres" duurden voort tot de vakantieperiode, die over het algemeen gekenmerkt wordt door het weerkeren van de rust.

b) In het tweede halfjaar. - De agitatie kwam vooral tot uiting in de overheidssector. De overheid trachtte tijd te winnen en poogde de bewegingen te splitsen door eerst het vraagstuk van de mijnen en vervolgens dat van de "Electricité de France" (E.D.F.) en de Spoorwegen (S.N.C.F.) te regelen. Bij de E.D.F. en het vervoerbedrijf kwamen echter steeds stakingen voor.

In de particuliere sector ontstond vanaf de maand oktober spanning in de havens en dokken, te beginnen met Duinkerken, maar aan het einde van het jaar keerde de kalmte terug, afgezien van een korte uitbarsting te Sochaux, bij Peugeot, welke met incidenten gepaard ging.

De volgende tabel vermeldt het totale aantal verloren arbeidsdagen per maand, in vergelijking met het voorafgaande jaar.

Tabel 8 (1)

Aantal ten gevolge van arbeidsgeschillen verloren
arbeidsdagen in duizend eenheden

jaar	jan.	febr.	maart	april	mei	juni
1960	8,2	30,5	99,5	70,7	299,0	271,9
1961	17,4	41,7	142,543	122,543	821,288	235,712

jaar	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
1960	52,4	7,0	38,0	119,0	50,9	22,5
1961	44,126	12,143	143,821	585,517	426,4	33,8

De geschillen waren dus in 1961 talrijker dan in 1960, behalve in juni en juli. Zij waren bovendien dikwijls van veel grotere omvang en hadden over het gehele jaar een totaal van 2.589.673 verloren arbeidsdagen tot gevolg.

B) - Beroep op organen voor de beslechting van geschillen

Van deze mogelijkheid tot beroep werd zeer weinig gebruik gemaakt: 6 maal voor het gehele jaar, tegen 8 maal in 1960. Dit vindt zijn verklaring in het regeringsbeleid, daar men moeilijk het risico kon lopen dat het vastgestelde maximum van 4 % voor de loonsverhogingen door eventuele aanbevelingen van de beslechttingsinstanties zou worden overschreden. In dit verband protesteerde "Force ouvrière" tegen het niet toepassen van de wettelijke regelingen.

(1) Bron: Ministerie van Arbeid.

IV - ONTWIKKELING VAN DE LONEN

1. - De algemene ontwikkeling

De per kwartaal vastgestelde indexcijfers van het Ministerie van Arbeid betreffende de lonen voor alle beroepen vertonen het volgende beeld:

Tabel 9 (1)
Indexcijfers der uurlonen (tijdlonen)
Alle takken van bedrijvigheid
Basis 1 januari 1956 = 100

jaar	januari	april	juli	oktober	gemiddelde over deze 4 maanden
1960	137,2	139,3	141,8	144,3	140,7
1961	147,0	149,6	152,9	155,3	151,2
Veranderingspercentage 1961/1960	+ 7,14	+ 7,39	+ 7,82	+ 7,62	+ 7,46

De reeds eerder vermelde indexcijfers van de 179 en 250 artikelen en de begrotingen van de vakverbonden maken het mogelijk zich een beeld te vormen van de ontwikkeling van de koopkracht, afgezien van de gezinskosten (waarvoor de ontwikkeling van de gezinsbijslagen mede in aanmerking moeten worden genomen).

2. - De verhoging van het minimumgarantieloon voor alle beroepen (Salaire Minimum Interprofessionnel Garanti S.M.I.G.)

Sedert maart 1961 bestudeerde de Sociaal Economische Raad de voorwaarden voor de vaststelling van dit minimumgarantieloon. Met 117 stemmen bij 36 onthoudingen, welke laatste van de groep der werkgevers kwamen, nam de Raad een advies tot verhoging van het "S.M.I.G." aan, bij opvolging waarvan het interprofessionele karakter van dit garantieloon zou worden bevestigd en geen zone-aftrek zou plaatsvinden. De rapporteur sprak zich uit voor een hervatting van de regelmatige bijeenkomsten van de "Commission Supérieure des Conventions collectives", die sedert verscheidene jaren niet meer bijeengeroepen was, ofschoon zij wettelijk eenmaal per jaar moest bijeenkomen voor de berekening van de

(1) Bron: Ministerie van Arbeid.

standaardbegroting welke zij diende op te stellen. Bovendien was de rapporteur van mening dat het "S.M.I.G." niet alleen moest variëren volgens het indexcijfer van de prijzen maar ook volgens het nationale inkomen. Ten slotte was hij van oordeel dat het indexcijfer der 179 artikelen de werkelijke ontwikkeling van de kosten van levensonderhoud niet voldoende weergaf (1).

Het "S.M.I.G." werd ten slotte krachtens een besluit van 30 november 1961 op 1 december 1961 verhoogd op basis van het gemiddelde indexcijfer van de laatste twee maanden van het indexcijfer der 179 artikelen, dat het criterium voor de wijzigingen van het "S.M.I.G." vormt (2).

In de zone zonder aftrek (Parijs) werd het "S.M.I.G.", dat sinds 29 september 1960 NF 1,6385 bedroeg, met een basis-indexcijfer van 122,82 en een maximum van 125,27, derhalve verhoogd tot NF 1,6865 met een basis-indexcijfer van 126,41 voor een volgende herziening en een nieuw maximum van 128,95. De stijging in oktober 1961 ten opzichte van september was reeds zo aanzienlijk dat 0,5 % van de marge reeds was opgebruikt. Het indexcijfer van de 179 artikelen steeg in januari 1962 tot 128,90, zodat het maximum voor de herziening reeds bijna was bereikt.

Hoe dan ook, de toegepaste verhoging betekent een stijging van 2,92 %. De vakbonden zijn van mening dat de werknemers die op deze basis betaald worden, tekort gedaan worden omdat, zo schrijft de C.F.T.C. de gemiddelde verhoging van de uurlonen sedert juli 1961 meer dan 7 % bedroeg. De U.I.M.M. vestigt er de aandacht op dat dit in de metaal-industrie normaal niet het geval is.

(1) C.E.C.A.: Note d'information: Evénements sociaux pendant les mois de mars et avril 1961, 6e jaargang, No.3, mei 1961, blz. 33-34.

(2) Ibid, tijdens de maand september 1961, No.5, november 1961, blz. 20-21.

V - DE ONTWIKKELING VAN DE ARBEIDSVOORWAARDEN

Op dit gebied valt, in het algemeen gezien, geen enkele belangrijke wijziging te vermelden. Sommige voordelen inzake punten die reeds werden vermeld en waaraan nog de kwestie van het opleidingsverlof kan worden toegevoegd, konden worden geconsolideerd of uitgebreid, vooral door middel van collectieve overeenkomsten en bedrijfsakkoorden. Inzake hygiëne en veiligheid dient echter de aandacht te worden gevestigd op twee nieuwe punten. Het eerste, dat rechtstreeks de arbeidsvoorwaarden raakt, betreft het verstrekken van niet-alcoholische dranken aan werknemers die in buitengewone mate blootgesteld zijn aan warmte en stof. Het tweede punt betreft meer in het algemeen de stedsbouw en bestaat in een verscherping van de voorschriften betreffende inrichtingen die als gevaarlijk, ongezond of hinderlijk beschouwd worden.

Hoofdstuk III

Ontwikkeling in de industrieën van de Gemeenschap

=====

I - IJZER- EN STAALINDUSTRIE

1 - De economische ontwikkeling van deze industrie

A) Productie

Tabel No. 10 vermeldt de voornaamste kenmerkende indexcijfers ter zake.

Tabel 10 (1)

Indexcijfers van de produktie, de werkgelegenheid en de gepresteerde arbeidsuren in de ijzer- en staalindustrie

Algemene basis 100 = maart 1959

Jaar	Maand	P r o d u k t i e			Werkge- legenheid	Aantal ge- presteerde arbeidsuren
		ruwijzer	staal	afgewerkte produkten		
1960	maart	117,1	118,5	132,8	103,1	110,6
	juni	108,8	109,9	118,6	103,7	102,9
	september	114,6	117,8	125,1	105,5	104,6
	december	113,7	119,6	134,19	105,8	110,4
1961	maart	125,2	129,5	140,1	106,4	113,89
	juni	114,4	115,7	127,3	106,5	106,12
	september	110,0	112,7	121,5	106,8	103,45
	december	110,8	107,5	122,4	106,0	104,58

(1) Berekend op basis van de cijfers voorkomende in het Statistisch Bulletin van de E.G.K.S.

Voor het eerste halfjaar van 1961 vertonen al deze indexcijfers een verhoging in verhouding tot de cijfers van het voorgaande jaar, doch voor het tweede halfjaar is dit niet meer het geval, althans was de produktie betreft. Niettemin beliep de produktie van ruwijzer 14.395.000 ton, tegen 14.005.000 ton in 1960, dat is dus ongeveer 2,8 % meer.

Wat ruwstaal betreft, bedroeg de produktie 17.577.000 ton, tegen 17.299.000 in 1960, een verhoging dus van ongeveer 1,6 %.

Deze produktie vertoont, ingedeeld volgens fabricageprocédé het volgende beeld (in duizend ton):

Tabel 11. (1)
Ontwikkeling der volgens de verschillende procédés
geproduceerde hoeveelheden ruwstaal
(in duizend ton)

Procédés	1960	1961
Thomas	10.458	10.404
Bessemer	91	88
SM-Martin	5.131	50.062
Elektrostaal	1.506	1.572
Overige staalsoorten	113	451
	17.299	17.577

(1) Bron: Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen.

De produktie van walserijprodukten lag ongeveer 2,6 % boven die van het voorgaande jaar.

B) Markt

De totale leveringen van staal zijn met 3,8 % gestegen, maar wat de binnenlandse markt betreft slechts met nauwelijks 1 %. Achter de in de loop van 1960 gerealiseerde voorraden gaat echter een in werkelijkheid belangrijker verhoging schuil en bovendien moet men rekening houden met de invoer. De totale orders van het jaar 1961 zijn daarentegen met 4 % gedaald en belopen voor alle staalsoorten gezamenlijk 13.180.000 ton, wat neerkomt op een vermindering van 823.000 ton. De toestand is natuurlijk variabel naar gelang de verbruikende bedrijfstakken op de binnenlandse markt.

Aangezien het volume van de invoer van ijzer- en staalprodukten in vergelijking met 1960 met ongeveer 2,8 % gestegen is (vooral voor ruwijzer), terwijl de uitvoer met 6,6 % steeg, vooral voor speciaal staal en ruwijzer, is de toeneming van de totale leveranties van de Franse ijzer- en staalindustrie dus te danken aan de uitvoer, die het recordniveau van het voorgaande jaar overtroffen heeft.

C) Personeel

a) Personeelsbezetting en gewerkte uren

De volgende tabel geeft een beeld van de ontwikkeling van het aantal ingeschreven arbeidskrachten en de gepresteerde arbeidsuren in de ijzer- en staalindustrie.

Tabel 12 (1)

Aantal arbeiders en gewerkte uren in
de ijzer- en staalindustrie

Jaar	Aantal arbeiders (maandgemiddelde)	Gewerkte uren per jaar (miljoen uren)
1960	129.747	299
1961	132.167	299,7
Veranderingspercentage 1960/61	+ 1,9 %	+ 0,2 %

(1) Bron: Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen.

b) Productie per uur en per arbeider

Wanneer men de totale produktie (ruwijzer, staal, afgewerkte produkten) vergelijkt met de cijfers van 1960, stelt men vast dat deze met ongeveer 2,3 % is gestegen. De gepresteerde arbeidsuren stegen tijdens dezelfde periode slechts met 0,2 %, waaruit men dus kan besluiten dat de produktieverhoging per uur en per arbeider in 1961 ongeveer 2 % bedroeg.

2 - Het regeringsbeleid

Het is onmogelijk, in het bestek van een enkel jaar de door de Franse ijzer- en staalindustrie verkregen resultaten te beoordelen in verhouding tot de doelstellingen die door de "plannen" voor haar waren uitgestippeld. Er dient echter de aandacht op gevestigd te worden dat de doelstellingen van deze plannen, welke voor 1961 bij een gemiddelde conjunctuur een produktie van 17,5 miljoen ton staal en een totale produktiecapaciteit van 18,5 miljoen ton voorzagen, verwezenlijkt en zelfs overtroffen werden.

Het vierde uitrustings- en moderniseringsplan voorziet voor 1965 voor de Franse ijzer- en staalindustrie een produktiecapaciteit van 25 miljoen ton ruwstaal.

Tijdens de algemene vergadering van de "Chambre syndicale de la Sidérurgie française" op 16 juni 1961 gaf haar voorzitter, de heer René Damien, de mening te kennen dat dit programma "zeer redelijk en zeer gematigd" te achten is, wanneer men het vergelijkt met de doelstellingen in andere landen en met de nationale bevolkingsgroei. Duitsland voorziet namelijk voor hetzelfde jaar een produktiecapaciteit voor staal van 50 miljoen ton, Groot-Brittannië een van 34 miljoen ton en Italië een van 14 miljoen ton. Wanneer men in aanmerking neemt dat de Franse bevolking in 1965 ongeveer twee miljoen inwoners meer zal tellen dan in 1961, komt men op een individueel verbruik van iets meer dan 400 kg ijzer- en staalprodukten, tegen 320 kg in 1960, terwijl dit verbruik in laatstgenoemd jaar in Duitsland 580 kg, in de Verenigde Staten 490 kg en in Groot-Brittannië 480 kg bedroeg.

De Franse ijzer- en staalfabrikanten zijn echter nu in het begin van 1962 enigszins ongerust omdat zij vrezen het vierde plan te moeten aanvangen met een achterstand van 1 miljoen ton op hetgeen in dat plan geraamd is. Dit ligt echter reeds op het gebied van de standpunten der werkgeversorganisaties, waarop wij hieronder nader zullen ingaan.

3 - Standpunten van de werkgevers- en werknemersorganisaties

A) Werkgeversorganisaties

Aangezien de algemene vergadering van de "Chambre syndicale de la Sidérurgie française" ieder jaar in de loop van de maand juni wordt gehouden is het nog te vroeg om iets te kunnen zeggen over haar standpunten ten aanzien van het jaar 1961. In ieder geval blijft de aandacht van de werkgevers in de Franse ijzer- en staalindustrie voornamelijk uitgaan naar het punt dat hen ook in 1961 naar aanleiding van het voorafgaande boekjaar bezighield, namelijk het vraagstuk der prijzen.

In dit verband legde het jaarverslag van 1961 van de "Chambre syndicale" over het jaar 1960 er de nadruk op dat de Franse prijzen in verhouding tot de prijzen van Frankrijks concurrenten binnen de E.G.K.S. ongeveer 12 % lager lagen. Deze toestand wordt door de betrokkenen niet als gunstig beschouwd. Zij zijn namelijk van mening dat hun concurrenten, en voornamelijk de Duitse ijzer- en staalfabrikanten, steeds over de mogelijkheid beschikken hun prijzen ten opzichte van de binnenlandse vraag te verlagen wanneer zij ten overstaan van deze vraag in concurrentie zijn met de Franse producenten, doch dat deze laatsten, gezien het standpunt van de overheid, op hun eigen binnenlandse markt ten opzichte van de Franse vraag belangrijke sommen verliezen. De prijzen van de Franse ijzer- en staalindustrie, die op het niveau van de internationale concurrentie niet interessant zijn, liggen dus ook op de binnenlandse markt zeer ongunstig. En het is juist de door de Franse overheid uitgeoefende druk die aan deze toestand ten grondslag ligt (1).

(1) La Sidérurgie française en 1960. Verslag over de werkzaamheden van de Chambre syndicale de la Sidérurgie française, juni 1961, blz. 38.

De werkgevers spreken hun vrees uit voor een vertraging van de investeringen, die het hun onmogelijk zou maken de doelstellingen van het vierde plan te verwezenlijken. De Voorzitter van de C.S.S.F., de heer René Damien, had dit reeds in zijn toespraak op bovengenoemde algemene vergadering in juli 1961 te verstaan gegeven: "Ten einde de voor de uitvoering van dit programma (25 miljoen ton ruwstaal in 1965) uit te trekken bedragen te kunnen betalen, zal onze industrie niet alleen haar toevlucht moeten nemen tot belangrijke kapitaalsverhogingen, doch stellig ook tot nieuwe leningen, welke echter niet tot gevolg mogen hebben dat onze toch reeds zware schuldenlast tot een gevaarlijke omvang zou uitgroeien; ten slotte zullen wij vooral een beroep moeten doen op onze eigen inkomsten, waaruit kan worden geconcludeerd tot de dringende noodzaak van een verhoging van de staalprijzen die, zoals iedereen weet, op het ogenblik in Frankrijk veel lager liggen dan de prijzen van onze collega's in de E.G.K.S.".

B) Werknemersorganisaties

De verschillende werknemersorganisaties in de ijzer- en staalindustrie hebben de programma's van hun diverse vakverbonden uiteraard in hun eisen opgenomen. Aangezien wij hierover reeds in het tweede deel van dit rapport hebben gesproken, zullen wij er hier niet op terugkomen.

4 - De collectieve onderhandelingen

In de eigenlijke ijzer- en staalindustrie vallen weinig ondernemingsakkoorden te vermelden. Enige collectieve onderhandelingen, gevoerd op het niveau van de ondernemingen der metaalindustrie, hadden tot gevolg dat de werknemersorganisaties in deze bedrijfstak enkele van de reeds vroeger vermelde eisen zagen ingewilligd (1).

(1) Dit was bij voorbeeld het geval bij Peugeot, Simca, Berliet, Chausson, Merlin-Gérin, Neyrpic, enz.

Wat de onderhandelingen op regionaal niveau betreft, dient met betrekking tot de ijzer- en staalindustrie van Oost-Frankrijk te worden gewezen op een aanbeveling van de werkgevers van 30 januari 1961 waarbij de loonschalen welke het resultaat waren van het akkoord van mei 1960 met 5 % werden verhoogd en een tweede etappe werd vastgesteld waardoor de verhogingen per 1 september op 8 % werd gebracht. De werkelijke lonen werden respectievelijk in februari en september 1961 met 2 % verhoogd (1).

In december werd een akkoord getekend waarbij de schalen die het resultaat waren van de toepassing van de aanbeveling der werkgevers van 1 september 1961 met 4 % werden verhoogd en een tweede etappe werd vastgesteld die de verhoging per 1 juli 1962 op 6 % zou brengen. Naar aanleiding van dit akkoord hebben de ijzer- en staalondernemingen van Oost-Frankrijk besloten op 1 januari 1962 tot een verhoging van de werkelijke lonen over te gaan. De verhoging per uur bedraagt 4 oude franken voor de handlangers en 1 tot 7 oude franken voor de beroepscategorie III, dus ongeveer 2 %. Een tweede verhoging van dezelfde omvang zal op 1 juli 1962 geschieden (2).

In het bekken van Valenciennes werd de loonschaal van het akkoord van 11 juni 1960 door een aanbeveling van de werkgevers van 13 mei 1961 met 7 % verhoogd. Op 27 juni werd een akkoord getekend waarbij de lonen in vergelijking met de aanbeveling van de werkgevers met 6 % werden verhoogd. De werkgeverskamer gaf "in naam van de Paritaire Commissie" in een bijgevoegd protocol de aanbeveling de werkelijke uurlonen te verhogen met 4 oude franken voor de handlangers, 5 oude franken voor de geoefende arbeiders en 6 oude franken voor de vaklieden.

In het gebied van Maubeuge kwam op 24 juni 1961 een akkoord tot stand, waarbij de loonschaal in verhouding tot een aanbeveling van de werkgevers van oktober 1960 met ongeveer 12 % verhoogd werd. De werkelijke uurlonen werden verhoogd met 4 oude franken voor de handlangers, 5 oude franken voor de geoefende arbeiders en 6 oude franken voor de vaklieden.

In het gebied van de Loire werd krachtens een akkoord van 3 februari 1961 een loonschaal ingevoerd die 7 % hoger lag dan de schaal die in juni 1960 werd opgesteld (3).

(1) Zie "La Métallurgie syndicaliste F.O.", No. 80, februari 1961, blz.3.

(2) Ibid. No. 89, januari 1962, blz. 3.

(3) E.G.K.S., Note d'information pendant le mois de décembre 1961, 6e jaargang No. 7, blz. 18.

In verband met de collectieve geschillen beperken wij ons er-
toe te vermelden dat de "nationale actiedagen" voor de gezamenlijke
metaalindustrieën plaatsvonden op 4 mei, 7 juni en 8 november 1961. Als
gevolg hiervan, en ook van andere geschillen, bedroeg het aantal ver-
loren dagen, voor het gehele jaar in totaal 667.779, tegen 486.000 in
1960 en 515.000 in 1959. Van de 667.779 verloren dagen in 1961 kwamen
er 632.440 voor rekening van de metaalverwerkende en 35.339 voor reke-
ning van de metaalproducerende industrie.

5 - Ontwikkeling van de lonen

Tabel 13 toont de richting en de omvang van de ontwikkeling
in NF.

Tabel 13 (1)

Direct uurloon in de ijzer- en staalindustrie
(in NF)

Jaar	maart	juni	september	december
1960	2,71	2,83	2,90	2,93
1961	3,01	3,04	3,13	3,22
Veranderingspercen- tage 1961/1960	+ 11,0	+ 7,5	+ 7,9	+ 9,9

Als men de officiële indexcijfers van de kosten van levenson-
derhoud tot grondslag neemt, blijkt dat de koopkracht van de directe
uurlonen der ijzer- en staalarbeiders in vergelijking met het peil van
1957 voortdurend blijft stijgen.

(1) Bron: E.G.K.S. - Statistisch Bulletin.

Tabel 14 (1)

Indexcijfer van de koopkracht der directe uurlonen
in de ijzer- en staalindustrie (1957 = 100)

Basis	1960				1961			
	maart	juni	sep- tember	decem- ber	maart	juni	sep- tember	decem- ber
Volgens het index- cijfer der 179 artikelen	102,8	107,4	109,2	110,5	113,1	113,2	115,4	116,0
Volgens het index- cijfer der 250 artikelen	99,0	103,5	104,5	105,0	106,6	109,0	110,5	110,9

6 - Ontwikkeling van de arbeidsvoorwaarden

Een wijzigingsakkoord dat op 27 maart 1961 in de ijzer- en staal-
industrie van Oost-Frankrijk tot stand kwam, bevat voornamelijk de vol-
gende clausules:

- 8 mei is geen feestdag meer en daar over deze dag als zodanig
een vergoeding werd gegeven (2) werd voor het feest van St. Eloy een spe-
ciaal vergoedingsstelsel ingevoerd;

- de termijn voor de verbreking van het arbeidscontract in geval
van ziekte wordt verlengd van 6 tot 9 maanden;

- voor de overgang naar een lagere loongroep op het einde van de
beroepsloopbaan om redenen van fysieke ongeschiktheid worden bepaalde
regelingen getroffen;

- voor werknemers die meer dan 10 en minder dan 20 dienstjaren
hebben, werd een dag anciënniteitsverlof ingevoerd.

Bij het akkoord van 24 juni 1961 werd in de ijzer- en staalindus-
trie van het gebied van Maubeuge een zevende betaalde feestdag ingevoerd.

(1) De berekening werd gemaakt door het directe uurloon in verband te
brengen met de kosten van levensonderhoud.

(2) Voor arbeid op een betaalde feestdag wordt dubbel loon uitbetaald.

Het akkoord van 3 februari 1961 voor de ijzer- en staalindustrie in het gebied Loire voorzag in een zevende betaalde feestdag (1) en het akkoord van 11 juli 1961 bracht verbetering in verscheidene bepalingen van de c.a.o. voor de werknemers die per maand betaald worden: vakantie van de per maand betaalde werknemers die meer dan 20 dienstjaren hebben of bepaalde functies vervullen, verlenging van de uitkeringstermijnen in geval van ziekte, enz.

II - KOLENMIJNINDUSTRIE

1 - Economische ontwikkeling van de industrie

De totale steenkoolproduktie, welke in 1959 57,6 miljoen ton bedroeg, daalde in 1960 tot 55,9 en in 1961 tot 52,4 miljoen ton, zoals uit onderstaande tabel 16 blijkt.

Tabel 16 (2)

Produktie van steenkool en bij de mijnen opgeslagen
voorraden handelskwaliteiten en tweede keus
(miljoen ton)

	1959 (totaal)	1960				
		1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	jaar
- Produktie	57,6	15,0	13,8	12,8	14,3	55,9
- Veranderings- percentage in vergelijking met het voor- gaande jaar		- 0,7	- 3,5	- 3,7	- 4,7	- 3,0
- Voorraden aan het eind van de periode	10,5	11,5	12,0	12,6	12,7	12,7
1961						
		1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	jaar
- Produktie		14,1	12,9	11,6	13,8	52,4
- Veranderings- percentage in vergelijking met het voor- gaande jaar		- 6	- 6,5	- 9,3	- 3,4	- 6,2
- Voorraden aan het eind van de periode		12,9	13,2	12,8	11,9	11,2

- (1) Voor arbeid op een betaalde feestdag wordt dubbel loon uitbetaald.
(2) Bron: Bureau voor de Statistiek van de Europese Gemeenschappen, steenkool en andere energiebronnen, 1962, No. 1.

Tabel 17 (1)

Ontwikkeling van de werkgelegenheid, het effect en het
aantal niet gewerkte diensten (ondergronds)

	1959	1960			
		1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
- Ingeschreven werknemers, 1.000 arbeiders aan het eind van het kwartaal	136,4	133,8	131,2	126,5	125,1
- Veranderingspercentage in vergelijking met het voorgaande jaar	-	- 4,7	- 5,4	- 7,4	- 8,3
- Effect in kg (aan het einde van elk kwartaal)		1.770	1.789	1.809	1.855
		1961			
		1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
- Ingeschreven werknemers, 1.000 arbeiders aan het eind van het kwartaal		122,2	120,6	118,0	119,5
- Veranderingspercentage in vergelijking met het voorgaande jaar		- 8,6	- 8	- 6,7	- 4,4
- Effect in kg (aan het einde van elk kwartaal)		1.895	1.890	1.868	1.891

De benodigde investeringen beliepen van 1946 tot en met 1959 60 miljard oude franken per jaar. In 1960 bereikte het programma van nieuwe werken 769,5 miljoen NF en voor 1961 werden 689,3 miljoen NF geraamd voor een actie die, na hetgeen ondergronds gedaan werd, voortaan vooral gericht zal zijn op de bouw van nieuwe wasserijen alsmede op de steenkoolindustrie, vooral de cokesfabrieken.

(1) Ibid

2 - Regeringsbeleid

De toestand in dit opzicht verschilt naar gelang de bekkens. Het bekken Nord/Pas-de-Calais is het enige waar een tekort aan personeel is. Bijna overal elders bestaat een overschot. Dit brengt dus al naar gelang de betrokken gebieden verschillende moeilijkheden met zich mede. Deze moeilijkheden zijn bijzonder groot in het bekken Centre-Midi, waar de winningszetels die gesloten moeten worden in het algemeen gelegen zijn in plaatsen waar geen andere takken van bedrijvigheid bestaan die de vrijgekomen arbeidskrachten kunnen opnemen.

Op nationaal niveau werden verschillende soorten maatregelen getroffen:

- Van de zijde van de overheid wordt een speciale uitrustingspremie voor de industriële omschakeling verstrekt, welke kan variëren van 15 % (uitbreiding van bestaande bedrijven) tot 20 % (oprichting van nieuwe bedrijven) van de gedane investeringen, binnen een tijdsbestek van 2 jaar. Deze premie kan worden aangevuld met leningen met een looptijd van 10 tot 15 jaar, welke verstrekt worden door het "Fonds de Développement Economique et Social". Voor leningen ten behoeve van de omschakeling kunnen eveneens staatsgarantie of rentefaciliteiten, alsmede bepaalde belastingfaciliteiten worden verleend.

- De instellingen voor streekontwikkeling kunnen voor maximaal 35 % deelnemen in instellingen die opgericht worden voor de uitvoering van omschakelingsoperaties.

- De "Houillères de Bassin" kunnen aan ondernemingen die voormalige mijnwerkers in dienst nemen leningen met een looptijd van 10 of 15 jaar en een rente van 4,5 % verstrekken. Deze ondernemingen kunnen bovendien van gunstige voorwaarden genieten voor de aankoop van terreinen, de opleiding van hun personeel en de uitrusting met steenkoolverbruikende installaties.

- In sommige bijzonder moeilijke gevallen worden deze nationale maatregelen door de E.G.K.S. versterkt en aangevuld.

3 - Standpunten van de werkgevers- en werknemersorganisaties

A) Werkgeversorganisaties

De werknemer neemt in dit geval natuurlijk een bijzondere positie in, daar het hier een genationaliseerde tak van bedrijvigheid betreft (1). Het spreekt echter vanzelf dat het probleem van de vermindering van het aantal arbeidskrachten in de eerste plaats de Raad van Bestuur en de Directie van de Charbonnages de France aangaat.

Gedurende het laatste kwartaal van 1961 vormde de toestand te Decazeville de voornaamste zorg van de belanghebbende Houillères du Bassin en van de Charbonnages de France. Wij komen daar nog nader op terug.

B) Werknemersorganisaties

De eisen van de vakverbonden voor de mijnen hadden in 1961 vooral betrekking op de lonen, de arbeidsduur en de omschakelingsproblemen. Wij zullen hierop dus terugkomen bij de bespreking van de onderhandelingen (punt 4), de ontwikkeling der lonen (punt 5) en de ontwikkeling der arbeidsvoorwaarden (punt 6).

Wij zullen ons hier beperken tot de bespreking van twee vraagstukken. Het eerste betreft de problemen welke gesteld worden door de algemene economische toestand waarin de industrie zich bevindt en het tweede betreft de betrekkingen tussen het personeel en de overheid in verband met de vaststelling van de arbeidsvoorwaarden.

- Wat de algemene economische toestand van de kolenmijnindustrie betreft, wensen de werknemers een gecoördineerd energiebeleid, dat in staat is de bevoorrading in het land in zekere mate te verzekeren en dat tegelijkertijd een normaal sociaal beleid voor de mijnwerkers zou inhouden. Met het oog op dit tweevoudige doel dringen de vakbonden er met name op aan dat in het bijzonder zal worden gestreefd naar kolenveredeling, vooral door middel van de carbochemie, dat doelstellingen voor de productie zullen worden bepaald waardoor de verwezenlijking van een echt werkgelegenheidsbeleid mogelijk zou worden en dat de huidige abnormale lasten welke op de steenkool drukken, zullen worden afgeschaft, aangezien zij de prijzen van de steenkool nadelig beïnvloeden en een ernstige handicap vormen voor het sociale beleid in de mijnen.

(1) Aangezien de jaarverslagen pas rond het midden van het volgende jaar verschijnen, was het verslag over 1961 ten tijde van de opstelling van dit rapport nog niet beschikbaar.

- Wat betreft de betrekkingen tussen het personeel en de overheid in verband met de vaststelling van de arbeidsvoorwaarden, wordt door de werknemersorganisaties betreurd dat de genationaliseerde bedrijven, zoals zij zeggen, "hoe langer hoe meer het karakter van staatsinstellingen gaan dragen". Zij protesteren tegen de eigenmachtige en unilaterale beslissingen die herhaaldelijk door de overheid werden genomen, met name inzake de lonen en zij zouden gaarne zien dat de voor hen van belang zijnde vraagstukken zouden kunnen worden geregeld door middel van via onderhandelingen met de exploitanten tot stand komende akkoorden.

- Wat de omschakelingsproblemen betreft, hebben de vakbonden zich ingespannen om een reeks wijzigingen inzake de voorwaarden voor deze omschakelingen te verkrijgen, echter zonder succes.

4 - De collectieve onderhandelingen

A) De akkoorden

Een besluit van 7 maart 1961 voorziet in twee etappes voor de loonsverhoging; de eerste, per 1 februari, betrof een verhoging van 3 % en de tweede, per 1 september, een verhoging met 1 %, om zodoende de verhoging voor het hele jaar op 4 % te brengen.

In juli traden de Charbonnages in onderhandeling met de vakbonden, doch de besprekingen bleven aanslepen en op 3 augustus werd een aantal protocollen ondertekend, waarbij werd besloten de onderhandelingen na de vakanties te hervatten, met het oog op het bereiken van een akkoord op tweërlei plan, namelijk het peil en de structuur van de lonen. Des voor 1 september toegestane loonsverhoging van 1 % werd hierbij als een "voorschot" op eventuele later te nemen maatregelen beschouwd (1).

De onderhandelingen werden op 9 september hervat en verliepen moeizaam, aangezien de regering niet verder wenste te gaan dan 1,6 % in plaats van de oorspronkelijk toegestane 1%. Deze concessie werd door de vakorganisaties belachelijk en onaanvaardbaar geacht (2).

-
- (1) Zie de tekst in "Documentation minière F.O.", No. 107, augustus 1961.
(2) Zie "Le Réveil des Mineurs F.O.", No. 77, september 1961 en "L'Echo des Mines C.F.T.C.", No. 333, 1 - 15 oktober 1961.

Het akkoord kwam uiteindelijk slechts tot stand op 16 oktober 1961, na de mijnstaking van 27 september, waarop wij bij de behandeling van de collectieve geschillen zullen terugkomen. Bij dit akkoord werd de per 1 september 1961 voorgenomen verhoging met terugwerkende kracht bepaald op 2,5 % in plaats van de oorspronkelijk beoogde 1 % en de in september overwogen 1,6 %. Bij deze 2,5 % komt nog 1 %, dat onttrokken wordt aan de zogenaamde "resultatenpremie", waarover wij het straks nog zullen hebben. Het akkoord bepaalt tevens dat vanaf januari 1962 een aanvullende verhoging van 2 % zal worden toegestaan. Een deel van deze verhogingen werd gekoppeld aan een herziening van de indeling der beroepscategorieën.

De "Charbonnages" gingen bij deze overeenkomst bovendien de verbintenis aan, besprekingen te voeren over de versoepeling van de voorwaarden voor de toekenning van de in 1949 toegestane "resultatenpremie", over het vraagstuk van de akkoordlonen en over het vraagstuk van de classificatie der functies.

De opneming van een deel van de resultatenpremie in de basislonen werd tijdens de bespreking van het protocol van het akkoord van 16 oktober door de werknemersorganisaties slechts aanvaard op voorwaarde dat in deze premie nieuwe verbeteringen zouden worden aangebracht. De besprekingen over dit vraagstuk verliepen eveneens moeizaam en leidden pas op 5 januari 1962 tot een resultaat (1).

B) De collectieve geschillen

De bovengenoemde staking van 27 september 1961 was een "waarschuwingstaking" van 24 uur ter verdediging van de lonen, georganiseerd in verband met een soortgelijke actiedag van de spoorwegaarbeiders.

Zij kwam in verzet tegen de "waardeverlaging van de mijnwerkerslonen" die voortvloeide uit de opzegging door de regering, in 1958, van de waarborgen voor de koppeling van de mijnwerkerslonen aan een indexcijfer, alsmede uit het sedertdien door de regering gevoerde beleid van unilaterale beslissingen. Aldus waren de lonen in 1959 met 4 %, in 1960 met 4 % en per 1 februari 1961 wederom met 3 % verhoogd.

(1) "L'Echo des Mines C.F.T.C.", No. 340, 16 - 31 januari 1962.

De mijnwerkers wezen echter op de verhogingen in de particuliere sector welke, volgens de officiële opgave van het Ministerie van Arbeid, in 1959 ongeveer 6 %, in 1960 ongeveer 7,1 % en alleen al voor het eerste kwartaal van 1961 ongeveer 4 % hadden bedragen, dus in totaal ongeveer 18 %, tegen slechts 11 % in de mijnen.

De resultaten van deze staking vermeldde wij reeds bij de bespreking van de akkoorden van 16 oktober 1961 en 5 januari 1962. Wij komen op deze kwestie terug in verband met de ontwikkeling van de lonen (zie het hierna volgende punt 5).

De staking van Decazeville baarde veel meer opzien en schudde de publieke opinie wakker. In tegenstelling met de voorgaande staking ging het hier niet om een loonkwestie maar om het probleem van de omschakeling. De staking brak uit op 19 december 1961 en eindigde eerst op 23 februari 1962. Zij duurde dus 65 dagen (1).

5 - Ontwikkeling van de lonen

De tabellen 18 en 19 stellen ons in staat ons een beeld te vormen van de gevolgen der hierboven in verband met de collectieve onderhandelingen vermelde feiten voor het peil en de koopkracht van de arbeiderslonen.

De mijnwerkersvakbonden zijn van mening dat hun beroep, op 1 of 2 % na, nog steeds op hetzelfde niveau staat als in 1957, dat wil dus zeggen dat hun koopkracht in 4 jaar niet veranderd is (2).

(1) Deze staking zal worden behandeld in het rapport over 1962.

(2) Zie bij voorbeeld "L'Echo des Mines C.F.T.C.", No. 333, 1 - 15, oktober 1961.

Tabel 18 (1)

Direct uurloon in de steenkolenmijnen
Ondergrondse en bovengrondse arbeiders
In NF

Jaar	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	Gemiddelde der 4 kwartalen
1960	2,92	2,97	2,99	2,98	2,97
1961	3,05	3,07	3,12	3,19	3,11
Veranderingspercen- tage 1961/1960	+ 4,4	+ 3,3	+ 4,3	+ 7	+ 4,7

Tabel 19 (2)

Indexcijfer van de koopkracht der directe uurlonen
Steenkolenmijnen - onder- en bovengronds
(1957 = 100)

Volgens het indexcijfer	1960			
	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
- Van de 179 artikelen	97,2	98,7	99,0	98,5
- Van de 250 artikelen	93,4	94,9	94,7	93,6
	1961			
	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
- Van de 179 artikelen	100,5	101,2	101,5	101,7
- Van de 250 artikelen	95,5	96,4	96,9	96,7

De betrokkenen beklagen zich niet alleen over het peil van hun lonen, maar ook over de structuur ervan. Zij zijn van mening dat de beroepscategorieën voor het grootste deel hun waarde hebben verloren: de eerste vier dezer categorieën, op een totaal van 7, liggen namelijk op 12 oude franken per uur na op hetzelfde peil (3). De loonhiërarchie, die volgens het statuut 155/160 zou moeten zijn, belooft in werkelijkheid slechts 130.

- (1) Bron: Bureau voor de Statistiek van de Europese Gemeenschappen, Kolen, No. 1, 1962.
(2) Ibid, vervolgens werd de berekening gemaakt door het indexcijfer van de gemiddelde directe uurlonen in verband te brengen met het indexcijfer van de kosten van levensonderhoud.
(3) "Le Réveil des Mineurs F.O.", No. 78, november 1961.

Dit is de verklaring voor het feit dat de eis van de "herwaarder-
dering van het mijnwerkersberoep", samen met de eis van een gecoördi-
neerd energiebeleid, zo algemeen is.

Aan deze beknopte beschouwingen inzake het standpunt van de
vakbonden inzake het vraagstuk der lonen dienen nog twee nadere bij-
zonderheden te worden toegevoegd.

De jaarlijkse produktiviteitspremie die in juni 1961 op grond
van de verhoging van het individuele rendement werd uitbetaald, bedroeg
NF 90, tegen NF 80 in 1960.

Anderzijds werd het percentage van de resultatenpremie, dat
voor het 2e halfjaar 1960 11,91 bedroeg (nationaal gemiddelde),
voor het 1e halfjaar 1961 op 12,30 en voor het tweede halfjaar op
11,28 gebracht. Deze laatste vermindering was te wijten aan een
daling van het rendement en een toenemend werkverzuim, afgezien van het
premiegedeelte dat, zoals hierboven reeds werd vermeld, vanaf
1 september 1961 in de lonen werd opgenomen.

6 - Ontwikkeling van de arbeidsvoorwaarden

In de arbeidsvoorwaarden werden in de loop van het jaar 1961
weinig veranderingen aangebracht. Bij decreet van 10 april 1961 werd
een op bepaalde punten soepeler regeling getroffen inzake de voorwaar-
den voor de verkiesbaarheid der mijnwerkersafgevaardigden. Voorts werd
een overeenkomst gesloten waarbij de toepassing van het in oktober 1960
gesloten akkoord inzake de verkorting van de arbeidsduur nader werd ge-
regeld wat de betaalde vakantie betreft.

III - IJZERMIJNEN

1 - Economische ontwikkeling van de industrie

Zoals uit onderstaande tabel blijkt, was de bedrijvigheid in het jaar 1961 vrijwel gelijk aan die van het voorgaande jaar. De bruto-productie bedroeg 67,4 miljoen ton, hetgeen slechts 0,4 % beneden de produktie van 1960 ligt (67,7). De leveringen bedroegen 66.146.000 ton, tegen 66.249.000 ton in 1960. In Oost-Frankrijk werden zeer beperkte voorraden (266.000 ton) en in West-Frankrijk relatief belangrijker voorraden (136.000 ton) opgeslagen, aangezien de mijnen ernaar gestreefd hebben hun winning aan te passen aan de vraag, ten einde een te sterke toeneming van de voorraden te vermijden. De productiecapaciteit was immers ruimschoots voldoende om aan de behoeften van de ijzer- en staalindustrie te voldoen.

De leveringen aan de Franse ijzer- en staalindustrie zijn licht gestegen (+ 2 %) maar de uitvoer is gedaald, voornamelijk ten gevolge van de stakingen in het begin van het jaar in de Belgische ijzer- en staalindustrie, en voorts wegens de moeilijkheden die men ondervond bij de afzet van erts uit West-Frankrijk.

Tabel 20 (1)

Winning van ijzererts
(miljoen ton)

	1959	1960				
		1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	Jaar
-Produktie (in totaal)	61,6	17,6	17,1	15,5	17,5	67,7
-Veranderingspercentage in vergelijking met voorgaande periode		+ 15,0	+ 11,0	+ 8,4	+ 6,1	+ 9,9
		1961				
		1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	Jaar
-Produktie (in totaal)		17,8	17,3	15,3	17,0	67,4
-Veranderingspercentage in vergelijking met voorgaande periode		+ 1,14	+ 1,17	- 1,29	- 2,86	- 0,4

(1) Bron: Bureau voor de Statistiek van de Europese Gemeenschappen, IJzer- en staalindustrie, 1962, No. 1.

Tabel 21 (1)

Ingeschreven werkkrachten en effect in tonnen
per dienst in de ijzermijnen

	1960				
	1959	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
- Werkkrachten in duizenden (aan het einde van de periode)	23,7	23,6	23,4	23,4	23,20
- Veranderingspercentage in vergelijking met de voor- gaande periode		- 1,3	- 1,7	- 1,7	- 2,1
- Ondergronds effect in de ondergrondse winplaatsen in tonnen per dienst (aan het einde van de periode)	14,19	14,44	14,91	14,19	15,07
	1961				
		1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
- Werkkrachten in duizenden (aan het einde van de periode)		23,1	22,9	22,8	22,6
- Veranderingspercentage in vergelijking met de voor- gaande periode		- 2,1	- 2,1	- 2,6	- 2,6
- Ondergronds effect in de ondergrondse winplaatsen aan het einde van de periode		15,36	15,80	15,90	15,86

(1) Ibid

De toestand heeft zich natuurlijk naar gelang de bekkens op verschillende wijze ontwikkeld.

In Oost-Frankrijk, waar de winning 93,7 % van de nationale produktie bedraagt (waarvan 54,2 % voor het Meurthe- en Moezelbekken en 39,5 % voor het Moezelbekken) werd de vermindering van de uitvoer gecompenseerd door de stijging van de binnenlandse vraag. Het totaal van de leveringen vertoonde van jaar tot jaar slechts een zeer geringe schommeling (0,2 %).

Het bekken van West-Frankrijk, dat 5,9 % van de nationale produktie vertegenwoordigt (Normandië: 4,4 %, Anjou-Bretagne: 1,5 %) wordt gehandicapt door de kwaliteit van zijn erts en ondervindt in het buitenland zware concurrentie van rijke overzeese ertsen. De uitvoer van dit bekken daalde met 11,8 % en de totale leveringen met 2,2 %. Alle afnemende landen buiten Frankrijk en Saarland importeerden geringere hoeveelheden dan in 1960. De vermindering was bijzonder groot voor het Ruhrgebied (- 29,07 %) en voor Engeland (- 18,30 %).

In dit verband zij voorts vermeld dat de concurrentie van de rijke ertsen van overzee nog werd vergemakkelijkt door de in onderling tegengestelde zin verlopende ontwikkeling van de spoorwegtarieven en de zeevrachtprijzen.

De leveringen van het bekken Centre-Midi daalden met 10 % ten gevolge van de verhoging van de verkoerkosten per spoor. In weerwil van zijn kwaliteit heeft dit erts hierdoor voor ver van de winningsplaatsen verwijderde fabrieken veel aan belang verloren, vooral als ze dicht bij de kust gelegen zijn.

2 - Het beleid van de regering

Het spreekt vanzelf dat de prognose voor de ontwikkeling, die voor 1965 op 75 à 80 miljoen ton zijn geraamd, nauw samenhangen met de mogelijkheden tot afzet bij de ijzer- en staalindustrie. Deze prognoses zouden verwezenlijkt kunnen worden door een voortdurende verhoging in de produktiviteit, zonder noemenswaardige veranderingen in de personeelsbezetting.

3 - Standpunt van de werkgevers- en werknemersorganisaties

Wat de werkgevers betreft, ligt de toestand heel anders dan bij de kolenmijnindustrie, aangezien zij tot de particuliere sector behoren en hun "Chambre syndicale" aangesloten is bij de U.I.M.M. Hun problemen hangen dus samen met die van de "Chambre syndicale" voor de ijzer- en staalindustrie, wier belangen nauw met de hunne verbonden zijn. Dit neemt echter niet weg dat hun situatie uit het oogpunt van lonen en andere sociale vraagstukken nauw samenhangt met die van de kolenmijnindustrie en dat de ontwikkeling welke zich op het onderhavige terrein bij de kolenmijnen voordoet haar invloed ook bij de ijzermijnen doet gelden. In het volgende punt zullen wij hierop nader kunnen ingaan.

Wat de werknemers in de ijzermijnen betreft, deze zijn aangesloten bij dezelfde organisaties als het personeel van de steenkolenmijnen, welke organisaties op hun beurt, respectievelijk bij de C.F.T.C. of bij de C.G.T.F.O. zijn aangesloten. Wij behoeven dus niet op hun standpunten terug te komen. Niettemin bestaan er bij de ijzermijnen enkele plaatselijke problemen.

4. De collectieve onderhandelingen

De reeds besproken ontwikkeling op het gebied van de lonen in de steenkolenmijnen deed ook op de ijzermijnen haar invloed gelden. Een ministerieel besluit van 7 maart 1961 voorzag in een jaarlijkse verhoging van de basislonen met 4 %, namelijk 3 % op 1 februari en 1 % op 1 september, juist zoals in de kolenmijnen. Na het akkoord van 16 oktober 1961 in de kolenmijnen, waarbij het besluit om de lonen niet meer dan 4 % te laten stijgen (eveneens 3 % op 1 februari en 1 % op 1 september) ongedaan werd gemaakt, werden in de ijzermijnen besprekingen gehouden die op 2 november leidden tot een overeenkomst tussen de "Chambres syndicales" van de ijzermijnen en de vakbonden. De oorspronkelijke grens van 4 % werd evenals bij de kolenmijnen verhoogd, en wel op ongeveer dezelfde wijze, dat wil zeggen dat een deel van de maandelijksse produktiviteitspremie, theoretisch overeenkomend met 1 % van het gemiddelde loon, in de basislonen werd opgenomen, terwijl per 1 januari 1962 een nieuwe verhoging van 2 % zou plaatsvinden. Deze overeenkomst werd bij ministerieel besluit van 17 januari 1962 bekrachtigd en de oude loonschaal werd door een nieuwe vervangen.

5 - Ontwikkeling van de lonen

De twee onderstaande tabellen (22 en 23) geven een beeld van deze ontwikkeling en illustreren met cijfers hetgeen hierboven aangaande de collectieve onderhandelingen werd uiteengezet.

Tabel 22 (1)

Direct uurloon in de ijzermijnen
Ondergrondse en bovengrondse arbeiders - Bekken Oost-Frankrijk
(in NF)

	februari	mei	augustus	november
1960	4,23	4,37	4,36	4,37
1961	4,58	4,55	4,57	4,66
Veranderingspercen- tage 1961/1960	+ 8,3	+ 4,1	+ 4,8	+ 6,6

Tabel 23 (1)

Indexcijfer van de koopkracht der directe uurlonen
IJzermijnen - Ondergronds en bovengronds
augustus 1957 = 100

Indexcijfers	1960				1961			
	febr.	mei	aug.	nov.	febr.	mei	aug.	nov.
- van de 179 artikelen	96,9	99,9	99,4	99,4	103,9	104,5	102,3	104,9
- van de 250 artikelen	93,2	96,4	95,0	89,6	95,1	95,5	97,6	99,3

Betreffende de lonen dient nog gewezen te worden op de tendens om het akkoordloon te vervangen door een systeem met een groter onveranderlijk loongedeelte.

(1) Bron: Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen, IJzer- en Staalindustrie, No. 1, 1962.

HOOFDSTUK IV

Sociale zekerheid

=====

1 - Algemeen stelsel

Bij de decreten van 11 januari, 30 juni en 24 juli 1961 werden nieuwe uitvoeringsmaatregelen uitgevaardigd met het oog op de hervorming van de sociale zekerheid, waarvan de beginselen reeds bij het decreet van 12 mei 1960 waren vastgelegd (1).

Deze maatregelen hebben voornamelijk betrekking op de coördinatie van de verschillende stelsels, de organisatie van de controle en het toezicht wat betreft de geneeskundige behandeling, de administratie en de begroting, het hiërarchische toezicht, de scholing van het personeel van de sociale zekerheid (in het "Centre d'études supérieures de sécurité sociale") en de te treffen sancties in geval van niet-betaling of achterstand in de betaling der bijdragen. Vermelding verdient nog dat bepaalde beslissingen van de autonome instellingen moesten worden voorgelegd aan het Ministerie van Arbeid, dat deze kan vernietigen of opschorten.

Daar de verdeling der taken tussen de instellingen door de hervorming wordt gewijzigd, was het noodzakelijk eveneens over te gaan tot een nieuwe verdeling van de opbrengst der bijdragen voor de sociale verzekeringen en de arbeidsongevallenverzekering. Derhalve werd het aandeel van de primaire fondsen in de opbrengst van de bijdragen voor de arbeidsongevallenverzekering verhoogd van 40 tot 67 %, terwijl het aandeel van de regionale fondsen en van het Rijksfonds in gelijke mate werd verlaagd.

Uit de maatregelen betreffende de controle, het hiërarchische toezicht en de scholing van het personeel blijkt een tendens tot centralisatie. De verdeling der taken daarentegen vertoont een decentraliserende tendens.

(1) Negende Algemeen Verslag, No. 471.

Op 16 februari 1961 heeft de regering bij decreet de loongrens voor de bijdragen voor sociale zekerheid vastgesteld en met ingang van 1 april 1961 van NF 7.200 op NF 8.400 per jaar gebracht. De minimum- en maximumprestaties, die in verband met deze grens worden vastgesteld, werden met 16,7 % verhoogd.

Sedert 1 januari 1962 is de loongrens NF 9.600 per jaar.

Er werd besloten tot een verhoging van het percentage der bijdragen voor de sociale zekerheid.

Met ingang van 1 januari 1962 werd dit percentage van 19,5 op 20,25 gebracht.

Het aandeel van de werknemer bleef 6 %, dat van de werkgever werd verhoogd van 13,5 tot 14,25 %.

Het percentage van de bijdragen voor de gezinsbijslagen werd verlaagd van 14,25 tot 13,5.

Bij besluit van 25 april 1961 werd het jaarlijkse automatische aanpassingspercentage van de oude en nieuwe pensioenen aan het indexcijfer van de lonen vastgesteld op 7,7. De verhogingen van de invaliditeits- en ouderdomspensioenen, alsmede van de renten voor arbeidsongevallen en beroepsziekten werden op 1 april 1961 van kracht.

Met ingang van 1 maart 1961 werd het basisloon dat als grondslag dient voor de berekening van de prestaties van de arbeidsongevallenverzekering en de ziekteverzekering op NF 5.211 per jaar gebracht.

De pensioenen voor invaliden van de tweede en derde categorie (respectievelijk algehele arbeidsongeschiktheid en invaliden die verzorging nodig hebben) werden verhoogd van 40 tot 50 % van het basisloon. De invaliden van de derde categorie ontvangen ook in de toekomst een bijslag van 40 % van hun pensioen, met een minimum van NF 3.506 per jaar.

Bij decreet van 16 februari 1961 werd het loon dat als grondslag dient voor de gezinsbijslagen verhoogd. Het werd achtereenvolgens op NF 220,50 (1 januari 1961) en op NF 234 (1 augustus) gebracht. De prestaties zelf werden in 1961 met meer dan 6 % verhoogd. Voor het jaar 1962 werd besloten tot een nieuwe verhoging van 8 %, namelijk 4 % vanaf 1 januari en 4 % vanaf 1 juli.

Het basisloon voor de prestaties werd op 1 januari 1962 vastgesteld op NF 243 per maand.

2 - Het stelsel voor de mijnwerkers

Wat betreft het stelsel voor de mijnwerkers dient te worden opgemerkt dat de loonsverhogingen hebben geleid tot een verhoging van de pensioenen met 5,22 % (vanaf 1 maart 1961) en met 3,03 % (vanaf 1 september 1961), alsmede tot een verhoging van de dagelijkse uitkeringen van de ziekte- en arbeidsongevallenverzekering.

Ingevolge artikel 89 van de "Loi de finances" van 1961 hebben mijnwerkers met 15 dienstjaren en een invaliditeit van minstens 30 % wegens beroepsilicose op verzoek recht op onmiddellijk ingaand vroegtijdig pensioen.

In de steenkolenmijnen en in praktisch alle ijzermijnen wordt een systeem van extra uitkeringen naast het pensioen van de U.N.I.R.S. (Union Nationale des Institutions de Retraite des Salariés) ingesteld ten behoeve van personen die tussen de 55- en 60-jarige leeftijd worden gepensioneerd.

Bij een op 15 februari 1961 tussen de vakbonden en de Charbonnages de France gesloten overeenkomst werden bovendien verbeteringen aangebracht in de steunverlening aan werkloze mijnarbeiders. Krachtens deze overeenkomst, die terugwerkende kracht had tot 1 oktober 1960, werd de periode die als grondslag dient voor de berekening van het aantal werkloosheidsdagen verlengd van één tot twee maanden. De werkloosheidsdagen die het gevolg zijn van afzetmoeilijkheden worden thans vergoed wanneer het betreft:

- meer dan 2 dagen in dezelfde maand;
- of meer dan 3 dagen in een periode van 2 opeenvolgende maanden, waarvan de eerste maand minstens 2 werkloosheidsdagen wegens afzetmoeilijkheden telt.

Voorts hebben de decreten van 12 mei en 30 december 1961 betreffende de sociale zekerheid voor de kolenmijnindustrie en met name de bevoegdheden van de Raden van Bestuur en de financiering, bij de werknemersorganisaties heftige reacties uitgelokt.

3 - Contractuele stelsels

a) Inzake werkloosheidsverzekering. - Gezien de ontoereikendheid van het officiële stelsel hebben de C.N.P.F. en de vakverbonden C.F.T.C., C.G.T.F.O. en C.G.C. bij een op 31 december 1958 gesloten overeenkomst een contractuele regeling getroffen.

Er werden paritaire organen ingesteld, namelijk op nationaal niveau de U.N.E.D.I.C. (Union Nationale Interprofessionnelle pour l'emploi dans l'Industrie et le Commerce) en op regionaal niveau de A.S.S.E.D.I.C. (Associations pour l'Emploi dans l'Industrie et le Commerce), welker aantal in totaal 54 bedraagt.

Het stelsel werd gefinancierd door een bijdrage van 1 % van de gezamenlijke lonen, waarvan 0,8 ten laste kwam van de werkgevers en 0,2 ten laste van de werknemers. Er werd een reservefonds ingesteld, dat 2 % van de lonen zou moeten bedragen ten einde de desbetreffende uitkeringen naar behoren te kunnen uitbetalen. Er was overeengekomen dat de bijdragen zouden kunnen worden verminderd zodra het fonds dit percentage zou bereiken en dat de bijdragen bij ontstentenis van een akkoord automatisch zouden worden verminderd zodra het fonds 2,5 % van de lonen zou bedragen.

De overeenkomst van 31 december 1958 was gesloten voor een periode van 3 jaar en liep dus eind 1961 af. Zij kon stilzwijgend worden verlengd, dan wel worden herzien. In het laatste geval moest zij echter 6 maanden van tevoren worden opgezegd. Alleen de C.F.T.C. maakte op 28 juni 1961 van deze mogelijkheid tot opzegging gebruik en eiste de afschaffing van de bijdrage der werknemers en een verbetering der prestaties.

- De vermindering van de bijdragen, waarop de C.N.P.F. evenzeer gesteld was als de vakverbonden, kon door de Raad van Bestuur van de U.N.E.D.I.C. tot stand worden gebracht aangezien het fonds in september 1961 het peil van 2 % van de gezamenlijke lonen had bereikt. De bijdrage werd derhalve teruggebracht van 1 % tot 0,25 % van de lonen, waarvan 0,20 % ten laste van de werkgevers (tegen 0,8 in het begin) en 0,05 % ten laste van de werknemers (tegen 0,2), zodat de verdeling van de lasten over de twee categorieën onveranderd bleef.

- De oorspronkelijke regeling inzake de prestaties werd gewijzigd. De duur van de prestaties was oorspronkelijk bepaald op 9 maanden, met verhogingen van respectievelijk 1, 2 of 3 maanden voor 5, 10 of 15 dienstjaren. Met ingang van november 1961 werd hij vastgesteld op 15 maanden voor werknemers die ouder zijn dan 40 jaar, 20 maanden voor hen die ouder zijn dan 50 jaar en 24 maanden voor hen die ouder zijn dan 60 jaar. Daarenboven werden de vergoedingen, welke aanvankelijk voor de eerste 9 maanden 35 % van het basisloon en voor de volgende maanden 30 % van het basisloon bedroegen, voor alle gevallen op 35 % vastgesteld.

b) Inzake aanvullend pensioen. - Het jaar 1961 was op dit gebied van doorslaggevende betekenis. Krachtens een op 8 december tussen de C.N.P.F., de C.F.T.C. en de F.O. gesloten overeenkomst werd het aanvullende pensioen namelijk verplicht en algemeen. De basis van dit pensioen komt overeen met die van het pensioen van de U.N.I.R.S. (Union Nationale des Institutions de Retraite des Salariés), dat werd ingevoerd krachtens een tussen dezelfde partners op 15 mei 1957 gesloten overeenkomst, waarbij de C.G.T. zich vanaf 22 juli 1958 had aangesloten.

Zoals men weet berust het systeem van de U.N.I.R.S., dat bestuurd wordt door een paritaire Raad, op een grondslag van verdeling. De financiering geschiedt door bijdragen van werkgevers en werknemers op basis van respectievelijk 60 en 40 % van het gekozen percentage, dat kan variëren van 2,5 tot 4 % van de brutolonen. Ongeveer 3.500.000 werknemers waren hierbij betrokken (het leidinggevend personeel heeft een eigen stelsel en is hierbij dus niet inbegrepen).

Het nieuwe stelsel treedt in werking op 1 januari 1962 en zal het aantal rechthebbenden op bijna 8 miljoen brengen.

Het nieuwe stelsel wordt gekenmerkt door zijn verplichte algemeenheid en door de combinatie van de verschillende regelingen die werden getroffen ter waarborging van de duurzaamheid der pensioenen.

- Het verplichte karakter vormt natuurlijk het voornaamste en essentiële punt van de overeenkomst van 8 december. Het betekent dat alle ondernemingen die aangesloten zijn bij een werkgeversorganisatie welke deel uitmaakt van de C.N.P.F. vanaf 1 januari 1962 verplicht zijn hun arbeiderspersoneel en hun per maand betaalde personeel in te schrijven bij een verdelingspensioenfonds dat door de Minister van Arbeid krachtens de uit het Wetboek voor Sociale Zekerheid voortvloeiende wetgeving is goedgekeurd. Iedere werknemer krijgt een "pensioenboekje" waarin de betalingen van zijn bijdragen worden ingeschreven. Voor deze bijdragen ontvangt hij punten en het bedrag van het pensioen is van deze punten afhankelijk. De uitkering geschiedt op de leeftijd van 65 jaar, naar gelang van het aantal punten dat de gepensioneerde verworven heeft en volgens de waarde van het punt, die ieder jaar wordt vastgesteld, terwijl verhogingen worden toegekend op grond van leeftijd, aantal dienstjaren en gezinslasten, eventueel ook op grond van invaliditeit.

- Aangezien de diverse pensioenstelsels niet uniform zijn, wordt de compensatie van deze regelingen - ter waarborging van de duurzaamheid der pensioenen - tot stand gebracht door de oprichting van een "vereniging van instellingen die aanvullende stelsels van verdelingspensioenen beheren ... met het doel de duurzaamheid van de pensioenregelingen te waarborgen en een behoorlijke coördinatie en compensatie tussen deze regelingen te bevorderen". Deze vereniging zal worden bestuurd door de bij de overeenkomst van 8 december ingestelde Paritaire Commissie.

CONCLUSIES

Het expansietempo bleef in 1961 enigszins beneden de prognoses en doelstellingen van het Plan en was lager dan dat van 1960, dat trouwens als optimaal beschouwd kon worden. De toestand in de steenkolenmijnen bleef nagenoeg ongewijzigd en aan het einde van het jaar werd een lichte teruggang van de ijzer- en staalproductie vastgesteld. De in sommige sectoren waargenomen stagnatie werd echter gecompenseerd door een toenemende activiteit in andere sectoren, zodat men kan zeggen dat de expansie regelmatig is voortgeschreden.

Het S.M.I.G. (minimumgarantieloon voor alle beroepen) werd aan het eind van het jaar verhoogd. In dit verband is het interessant te vermelden dat de vakbonden de eis stellen dat dit loon niet alleen afhankelijk moet zijn van de ontwikkeling van de kosten van levensonderhoud, maar eveneens van de algemene economische ontwikkeling.

Op het gebied van de werkgelegenheid bleef de toestand gekenmerkt door een voortdurend gebrek aan geschoolde werkkrachten, een probleem waarvan de oplossing steeds moeilijker wordt.

Op sociaal gebied heeft de regering haar beleid van handhaving van de stabiliteit der prijzen voortgezet en haar voorzichtige loonbeleid nog verstevigd. Zij is steun blijven verlenen aan de pogingen om het personeel te betrekken bij de gang van zaken in de onderneming, ofschoon de resultaten hiervan tot nog toe betrekkelijk negatief zijn. Er werden echter loonsverhogingen geconstateerd, vooral in de ijzer- en staalindustrie (gemiddeld 9 %), en de koopkracht van de werknemers in deze bedrijfstak bleef stijgen. De loonsverhogingen in de mijnen waren aanzienlijk minder belangrijk en de koopkracht der mijnwerkers heeft het peil van 1957 slechts in geringe mate overschreden.

De arbeidsvoorwaarden ondergingen zowel in de mijnen als in de ijzer- en staalindustrie slechts weinig veranderingen.

Op het gebied van de hervorming der sociale zekerheid werden nieuwe maatregelen getroffen. De loongrens voor de bijdragen werd verhoogd en de van deze loongrens afhankelijke bedragen der uitkeringen, alsmede de pensioenen, de arbeidsongevallenrenten en de gezinsbijslagen werden verhoogd.

Wat meer in het bijzonder het stelsel voor de mijnen betreft, dient melding te worden gemaakt van een verhoging van de pensioenen en van de dagvergoedingen bij ziekte of arbeidsongeval, terwijl voorts verbeteringen werden gebracht in de steun bij werkloosheid en een regeling voor bij het U.N.I.R.S.-pensioen aansluitende pensioenen werd getroffen.

Wat de contractuele stelsels betreft, vallen er verbeteringen te vermelden inzake de werkloosheidsverzekering en het aanvullende pensioen. Wat dit laatste punt betreft, werd aan het einde van het jaar een paritaire overeenkomst gesloten, waarbij het verplichte en algemene karakter van een aanvullend pensioen op een overeenkomstige grondslag als die van de regeling der U.N.I.R.S. werd bekrachtigd.

I T A L I E

INHOUDSOPGAVE

Blz.

<u>Hoofdstuk I</u>	-	De economische toestand	141
<u>Hoofdstuk II</u>	-	Beleid en algemene ontwikkeling op het gebied van de lonen en arbeidsvoorwaarden	148
<u>Hoofdstuk III</u>	-	Ontwikkeling in de onder de Gemeenschap ressorterende Industrieën	161
<u>Hoofdstuk IV</u>	-	Sociale Zekerheid	171
<u>Conclusies</u>			172

HOOFDSTUK I : DE ECONOMISCHE TOESTAND

1. De ontwikkeling van het inkomen en de industriële produktie

In 1961 is de Italiaanse economie zich in een bevredigend tempo blijven ontwikkelen. Het reële nationale inkomen is met 7,9 % gestegen. De beschikbare hulpbronnen zijn met 7,5 % toegenomen, waardoor een stijging van de bruto-investeringen in vaste activa met 11,2 % en een stijging van het particuliere verbruik met 6,8 % mogelijk werden.

De binnenlandse vraag is gestegen, vooral in de tweede helft van het jaar. De investeringen en het verbruik zijn sterk toegenomen, in het bijzonder sedert de maanden juli / augustus 1961. De geconstateerde verbetering van de inkomens, welke zowel het gevolg is van de uitbreiding van de werkgelegenheid als van de stijging van het loonpeil, heeft een aanmerkelijke stijging van het verbruik van duurzame goederen veroorzaakt.

Het algemene gemiddelde peil van de groothandelsprijzen is met 1,9 % gestegen. In het kader van deze ontwikkeling zijn de prijzen van kapitaalgoederen met 2,3 % en de prijzen van verbruiksgoederen met 1,4 % toegenomen.

Over het geheel genomen kan dus worden gezegd dat het nationale inkomen in voldoende mate is toegenomen voor de financiering van een aanzienlijke expansie van de investeringen, gepaard gaande met een minder sterke stijging van het verbruik, zonder dat het monetaire evenwicht ernstig in gevaar is gebracht.

Voor een betere analyse van de toestand schijnt het nuttig een schatting te maken van het verloop van de industriële produktie in 1960 en 1961.

Zoals tabel II aantoont, was de toeneming het grootst in de fabrieksnijverheid, met een verschil van 9,8 % tussen de twee betrokken jaren, terwijl de produktie van de extractieve bedrijven met 7,6 % en die van de elektriciteits- en gasbedrijven, met 6,8 % is gestegen. Indien men bedenkt dat de fabrieksnijverheid de grootste bijdrage tot de meerwaarde en de werkgelegenheid levert, moet de bereikte produktiestijging als bijzonder opmerkelijk worden beschouwd.

Een ander oordeel over de ontwikkeling van de industriële produktie kan worden geformuleerd door de indexcijfers van deze ontwikkeling in beschouwing te nemen volgens de economische bestemming van de geproduceerde goederen.

Tabel III

INDEXCIJFER VAN DE INDUSTRIËLE PRODUKTIE VOLGENS
DE ECONOMISCHE BESTEMMING
(basisindexcijfers 1953 = 100)

BEDRIJFSTAKKEN	1960	1961	Verandering in %
Algemeen indexcijfer	182,3	199,7	+ 9,5
Goederen welke onmiddellijk voor de produktie worden gebruikt	212,9	235,9	+ 10,8
Investeringsgoederen	188,3	210,2	+ 11,6
Consumptiegoederen	158,1	167,6	+ 6,0

Bron: Istituto Centrale di Statistica

Tabel III toont dus aan dat de grootste stijging is opgetreden in de sector produktie van investeringsgoederen (+ 11,6 %), gevolgd door de sector goederen welke onmiddellijk voor de produktie worden gebruikt (+ 10,8 %), terwijl de stijging van de produktie van consumptiegoederen (+ 6,0 %) weliswaar aanzienlijk is, doch beneden de indexcijfers der toeneming van de produktie der kapitaalgoederen blijft.

Hieruit kan, vooral gezien de ontwikkeling in de afgelopen jaren, worden afgeleid dat de Italiaanse economie de produktiestructuur steeds meer aanpast aan de groeiende investeringsbehoeften. Hierbij mag niet uit het oog worden verloren dat de investeringen die tot een besparing op arbeidskrachten leiden steeds belangrijker worden.

2. De ontwikkeling van de arbeidsmarkt

Ook op de arbeidsmarkt wordt de structuur van het aanbod steeds meer aangepast aan de structurele ontwikkeling van de economie:

Tabel IV

AANTAL TEWERKGESTELDE ARBEIDSKRACHTEN
(gemiddelden in 1960 en 1961)

in duizendtallen

Bedrijfstakken	Totaal		Veranderingen in %
	1960	1961	
Landbouw	6.225	5.907	- 5,11
Industrie	7.593	8.012	+ 5,52
Overige bedrijfstakken	6.151	6.348	+ 3,20

Bron: Istituto Centrale di Statistica

Tabel IV geeft een beeld van de structurele veranderingen welke zich ten aanzien van de tewerkgestelde arbeidskrachten in de periode 1960 - 1961 hebben voorgedaan. De gegevens zijn ontleend aan de elke vier maanden gehouden steekproefenquêtes van het ISTAT (1). De aard van een steekproefenquête noopt tot enig voorbehoud omtrent de volledige vergelijkbaarheid, doch overwegingen gebaseerd op de jaarlijkse toeneming van de beroepsbevolking leiden tot de conclusie dat de reeds positieve resultaten welke uit de enquêtes blijken eerder aan de lage kant dan aan de hoge kant kunnen worden geacht.

(1) Istituto Centrale di Statistica

Het verloop onder de arbeidskrachten in de landbouw blijft het meest karakteristieke feit van de structurele ontwikkeling van de arbeidskrachten. Men dient hierbij echter te bedenken dat de daling met 5,11 % van het aantal arbeidskrachten in de landbouw het nettosaldo is van een veel groter verloop van mannelijke arbeidskrachten, dat gecompenseerd wordt door de toewerking van vrouwelijke arbeidskrachten. De industrie is de sector welke door haar expansie in belangrijke mate kan bijdragen tot het opnemen van het totale aanbod van arbeid dat voortkomt uit nieuwe generaties jeugdige arbeiders of uit structurele wijzigingen ten aanzien van de arbeidskrachten.

De positieve ontwikkeling van het peil van de werkgelegenheid gaat gepaard met een positieve ontwikkeling wat betreft de vermindering van de omvang der werkloosheid (zie tabel V).

Tabel V

WERKLOOSHEID (geregistreerd aan de hand van steekproefenquêtees)

	1960	1961	Verandering in %
Werklozen	557.000	431.000	- 22,7
Personen op zoek naar een eerste werkring	289.000	276.000	- 4,5
TOTAAL	846.000	707.000	- 16,5

Bron: Istituto Centrale di Statistica

Gezien deze tendenties van de arbeidsmarkt kan worden gezegd dat het expansietempo van de produktie nuttig is geweest voor de werkgelegenheid en voor het verminderen van de werkloosheid.

Het evenwicht op de markt is echter stellig niet volmaakt. Hoewel de geografische mobiliteit van de arbeidskrachten voldoende is om kwantitatief aan de vraag der zich in expansie bevindende sectoren te voldoen, is er nog geen toereikende mobiliteit tussen de verschillende beroepen, industrieën enz. om te kunnen voorzien in de kwalitatieve behoeften van de vraag naar arbeidskrachten. Vooral in gebieden met aanzienlijke industriële expansie blijven voor bepaalde ambachten en beroepen nog duidelijke verschijnselen van schaarste

aan arbeidskrachten bestaan, waarover echter geen kwantitatieve gegevens beschikbaar zijn. De pogingen van de overheid om op dit gebied door middel van scholing en herscholing van arbeidskrachten het aanbod aan de vraag naar arbeidskrachten aan te passen, zijn dit laatste jaar echter geïntensiveerd. De criteria voor het optreden van de overheid op het gebied van de scholing van arbeidskrachten zijn grondig herzien en er zijn maatregelen getroffen om de opleiding beter in overeenstemming te brengen met de onmiddellijke eisen en op korte termijn met de behoefte aan arbeidskrachten.

3. Het economische beleid van de regering

Het streven van de regering was er in 1961 op gericht, de doeleinden van het economische beleid te overwegen en de middelen voor dit beleid vast te stellen.

Wat de doelstellingen betreft, is men tot de conclusie gekomen dat alles moet worden gedaan om een harmonische en evenwichtige ontwikkeling te waarborgen. De reden waarom zoveel nadruk op deze doelstelling wordt gelegd, is het feit dat, hoewel het ontwikkelings-tempo bevredigend is, de regionale verschillen ondanks de tot dusverre ontwikkelde actie aanzienlijk blijven en in sommige gevallen nog enigszins groter zijn geworden.

Hetzelfde is vastgesteld ten aanzien van de landbouw, al heeft men in dit geval te maken met het samenvallen van twee afzonderlijke verschijnselen, waarvan het eerste betrekking heeft op een omschakelingscrisis (aanpassing van de produktiestructuur, overgang tot het gezinsbedrijf, trek naar de steden, verhoging van de produktiviteit) en het tweede op de structurele crisis in de landbouw ten opzichte van de overige bedrijfstakken, welke zoals bekend, wordt gekenmerkt door de tendens tot verslechtering van de ruilvoet.

Het economische beleid heeft dus duidelijk tot doel gekozen, door middel van vermindering van de verschillen de ontwikkeling van de Italiaanse economie te harmoniseren. Voor zover men hierin zal slagen, verwacht men een betere verdeling van de arbeidskrachten en een daarmee samenhangende verbetering van hun lonen, gepaard gaande met de verbetering van de andere produktiefactoren.

De bevoegde autoriteiten hebben er steeds voor gezorgd, de geldcirculatie stabiel te houden. Men kan zeggen dat dit doel grosso modo bereikt is. Dit is te danken aan een actief saldo in het betalingsverkeer tussen Italië en de rest van de wereld (welk saldo van 208 miljard lire in 1960 tot 343 miljard lire in 1961 is gestegen) en voorts, zoals de President van de Banca d'Italia zelf zegt, aan de matiging van de vakbonnen bij de eisen tot loonsverhoging.

Wat de beleidsmiddelen betreft, is men voortgegaan met de discussie over de noodzaak, volgens een alomvattend economisch programma te werk te gaan. Zoals bekend, bestaan er in Italië talrijke plannen betreffende de gewone overheidsuitgaven (schoolplan, plan voor de autowegen, landbouwplan, enz.) en de betreffende de buitengewone overheidsuitgaven (Cassa per il Mezzogiorno) terwijl de sector waarin door de Staat wordt deelgenomen slechts kan werken wanneer een zekere mate van programmering in acht wordt genomen. Voorts zij nog gewezen op de regionale plannen (plan voor Sicilië, plan voor Sardinië).

De coördinatie van deze programma's blijkt echter nog onvolledig te zijn, terwijl de doelstellingen van de verschillende plannen niet overeenkomen met de vooraf bepaalde doelstellingen. Bovendien zijn in een later stadium verdere verderingen gemaakt bij de bespreking van de mogelijkheid om de particuliere ondernemers nauw bij de doelstellingen van het economische beleid te betrekken.

De ontwikkeling van de Italiaanse politieke toestand aan het einde van 1961 is, behalve aan strikt politieke redenen welke motivering in dit verband niet ter zake doet, ook toe te schrijven aan de wil om in het algemeen welzijn een zo doeltreffend mogelijke organisatie van de economische bedrijvigheid tot stand te brengen onder inachtneming van de fundamentele voorschriften van de markteconomie.

HOOFDSTUK II : BELEID EN ALGEMENE ONTWIKKELING OP HET GEBIED
VAN DE LONEN EN ARBEIDSVOORWAARDEN

4. Sociaal beleid van de regering en standpunten van werkgevers- en werknemersorganisaties

Het algemene politieke en sociale klimaat waarin de sociale betrekkingen zich in 1961 hebben ontwikkeld, werd gekenmerkt: a) door een zekere dynamiek en interesse van regeringszijde ten aanzien van de vraagstukken en werkzaamheden van de vakbonden; b) door de terugslag van de economische vooruitgang, vooral in de industrie, op de onderlinge betrekkingen tussen werknemers en werkgevers.

In het eerste geval is de regering herhaaldelijk als bemiddelaarster bij geschillen op het gebied van de vakbonden opgetreden. Bovendien heeft zij bijzondere vraagstukken betreffende de betrekkingen tussen werkgevers en werknemers in onderzoek genomen (juridische erkenning van de ondernemingsraden, de zogenaamde interne commissies).

Het tweede kenmerk van het algemene klimaat wordt gevormd door het zogenaamde "Italiaanse economische wonder".

De invloed van het gunstige conjunctuurverloop en de in vele gebieden geconstateerde tekenen van schaarste aan arbeidskrachten hebben stimulerend gewerkt op de druk die door de arbeiders werd uitgeoefend om betere lonen en arbeidsvoorwaarden te verkrijgen.

Deze druk is zowel binnen het kader van bepaalde bedrijfstakken als op het niveau van de afzonderlijke ondernemingen tot uiting gekomen. De hieruit voortgevloeide onderhandelingen hebben tot aanzienlijke loonsverhogingen geleid.

Het afgelopen jaar heeft ernstige problemen aan het licht gebracht en perspectieven geopend voor nieuwe oplossingen betreffende de gehele organisatie van de onderlinge betrekkingen in het Italiaanse bedrijfsleven.

In het bijzonder de redenen op het gebied van de productietechniek en het vakbondsbeleid die in de voorafgegane jaren voor de werknemersorganisaties reeds aanleiding waren geweest om aan te dringen op een "geleed" stelsel van collectieve arbeidsovereenkomsten, hebben in het afgelopen jaar een doorslaggevende invloed gehad. Zoals bekend, wil men door deze gelede structuur een gemengd en soepel stelsel scheppen, waarin naast elkaar nationale overeenkomsten per bedrijfstak en aanvullende overeenkomsten per sector en per onderneming zullen bestaan. Deze eis wordt door de werknemersorganisaties krachtig gesteund.

De "Confederazione Generale dell'Industria Italiana" zette op 23 maart 1961 (1) haar standpunt uiteen. Na vastgesteld te hebben dat er sprake was van een crisis in het op collectieve arbeidsovereenkomsten gebaseerde vakbondsstelsel, erkende zij in beginsel de mogelijkheid de nationale overeenkomst op het niveau van de ondernemingen te wijzigen en aan te vullen, waarbij zij echter als voorwaarde stelde dat voor elke aanvullende overeenkomst vrije wilsovereenstemming tussen beide betrokken partijen noodzakelijk was. Bovendien bevestigde "Confindustria" de onwettigheid van het uitoefenen van druk door de vakbonden om wijzigingen in nog van kracht zijnde overeenkomsten te verkrijgen.

Het standpunt van de "Confederazione dell'Industria" is voor de werknemersorganisaties aanleiding geweest tot verschillende interpretaties en beoordelingen, welke echter in zoverre overeenstemmen dat zij alle blijk geven van de overtuiging dat een geleed stelsel van collectieve overeenkomsten in beginsel aanvaardbaar en in de praktijk wenselijk zou zijn. De onderhandelingen over deze vraagstukken zijn niet uitsluitend tussen de vakbonden gevoerd, aangezien sommige werknemersorganisaties er de voorkeur aan gaven deze vraagstukken te bespreken met het Ministerie van Arbeid, zulks mede naar aanleiding van het feit dat dit Ministerie met werkgevers en werknemers wilde spreken over vraagstukken inzake de herziening van het burgerlijk wetboek voor zover het de collectieve arbeidsovereenkomsten betrof.

(1) in een brief aan de werknemersorganisaties.

Het Ministerie van Arbeid was namelijk voornemens de procedures met betrekking tot het opstellen van collectieve arbeidsovereenkomsten, welke tot dusverre geregeld waren in het Burgerlijk Wetboek van 1942, te herzien en met elkaar in overeenstemming te brengen. Deze regelingen betreffen, zoals bekend, de contracterende partijen en alle formele vereisten voor de geldigheid van de overeenkomst, alsmede de voorwaarden voor de toepassing ervan. Bij gelegenheid van de bijeenkomsten welke over dit onderwerp werden gehouden, werd ook gesproken over de vraagstukken van het gelede stelsel van collectieve overeenkomsten. De werkgeversvereniging handhaafde een zeer voorzichtige houding, welke hoofdzakelijk werd ingegeven door de wens tot beperking van de praktische mogelijkheden om ook op ondernemingsniveau overeenkomsten af te sluiten. Daarentegen nam zij een zeer strakke houding aan wat betreft de waarborg inzake de eerbiediging der nog geldige overeenkomsten. Door een der werknemersverbonden (Confederazione Italiana Sindacati Lavoratori CISL) werden praktische oplossingen voor het leggen van verband tussen de nationale overeenkomsten en de ondernemingsovereenkomsten ingediend, volgens welke de eerstgenoemde overeenkomsten door middel van verwijzings- en hervattingsclausules het terrein en de tijd voor latere onderhandelingen op het niveau van de onderneming zouden vaststellen. Daarentegen was de CGIL (Confederazione Generale Italiana del Lavoro) tegenstandster van deze mogelijkheid tot een praktische oplossing, daar zij de voorkeur gaf aan een stelsel van volkomen vrije en niet gereguleerde aanpassing tussen beide onderhandelingsniveaus. De UIL (Unione Italiana del Lavoro) nam een tussenstandpunt in. De onderhandelingen welke in de loop van het jaar bij tussenpozen hebben plaatsgevonden, hebben echter niet tot enige praktische conclusie geleid. In november is een speciale studiegroep gevormd die belast werd met het indienen van een document voor latere besprekingen.

Het Ministerie van Arbeid heeft wettelijke voorzieningen inzake diverse aspecten van de onderlinge betrekkingen in het bedrijfsleven voorgesteld, welke door de vakbonden op uiteenlopende wijze werden gecommentarieerd. Het Ministerie van Arbeid heeft er de voorkeur aan gegeven, nog enige tijd te wachten met de oplossing van het vraagstuk der toepassing van art. 39 van de grondwet, dat bepaalt: "De vakbondsorganisatie is vrij. Aan de vakbonden kunnen geen andere verplichtingen worden opgelegd dan registratie bij plaatselijke of centrale instellingen, volgens bij de wet vastgestelde richtlijnen.

Voorwaarde voor de registratie is dat de statuten van de vakbonden een interne organisatie op democratische basis voorschrijven. De geregistreerde vakbonden hebben rechtspersoonlijkheid. Zij kunnen, gezamenlijk in verhouding tot het aantal bij hen ingeschreven leden vertegenwoordigd, collectieve arbeidsovereenkomsten afsluiten welke bindend zijn voor allen die behoren tot de categorieën waarop de overeenkomst betrekking heeft.

Het standpunt van de werknemersorganisaties wat betreft de toepassing van art. 39 is niet eenparig: de CGIL spreekt zich duidelijk uit ten gunste van toepassing, terwijl de UIL een voorzichtiger adhesie betuigt en de CISL beslist tegenstandster is.

De werkgeversorganisaties hebben zich in hoofdzaak in gunstige zin uitgesproken. Hun belangrijkste formele standpunten werden tot uitdrukking gebracht in de "Consiglio Nazionale dell'Economia e del Lavoro" toen in 1960 het bekende advies over de toepassing van artikel 39 werd uitgebracht.

Er dient te worden gewezen op de bij het Ministerie van Arbeid bestaande tendens om wettelijke voorschriften te geven voor het instellen van ondernemingsraden (zogenaamde interne commissies) op alle plaatsen waar arbeid wordt verricht, welke materie thans is geregeld bij de interconfederale overeenkomst van 8 mei 1953, alsmede wettelijke voorschriften ter bescherming van arbeiders die vakbondsfuncties in de fabrieken uitoefenen (welke materie in de thans geldende overeenkomsten op uiteenlopende wijze is geregeld).

Deze tendens heeft levendige debatten, meningsverschillen en uiteenlopende houdingen uitgelokt, ook van de zijde van de verschillende vakbondsorganisaties.

In het kader van het sociale beleid van de regering moet ten slotte worden herinnerd aan de wet No. 5 van 10 februari 1961, waarbij de tegen de trek naar de steden gerichte wetgeving op de interne migratie wordt ingetrokken en bijzondere maatregelen worden getroffen om de mobiliteit van de arbeiders te vergemakkelijken. Deze wet komt voort uit de feitelijke wijzigingen welke op de Italiaanse arbeidsmarkt zijn opgetreden en uit de noodzaak de Italiaanse wetgeving op dit gebied aan te passen aan de bepalingen van het Verdrag van Rome inzake het vrije verkeer van arbeidskrachten.

5. Collectieve onderhandelingen

Op verschillend niveau zijn collectieve onderhandelingen gevoerd, namelijk zowel op interconfederaal niveau (waarbij alle

bedrijfstakken betrokken zijn) als op nationaal niveau per bedrijfstak, per ondernemingsgroep of per onderneming.

In augustus 1961 werd de interconfederale overeenkomst inzake de herziening der regionale loonverschillen gesloten, welke op alle werknemers in de industrie van toepassing is.

Om de betekenis van deze overeenkomst te kunnen beoordelen, dient men te bedenken dat de interconfederale overeenkomsten in Italië de structuur van de regelingslonen na de oorlog eerst volgens strakke lijnen hebben bepaald en daarna hierop aanmerkelijke invloed zijn blijven uitoefenen.

Met andere woorden, deze overeenkomsten bepaalden tot 1954 de loonverschillen: a) tussen de industrieën onderling; b) tussen de diverse gebieden; c) tussen de diverse niveaus van geschooldheid en d) wegens geslacht en leeftijd. Met ingang van 1954 zijn alle vastgestelde verschillen voor de nationale overeenkomsten per bedrijfstak verplicht gebleven, met uitzondering van de verschillen tussen de industrieën onderling, terwijl de verschillen op grond van het geslacht gewijzigd werden bij een andere interconfederale overeenkomst inzake gelijkheid van loon (1960). De nationale bedrijfstakorganisaties van werknemers en werkgevers kunnen het loonpeil dus in volle vrijheid vaststellen, doch mogen geen verandering brengen in de loonverschillen welke verband houden met het niveau van geschooldheid en evenmin in de loonverschillen tussen de diverse gebieden.

De herziening der regionale loonverschillen had nu ten doel, de diverse "loongebieden" dichter bij elkaar te brengen door de tot dusverre bestaande verschillen in loonpeil te verminderen.

De redenen voor deze opmerkelijke actie tot harmonisatie van de loonstructuur in Italië zijn van verschillende aard en liggen in de eerste plaats in het feit dat sommige loongebieden, welke voorheen verschillen vertoonden, thans onderling homogeen zijn geworden. In de zogenaamde industriële driehoek (1) zijn economische gebieden die zes of zeven jaar geleden van economisch standpunt gezien, uiteenlopende kenmerken vertoonden, thans homogener geworden.

De daaruit voortvloeiende eenwording van de arbeidsmarkten in deze gebieden heeft het noodzakelijk gemaakt de verschillen in loonpeil te verminderen en de loongebieden opnieuw in te delen.

(1) Milaan - Turijn - Genua

In de tweede plaats wilde men de twee grote loongebieden van het land, namelijk "centrum-noorden" en "zuiden-eilanden", dichterbij elkaar brengen. Dit betekent natuurlijk niet dat er een onderlinge aanpassing van de werkelijke lonen zal plaatsvinden. Integendeel, de spanning op de arbeidsmarkt in het noorden, die gepaard gaat met een krachtige actie van de vakbonden, veroorzaakt een snelle stijging van de werkelijke lonen in deze streken. Juist omdat een dergelijke toestand in het zuiden niet bestaat, en mede in verband met de nog zeer onvolledige industrialisatie van deze gebieden, is het kleiner maken van de "contractuele loonverschillen" echter de enige manier om de verschillen in inkomen tussen noord en zuid niet nog groter te maken.

Een der kenmerken van de overeenkomst is de geleidelijke tenuitvoerlegging, welke een der vernieuwende kenmerken vormt van het Italiaanse experiment op het gebied van de collectieve contracten waarmede werd begonnen door een andere interconfederale overeenkomst, namelijk die inzake gelijke lonen voor mannen en vrouwen.

De invoering van dit begrip, dat ook in de nationale overeenkomsten per bedrijfstak ingang vindt, vormt een positief en gunstig element voor het vinden van oplossingen welke voor de betrokken partijen aanvaardbaar zijn, vooral wanneer de omstreden materie een bron van diepgaande tegenstellingen vormt.

De door de werknemers genoten voordelen kunnen worden geschat op een bedrag van 150 miljard. De loongebieden zijn van 13 tot 7 teruggebracht en de verschillen tussen de diverse gebieden zijn verminderd van 32 % tot 20 %.

De in 1961 aflopende nationale overeenkomsten zijn in de loop van dat jaar normaal verlengd. De belangrijkste hierbij betrokken bedrijfstakken waren de bouwnijverheid en de chemische industrie.

Ook op het niveau van de ondernemingen was men zeer actief. Er bestaan thans reeds honderden rechtstreeks tussen vakbonden en ondernemingen gesloten overeenkomsten. Deze overeenkomsten werden hoofdzakelijk gesloten in de machinebouwindustrie, de textielindustrie en de chemische industrie.

Ten slotte werden in 1961 talrijke belangrijke aanvullende overeenkomsten op het niveau van de grote industriële concerns gesloten. Hiervan dienen onder andere te worden genoemd de overeenkomsten bij ITALSIDER (30 april 1961) en ITALCEMENTI (27 juni 1961); het belangrijkste aspect

van deze overeenkomsten is gelegen in het feit dat voor het eerst overeenkomsten tussen vakbonden en grote industriële concerns werden gesloten.

6. Ontwikkeling van de lonen

De inkomens uit loonarbeid worden geschat door het Centrale Instituut voor de Statistiek (ISTAT) op basis van het aantal werkende arbeiders en de waarde van de gemiddelde lonen per persoon. Het betreft hier uiteraard slechts een gegeven van indicatieve aard, dat alleen maar bij benadering een kwantitatieve schatting van de verschuivingen van het inkomen ten gunste van de werknemers kan leveren. Door middel van dit gegeven is het mogelijk een indruk te krijgen van de wijziging van de werknemerslonen in de belangrijke bedrijfstakken ten opzichte van het gemiddelde werknemersloon en dus onafhankelijk van de verschillende hiërarchieke niveaus.

De wijzigingen naar gelang van het hiërarchieke niveau (welke in tijden van expansie van de vraag naar arbeidskrachten en in tijden van snelle technische veranderingen terecht bijzonder belangrijk worden geacht en het verschil tussen het peil van de regelingslonen en het reële loon (wage drift) kunnen helaas niet worden nagegaan bij gebrek aan systematisch verzamelde gegevens over deze verschijnselen. De moeilijkheden waarmee het verzamelen van dergelijke gegevens gepaard gaat, zijn zo goed bekend dat hierop niet nader behoeft te worden ingegaan.

Voor 1961 vertoont het door het ISTAT berekende inkomen uit loonarbeid de volgende veranderingen:

Tabel VI

INKOMEN UIT LOONARBEID (in waardevaste Lires)

Sectoren en bedrijfstakken	Miljard Lire		Procenten		Verandering in %
	1960	1961	1960	1961	
1. <u>Particuliere sector</u>	6.324,4	6.960,9	77,3	77,5	+ 10,1
Land- en bosbouw	478,5	493,6	5,8	5,5	+ 3,2
Industrie	3.746,2	4.174,1	45,8	46,5	+ 11,4
Dienstverlenings- bedrijven	2.099,7	2.293,2	25,7	25,5	+ 9,3
2. <u>Openbare sector</u>	1.854,0	2.026,0	22,7	22,5	+ 9,9

Bron: Istituto Centrale di Statistica

Zoals uit tabel VI blijkt, is het inkomen uit loonarbeid in 1961 in de particuliere sector met 10,1 % en in de openbare sector met 9,9 % ten opzichte van 1960 gestegen.

Binnen de particuliere sector zijn de industrie-arbeiders in het bijzonder bevoorrecht: zij zagen hun inkomen met 11,4 % stijgen, terwijl deze stijging voor de landbouwarbeiders slechts 3,2 % bedroeg.

Ten gevolge van deze snellere verbetering bij de industrie-arbeiders, is het aandeel van de industrielonnen in het totaal van de werknemerslonen van 45,8 % tot 46,5 % gestegen, terwijl het aandeel der in de overige sectoren verdiende lonen enigszins daalde.

Indien men na de totale schatting van het inkomen uit loonarbeid de individuele lonen van de arbeiders in de industrie nagaat (dus zonder rekening te houden met de stijging van de werkgelegenheid) constatoert men, relatief gezien, minder belangrijke stijgingen

die van jaar tot jaar echter nog altijd 7 % bedragen.

TABEL VII

INDEXCIJFER VAN DE BRUTO-UURLONEN VAN DE ARBEIDERS

Maart 1960 = 100

Jaar	Maart	Juni	September	December
1960	100	101	100	104
1961	105	108	107	114

Bron: Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen.

Wat de lönstructuur betreft zal, aangezien de invoering van nieuwe methoden ter vaststelling van het loonpeil geschiedt in verband met wijzigingen in de produktietechniek, die ook grote invloed hebben op het gebied van de arbeidsvoorwaarden, het vraagstuk in het volgende hoofdstuk in zijn geheel worden behandeld.

7. De ontwikkeling van de arbeidsvoorwaarden

De ontwikkeling van de arbeidsvoorwaarden welke voortvloeien uit wettelijke bepalingen kan als volgt worden samengevat.

Het Ministerie is in 1961 voortgegaan met zijn actie om de geldigheid van de economische en andere bepalingen der collectieve arbeidsovereenkomsten volgens de in wet No. 741 van 14 juli 1959 bedoelde procedure uit te breiden.

Op grond van deze wet is de geldigheid van verscheidene tientallen nationale en provinciale overeenkomsten uitgebreid.

Op 7 september 1961 verscheen een ministeriële circulaire inzake de wet van 30 oktober 1955 nopens de regeling van overwerk in de ondernemingen. Deze wet had, zoals bekend ten doel, dit overwerk te beperken. De expansie van de produktie en het relatieve tekort aan gespecialiseerde arbeidskrachten hebben een toeneming van het overwerk veroorzaakt. Bij bedoelde circulaire wordt op provinciaal niveau een bijzondere "raadgevende commissie voor de regeling van overwerk" ingesteld, waarin zowel de werkgevers- als de

werknemersorganisaties vertegenwoordigd zijn. Deze commissie wordt geraadpleegd over de vraag of het wenselijk is, vergunning te verlenen tot het verrichten van overwerk in ondernemingen met meer dan 100 arbeiders. Deze maatregel heeft ten doel, indien de technische omstandigheden zulks niet verhinderen, de uitbreiding van de werkgelegenheid te bevorderen.

De onderhandelingen op het niveau van ondernemingen of groepen van ondernemingen hebben ertoe geleid dat de arbeidsvoorwaarden zich voor de arbeiders in gunstiger zin hebben ontwikkeld.

Het kader van de overeenkomsten heeft de neiging zich aanzienlijk uit te breiden, waardoor tegelijkertijd de voorrechten van de vakbonden worden vergroot.

De motieven voor deze uitbreiding van het kader der overeenkomsten houden hoofdzakelijk verband met bijzondere omstandigheden van de betrokken ondernemingen, vooral van ondernemingen die in het stadium van technische ontwikkeling verkeren.

De feiten welke ten grondslag liggen aan het vaststellen van nieuwe arbeidsvoorwaarden zijn de volgende:

- a) wijzigingen van de produktietechniek, welke leiden tot het gebruik maken van nieuwe methoden voor werkclassificatie en vaststelling van produktienormen voor de arbeidskrachten;
- b) wijzigingen van de produktietechniek welke leiden tot veranderingen in het niveau van geschooldheid van de arbeidskrachten en die de hiërarchieke orde van de arbeidsfuncties veranderen;
- c) wijzigingen van de produktietechniek welke meer afwisselende taken voor de arbeiders tot gevolg hebben;
- d) neigingen van de vakbonden om een zeker verband tussen de produktiviteit en het loon binnen de ondernemingen te leggen.

Al deze redenen te zamen hebben geleid tot het vaststellen van nieuwe soorten ondernemingsovereenkomsten, die aan aanvulling vormen op hetgeen in de nationale overeenkomsten is vastgesteld.

In het eerste geval wordt onderhandeld over plannen inzake werkclassificatie, welke vrij dikwijls leiden tot het vaststellen van een nieuwe beroepshiërarchie en een nieuwe loonstructuur.

Niet alle werknemersorganisaties zijn bereid de werkclassificatie in beginsel te aanvaarden. De CISL en de UIL hebben geen

principiële bezwaren, echter op voorwaarde dat het gebruik van de methode wegens technische redenen gerechtvaardigd is en mits onderhandelingen zijn gevoerd over de normen van het plan en over alle vraagstukken die hiermede verband houden (mobiliteit van de arbeidskrachten, behoud van reeds bestaande individuele posities, enz.). De CGIL heeft in beginsel bezwaar, aangezien de methode het "beroeps-karakter" van het werk zou aantasten. Dit bezwaar gaat echter niet zover, dat geweigerd wordt deel te nemen aan concrete onderhandelingen bij de verschillende ondernemingen.

Ook de methoden op het gebied van prestatielonen zijn de laatste jaren sterk gewijzigd. De oorzaak hiervan ligt vrij dikwijls in veranderingen in de graad van mechanisatie der ondernemingen, waardoor versnippering van het werk wordt veroorzaakt, hetgeen dikwijls leidt tot het invoeren van montagebanden.

Bij deze gewijzigde toestand, welke het gevolg is van economische oorzaken die hier niet nader kunnen worden geanalyseerd, zijn de oude criteria voor het bepalen van standaarden (normaliter geschat en vastgesteld in verband met het peil van de verdiensten van de arbeider) achterhaald.

De werkclassificatie vindt thans plaats als gevolg van een volledige rationalisatie van het produktieproces en van een in serie

plaatsvindend produktieproces in het kader waarvan de verschillende stadia van het werk sterk geïntegreerd zijn. Dit leidt ertoe dat van tevoren wordt bepaald welke "arbeidsmethoden" op elke afzonderlijke arbeidsplaats moeten worden toegepast, waarbij voor elke methode bepaalde normen worden vastgesteld. De "tijdsstudie", in haar diverse toepassingen is het (betrekkelijk nieuwe) middel om deze groep vraagstukken op te lossen.

Dientengevolge gaat de belangstelling van de vakbonden in de nieuwe situatie uit naar de volgende punten:

- a) aanvaarding van de verantwoordelijkheid van de directie op het gebied van nieuwe methoden;
- b) verband tussen werkmethode en norm. Dit houdt dus in dat de oorspronkelijk uitgetrokken tijden voor niet gewijzigde elementaire handelingen niet kunnen worden gewijzigd.
- c) "pro tempore"-garantie van de verdiensten, indien een arbeider naar een andere functie wordt overgeplaatst;
- d) opleidingsgaranties van de zijde der onderneming, ten einde de werknemer in staat te stellen zijn individuele prestatie onveranderd te handhaven, wanneer hij naar een andere functie wordt overgeplaatst;
- e) vaststelling van het beginsel van rechtstreeks verband tussen verdiensten en prestatie.

Ten slotte heeft de steeds duidelijker tot uitdrukking komende wens van de vakbonden om rechtstreekse deling van de arbeiders in de winst uit een gestegen produktiviteit in de ondernemingen te verkrijgen, ertoe bijgedragen dat in ruime mate gebruik wordt gemaakt van de zogenaamde produktiviteitspremies.

Normalerwijze worden criteria voor het meten van de fysieke arbeidsproduktiviteit bepaald, terwijl het loon dan naar evenredigheid van de hogere arbeidsproduktiviteit wordt verhoogd. De controle in het stadium van het verzamelen der gegevens geschiedt soms door gemengde commissies, bestaande uit leden van de directie en door de vakbonden aangewezen vertegenwoordigers van de arbeiders.

Ook ten aanzien van deze materie zijn de standpunten der

vakbonden in beginsel niet gelijkloidend. Terwijl de CISL en de UIL een loonbeleid hebben bepaald dat een zekere correlatie tussen produktiviteit en lonen voorstaat, wordt dit beginsel door de CGIL verworpen, althans in theorie.

Het meest opmerkelijke element van de overeenkomsten op ondernemingsniveau is misschien wel de vaststelling van nieuwe procedures voor de beslechting van individuele geschillen. Volgens de overeenkomst betreffende de ondernemingsraden (de zogenaamde interne commissies) vindt thans een eerste onderzoek plaats binnen de ondernemingen (onafhankelijk van hun omvang). Onmiddellijk hierna worden de territoriale of nationale werknemers- en werkgeversorganisaties ter zake bevoegd. Het praktische gevolg hiervan is, dat de geschillen zelden tot het niveau van de vakbonden doordringen. De vakbondsorganisaties zijn van mening dat het losmaken van de verzoeningsprocedure van de arbeidsplaats de oplossing van de geschillen niet bevordert, doch veeleer een toeneming van de ontevredenheid onder de arbeiders ten gevolge heeft, waardoor de onderlinge betrekkingen aanzienlijk verslechteren.

Bij de onderhandelingen op ondernemingsniveau (invoering van werkclassificatie, nieuwe normen voor tijdsstudies, mobiliteit van de arbeiders) trachten de vakbonden procedures te doen aanvaarden krachtens welke de vakbond als zodanig de bevoegdheid krijgt met de tegenpartij te onderhandelen om de arbeidsconflicten op te lossen. Wordt het conflict op dit niveau niet opgelost, dan wordt het aan een scheidsrechter voorgelegd. Ondanks het verzet van de ondernemingen tegen het instellen van colleges van scheidsrechters, is er op dit punt toch wel enige vooruitgang geboekt.

HOOFDSTUK III

ONTWIKKELING IN DE ONDER DE GEMEENSCHAP RESSORTERENDE
INDUSTRIEEN

A - IJzer- en staalindustrie

8. Economische ontwikkeling van de industrie

In 1961 bereikte de staalproduktie 9.124.000 ton, dat wil zeggen een stijging van 11 % tegenover het voorgaande jaar.

In 1960 bedroeg de Italiaanse produktie 2,41 % van de wereldproduktie en 11,3 % van de produktie in de Gemeenschap. In 1961 waren deze getallen respectievelijk 2,58 % en 12,8 %. Dit resultaat is des te belangrijker indien men bedenkt dat de allerm minst gunstige wereldconjunctuur het produktietempo van vele landen heeft vertraagd.

De produktiestijging werd echter voornamelijk gestimuleerd door de toeneming van het binnenlandse verbruik, dat is gestegen van 192 kg per persoon in 1960 tot 227 kg per persoon in 1961.

Als gevolg van de minder gunstige wereldconjunctuur en de scherpere concurrentie is de Italiaanse uitvoer in 1961 ten opzichte van 1960 met 23 % gedaald.

Na enige tekenen van zwakte in het derde kwartaal van het jaar is de orderportefeuille van de ijzer- en staalindustrie vervolgens weer groter geworden, zodat zij hetzelfde peil bereikte als aan het begin van het jaar.

De produktie van ruwijzer is in de onderhavige periode met 13,9 % gestegen en de produktie van ruwstaal met 10,9 % (zie tabel VIII en IX).

Tabel VIII

Productie van ruwijzer

1.000 ton

Jaar	Maart	Juni	September	December	Totaal voor het gehele jaar
1960	198	243	223	251	2.715
1961	252	250	258	281	3.092
Indexcijfer maart 1960 = 100					
1960	100	123	113	127	100
1961	127	126	130	142	113,9

Bron: Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen

Tabel IX

Productie van ruwstaal

1.000 ton

Jaar	Maart	Juni	September	December	Totaal voor het gehele jaar
1960	710	692	682	702	8.229
1961	779	765	794	751	9.124
Indexcijfer maart 1960 = 100					
1960	100	97	96	99	100
1961	110	108	112	106	110,9

Bron: Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen

Ook het peil van de werkgelegenheid vertoont een neiging tot stijgen, zij het in meer beperkte mate (zie tabel X).

TABEL X

WERKNEMERS IN DE IJZER- EN STAALINDUSTRIE

Jaar	Maart	Juni	September	December
1960	51.995	52.730	52.926	52.897
1961	53.648	54.988	55.710	56.349
Indexcijfer maart 1960 = 100				
1960	100	101	102	102
1961	103	106	107	108

Bron: Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen

Aangezien de staalproductie met 11 % en de werkgelegenheid in deze sector met 5 % is gestegen, kan de produktiestijging per werknemer in de betrokken periode op ongeveer 6 % worden geschat.

9. De ontwikkeling van de lonen

De lonen waren in 1961 de volgende:

TABEL XI

GEMIDDELD UURLOON IN DE IJZER- EN STAALINDUSTRIE

Lire

Jaar	Maart	Juni	September	December
1960	327,29	336,18	322,07	342,51
1961	348,81	360,40	352,90	367,99
Indexcijfer maart 1960 = 100				
1960	100	103	101	105
1961	107	110	108	112

Bron: Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen

Uit tabel XI blijkt een tendens tot aanzienlijke stijging, welke nominaal 7 % bedraagt.

Indien men bedenkt dat de kosten van levensonderhoud in de loop van het jaar 2,9 % zijn gestegen (het indexcijfer van het ISTAT steeg van 68,42 % in 1960 tot 70,42 in 1961; basis 1938 = 1) blijkt dat de koopkracht van de werknemers in de onderhavige periode met ongeveer 4 % is gestegen.

10. Collectieve onderhandelingen en arbeidsvoorwaarden

Wat betreft de overeenkomsten op nationaal niveau moet melding worden gemaakt van de overeenkomst inzake gelijke lonen voor mannen en vrouwen in de metaalindustrie en de machinebouw, welke op 22 november 1961 werd gesloten op grond van de interconfederale overeenkomst van 16.7.1960. Hoewel deze overeenkomst voor de ijzer- en staalsector niet van belang is, omdat deze geen vrouwelijke arbeidskrachten in dienst heeft, is het toch wel interessant te constateren dat deze gelijkheid van loon in drie etappes verwezenlijkt zal worden. Gedurende de eerste etappe welke begint tijdens de op 22 november 1961 lopende betalingsperiode, worden de loonverschillen van de interconfederale overeenkomst toegepast. Gedurende de tweede etappe welke ingaat op 1 mei 1962 wordt de positie van de laatste twee voormalige categorieën vrouwenlonen aanzienlijk verbeterd en gedurende de derde etappe, welke ingaat met de betalingsperiode volgende op 22 oktober 1962, wordt de laatste voormalige vrouwencategorie op 93 % van het loon van de laatste categorie voor mannen gebracht.

Voorts lanceerden de vakbonden in het kader van de ijzer- en staalsector in 1960 een actie welke ten doel had behalve loonsverhogingen ook een verkorting van de arbeidstijd te verkrijgen. De overeenkomst inzake deze eisen, welke in januari 1961 werd gesloten met de Intersind (1) als vertegenwoordigster van de ijzer- en staalondernemingen, waarin door de staat wordt deelgenomen, voorziet in een verhoging van de minimumregelingslonen of de arbeidsfunctielonen met 4,5 % en een verkorting van de arbeidsduur met een half uur met ingang van 1.6.1961, opnieuw een half uur met ingang van 1.4.1962 en nogmaals een half uur met ingang van 31.9.1962.

De particuliere ijzer- en staalondernemingen hebben zich later tegen de gestelde eisen verzet, doch hebben uiteindelijk over het algemeen toch ook soortgelijke overeenkomsten gesloten.

(1) Vakorganisatie voor de ondernemingen waarin door de staat wordt deelgenomen.

Een overeenkomst welke ook buiten de betrokken sector van groot belang is en uitgebreide perspectieven heeft geopend in het kader van het gehele landelijke stelsel van collectieve arbeidsovereenkomsten, werd op 30 april 1961 gesloten bij de Italsider.

De kenmerken van deze door Italsider en alle bedrijfstakfederaties ondertekende overeenkomst zijn de volgende:

- a) er is onderhandeld over alle fundamentele technische aspecten van de "handleiding voor de werkclassificatie", te weten de weging en classificatie van de factoren, de omschrijving der graden, de looncurve;
- b) de belangrijkste contractuele aspecten welke voortvloeien uit de invoering van het stelsel van werkclassificatie en in het bijzonder de overplaatsingen en promoties. Wat de overplaatsingen betreft, is een garantieloon ingesteld op grond waarvan de werknemer het loon van zijn oorspronkelijke categorie blijft genieten, onafhankelijk van zijn overgang naar een lager ingedeelde arbeidsfunctie. Inzake de promoties zijn regelingen vastgesteld voor de automatische en definitieve overgang naar een nieuwe loongroep, zodra een bepaalde tijd is verstreken.

Ten slotte is bepaald dat de partijen zich verbinden tot de bespreking van nieuwe regelingen inzake het beslechten van geschillen naar aanleiding van de toepassing der overeenkomst.

In de verschillende bedrijven heeft de overeenkomst tot aanzienlijke verbetering van de basislonen geleid.

B - Steenkolenmijnen

11. Economische ontwikkeling in de mijnindustrie

De kolenproductie is in de onderhavige periode nagenoeg op hetzelfde peil gebleven met slechts zeer geringe veranderingen (ten belope van + 0,7 %), hetgeen nader wordt aangetoond door tabel XII.

Tabel XII

Productie van steenkool

1.000 ton

Jaar	Maart	Juni	September	December	Totaal voor het gehele jaar
1960	68	56	58	62	736
1961	66	64	56	55	741
<u>Indexcijfer maart 1960 = 100</u>					
1960	100	82	85	91	100
1961	97	94	82	80	100,4

Bron: Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen

Vergeleken bij de produktiviteit op dit terrein, is het peil van de werkgelegenheid in de onderhavige periode voortdurend aanzienlijk achteruitgegaan (tabel XIII).

Tabel XIII

ARBEIDERS EN BEAMBTEN IN DE STEENKOLENMIJNEN

Jaar 1.000 ton	Januari-Maart	April-Juni	Juli-September	Oktober-December
1960	4,1	4,0	4,0	3,9
1961	3,8	3,8	3,7	3,7
<u>Indexcijfer: Januari-maart 1960 = 100</u>				
1960	100	98	98	95
1961	93	93	90	90

Bron: Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen

In verband met beide bovengenoemde ontwikkelingen is het indexcijfer van het gemiddelde effect per arbeider aanzienlijk gestegen (Tabel XIV).

Tabel XIV

EFFECT PER ARBEIDER EN PER DIENST IN
DE STEENKOLENMIJNEN

Kg.

Jaar	Maart	Juni	September	December
1960	1.406	1.347	1.364	1.426
1961	1.432	1.765	1.538	1.518
Indexcijfer: maart 1960 = 100				
1960	100	96	97	101
1961	102	126	109	108

Bron: Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen

12. Beleid van de regering

Het regeringsbeleid op het gebied van de kolen is een aspect van het nationale energiebeleid. Evenals in andere landen zijn de grondgedachten op dit gebied gericht op energievoorziening tegen zo laag mogelijke prijzen.

Het binnenlandse beleid op het gebied van de kolen blijft echter, vooral om redenen van sociale aard, uitgaan van het beginsel dat van de aanwezige hulpbronnen gebruik moet worden gemaakt, en wel met name in thermo-elektrische centrales. Het belangrijkste concrete initiatief van dit beleid is nog steeds de bouw van de thermische supercentrale van Sulcis, waar de werkzaamheden voor de uitvoering van het project gedurende het hele jaar 1961 zijn voortgezet.

13. De collectieve onderhandelingen en de lonen

In 1961 zijn geen collectieve overeenkomsten op nationaal niveau afgesloten, daar de laatste vernieuwing in januari 1960 plaatsvond.

Wat betreft de resultaten op het gebied van collectieve overeenkomsten moet voor 1961 echter wel melding worden gemaakt van het werk van de paritaire commissie voor de classificatie der mijnwerkers, welke tot taak heeft de verschillende arbeidsfuncties van de mijnwerkers te omschrijven.

Tijdens de werkbijeenkomst van 20 december 1961 werden de arbeidsfuncties van de volgende beroepen omschreven: houwer, stutler, seingever, schietmeester, pijpfitter, rever-dakbreker, spoorlegger, boorder.

In 1962 zullen nog meer bijeenkomsten worden gehouden om deze benamingen aan te vullen, ten einde tot classificatie van het personeel te geraken en een betere toepassing van de overeenkomsten mogelijk te maken.

Gedurende 1961 hebben de vakbondsorganisaties gelegenheid gehad hun toekomstige eisen kenbaar te maken. Deze schijnen gericht te zijn op een verdere verkorting van de werktijd, een beter verband tussen loon en prestatie, garantielonen, een hogere mate van arbeidsveiligheid en een betere classificatie van het personeel.

Op ondernemingsniveau zijn belangrijke overeenkomsten gesloten. Op 1 februari 1961 is met de Carbosarda een overeenkomst gesloten inzake een produktiviteitspremie. De technische vraagstukken welke moeten worden opgelost om een premie in te voeren werden besproken door een in 1960 ingestelde speciale technische commissie.

De overeenkomst bepaalt dat de produktiviteit wordt gemeten door middel van het verband tussen het gewicht aan geproduceerde ruwe kolen en het totale aantal aanwezige ondergrondse en bovengrondse mijnwerkers. De premie wordt gelijkkelijk toegekend aan alle arbeiders en bedraagt 15-20 % meer dan de premie welke krachtens een vorige overeenkomst werd uitbetaald.

Het loonpeil is in de loop van het jaar enigszins gestegen en wel nominaal ongeveer 6 % (zie tabel XV).

Tabel XV

GEMIDDELD UURLOON ONDERGRONDSE EN BOVEN-
GRONDSE ARBEIDERS

Lire

Jaar	Januari-Maart	April-Juni	Juli-September	Oktober-December
1960	245,09	239,43	237,46	249,11
1961	247,64	257,92	257,22	273,10
Indexcijfer: Januari-maart 1960 = 100				
1960	100	98	97	102
1961	101	105	105	111

Bron: Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen.

Indien men rekening houdt met de stijging van de kosten van levensonderhoud (2,9 %) is de koopkracht welke met deze loonindexcijfers overeenkomt in de loop van het jaar slechts met 3 % gestegen.

C - IJzermijnen

14. Ontwikkeling van de produktie, de werkgelegenheid en de collectieve onderhandelingen

De ontwikkeling van de produktie in de sector der ijzermijnen toont een grote mate van stabiliteit. De achteruitgang in de produktie in 1961 is vrijwel te verwaarlozen (verandering in % in verhouding tot 1960 - 3,5 %).

Tabel XVI

BRUTOWINNING VAN IJZERERTS

1.000 ton

Jaar	Februari	Mei	Augustus	November	Totaal voor het gehele jaar
1960	172	191	185	170	2.138
1961	163	181	183	131	2.063

Indexcijfer: Februari 1960 = 100

1960	100	111	108	99
1961	95	105	106	76

Bron: Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen

Tabel XVII

WERKGELEGENHEID IN DE IJZERMIJNEN

Alle arbeiders te zamen

Jaar	Februari	Mei	Augustus	November
1960	2.902	2.820	2.855	2.902
1961	2.908	2.775	2.773	2.802
Indexcijfer: Februari 1960 = 100				
1960	100	97	98	100
1961	100	96	96	97

Bron: Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen

De tendens tot stilstand in de sector wordt bevestigd door de - weliswaar lichte - daling van het peil van de werkgelegenheid zoals deze uit tabel XVII blijkt.

Tabel XVIII

GEMIDDELD UURLOON IN DE IJZERMIJNEN

ONDERGRONDS EN BOVENGRONDS

Lire

Jaar	Februari	Mei	Augustus	November
1960	216,99	220,18	221,75	227,94
1961	226,13	227,15	232,95	245,89
Indexcijfer: Februari 1960 = 100				
1960	100	101	102	105
1961	104	105	107	113

Bron: Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen

Het peil van de lonen (tabel XVIII) vertoont echter stijgingen van vrij behoorlijke omvang; ondanks het feit dat de kosten van levensonderhoud met 2,9 % zijn gestegen, heeft de koopkracht der arbeiders een verbetering van naar schatting ongeveer 3 % ondergaan.

Wat betreft de collectieve onderhandelingen valt de bij de onderneming FERROMIN gesloten overeenkomst d.d. 30 maart 1961 te vermelden, krachtens welke de mijnwerkers van de mijnen op Sardinië een dagpremie van Lire 150 hebben gekregen. Bovendien bepaalt de overeenkomst dat de onderneming zich verplicht voor sommige categorieën ondergrondse arbeiders akkoordlonen in te voeren.

HOOFDSTUK IV - SOCIALE ZEKERHEID

De uitkeringen welke in ruime zin voortvloeien uit het stelsel van sociale zekerheid zijn in de loop van 1961 met 9 % gestegen, zulks in rechtstreeks verband met de stijging van het nationale inkomen.

De belangrijkste feiten in 1961 hebben betrekking op de ziekteverzekering, welke de regering, de werkgevers en de werknemers talrijke problemen blijft stellen.

In het bijzonder zij gewezen op:

- het verlagen van de verkoopprijzen van bepaalde farmaceutische specialiteiten;

- de op 9 februari 1961 tussen het Istituto Nazionale per l'Assicurazione contro le Malattie (I.N.A.M.) en de artsenverenigingen gesloten overeenkomst krachtens welke de honoraria van de artsen zijn verhoogd en een nieuw systeem voor deze honoraria is ingevoerd;

- de instelling van bijzondere provinciale commissies, die tot taak hebben de samenwerking tussen de artsen en het I.N.A.M. te verbeteren;

- de instelling van een centrale commissie voor vraagstukken welke speciaal betrekking hebben op de bescherming van de gezondheid;

- bij de twee decreten van 7 en 11 februari 1961, waardoor de werkzaamheden van de artsen en het personeel voor de gezondheidszorg op provinciaal niveau werden gereorganiseerd, werd de bevoegdheid van de gezondheidsraden vastgesteld en werden regelingen betreffende de oprichting van centra ter bestrijding van sociale ziekten getroffen.

Door koppeling van de gezinsbijslagen aan het indexcijfer van de kosten van levensonderhoud werd een verhoging der uitkeringen bereikt.

Met ingang van 1 mei 1961 werden de gezinsbijslagen voor

werknemers in de industrie en de handel verhoogd met Lire 12 per dag voor elk kind en met Lire 11 voor de echtgenoot, waardoor deze thans op het in tabel XIX aangegeven niveau liggen.

Tabel XIX

Gezinsbijslagen

	Industrie, handel, vrije beroepen 1.5.1961 (in Lire per maand)	Verzekeringen 1.9.1961 (in Lire per maand)
kinderen	4.940	5.720
echtgenoot	3.588	4.680
familieleden in opgaande lijn	1.430	2.080

Sedert 1 mei 1961 zijn de gezinsbijslagen voor de sectoren industrie, handel en vrije beroepen even hoog. Bij de wet van 17.10.1961 is de bijdrage voor de industrie met ingang van de betalingsperiode volgende op 19.10.1961 vastgesteld op 17,50 % en werd het maximum zowel voor mannen als voor vrouwen op Lire 2.500 per dag gebracht. Vroeger was het maximum Lire 1.000 (voor mannen) en Lire 800 (voor vrouwen) per dag.

Bij dezelfde wet werd de bijdrage voor het aanvullende loonfonds van 0,4 % tot 0,20 % verlaagd, zulks binnen de grenzen van het nieuwe maximum dat werd vastgesteld voor de bijdrage voor de gezinsbijslagen.

De pensioenen wegens arbeidsongevallen en beroepsziekten, alsmede de overeenkomstige pensioenen van nagelaten betrekkingen, werden verhoogd.

CONCLUSIES

De gunstige ontwikkeling van de ijzer- en staalindustrie heeft een zekere mate van verhoging van de lonen en de koopkracht der arbeiders mogelijk gemaakt en tevens een - weliswaar lichte - stijging van het peil van de werkgelegenheid.

In de mijnbouwindustrie in haar geheel gezien hebben dergelijke gunstige ontwikkelingen van de sociale omstandigheden zich niet voorgedaan.

Wat de huidige tendenties betreft, kan worden gezegd dat de vakbonden ernaar streven een loonsverhoging en een verkorting van de

werktijd in de ijzer- en staalindustrie en in de mijnen te verkrijgen.

Wat de vraagstukken van de sociale zekerheid betreft, heeft het regeringsbeleid in 1961 de gezinsbijslagen enigszins verhoogd en de prijzen van bepaalde farmaceutische specialiteiten verlaagd.

De werknemersorganisaties blijven bij de in het verleden door hen ingenomen standpunten. Zij streven ernaar dat het huidige stelsel wordt vervangen door een stelsel van zekerheid dat uitgaat van de verhoudingen tussen burger en staat en van financiering langs fiscale weg.

De onderlinge betrekkingen in de industrie bevinden zich in een overgangsstadium. De vakbonden zijn het er onderling over eens - ook al lopen de methoden en criteria uiteen - dat een "geleed" stelsel van collectieve arbeidsovereenkomsten moet worden ingevoerd. De werkgevers tonen zich ter zake zeer terughoudend.

De regering is deze ontwikkeling in 1961 met begrip tegemoet getreden en heeft getracht, voor iedereen aanvaardbare oplossingen hiervoor te vinden.

Zoals in elke overgangsperiode het geval is, betreft het hier een moeilijk ontwikkelingsproces dat met veel controverses gepaard gaat.

In het lopende jaar zullen stellig vele der uit het verleden daterende onzekerheden kunnen worden opgelost en zullen de huidige tendenties zich ongetwijfeld duidelijker gaan aftekenen.

L U X E M B U R G

INHOUDSOPGAVE

Blz.

<u>Hoofdstuk I</u>	-	De economische toestand	176
<u>Hoofdstuk II</u>	-	Politiek en algemene ontwikkeling op het gebied van lonen en andere arbeidsvoorwaarden	182
<u>Hoofdstuk III</u>	-	Ontwikkeling in de industrieën van de Gemeenschap	185
<u>Hoofdstuk IV</u>	-	Sociale Zekerheid	201
<u>Conclusies</u>			202

HOOFDSTUK I

De economische toestand

I. De economische gegevens

De algemene economische expansie voltrok zich in 1961 in een aanzienlijk langzamer tempo dan in 1960. Dit feit is voornamelijk te wijten aan de achteruitgang van de conjunctuur op de voornaamste uitvoermarkten voor Luxemburgs staal. De gunstige ontwikkeling der produktie van de mijnbouw en in het bijzonder van de ijzermijnen oefent op het algemene indexcijfer slechts geringe invloed uit.

Hoewel het gecorrigeerde algemene indexcijfer (1) van de industriële produktie in de verschillende maanden van 1961 slechts eenmaal - in december - is gedaald tot beneden het peil dat in de overeenkomstige maanden van 1960 werd bereikt, kan men niettemin een duidelijke daling van het expansiepercentage vaststellen, welke vooral tegen het einde van het jaar zeer aanzienlijk is.

Tabel I

Gecorrigeerd algemeen indexcijfer (1)
van de industriële produktie (2)
(1947 = 100)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Jaarge- middelde
1959	180	175	183	187	196	190	187	182	187	191	202	203	188
1960	206	201	206	208	209	208	206	199	206	206	208	201	205
1961	207	207	214	218	223	216	215	209	210	210	209	198	211

(1) Compensatie van de uitwerking van het ongelijke aantal werkdagen per maand.

(2) Bron: Service d'Etudes et de Documentation Economique.

Ook het aantal werknemers in de industrie en het percentage buitenlandse arbeiders in verhouding tot de totale personeelsbezetting zijn gestegen.

Vastgesteld kan worden dat bij een stijging van de industriële produktie met 2,9 % het aantal werknemers met 1,2 % is toegenomen, terwijl in 1960 de industriële produktie, welke die van 1959 met 9 % overtrof, tot stand werd gebracht met een aantal werkkrachten dat 1,5 % boven dat van 1959 lag.

De toeneming van het verhoudingscijfer $\frac{\text{produktie}}{\text{aantal arbeiders}}$ was dus in 1961 veel geringer dan in 1960.

Tabel II
Werkgelogenheid in de industrie
in het algemeen (1)

Op de eerste van de maand

	I	II	III	IV	V	VI
1960	42.417 (10.400)	41.932 (10.039)	42.429 (10.425)	45.084 (12.827)	46.281 (14.025)	46.594 (14.378)
1961	43.054 (10.870)	42.831 (10.836)	43.390 (11.386)	45.513 (13.427)	46.300 (14.232)	46.882 (14.780)
=====						
	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1960	46.523 (14.344)	46.507 (14.466)	46.705 (14.394)	46.558 (14.225)	46.579 (14.097)	45.771 (13.432)
1961	47.015 (14.912)	47.056 (14.909)	47.227 (15.043)	47.281 (14.991)	47.013 (14.748)	46.271 (14.020)

Maandelijks gemiddelden

1959	1960	1961
44.597 (12.611)	45.282 (13.088)	45.819 (13.680)

(1) Bron: Inspection du Travail et des Mines

De tussen haakjes geplaatste getallen hebben betrekking op de in de totaalcijfers opgenomen aantallen buitenlandse arbeiders.

Op de arbeidsmarkt bleef de vraag naar werkkrachten overheersen, zodat jongelieden die de daartoe vereiste leeftijd hadden bereikt, gemakkelijk in het arbeidsproces konden worden opgenomen. Het tekort aan geschoolde werkkrachten blijft zeer groot.

Niettemin hebben zich enkele gevallen van tijdelijke werkloosheid voorgedaan ten gevolge van het sluiten van een looierij en de verkoop van een dolomietsteenfabriek. Bovendien is een beperkt aantal bouwvakarbeiders tijdelijk zonder werk geweest ten gevolge van de slechte woorsomstandigheden in de winter.

Het aantal volledige werklozen schommelde tussen 18 en 174; gemiddeld 47 werklozen hebben steun genoten. Het aantal verloren dagen bedroeg 14.749.

Het indexcijfer van de kosten van levensonderhoud, dat in 1960 het in 1959 bereikte peil met 0,45 % had overtroffen, is in 1961 blijven stijgen en wel ten opzichte van 1960 met 0,48 %.

Voor geen enkele maand is het indexcijfer van de kosten van levensonderhoud lager geweest dan het peil dat gedurende de overeenkomstige maand van het jaar 1960 werd bereikt.

Tabel III

Indexcijfer der kosten van levensonderhoud (1)
(1948 = 100) (zonder huur)

	I	II	III	IV	V	VI	
1960	131,44	131,00	130,61	130,87	130,72	131,94	
1961	132,50	132,03	131,22	131,27	131,34	132,26	
	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Jaarge- middelde
1960	131,50	131,51	132,64	132,28	132,44	132,56	131,63
1961	132,20	133,04	132,87	132,53	132,78	133,09	132,26

(1) Bron: Service d'Etudes et de Documentation Economique.

Hoewel de thans beschikbare statistische gegevens nog onvolledig zijn, kan men er toch reeds uit afleiden dat het bruto nationale inkomen met 3 % is gestegen, terwijl in 1960 de stijging 7 % bedroeg. Dit teruglopen van het stijgingspercentage van het bruto nationale inkomen of bruto nationale produkt is een gevolg van de algemene economische ontwikkeling welke uit de voorgaande uiteenzetting blijkt. Het is van belang erop te wijzen dat, aangezien het land zeer sterk afhankelijk is van de buitenlandse handel, de verslechtering van de ruilvoet wegens de verlaging van de uitvoerprijzen en de enigszins gestegen invoerprijzen bijzonder duidelijke gevolgen heeft.

De toestand van de staatsschatkist was in 1961 gunstig.

De uitvoering van de begroting voor 1960 sloot reeds met een totaal overschot van bijna 500 miljoen frank en dit overschot schijnt voor het laatste begrotingsjaar nog groter te zullen zijn. Dit heeft ertoe geleid dat de staatsschuld van december 1960 tot december 1961 met 5,5 % is verminderd.

2. Economisch beleid van de Regering en standpunten van de werknemers- en werkgeversorganisaties

De gezichtspunten en bedoelingen van de Regering ten aanzien van een toegenomen economische groei en een vooruitstrevend expansiebeleid, zoals deze worden vermeld in een speciale studie, vervat in het ontwerp van wet betreffende de begroting van inkomsten en uitgaven van de Staat voor het jaar 1962, kunnen als volgt worden samengevat.

Het economische potentieel dient in sneller tempo te worden ontwikkeld. Zou men er zich toe beperken het in het verleden bereikte expansietempo te handhaven, dan zou dit een vermindering van de Luxemburgse levensstandaard ten opzichte van andere landen ten gevolge kunnen hebben.

De thans bereikte graad van economische ontwikkeling biedt theoretisch gezien nog aanzienlijke ruimte voor expansie.

Wat men ook denkt over de wenselijkheid van een geaccentueerd monolithisme of van een gedifferentieerde economische structuur, er zal in elk geval gezorgd dienen te worden voor het garanderen van de expansie der ijzer- en staalproduktie, zelfs wanneer hieruit een accentuering van de mono-industriële structuur zou volgen.

Een grotere differentiatie van deze structuur zou weliswaar wenselijk zijn, doch is slechts binnen tamelijk nauwe grenzen mogelijk.

De vooral uit sociale overwegingen noodzakelijke versterking van de industriële infrastructuur van achtergebleven gebieden vereist echter betrokkelijk omvangrijke pogingen tot differentiatie, welke zich voornamelijk op deze gebieden moeten concentreren.

De hierboven uiteengezette overwegingen komen tot uitdrukking in het door het Ministerie van Economische Zaken uitgewerkte ontwerp voor een economische raamwet, welke tot doel heeft, maatregelen te nemen en te coördineren met het oog op een verbetering van de structuur en het regionale evenwicht van de nationale economie en de expansie van deze economie aan te moedigen. Artikel 1 van het genoemde wetsontwerp bepaalt dat de Staat met het oog op het bevorderen van de oprichting, uitbreiding, omschakeling en rationalisatie van industriële ondernemingen, ambachtsbedrijven en handelsondernemingen financiële steun kan verlenen ten gunste van handelingen, welke rechtstreeks tot de verwezenlijking van deze doelstellingen bijdragen.

Zowel bij de werknemers- als bij de werkgeversorganisaties heeft de nieuwe wet - welke zeker in tweede lezing door de Kamer van Afgevaardigden zal worden aangenomen - een gunstig onthaal gevonden en wel enerzijds omdat zij gelegenheid biedt bepaalde groepen werknemers een beter betaalde werkring te bezorgen door bevordering van de vestiging van nieuwe industrieën en anderzijds omdat zij het initiatief van de particuliere onderneming aanmoedigt en in het algemeen gezien bijdraagt tot de economische expansie van het land.

Hoewel de Regering zich in het kader van haar programma tot verbetering van het regionale economische evenwicht uitvoerig heeft beziggehouden met het probleem van de Luxemburgse arbeidskrachten, heeft zij haar aandacht vooral moeten richten op het vraagstuk van de buitenlandse arbeidskrachten, die ongeveer 30 % van het in de industriële ondernemingen tewerkgestelde personeel uitmaken.

Met het oog op een zekere bezorgdheid van de belanghebbende kringen met betrekking tot de mogelijkheden dat de toevloed van buitenlandse arbeidskrachten zal ophouden, heeft de Minister van Economische Zaken de Kamer van Afgevaardigden verzekerd dat de Regering zoveel mogelijk het accent zal blijven leggen op haar ruime immigratiebeleid, ten einde aan de groeiende behoeften aan arbeidskrachten te voldoen. Hij voegde hiernaan toe dat de Luxemburgse

Regering haar uit de internationale verdragen voortvloeiende verplichtingen in elk geval in een geest van Europese samenwerking trouw zal nakomen, met dien verstande dat bij de huidige stand van zaken de meeste door deze verdragen opgelegde minimumeisen op het gebied van het vrije verkeer van arbeidskrachten ver achterblijven bij hetgeen door Luxemburg in feite wordt gedaan.

Hoewel alle werkgevers- en werknemersorganisaties de Regering in haar liberale politiek op het gebied van het toelaten en het verblijf van buitenlandse arbeiders ondersteunden, hebben de vakverenigingen toch wel enig voorbehoud gemaakt wat betreft bepaalde aspecten van dit vraagstuk, zoals de interne migratie van de buitenlandse arbeiders en vooral het gebrek aan woningen welke de buitenlandse arbeiders ter beschikking kunnen worden gesteld; om hun gezinnen te kunnen laten overkomen, zijn zij maar al te vaak genoopt, woningen met een voor hen veel te hoge huur te betrekken.

In 1961 is bovendien langs wettelijke weg een "Delcredere-bureau" (Office du Ducroire) opgericht, dat ten doel heeft de buitenlandse handel te bevorderen door het geven van garanties ter vermindering van de risico's, speciaal kredietrisico's, die deze met zich meebrengt. Genoemde wet beoogt niet alleen de verzekering der aan de uitvoer verbonden zogenaamde politieke risico's - overmachtsfeiten wegens overheidsingrijpen, politieke moeilijkheden, beperking op het gebied van de handel en de buitenlandse betalingen, invoering van stelsels van geleide economie, transfermoeilijkheden - doch eveneens de verzekering van handelsrisico's.

Hoewel de activiteit van de Economische en Sociale Commissie, een paritair raadgevend orgaan waarin vertegenwoordigers van werkgevers en werknemers uit de verschillende takken van nijverheid zitting hebben, zich in 1961 nagenoeg tot het sociale terrein heeft beperkt, hebben de vakbonden op hun congressen herhaaldelijk hun standpunten en eisen op het gebied van de verschillende industriële sectoren en wat betreft het gehele land te kennen gegeven. Op economisch terrein wensen zij met name dat aan de werknemers een recht tot het geven van advies en een controlerende taak wordentoegekend, hetgeen in concreto zou kunnen geschieden door, naast een Economische en Sociale Raad, welke meer uitgebreide bevoegdheden zou hebben, paritaire economische commissies voor de verschillende takken van nijverheid op te richten, alsmede uitsluitend uit werknemers samengestelde adviserende en controlerende organen op het niveau van de verschillende ondernemingen en zelfs van de daaronder ressorterende bedrijven.

HOOFDSTUK II

Politiek en algemene ontwikkeling op het gebied van lonen en andere arbeidsvoorwaarden

1. Politiek en standpunten van de Regering en de werknemers- en werkgevers- organisaties

De Regering, die haar pogingen tot verdere ontwikkeling van het arbeidsrecht voortzet, heeft bij verschillende gelegenheden blijk gegeven van haar voornemen de stoot te geven tot verdere behandeling van hangende wetsontwerpen, waaronder het ontwerp betreffende de regeling van de collectieve arbeids-overeenkomsten en het ontwerp betreffende de opzeggingstermijnen bij ontslagverlening.

Op het gebied van lonen en prijzen heeft de Regering verklaard een beleid te willen volgen dat het mogelijk maakt de koopkracht van de werknemers te handhaven onder bescherming van de gerechtvaardigde belangen van de nationale economie. Ter bepaling van de richting van deze politiek, alsmede met het oog op de voorbereiding van alle overige activiteiten op sociaal gebied, is de Regering doende haar samenwerking met de werknemers- en werkgeversorganisaties te verstevigen. Zij verwacht met name dat de nieuwe economische en sociale commissie, welke op 1 juli 1960 tot dit doel werd ingesteld, haar nuttige raad kan geven met het oog op het uitwerken van verzoeningsgezinde oplossingen die in overeenstemming zijn met het welbegrepen belang van het land.

Tot de vraagstukken van sociale aard welke door de vertegenwoordigers van werknemers en werkgevers uit de verschillende takken van nijverheid in de Economische en Sociale Commissie worden behandeld, behoort het probleem van de verhoging van het wettelijke minimumloon en de invoering van een tweede minimumloon voor geschoolde arbeiders, het probleem van het vaststellen van een extra loon voor nachtarbeid en ten slotte het probleem van de gelijke beloning van mannelijke en vrouwelijke werknemers. Ondanks ernstige pogingen om tot een gemeenschappelijke mening over elk van deze vraagstukken te geraken, zijn de betreffende standpunten der twee in de Economische en Sociale Commissie vertegenwoordigde groepen blijven uiteenlopen.

De vakverenigingen hebben voorts herhaaldelijk de aandacht gevestigd op hun voornaamste overige eisen op het gebied van lonen en andere arbeidsvoorwaarden, welke zij op min of meer korte termijn langs wettelijke weg of door middel van collectieve arbeidsovereenkomsten, verwezenlijkt zouden willen zien. Van deze eisen moeten vooral worden genoemd:

- invoering van een wekelijks garantieloon
- gelijkschakeling van de jaarlijkse vakantieperiode
- bescherming van jeugdige arbeiders
- reorganisatie van de vakopleiding
- invoering van de 44-urige werkweek langs wettelijke weg en van de 40-urige werkweek door middel van collectieve arbeidsovereenkomsten
- invoering van een stelsel van medezeggenschap in de ondernemingen.

Daar de vakverenigingen van mening zijn dat het stelsel van collectieve arbeidsovereenkomsten nog in onvoldoende mate wordt toegepast, hebben zij de Regering in het algemeen aanbevolen haar actie op het gebied van lonen en andere arbeidsvoorwaarden te intensiveren, terwijl de werkgeversorganisaties de Regering veelmeer hebben gewaarschuwd tegen een beleid waarbij de wetgever optreedt op een gebied dat naar de mening van de werkgevers in beginsel ressorteert onder de autonomie van de contracterende partijen, welke laatste over het algemeen beter dan de wetgever in de gelegenheid zijn de bestaande vraagstukken op te lossen op een wijze die aangepast is aan de verschillende behoeften van de praktische werkelijkheid.

2. De collectieve arbeidsverhoudingen

Op het gebied van de collectieve arbeidsverhoudingen in de niet onder het E.G.K.S.-Verdrag vallende industrieën dient te worden gewezen op de vanaf 1 maart 1961 geldende nieuwe collectieve arbeidsovereenkomst voor de bouwnijverheid en de publieke werken, welke werd aangegaan door de vakverenigingscommissie voor collectieve arbeidsovereenkomsten en de twee Luxemburgse aannemersorganisaties.

Genoemde overeenkomst voorziet in een verhoging van de lonen met 3 % en een verkorting van de arbeidsduur van 48 tot 46,5 uur, gecompenseerd door een loonsverhoging van 2,4 %. Hieruit volgt een totale loonsverhoging van 5,5 %.

De Nationale Verzoeningsraad (Office National de Conciliation) (1) is bijeengekomen om te beraadslagen over het algemeen verbindend verklaren van de nieuwe collectieve arbeidsovereenkomst, waarover in artikel 1 van genoemde overeenkomst wordt gesproken. Aangezien de leden van de paritaire commissie van genoemde raad hun instemming met het algemeen verbindend verklaren hebben betuigd, is het hierop betrekking hebbende besluit gepubliceerd in het "Mémorial" van 10 maart 1961.

3. Ontwikkeling van de lonen

Naar aanleiding der aan de arbeiders in de ijzer- en staalindustrie en de ijzermijnen toegekende loonsverhogingen zijn sommige ondernemingen, vooral in de middelgrote industrie, overgegaan tot een dienovereenkomstige herziening van hun loonschalen.

In de overige ondernemingen zijn de lonen nagenoeg gelijk gebleven of enigszins gestegen, waaruit het tekort aan geschoolde arbeidskrachten blijkt.

De omvang van de loonsverhoging kan voor de gehele industrie worden geschat op meer dan 2,5 %.

4. Ontwikkeling van de andere arbeidsvoorwaarden

Op dit gebied valt over het algemeen geen belangrijke wijziging in de wetgeving of in de collectieve arbeidsovereenkomsten op te merken, behalve de hierboven reeds besproken vermindering van de arbeidsduur van 48 tot 46,5 uur in de bouwnijverheid en bij de publieke werken.

-
- (1) De Nationale Verzoeningsraad is ingesteld bij wetsbesluit van 6 oktober 1945 en vervangt de vroegere Nationale Arbeidsraad. Hij bestaat uit drie vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties en drie vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties en staat onder voorzitterschap van de Minister van Arbeid of diens vertegenwoordiger. De raad heeft tot doel, elk collectief arbeidsconflict op het gebied van lonen en arbeidsvoorwaarden te voorkomen, respectievelijk daarin een beslissing te nemen.

HOOFDSTUK III

Ontwikkeling in de industrieën van de Gemeenschap

I IJzer- en staalindustrie

1. Economische ontwikkeling

De ijzer- en staalindustrie heeft in 1961 dezelfde ontwikkeling doorge-
maakt als alle andere industrieën. Gezien het belang van deze industrie voor
de nationale economie, is het in feite juist te zeggen dat het tempo van
de algemene economische expansie door deze industrie werd bepaald.

De produktie van ruwstaal steeg van 4.084.000 ton in 1960 tot 4.113.000
ton in 1961.

Tabel IV

Gecorrigeerd indexcijfer van de ijzer- en
staalproduktie (1) (basis 1947=100)

	januari	februari	maart	april	mei	juni
1960	230	225	228	228	228	227
1961	231	231	234	237	242	234
	juli	augustus	september	oktober	november	december
1960	226	216	228	227	227	221
1961	234	224	229	230	226	215

Het gemiddelde indexcijfer is van 226 punten in 1960 gestegen tot 231
punten in 1961, hetgeen een stijging van 2,2 % betekent.

De ontwikkeling van het aantal aan het einde van de maand in de ijzer- en
staalindustrie ingeschreven arbeiders was als volgt:

(1) Bron: Service d'Etudes et de Documentation.

Tabel V

Werkgelegenheid in de ijzer- en staalindustrie (1)

	januari	februari	maart	april	mei	juni
1960	19.301	19.303	19.280	19.241	19.237	19.233
1961	19.347	19.332	19.335	19.349	19.390	19.396
	juli	augustus	september	oktober	november	december
1960	19.250	19.267	19.388	19.385	19.361	19.353
1961	19.435	19.439	19.485	19.459	19.462	19.444

Het gemiddelde aantal aan het einde van de maand ingeschreven arbeiders is gestegen van 19.292 in 1960 tot 19.406 in 1961, hetgeen een stijging van 0,6 % betekent; het indexcijfer van de gewerkte uren vertoont lichte schommelingen.

Tabel VI

Indexcijfer van de in de ijzer- en staalindustrie gewerkte uren (2)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1960	100	94	102	98	97	95	96	93	95	99	96	99
1961	101	92	103	97	99	97	97	95	96	100	97	97

2. Regeringspolitiek en standpunten van de werkgevers- en werknemersverenigingen

Aangezien de ijzer- en staalindustrie de sector is waar de lonen en andere arbeidsvoorwaarden het volledigst zijn geregeld door middel van collectieve arbeidsovereenkomsten, welke bepalingen - volgens een reeds lang

(1) Bron: E.G.K.S.

(2) Bron: Groupement des Industries Sidérurgiques Luxembourgeoises.

gevestigde traditie - vorder gaan dan de op dit gebied bestaande wettelijke maatregelen, hebben de regeringsinitiatieven van sociale aard bijna nooit betrekking op de ijzer- en staalindustrie in het bijzonder, doch houden deze rekening met de situatie in alle industrieën te zamen.

Het enige loonvraagstuk waarmee de Regering en de Kamer van Afgevaardigden zich in 1961 hebben beziggehouden en dat vooral voor de ijzer- en staalindustrie rechtstreeks van belang is, betreft de betaling van extra loon voor nachtarbeid volgens een desbetreffend wetsvoorstel dat in 1959 door een parlements lid werd ingediend. Ten aanzien van dit wetsvoorstel hebben de ter zake bevoegde werknemers- en werkgeversverenigingen hun standpunt bepaald, onder andere in de Economische en Sociale Commissie. De werknemersverenigingen hebben in het bijzonder gewezen op de noodzaak van toereikende compensatie van alle ongemakken welke verbonden zijn aan het werk in drie ploegen en voorts op de negatieve resultaten der in het verleden over dit vraagstuk tussen werkgevers en vakbonden gevoerde onderhandelingen. De vertegenwoordigers van de ijzer- en staalindustrie achtten het ontoelaatbaar dat de wetgever nieuwe belangrijke loonlasten zou opleggen gedurende de geldigheidsperiode van de collectieve arbeidsovereenkomsten waarover vrij is onderhandeld en die het gebied van de lonen volledig hebben geregeld. Zij hebben er voorts op gewezen dat de voorgenomen maatregel in tegenspraak zou zijn met de wordingsgeschiedenis der van kracht zijnde overeenkomst van 22 februari 1961, welke ten doel had het loon van bepaalde categorieën werknemers aan te passen aan het loon van de arbeiders welke de auteur van genoemd wetsvoorstel wenst te begunstigen, zodat dit voorstel zou leiden tot herstel van een situatie die door ter zake bevoegde kringen terecht wordt gekritiseerd. Dit zou een voorbeeld zijn van het feit dat de wetgever niet goed genoeg in staat is tot behandeling van het probleem van de loonhiërarchie, welk probleem door de ter zake bevoegde werkgevers- en werknemersorganisaties stellig veel beter geregeld wordt.

3. Onderhandelingen over collectieve arbeidsovereenkomsten

Gevolg gevend aan de aanbeveling van de arbiter die tegen het einde van 1959 was aangezocht een uitspraak te doen in een geschil tussen de Vakverenigingscommissie voor collectieve arbeidsovereenkomsten en de Vereniging van

ijzer- en staalbedrijven - partijen bij de collectieve arbeidsovereenkomsten - zijn deze laatste tegen het einde van 1960 bijeengekomen om de balans van de toestand op te maken en een besluit te nemen inzake de eventuele verlenging van de op dat moment van kracht zijnde collectieve arbeidsovereenkomst.

Zich beroepend op het tempo van de sociale ontwikkeling in de naburige landen in de loop van 1960 hebben de vakverenigingen zich uitgesproken tegen een stilzwijgende verlenging van de genoemde collectieve arbeidsovereenkomst, doch zij waren bereid met de vertegenwoordigers van de ijzer- en staalondernemingen in onderhandeling te treden zonder de collectieve arbeidsovereenkomst van 14 september 1959 uitdrukkelijk op te zeggen. Er zou echter een overeenkomst moeten worden gesloten inzake een bepaald aantal door de vakverenigingen aan de orde gestelde vraagstukken, alvorens zij bereid zouden zijn tot aanvaarding der verlenging van de c.a.o. voor een bepaalde tijdsduur.

Aangezien de door de vakverenigingscommissie voor collectieve arbeidsovereenkomsten voorgestelde regeling door de Vereniging van ijzer- en staalbedrijven werd aanvaard, had men hier te maken met een zekere vernieuwing op het gebied van de onderhandelingen over collectieve arbeidsovereenkomsten, hetgeen een duidelijk beeld geeft van de wil der partijen voor de gerozen vraagstukken een voor elk harer aanvaardbare oplossing te vinden, welke in overeenstemming is met de welbegrepen belangen van de werknemers en de nationale economie.

De door de vakverenigingen gestelde eisen waren de volgende:

- 1) Vereenvoudiging van de wijze van loonberekening door opneming van bepaalde premies en toelagen in de basislonen en produktie- of prestatiepremies.

Hervorming van de huidige loonstructuur door verhoging der basislonen en overeenkomstige verlaging van de premies.

Verhoging van de uurlonen van arbeiders die een prestatiepremie ontvangen en herziening van de uurlonen der arbeiders in de produktie-afdelingen door de lonen van de arbeiders in de verschillende produktie-afdelingen met elkander in overeenstemming te brengen.

- 2) Invoering met ingang van 1 januari 1961 van 10 extra rustdagen zonder loonderving, ten einde in het kader van de 44-urige werkweek de 10 feestdagen te vervangen die - gevoegd bij de bestaande 16 rustdagen - geacht

worden de werkweek van 48 tot 44 uur te verkorten, dit krachtens het aanhangsel van 10 april 1956 bij de collectieve arbeidsovereenkomst van 24 oktober 1947.

- 3) Invoering van de 40-urige werkweek volgens een door de betrokken werknemers- en werkgeversorganisaties in onderling overleg op te stellen programma, waarvan de laatste etappe op 1 januari 1965 zou moeten ingaan.

Bovenbedoelde eisen geven aanleiding tot de volgende overwegingen en toelichtingen:

- 1) Het vraagstuk van de vereenvoudiging der berekeningen die nodig zijn voor het invullen van de loonbriefjes heeft de vakverenigingen in de loop der laatste jaren hoe langer hoe meer beziggehouden. Na het van kracht worden van de eerste maatregelen tot verkorting van de arbeidsduur in 1954 zijn de loonregelingen namelijk steeds ingewikkelder geworden, vooral door de invoering van verschillende soorten premies en toelagen ter gedeeltelijke of volledige compensatie van de door toekenning van rustdagen ontstaande loonderving, welke premies en toelagen alle afhankelijk zijn van talrijke elementen van de organisatie van de arbeid en van het loon der betreffende arbeiders, terwijl voorts de toekenning ervan aan een hele reeks voorwaarden is onderworpen.

De vertegenwoordigers der ijzer- en staalondernemingen hebben echter steeds gemeend dat het loonstelsel, zoals het zich in de loop der laatste jaren heeft ontwikkeld, volkomen logisch is, aangezien het naar behoren rekening houdt met de talrijke aspecten van een arbeidsregeling die uiteraard wel ingewikkeld is. Een aanmerkelijke vereenvoudiging van genoemd stelsel zou niet alleen elk zichtbaar verband tussen het tot compensatie van de loonderving wgens toekenning van rustdagen bestemde aandeel van het totale loon en de achtereenvolgende etappes der verkorting van de arbeidsduur geheel teniet dreigen te doen, doch de ijzer- en staalondernemingen eveneens de niet onaanzienlijke extra lasten dreigen op te leggen welke gepaard zouden gaan met de uniformering van de betreffende toelagen en premies en het opnemen daarvan in het eigenlijke uurloon.

Wat betreft een hervorming van de loonstructuur in de zin van een relatieve verhoging van het vaste loongedeelte, gecombineerd met een vermindering van het wisselende loongedeelte, zulk een hervorming ligt in de lijn van een der voornaamste doeleinden welke sedert jaren door de vakverenigingen worden nagestreefd, aangezien zij de garantie van het loonpeil in geval van produktieschommelingen aanzienlijk zou vergroten. In dit verband dient te worden opgemerkt dat alle in het aanhangsel dd. 26 mei 1955 van de collectieve arbeidsovereenkomst van 24 oktober 1947, in het contract van 24 april 1957 en in dat van 14 september 1959 opgenomen bepalingen inzake gegarandeerde dag- en uurlonen slechts even zovele compromis-oplossingen betekenen in verband met de weigering van de ijzer- en staalondernemingen om de loonstructuur te wijzigen.

De derde vakverenigingseis welke betrekking heeft op het gebied van de lonen vindt zijn oorsprong in een bijzondere eigenschap van het premiestelsel dat in de Luxemburgse ijzer- en staalindustrie wordt toegepast. Terwijl de in de produktie-afdelingen werkzame arbeiders namelijk een premie ontvangen welke verband houdt met de geproduceerde hoeveelheid en naar verhouding hiervan binnen zeer ruime grenzen schommelt, genieten de overige arbeiders een zogenaamde prestatiepremie, waarvan het bedrag afhangt van de belangrijkheid van de betreffende post en de persoonlijke efficiency. Ten gevolge van de betrekkelijk grote invloed van de produktiepremies op het peil der lonen van de arbeiders in de produktie-afdelingen, leidt elke stijging van de produktiecapaciteit van één of meer installaties echter tot een aanzienlijke afwijking tussen de lonen der in deze afdelingen werkzame arbeiders en de lonen van arbeiders die werkzaam zijn in andere produktie-afdelingen waar geen maatregelen tot modernisatie zijn genomen. De afwijkingen zijn vooral zeer groot ten opzichte van de lonen van arbeiders die een prestatiepremie ontvangen, aangezien deze praktisch onveranderlijk is.

Periodiek kunnen hierdoor bepaalde aanpassingen noodzakelijk worden, welke voor een groot gedeelte overigens geregeld in de verschillende bedrijven plaatsvinden, doch welke in beginsel eventueel kunnen worden onderworpen aan een systematisch onderzoek door de partijen bij de collectieve arbeidsovereenkomsten ter gelegenheid van onderhandelingen over de verlenging van de collectieve arbeidsovereenkomst.

- 2) en 3) Alvorens verbintenissen aan te gaan wat betreft de geleidelijke totstandbrenging van de 40-urige werkweek zouden de vakverenigingen gaarne zien dat een fundamentele wijziging wordt gebracht in het beginsel van de 44-urige werkweek, zoals deze omschreven is in aanhangsel No.V van de collectieve arbeidsovereenkomst van 24 oktober 1947. Zich beroepend op precedents in het buitenland, met name in de Duitse en Belgische ijzer- en staalindustrie, zijn zij namelijk van mening dat de wettelijke feestdagen bij de vaststelling van een regeling betreffende de duur van de arbeidsweek niet meer in aanmerking zouden moeten worden genomen.

Wij herinnoren eraan dat ter verkorting van de gemiddelde duur van de arbeidsweek van 48 tot 44 uur aan iedere arbeider de mogelijkheid moest worden geboden één dag van 8 uur per 2 weken, d.w.z. 26 maal per jaar niet te werken. Gedurende tien perioden van twee weken per jaar konden de bestaande tien feestdagen echter beschouwd worden als een verkorting van de gemiddelde wekelijkse arbeidsduur tot 44 uur, zodat er slechts 16 nieuwe rustdagen hoefden te worden toegekend. De ijzer- en staalondernemingen waren ervan overtuigd dat het vraagstuk van de 44-urige arbeidsweek zich niet meer in de hierboven bedoelde zin kon voordoen, zulks te meer omdat zij zich in 1959 tijdens de onderhandelingen betreffende de verlenging van de collectieve arbeidsovereenkomst bereid hadden verklaard tot inwilliging van een verzoek van de vakverenigingen betreffende het invoeren van vervangingsrustdagen ingeval een arbeider op een feestdag zou moeten werken, dit met het doel de betreffende arbeiders inderdaad de 44-urige arbeidsweek te garanderen. Tijdens de onderhandelingen van 1960/1961 zijn de ijzer- en staalondernemingen derhalve de stelling blijven verdedigen dat elke verhoging van het huidige aantal rustdagen een verkorting van de arbeidsduur tot beneden de 44 uur per week zou betekenen.

+

+

+

De onderhandelingen tussen de betreffende werknemers- en werkgeversorganisaties, welke op 22 december 1960 zijn begonnen, hebben op 22 februari 1961 geleid tot het sluiten van een overeenkomst welke de vorm heeft gekregen van een aanhangsel van de collectieve arbeidsovereenkomst van 14 september 1959 en waarvan de voornaamste bepalingen de volgende zijn:

- 1) Invoering van een nieuwe schaal van basislonen welke hetzelfde aantal leontrappen omvat als de oude, met in beginsel handhaving van de oude hiërarchie der arbeidsfuncties. Het loon dat overeenkomt met de eerste trap van de huidige loonschaal, namelijk L.fr 22,80 per uur, wordt op L.fr 27,3 per uur gebracht en de trappen van L.fr 0,27 per uur van de huidige schaal worden in de nieuwe loonschaal vervangen door trappen van L.fr 0,65 per uur. Aangezien het aantal leontrappen ongewijzigd blijft, ondergaan de op elkaar volgende basislonen steeds grotere stijgingen, daar de minimumstijging meer dan 15 % en de maximumstijging meer dan 30 % bedraagt.

De produktie- en prestatiepremies moeten opnieuw worden berekend, op zodanige wijze dat het bedrag waarmee het basisloon wordt verhoogd van de betreffende premie wordt afgetrokken. In dit verband dient erop te worden gewezen dat de boven omschreven verhoging der basislonen slechts gedeeltelijk een werkelijke verhoging van genoemde basislonen betekent welke afgetrokken kan worden van de premies, aangezien het aanvullende loon van L.fr 1.- per uur, dat bij scheidsrechterlijke beslissing van 31 december 1959 werd ingevoerd, niet langer afzonderlijk voorkomt op de maandelijks loonafrekeningen, doch in de basislonen wordt opgenomen. De produktie welke in aanmerking komt voor het bepalen van de nieuwe premiepercentages is de gemiddelde produktie welke in de loop van 1960 onder normale omstandigheden werd bereikt.

De nieuwe basislonen vervangen de gegarandeerde uurlonen welke van toepassing zijn krachtens de betreffende bepalingen der vroegere collectieve arbeidsovereenkomsten; artikel 7 van de collectieve arbeidsovereenkomst van 14 september 1959, waarvan de overeenkomst van 22 februari 1961 een aanhangsel vormt, is dus niet langer van kracht.

- 2) Het uurloon van ambachtslieden die een prestatiepremie ontvangen, wordt verhoogd met een percentage dat afhankelijk is van de gemiddelde dagproductie van staalblokken in de drie ijzer- en staalondernemingen.

Voor een produktie van meer dan 14.000 ton per dag bedraagt genoemde verhoging bij voorbeeld 6,5 %, terwijl zij met 0,5 % daalt bij elke daling der produktie met 500 ton, en een minimum van 0,5 % bereikt bij een dagproduktie van 8.001 tot 8.500 ton.

- 3) Het uurloon van alle andere arbeiders die een prestatiepremie ontvangen, wordt met gemiddeld 4 % verhoogd, waarbij de individuele verhogingen minstens 3,5 % moeten bedragen.
- 4) Het uurloon van de arbeiders in de hoogovens wordt verhoogd met een bedrag dat varieert naar gelang van het belang van de arbeidsfunctie. Zo ontvangt een eerste smelter een verhoging van L.fr 1,95 per uur, terwijl de handlanger zijn uurloon met L.fr 1,04 ziet stijgen.
- 5) De ijzer- en staalondernemingen verbinden zich de door de arbeidersdelegaties van de verschillende fabrieken gedane voorstellen tot harmonisering van de lonen der arbeiders in de produktie-afdelingen te onderzoeken; een dergelijke harmonisering betekent echter niet dat de lonen van bepaalde afdelingen eenvoudigweg zouden moeten worden aangepast aan de lonen van de afdelingen met de hoogste lonen.
- 6) Met het oog op de latere invoering van de 40-urige arbeidsweek wordt de gemiddelde wekelijkse arbeidsduur van 44 uur nog verder vermindert door in 1962 eenmaal zes nieuwe rustdagen toe te kennen met algehele vergoeding van de daaruit voortvloeiende loonderving.

De verschillende fabrieken kunnen de zes rustdagen zodanig verdelen dat zij buiten een van juni tot september lopende periode vallen.

- 7) De collectieve arbeidsovereenkomst van 14 september 1959 wordt, rekening houdende met de hierin door het aanhangsel van 22 februari 1961 gebrachte wijzigingen, tot en met 31 december 1962 verlengd.

4. Ontwikkeling der lonen

De ontwikkeling der lonen in 1961 is enerzijds bepaald door de gevolgen van het aanhangsel dd. 22 februari 1961 van de collectieve arbeidsovereenkomst en anderzijds door het ontwikkelingstempo van de produktie.

a) Gevolgen van het aanhangsel dd. 22 februari 1961 voor de uurlonen

De hervorming van de loonstructuur - verhoging der basislonen en nieuwe berekening van de premies - heeft slechts tot een geringe verhoging van het algemene loonpeil geleid, aangezien de uitwerking van de verhoging der basislonen boven het peil der oude garantielonen slechts merkbaar kan worden op zondagen, feestdagen en collectieve rustdagen, alsmede in andere zeldzame gevallen van stillegging der produktie.

De aanzienlijke verhoging van het loon der ambachtslieden en overige arbeiders die een prestatiepremie ontvangen, heeft niet nagelaten invloed uit te oefenen op de ontwikkeling van het gemiddelde loon der arbeiders in de ijzer- en staalindustrie, zulks gezien het feit dat hierbij bijna de helft van de gehele personeelsbezetting betrokken was.

Hetzelfde is het geval geweest met de loonsverhoging voor de arbeiders in de hoogovens, alsmede de talrijke loonsverhogingen welke op grond van de harmonisering van de lonen zijn toegekend aan de arbeiders van verschillende andere produktie-afdelingen, zulks op grond van overeenkomsten welke tijdens tot juli voortgezette onderhandelingen bij de diverse fabrieken tot stand zijn gekomen.

De hierboven aangehaalde maatregelen hebben ertoe geloid dat de totale loonsom en derhalve het gemiddelde uurloon, dat behalve het basisloon en de premie bepaalde andere elementen omvat welke niet werden verhoogd, zoals speciale uitkeringen, diverse premies en huishoudpremie, globaal gezien een verhoging van iets meer dan 2,5 % hebben ondergaan.

b) Gevolgen van de ontwikkeling van de produktie in 1961 voor de uurlonen

De schommelingen in de ijzer- en staalproduktie oefenen een tamelijk sterke invloed uit op de lonen door middel van de produktiepremies welke aan bijna de helft der arbeiders worden uitbetaald, alsmede door de speciale toelage welke wordt vastgesteld aan de hand van de staalproduktie van alle drie ijzer- en staalondernemingen en aan alle arbeiders wordt toegekend.

De verhoging van de speciale toelage (1), welke ongeveer overeenkomt met de stijging van de ijzer- en staalproduktie, heeft slechts geringe invloed op het loonpeil uitgeoefend.

De toeneming van de produktie heeft daarentegen aanzienlijker gevolgen gehad voor de produktiepremies, zulks in verband met de bijzondere wijze waarop deze premies met de produktie zijn verbonden. Hier komt nog bij dat de produktiepremies bij het totale uurloon een grotere rol spelen dan de speciale toelage, zodat zij de voornaamste reden vormen voor een schommeling van het totale loon als gevolg van een produktieschommeling.

Tabel VII

Gemiddeld uurloon in de ijzer- en staalindustrie in fr (2)

	mei	juni	september	december
1960	49,67	49,78	50,17	49,97
1961	51,18	51,77	51,58	50,86

De verhogingen van het gemiddelde uurloon variëren dus van 1,78 % (december) tot 4 % (juni).

Voor het gehele jaar is het gemiddelde uurloon vastgesteld op fr 51,77 per uur in 1961, tegen fr 50,17 per uur in 1960 (3), hetgeen betekent dat het genoemde gemiddelde uurloon met 3,19 % is verhoogd.

Ten einde de ontwikkeling van de algehele loonsituatie van de Luxemburgse ijzer- en staalarbeider beter te kunnen beoordelen, dient te worden opgemerkt dat de in 1961 toegekende jaarlijkse gratificatie - welke afhankelijk is van het financiële resultaat van het boekjaar 1960 - die van 1960 met ongeveer 1/3 heeft overtroffen.

Berekend per arbeidsuur bedroeg de gratificatie:

in 1960 : fr 2,88 per uur (3)
in 1961 : fr 3,83 per uur.

(1) Gemiddelde speciale toelage in 1960: fr 4,64 per uur
idem in 1961: fr 4,73 per uur.

(2) Bron: E.G.K.S.

(3) Bron: Groupement des Industries Sidérurgiques Luxembourgeoises.

Indien dit bedrag bij het bovengenoemde gemiddelde uurloon wordt gevoegd, kan men constateren dat de stijging van het totale uurloon in 1961 betrekkelijk aanzienlijk is geweest.

Gemiddeld uurloon (met inbegrip van de gratificatie):

in 1960 : fr 53,05 per uur
in 1961 : fr 55,60 per uur
Stijging: 4,81 %

Aangezien de stijging van de kosten van levensonderhoud zeer gering is geweest, volgt hieruit dat de Luxemburgse ijzer- en staalarbeider zijn koopkracht in de loop van het jaar 1961 aanzienlijk heeft zien stijgen.

5. Ontwikkeling der andere arbeidsvoorwaarden

De andere arbeidsvoorwaarden in de Luxemburgse ijzer- en staalindustrie hebben in de loop van 1961 geen enkele belangrijke wijziging ondergaan, noch ten gevolge van wettelijke maatregelen, noch naar aanleiding van nieuwe bepalingen van collectieve arbeidsovereenkomsten.

Opgemerkt dient echter te worden dat de paritaire commissies voor de arbeidsveiligheid, waarvan de werkwijze is geregeld in het op 29 augustus 1960 in overleg tussen de vakverenigingscommissie voor collectieve arbeidsovereenkomsten en de "Groupement des Industries Sidérurgiques" vastgestelde reglement, hun werkzaamheden aan het begin van 1961 zijn begonnen.

Gezien de reeds dadelijk in deze commissies aan de dag getreden geest van samenwerking tussen de afgevaardigden van werknemers en werkgevers, mag worden verwacht dat de tot dusverre verkregen resultaten op het gebied van de voorkoming van ongevallen zullen verbeteren.

II IJzermijnen

1. Economische ontwikkeling

De ijzerertswinning is in 1961 vergeleken bij 1960 aanzienlijk gestegen. Terwijl namelijk in 1960 6.978.000 ton ijzererts werd geproduceerd, is de gewonnen hoeveelheid in 1961 gestegen tot 7.458.000 (1), hetgeen een stijging van 6,9 % betekent.

(1) waarvan 5.121.000 ton afkomstig uit dagbouwminen en
2.337.000 ton afkomstig uit ondergrondse winplaatsen.

Deze stijging wordt verklaard door het grotere aandeel van binnenlands erts in de totale hoeveelheid welke door de ijzer- en staalfabrieken wordt verbruikt.

Tabel VIII

Produktie van ijzererts (1)
(in duizend ton)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Jaar
1960	579	565	625	572	525	566	594	582	580	617	579	587	6.978
1961	546	535	654	616	636	671	669	673	655	616	606	582	7.458

De personeelsbezetting, welke in 1960 reeds kleiner was dan in 1959, is nog verder achteruit gegaan.

Tabel IX

Werkgelegenheid in de ijzermijnen

	januari	februari	maart	april	mei	juni
1960	2.125	2.126	2.116	2.110	2.098	2.088
1961	2.051	2.038	2.042	2.035	2.026	2.012
	juli	augustus	september	oktober	november	december
1960	2.084	2.086	2.087	2.080	2.076	2.058
1961	2.002	2.020	2.017	2.013	2.013	2.005

Het gemiddelde aantal aan het einde van de maand ingeschreven arbeiders is van 2.095 in 1960 tot 2.023 (3) in 1961 gedaald, hetgeen neerkomt op een daling van 3,5 %.

(1) Bron: E.G.K.S.

(2) Bron: E.G.K.S.

(3) Waarvan 47 % ondergronds werkzaam is.

Aangezien de produktie van ijzererts tegelijkertijd aanzienlijk gestegen is, blijkt de per arbeider gewonnen hoeveelheid in belangrijke mate te zijn toegenomen. Dit is een gevolg van de toegenomen mechanisatie en het geleidelijk sluiten van de ondergrondse winplaatsen.

Tabel X

Effect per dienst in de ijzermijnen
Ondergrondse winplaatsen (1)

Aantal tonnen per dienst

	januari	februari	maart	april	mei	juni
1960	9,02	9,12	9,10	9,09	8,97	9,18
1961	9,26	9,55	9,58	9,62	9,56	10,14
	juli	augustus	september	oktober	november	december
1960	9,19	9,30	9,13	9,39	9,31	9,24
1961	10,52	10,15	10,26	10,59	10,20	9,70

Tabel XI

Effect per dienst in de ijzermijnen
Bovengrondse winplaatsen (2)

Aantal tonnen per dienst

	januari	februari	maart	april	mei	juni
1960	58,24	64,13	66,47	62,27	59,60	63,31
1961	53,92	61,62	69,27	72,74	76,75	81,51
	juli	augustus	september	oktober	november	december
1960	66,93	71,14	62,70	62,38	60,22	65,50
1961	79,44	82,18	70,95	67,12	64,86	65,63

(1) en (2) Bron: E.G.K.S.

2. Regeringspolitiek en standpunten van de werknemers- en werkgeversverenigingen

De in het hoofdstuk betreffende de ijzer- en staalindustrie vermelde beschouwingen zijn eveneens van kracht voor de ijzermijnen.

3. Onderhandelingen over collectieve arbeidsovereenkomsten

Aangezien de inhoud van de collectieve arbeidsovereenkomst voor de ijzermijnen in beginsel gelijk is aan die van de overeenkomst voor de ijzer- en staalindustrie hadden de in het hoofdstuk betreffende de ijzer- en staalindustrie besproken onderhandelingen betrekking op de vraagstukken van beide industrieën. De voor de ijzer- en staalindustrie aangegeven oplossingen zijn derhalve eveneens van kracht voor de ijzermijnen, eventueel met enkele kleine wijzigingen om rekening te houden met toestanden welke speciaal in de mijnindustrie golden.

4. Ontwikkeling van de lonen

In de eerste plaats moet erop worden gewezen dat ook de arbeiders in de ijzermijnen de naar gelang van de bruto staalproductie van de drie Luxemburgse ijzer- en staalondernemingen variërende speciale toelage ontvangen.

Tabel XIII

Gemiddeld uurloon in de ijzermijnen (1)
fr per uur

	jaar	februari	mei	augustus	november
Ondergrondse arbeiders	1960	59,15	58,75	58,10	59,86
	1961	60,61	59,31	60,38	59,42
=====					
Bovengrondse arbeiders	1960	44,13	44,06	44,19	44,28
	1961	45,01	45,97	46,60	45,41

(1) Bron: E.G.K.G.

In de loop van 1961 is het gemiddelde uurloon betrekkelijk stabiel gebleven en bedroeg het voor alle ondergrondse en bovengrondse arbeiders fr 57,64 per uur (1). Beziет men daarentegen de ontwikkeling van het gemiddelde uurloon in verhouding tot het jaar 1960, dan kan een verhoging van 2,9 % worden vastgesteld.

De jaarlijkse gratificatie, welke wordt berekend per verricht arbeidsuur, bedroeg

in 1960 : fr 3,10 per uur
in 1961 : fr 4,12 per uur (2)

Het gemiddelde loon, inclusief de gratificatie, bedroeg dus

in 1960 : fr 59,14 per uur
in 1961 : fr 61,76 per uur

hetgeen neerkomt op een stijging van 4,4 %.

Aangezien de kosten van levensonderhoud zeer weinig zijn gestegen, hebben de arbeiders in de Luxemburgse ijzermijnen hun koopkracht in de loop van 1961 aanzienlijk zien stijgen.

5. Ontwikkeling van de andere arbeidsvoorwaarden

De in het hoofdstuk met betrekking tot de ijzer- en staalindustrie verschaftе gegevens zijn eveneens van kracht voor de ijzermijnen.

(1) Bron: Groupement des Industries Sidérurgiques Luxembourgeoises.

(2) Bron: idem.

HOOFDSTUK IV

Sociale zekerheid

Bij Groothertogelijk Besluit van 26 april 1961 werd het arrest van 31 oktober 1959 met betrekking tot de gezinstoelagen der werknemers gewijzigd. Dit besluit houdt rekening met de ontwikkeling der lasten van de compensatiekas in 1960, voor zover deze door de werkgevers naar gelang van de door hen betaalde lonen moeten worden gedragen. De bijdragepercentages zijn in de volgende mate verhoogd of verlaagd:

- gemeenten, staatsbedrijven	van 5,32 tot 3,82
- industrie	van 4,37 tot 4,42
- ambacht, handel, vrije beroepen	van 3,52 tot 2,92
- bouwnijverheid	van 4,68 tot 5
- particuliere diensten	van 1,70 tot 1,93

Krachtens de wet van 7 augustus 1961 werd het percentage der jaarlijkse verhogingen bij de berekening der invaliditeits-, ouderdoms- en nabestaandenpensioenen voor arbeiders voor de aan 1946 voorafgaande jaren verhoogd van 1,3 tot 1,6 van het loon.

Dit verhogingspercentage, dat ten laste van het pensioenverzekeringsorgaan komt, werd voorheen alleen toegepast voor de lonen van 1946 en volgende jaren.

Conclusies

De vortraging van het expansietempo die zich sedert de tweede helft van 1960 in de Luxemburgse economie begon voor te doen, heeft gedurende het eerste halfjaar van 1961 voortgeduurd en is tegen het einde van het jaar zelfs nog groter geworden.

De Regering erkent de noodzakelijkheid de economische ontwikkeling te versnellen en heeft zich derhalve grote inspanningen getroost voor een verbetering van het regionale evenwicht, die tegelijkertijd een verbetering van de algemene structuur van de nationale economie zou kunnen betekenen en behalve door oprichting van nieuwe ondernemingen tot stand zou kunnen worden gebracht door uitbreiding van het produktiegamma van bestaande ondernemingen of door omschakeling van ondernemingen die met structurele moeilijkheden te kampen hebben. De tenuitvoerlegging van deze politiek belooft overeens op sociaal plan een gunstige invloed te hebben, daar zij beter betaalde arbeidsfuncties zou scheppen in momenteel ongunstig gelegen gebieden. Anderzijds brengt het nastreven van de hierboven omschreven economische doeleinden met zich mee dat een zeer liberale politiek op het gebied van de toelating van vreemde arbeidskrachten moet worden gevoerd.

De belangstelling waarmee de Regering zich heeft gewijd aan vraagstukken van economische aard heeft haar niet verhinderd zich bezig te houden met bepaalde vraagstukken van sociale aard welke op het punt staan te worden opgelost. Bovendien heeft de Regering in het kader van een nauwere samenwerking met de werkgevers- en werknemersorganisaties het advies van de Economische en Sociale Commissie gevraagd inzake verscheidene vraagstukken welke op sociaal gebied actueel zijn, zoals de verhoging van het wettelijke minimumloon en de invoering van een tweede minimumloon voor geschoolde arbeiders, alsmede de gelijkheid van beloning voor mannelijke en vrouwelijke arbeiders.

De vakverenigingen zijn voortgegaan met hun actie op het gebied der lonen en andere arbeidsvoorwaarden en de onderhandelingen dienaangaande hebben

geleid tot het sluiten van nieuwe collectieve arbeidsovereenkomsten in de ijzer- en staalindustrie en in de ijzermijnen, alsmede voor de bouwnijverheid en de openbare werken. De nieuwe overeenkomsten hebben de arbeiders in de ijzer- en staalindustrie en de mijnbouwondernemingen, die te zamen bijna de helft der in de Luxemburgse industrie werkzame arbeidskrachten vormen, loonsverhogingen gebracht waarvan de omvang veel groter is dan die van de stijging van het loonpeil als gevolg van de ontwikkeling van de ijzer- en staalproductie en de mijnbouwproductie.

Het is interessant te constateren dat de regeling van de aldus overeengekomen loonsverhogingen aanzienlijk verschilt van die der bij vorige verhogingen van de collectieve arbeidsovereenkomsten aanvaarde loonsverhogingen. Niet alleen zijn namelijk de arbeiders van bepaalde productie-afdelingen uitgesloten van het genot van een aanvulling op hun loon, dit wegens het betrekkelijk te hoge peil der premies in de betreffende afdelingen, maar ook is het complex gerozen vraagstukken tijdens de besprekingen tussen de vakverenigingscommissie en de Groupement des Industries Sidérurgiques niet in extenso behandeld, terwijl in overleg tussen de belanghebbende partijen over een gedeelte der loonsverhogingen na de datum van ondertekening der nieuwe overeenkomst is onderhandeld op het niveau van de verschillende fabrieken en mijnen, en wel tussen de respectieve arbeidersdelegaties en directies. Het feit dat een dergelijke procedure kon worden aanvaard, alsmede de omstandigheid dat met besprekingen kon worden begonnen zonder dat de bestaande collectieve arbeidsovereenkomsten uitdrukkelijk waren opgezegd, geven een zeer goed beeld van het vertrouwen en de goede wil welke over en weer bij de betreffende onderhandelingen hebben bestaan.

Bovendien dient te worden gewezen op het feit dat de herziening van de loonstructuur, zoals deze in de nieuwe overeenkomst is vastgelegd, beantwoordt aan één der voornaamste doeleinden van de vakverenigingen, daar zij de loongarantie in geval van achteruitgang der productie aanzienlijk uitbreidt.

N E D E R L A N D

INHOUDSOPGAVE

		<u>Blz.</u>
<u>Hoofdstuk I</u>	- De algemene economische en sociale toestand	206
<u>Hoofdstuk II</u>	- Loonpolitiek en de algemene ontwikkeling van de lonen en de arbeidsvoorwaarden	210
<u>Hoofdstuk III</u>	- Ontwikkeling in de industrieën van de Gemeenschap	222
<u>Hoofdstuk IV</u>	- Ontwikkeling van de Sociale Verzekering	228
<u>Conclusies</u>		230

HOOFDSTUK I - DE ALGEMENE ECONOMISCHE EN SOCIALE TOESTAND

- 1) De gunstige conjunctuur die de jaren 1959 en 1960 kenmerkte, zet zich ook in 1961 nog voort. Niettemin zijn er factoren die ten aanzien van de verdere expansie remmend gaan werken. De schaarste aan arbeidskrachten stelt een grens aan de productiecapaciteit en de arbeidstijdverkorting die zich in het jaar 1961 voltrekt, doet haar invloed daardoor des te sterker gelden. Ook de revaluatie van de gulden dient in dit verband te worden genoemd.

Aangezien de consumptie zich op een relatief hoog peil blijft bewegen, neemt de invoer sneller toe dan de uitvoer. De uitvoerprijzen dalen iets sterker dan de invoerprijzen, zodat er nog een kleine verslechtering van de ruilvoet plaatsvindt.

De investeringen nemen ook in 1961 nog belangrijk toe (naar hoeveelheid gemeten: 8%), hoewel de groei niet meer de bijzonder hoge waarde van 1960 bereikt.

Tabel 1

Ontwikkeling van de in- en uitvoer, van de gezins-
consumptie en van de investeringen

Hoeveelheidsindexcijfers 1953 = 100 (1)

		1e kw	2e kw	3e kw	4e kw	jaar
Uitvoer	1960	187	180	182	200	188
	1961	200	185	196	203	195
	toeneming in %	7	3	8	2	4
Consumptie	1960	125	130	139	148	138
	1961	136	144	144	153	144
	toeneming in %	9	4	4	3	4
Investeringsen	1960	140	177	157	167	160
	1961	156	188	171	177	173
	toeneming in %	11	6	9	6	8
Invoer	1960	194	193	195	209	198
	1961	217	212	205	224	215
	toeneming in %	12	10	5	7	9

- 2) Het binnenlandse prijspeil ondergaat in de eerste 4 maanden een lichte daling, doch vanaf mei is er enige stijging te constateren, zodat de kosten van levensonderhoud in december ca. 2,5 % boven het peil van januari liggen.
- 3) Het nationale produkt stijgt in 1961 nog met bijna 5 % ten opzichte van 1960. Schakelt men de prijsinvloeden uit, dan is de stijging echter nog slechts circa 2½ %. Ook hierin kunnen de gevolgen van de arbeidstijdverkorting worden onderkend. Ook de revaluatie van de gulden in maart heeft enige invloed, aangezien deze tot een minder gunstige concurrentiepositie en voor een enkele bedrijfstak tot een terugslag op de uitvoer en de produktie leidt.

De nationale bestedingen (particuliere en overheidsconsumptie en de investeringen) nemen sterker toe, hetgeen leidt tot een daling van het overschot op de lopende rekening van de betalingsbalans van 1,15 miljard gulden tot 600 miljoen gulden. Daarmee wordt het streefcijfer van 500 miljoen gulden gemiddeld voor jaren van normale conjunctuur dicht benaderd.

(1) Bron: Maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek (aug.1962)

Tabel 2

Het nationale produkt, de nationale bestedingen en het overschot op de lopende rekening van de betalingsbalans in 1960 en 1961 in werkelijke prijzen

(miljard guldens) (1)

	1960	1961
Bruto nationaal produkt tegen marktprijzen	42,34	44,40
Nationale bestedingen		
- particuliere consumptie	23,87	25,32
- overheidsconsumptie	5,72	6,24
- bruto-investeringen	11,60	12,24
	41,19	43,80
Overschot op de lopende rekening van de betalingsbalans	1,15	0,60

- 4) De toename van de industriële produktie is door de hierboven reeds genoemde factoren over het gehele jaar 1961 nog slechts gering. In het eerste kwartaal ligt zij nog beduidend boven die van 1960, in het tweede kwartaal is een stilstand merkbaar en in de tweede helft van het jaar is zelfs enige achteruitgang ten opzichte van 1960 te constateren. Aangezien de personeelsbezetting in de industrie nog met $2\frac{1}{2}$ à 3 % stijgt, treedt een daling op in de ontwikkeling van de produktie per werknemer die in 1960 nog zeer sterk ten opzichte van 1959 was gestegen.

Tabel 3

Ontwikkeling van de totale produktie, de personeelsbezetting en de produktie per werknemer in de industrie

Indexcijfers 1953 = 100 (2)

		1e kw	2e kw	3e kw	4e kw	jaar
Algemene produktie-index	1960	150	160	154	165	157
	1961	159	162	154	164	160
	toename in %	6	1	-	-1	2
Personeelsbezetting	1960	111	111	113	114	112
	1961	114	114	115	116	115
	toename in %	3	3	2	2	3
Produktie per werknemer	1960	135	144	136	145	140
	1961	139	142	134	141	139
	toename in %	3	-1	-1	-3	-1

(1) Bron: Centraal Economisch Plan 1962

(2) Bron: Bulletin van het Centraal Bureau voor de Statistiek (augustus 1962)

- 5) De krappe arbeidsmarkt blijft onverminderd voortduren. De werkloosheid die in de loop van 1960 reeds tot beneden 1 % van de afhankelijke beroepsbevolking is gedaald, neemt gedurende 1961 nog verder af. De geregistreerde vraag naar arbeiders stijgt in 1961 wederom vrij aanzienlijk.

Aangezien volgens de geldende loonpolitiek, de loonontwikkeling in belangrijke mate is afgestemd op de trendmatige produktiviteitsstijging in de voorafgaande jaren en deze over het algemeen gunstig is geweest, stijgt de loonsom per werknemer - mede ten gevolge van de krappe arbeidsmarkt - nog met 5 %. Daartegenover wordt voor 1961 slechts een stijging van 2 % van de produktie per werknemer in de bedrijvensector in zijn geheel verwacht; in de industrie alleen daalt de produktie per werknemer zelfs. Voor 1962 wordt een herhaling van deze ongunstige ontwikkeling verwacht. Men en ander is voor de Regering in oktober aanleiding om met de Stichting van den Arbeid in overleg te treden om een matiging van de loonbeweging te bereiken.

Op dit overleg, dat tot volledige overeenstemming leidt, wordt in het volgende hoofdstuk nog teruggekomen.

De actieve prijspolitiek welke erop gericht is prijsverhoging te voorkomen en waar deze toch voorkomt, te compenseren door prijsverlagingen elders, wordt in 1961 voortgezet.

HOOFDSTUK II - LOONPOLITIEK EN DE ALGEMENE ONTWIKKELING VAN
DE LONEN EN DE ARBEIDSVOORWAARDEN

6) Het loonbeleid wordt in 1961 volgens de grondslagen van de gedifferentieerde loonvorming voortgezet. In herinnering zij gebracht dat deze grondslagen zijn:

- bij het aflopen van collectieve arbeidsovereenkomsten is verhoging van de lonen of verbetering van de arbeidsvoorwaarden overeenkomstig de trendmatige produktiviteitsstijging in de bedrijfstak c.q. de onderneming toegestaan,
- aangezien de verbeteringen door de produktiviteitsstijging gerechtvaardigd moeten zijn, mogen de kosten niet in de prijzen worden doorberekend.

Deze grondslagen voor de loonvorming waren neergelegd in de Algemene Aanwijzing van de Regering aan het College van Rijksbemiddelaars van 31 juli 1959.

Alvorens op de ontwikkeling van de loonvorming in 1961 verder in te gaan, dient eerst aandacht te worden besteed aan een andere ontwikkeling in de arbeidsvoorwaarden, die eveneens in de Algemene Aanwijzing was vervat, namelijk de arbeidstijdverkorting.

7) In genoemde Algemene Aanwijzing was tevens bepaald:

"Indien besloten wordt tot een verkorting van de wekelijkse arbeidsduur van gemiddeld 43 uur tot gemiddeld 45 uur, dan dient de invoering te geschieden in het kader van een etappegewijze vermindering. Onder bijzondere omstandigheden, waarin voor bepaalde ondernemingen een verkorting van de arbeidsduur met 3 uur ineens om organisatorische en/of produktietechnische redenen de voorkeur zou verdienen boven een meer geleidelijke invoering, zal zulk een verkorting mogelijk zijn, mits daardoor geen ernstige moeilijkheden ontstaan voor andere ondernemingen of bedrijfstakken."

In 1960 was hiermede in het kader van de voorgeschreven geleidelijkheid nog niet verder gegaan dan een verkorting van 1 uur per week. Per 1 januari 1961 wordt met name in de metaalindustrie de mogelijkheid geopend om per onderneming de arbeidstijd desgewenst met 3 uur per week te verkorten. De onderneming die van deze mogelijkheid gebruik wil maken, dient daartoe toestemming van de Vakraad voor de

Metaalindustrie te vragen. Om deze toestemming te verkrijgen dient de werkgever de Vakraad redelijke zekerheid te verschaffen, dat wordt voorkomen dat de werktijdverkorting produktieverlies tot gevolg zal hebben; aangegeven moet worden welke maatregelen met het oog daarop worden genomen.

Hoewel in vele andere bedrijfstakken het principe van de etappewijze terugbrenging per bedrijfstak van de wekelijkse werkdag van 48 uur naar 45 uur niet wordt losgelaten, doet de introductie van de mogelijkheid tot de invoering per onderneming van de 45-urige werkweek in de metaalindustrie, hetgeen in de praktijk de verwerving van de volledige vrije zaterdag betekent, toch elders zijn invloed gevoelen.

De drang naar invoering van arbeidstijdvermindering neemt dus, mede ten gevolge van de krappe arbeidsmarkt, hand over hand toe.

In overleg tussen het College van Rijksbemiddelaars en de Stichting van den Arbeid worden algemene gedragsregels vastgesteld, die mede ten doel hebben de beoogde geleidelijkheid nog zoveel mogelijk tot haar recht te doen komen. Deze gedragsregels bepalen dat de verkorting tot 45 uur in beginsel slechts mogelijk zal zijn bij vernieuwing van de collectieve arbeidsovereenkomst. In dat geval zullen de kosten door de stijging van de arbeidsproduktiviteit opgevangen moeten worden, of er moeten voldoende compenserende maatregelen tegenover gesteld worden, terwijl tevens verklaard dient te worden dat van doorberekening in de prijzen geen sprake zal zijn. Tevoren gemaakte en door het College gesanctioneerde afspraken om de arbeidstijd tussentijds te verkorten, worden niet aangetast.

Om binnen deze algemene regel toch aan alle ondernemingen enige mate de gelegenheid te geven aan de drang naar vrije zaterdagen tegemoet te komen, wordt daarnaast voor allen de mogelijkheid geopend om eventueel buiten de c.a.o. om, de werkdag voorshands alvast op gemiddeld 47 uur per week te stellen, hetgeen in de praktijk door een verlenging van de dagelijkse werkdag, neerkomt op een vrije zaterdag per twee weken.

Ten slotte zal het College van Rijksbemiddelaars de 45-urige werkweek ineens ook kunnen toestaan in geval van een zogenaamde noodsituatie, ontstaan door het feit, dat overigens alle of nagenoeg alle

belangrijke industrieën in de omgeving reeds toestemming ontvingen tot het invoeren van een 45-urige werkweek.

Onder deze omstandigheden breidt de 45-urige werkweek zich in de eerste helft van 1961 in de industrie snel uit. Enkele bestaande gesanctioneerde afspraken worden gehonoreerd, nieuwe collectieve contracten met de 45-urige werkweek treden in werking en dit alles heeft weer zijn invloed op de toeneming van het aantal needsituaties.

In april van 1961 treden nog even zekere spanningen op als het bouwbedrijf, dat daarover tevoren reeds afspraken had gemaakt, tot invoering van de 45-urige werkweek wil overgaan. De Regering heeft tegen de integrale invoering van de 45-urige werkweek ineens in het bouwbedrijf bezwaren, mede omdat zij er niet van overtuigd is, dat de kosten aan de invoering verbonden, voldoende door produktiviteitsverhogende maatregelen zullen worden gecompenseerd.

Nadat de Stichting van den Arbeid aanleiding heeft gevonden om aan het College van Rijksbemiddelaars een gunstig advies uit te brengen, komt de Regering met een aanwijzing aan het College van Rijksbemiddelaars, die weliswaar overeenkomstig het voorschrift van het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen van 1945 in algemene bewoordingen is vervat, maar die in de praktijk duidelijk op het bouwbedrijf betrekking heeft. De aanwijzing maakt in dit geval een verdergaande werktijdverkorting dan tot 46½ uur per week onmogelijk en dat verwekt nogal wat beroering.

De Stichting van den Arbeid, die daags tevoren door de Regering tot overleg over deze kwestie was uitgenodigd, had de Regering de aanwijzing ontraden. De drie Vakcentralen geven in een communiqué blijk van ernstige ontstemming en de Stichting zendt een brief met een klemmend protest aan de Minister-President. Er volgt een interpellatie in de Tweede Kamer der Staten Generaal. Een en ander is voor de Regering aanleiding om in een gesprek de Stichting de verzekering te geven dat zij grote waarde hecht aan het overleg met haar als adviesorgaan van het georganiseerde bedrijfsleven. Tevens heeft de Regering met het Bouwbedrijf overlegd over eventueel te nemen compenserende maatregelen.

Nadat het bouwbedrijf ter zake door enkele redactionele toevoegingen in de c.a.o. ten genoegen van de Regering voldoende waarborgen heeft gegeven van zijn goede wil, trekt de Regering de aanwijzing in en kan de 15-urige werkweek per 4 juni 1961 in het bouwbedrijf zijn beslag krijgen.

Per 1 juli 1961 komt ook de volledig vrije zaterdag voor het overheidspersoneel, met dien verstande, dat tot 1 januari 1962 voor de werklieden nog een 46-urige werkweek gehandhaafd blijft.

Moeilijker is de situatie bij de arbeidstijdverkorting in de dienstensector. Het is duidelijk, dat de invoering van een vrije zaterdag in het vervoerswezen, het horecabedrijf en in de detailhandel niet zo gemakkelijk te verwezenlijken is als in de industrie. Hetzelfde geldt voor enige andere bedrijfstakken met een verzorgend karakter (bakkers en slaggers) en voor diensten die permanent moeten functioneren. Toch wordt ook daar naar middelen gezocht (bijv. door de invoering van andere vrije dagen, eventueel door een rouleersysteem) om een compensatie in vrije tijd mogelijk te maken.

In de beambtensector waar de werktijd reeds in het algemeen korter was, wordt de 5-daagse werkweek vooral door een verschuiving van uren bereikt, hoewel ook hier verkortingen voorkomen. Volgens een schatting van de Minister van Sociale zaken in zijn memorie van antwoord aan de kamer op de begroting 1962, zou van de in totaal ruim 2 miljoen onder een c.a.o. of loonregeling vallende werknemers per 1 januari 1962 voor 1.230.000 werknemers een arbeidstijdverkorting van 3 uren per week zijn gerealiseerd, voor ruim 100.000 werknemers een arbeidstijdverkorting van 2 uren, voor ruim 50.000 van 1½ uur en voor ruim 360.000 van 1 uur per week.

- 8) Keren wij thans terug tot het eigenlijke loonbeleid in 1961. In de herinnering zij gebracht dat de eerste fase van de gedifferentieerde loonpolitiek in oktober 1960 feitelijk haar afsluiting had gevonden, doordat toen een loonsverhoging van 4% mogelijk werd gemaakt voor die bedrijfstakken die tot dat moment nog geen loonsverhoging in de eerste fase op basis van het produktiviteitscriterium hadden kunnen geven.

Inmiddels had de Regering, eveneens in oktober 1960 aan de Sociaal Economische Raad advies gevraagd over de vraag of de huidige maatstaven voor de loonpolitiek vervangen of uitgebreid dienden te worden.

Intussen loopt een aantal sinds juli 1959 in het kader van het gedifferentieerde loonbeleid afgesloten collectieve arbeidsovereenkomsten tegen het einde van 1960 en het begin van 1961 af. De Regering vindt hierin aanleiding om - in afwachting van het door de Sociaal-Economische Raad uit te brengen advies - met de Stichting van den Arbeid in overleg te treden hoe de Algemene Aanwijzing moet worden toegepast op de komende voorstellen tot verbetering van de lonen en de arbeidsvoorwaarden in de tweede fase. Daarbij wordt uitgegaan van handhaving van de algemene criteria die bij de gedifferentieerde loonpolitiek gelden. De Regering blijkt echter op grond van de ervaringen opgedaan bij de hantering van de Algemene Aanwijzing tijdens de eerste fase enige verfining van de geldende regels voor te staan.

Het overleg met de Stichting over de zogenaamde "spelregels 2e fase" is van langdurige aard, doch het wordt in mei 1961 afgesloten met het bereiken van volledige overeenstemming tussen Regering en Stichting.

De resultaten ervan worden in een brief van 10 mei 1961 van de Stichting aan de aangesloten organisaties bekendgemaakt. De voornaamste punten zijn de volgende:

1. In de tweede fase zal er in het algemeen van mogen worden uitgegaan, dat het loonkosterniveau zich bij de aanvang van het nieuwe contract op de juiste hoogte ten opzichte van het produktiviteitsniveau bevindt.
2. Ter bepaling van de trendmatige produktiviteitsstijging in het verleden zal zoveel mogelijk een periode die een zeker evenwicht tussen jaren met een gunstige en ongunstige ontwikkeling vertoont, dienen te worden aangehouden. Daarbij wordt aangegeven dat de duur van de periode niet van principiële betekenis is, maar dat in de praktijk gebleken is, dat in de regel een periode van ten minste 5 jaar voldoet aan dit uitgangspunt. Van belang is de toevoeging dat het voor de hand ligt, dat, indien daarmee beter aan het uitgangspunt tegemoet wordt gekomen, gebruik gemaakt wordt van gegevens over een langere periode - bijvoorbeeld 10 jaar - voor zover deze gegevens beschikbaar zijn.
3. Het accent wordt wat meer verlegd naar de trendmatige ontwikkeling in het verleden. In de oorspronkelijke aanwijzing had gestaan dat

de verwachtingen voor de contractperiode bepalend zullen zijn en dat deze verwachtingen aannemelijk gemaakt kunnen worden, mede aan de hand van gegevens omtrent de produktiviteitsontwikkeling in het verleden. In de brief van 10 mei 1961 wordt gezegd, dat dit impliceert dat bij het eindoordeel over de te verwachten toename "in belangrijke mate" met de trendmatige ontwikkeling rekening wordt gehouden. Daaraan wordt toegevoegd, dat evenals in de eerste fase, tot op zekere hoogte met de gemotiveerde toekomstverwachtingen van partijen afzonderlijk rekening zal worden gehouden, natuurlijk tegen de achtergrond van de algemene produktiviteitsontwikkeling, welke op grond van de vooruitzichten voor de gehele economische situatie is te verwachten.

4. Wanneer de produktiviteitsstijging in een bedrijfstak de 5% per jaar overtreft, is het van belang om na te gaan of de stijging volgens een lineaire dan wel volgens een kromme trend verloopt. Aan de hand van de uitkomst daarvan dient het stijgingspercentage zoveel mogelijk volgens het werkelijke verloop te worden aangehouden.

Bij een stijgingspercentage beneden 5 mag uitgegaan worden van een kromlijnig verloop van de trend, omdat het bij een laag percentage betrekkelijk weinig uitmaakt van welk verloop men uitgaat.

(In de eerste fase was door de toetsende instanties steeds uitgegaan van een kromlijnig verloop. De Stichting wilde deze gedragslijn ook in de tweede fase voortzetten. De Regering meende daarentegen dat het juist een lineairverloop moest worden aangehouden. Op bovenstaande formule kwam men tot elkaar.)

5. Een afzonderlijke passage wordt gewijd aan het prijsbeleid. De Stichting van den Arbeid zegt kennis te hebben genomen van het standpunt van de Minister van Economische Zaken dat ter handhaving van een stabiel prijsniveau in bedrijfstakken met een hoge produktiviteitsontwikkeling, gestreefd dient te worden naar het doorgeven van een deel dier produktiviteitsstijging in de vorm van prijsverlaging, zulks ter compensatie van maatregelen voor de zogenaamde achterblijvers. De Stichting zegt zich hiertoe te kunnen verenigen, mits dit beleid met de vereiste soepelheid wordt toegepast.

- 9) In juni maakt de Regering in een brief aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal haar plannen bekend omtrent het huurbeleid op lange termijn. Deze plannen impliceren voor 1962 (oorspronkelijk per 1 april, uiteindelijk verschoven naar 1 september) een huurverhoging van 10% voor de eerste gemeenteklasse van 11% voor de tweede en derde gemeenteklasse en van 12% voor de vierde en vijfde gemeenteklasse.

Aan de Stichting van den Arbeid wordt tegelijkertijd advies gevraagd over omvang en de vorm van de compensatie die aan de werknemer gegeven zou moeten worden voor de uit de huurverhoging voor hen voortvloeiende lasten. Daarbij wordt aan de Stichting tevens medegedeeld, dat de uit de compensatie voortvloeiende kosten uit de produktiviteitsruimte zouden dienen te worden bestreden. De werknemersorganisaties hebben bezwaren tegen de huurverhoging als zodanig en nog meer tegen het feit dat de compensatie uit de produktiviteitsruimte zou moeten komen. Daarmee wordt immers de ruimte voor een door produktiviteitsstijging gewettigde reële loonsverhoging verminderd. De uit dit verschil van inzicht voortvloeiende gedachtenwisseling wordt echter nog in de loop van 1961 achterhaald, door de in de volgende paragraaf te behandelen overeenstemming over het matigingsbeleid, waarbij aan de toe te kennen huurcompensatie in het kader van de door de economische mogelijkheden toegelaten loonbeweging een plaats wordt ingeruimd waarmee ieder zich ten slotte kan verenigen.

De Stichting begint nog tegen het eind van 1961 haar discussie over de vorm en omvang van de huurcompensatie, waarbij echter door de vakbeweging gesteld wordt, dat zij daarmee niet geacht wenst te worden met de huurverhoging zelf te hebben ingestemd, aangezien dat een kwestie is waarover bij de behandeling van de betrokken wetsontwerpen in de Tweede Kamer dient te worden beslist.

- 10) In de in september uitgegeven macro-economische ramingen voor 1961 en 1962 van het Centraal Planbureau wordt gesteld, dat het groeitempo van de produktie dat tussen medio 1959 en medio 1960 bijzonder groot was, sedertdien aanzienlijk was afgenomen. Dit wordt toegeschreven aan de uitputting der bij het begin van de expansie nog aanwezige produktiviteitsreserves enerzijds, de sedert begin 1961

zeer snel ingevoerde arbeidstijdverkorting anderzijds. De produktiviteitsstijging in de bedrijvensector zou over 1961 niet meer dan 1,5 à 2% bedragen, terwijl op basis van de op dat moment beschikbare gegevens de stijging van de loonsom van de werknemers nog 5% zou bedragen, waarvan 3% zogenaamde incidentele loonstijging.

Voor 1962 wordt andermaal een loonstijging van circa 6% verwacht en wel in de volgende opstelling:

Tabel 4 (1)

a. doorwerking van 1961	
gedifferentieerde loonvorming	0,7
b. herziening van c.a.o.'s e.d. in 1962	
gedifferentieerde loonvorming	2,3
compensatiehuurverhoging	1,2
c. incidentele loonstijgingen	1,8
	<hr/>
	6,0

De toeneming van de arbeidsproduktiviteit in de bedrijvensector wordt voor 1962 begroot op niet meer dan 2%.

- 11) Onder deze omstandigheden zoekt de Regering opnieuw contact met de Stichting van den Arbeid om na te gaan of er op grond van deze conjuncturele verwachtingen een mogelijkheid gevonden zou kunnen worden, om in overeenstemming met het georganiseerde bedrijfsleven tot een matiging van de loonstijging te komen. Een drietal besprekingen wordt hierover in Kasteel Oud-Wassenaar gehouden. De Stichting van den Arbeid toont begrip te hebben voor de zorgen waarmee de Regering vervuld is en op deze basis ook wel te willen meewerken, doch de vertegenwoordigers van de Vakcentralen menen dat het onjuist is als een eventuele matiging uitsluitend in de loonsector wordt gezocht. Zij menen dat daarmee een afremming van de investeringen en de activiteit op de bouwmarkt gepaard moet gaan, terwijl zij er tevens een aanleiding in zien om tot uitstel van de voor 1962 op het programma staande en door de Vakcentrale reeds veel bekritiseerde huurverhoging over te gaan. Door de Regering wordt uitvoerig uiteengezet, waarom zij deze bijkomende afremming in de door de Vakbeweging

(1) Bron: Macro-economische ramingen voor 1961 en 1962 van het Centraal Planbureau van september 1961.

voorgestelde sectoren niet kan aanvaarden. Eenstemmigheid bestaat er tussen Regering en Stichting over het feit dat men geen radicale breuk in de ontwikkeling van de lonen, bijvoorbeeld door een absolute loonstop, voorstaat.

Na langdurige besprekingen komt de Stichting tot een voorstel dat inhoudt dat bij de berekening van de voor loonsverhoging in een bedrijfstak bepalende produktiviteitsstijging niet alleen met de in die bedrijfstak in het verleden gerealiseerde, maar ook - voor een vierde gedeelte - met de voor 1962 te verwachten nationale produktiviteitsstijging (2%) rekening dient te worden gehouden. Aldus komt men tot een formule waarbij de voor loonsverhoging in een bedrijfstak bepalende produktiviteitsstijging voor $\frac{3}{4}$ door het trendmatige cijfer van de bedrijfstak in het verleden "x" en voor $\frac{1}{4}$ door het cijfer 2 wordt bepaald, derhalve

$$\frac{3x + 2}{4}$$

Bij een trendmatige produktiviteitsstijging in het verleden van bijvoorbeeld 6% in een bepaalde bedrijfstak, zou de formule uitwerken op $\frac{3 \text{ maal } 6 + 2}{4} = 5\%$.

Het aanvaarden van deze matigingsformule wordt de vakcentrales wat vergemakkelijkt doordat de werkgevers zich bereid verklaren de compensatie voor de huurverhoging 1962 uit de winstmarge te betalen, zodat deze niet ten laste van de loonsverhoging uit de produktiviteitsruimte behoeft te komen. De Regering had oorspronkelijk een nog wat verdergaande loonmatiging beoogd, doch zij besluit de voorstellen van de Stichting, gezien de daar verkregen unanimiteit, te aanvaarden. De Regering bedingt daarbij echter wel, dat de toetsing van loonvoorstellen in de komende periode met grote nauwgezetheid zal geschieden en dat daarbij aan de door het Centraal Bureau voor de Statistiek geleverde cijfers omtrent de produktiviteitsontwikkeling, een doorslaggevende betekenis zal worden toegekend. Tevens zal thans bijzondere aandacht moeten worden besteed aan de in de punten 5 en 7 van de algemene aanwijzing van 1959 bedoelde coördinatie.

De matiging zal in beginsel alleen gelden voor het jaar 1962. In de herfst van 1962 zullen Regering en Stichting opnieuw bij elkaar komen om het beleid voor de daaropvolgende tijd te bespreken.

Een gemengde commissie van overheid en bedrijfsleven zal intussen periodiek het effect van het matigingsbeleid volgen. De verkregen overeenstemming wordt evenals bij de spelregels 2e fase neergelegd in een brief van de Stichting van den Arbeid aan de aangesloten organisaties, terwijl zij ditmaal formeel gesanctioneerd wordt, doordat de Staatssecretaris van Sociale Zaken aan de inhoud van deze brief de kracht van een algemene aanwijzing aan het College van Rijksbemiddelaars geeft.

- 12) De nadere uitwerking van het akkoord van Oud-Wassenaar levert in het begin van 1962 nog wel enkele moeilijkheden op, die verband houden met de interpretatie van hetgeen overeengekomen was.

Zo rijst onder andere de vraag bij collectieve contracten die tot in 1963 doorlopen, hoe de matigingsformule gehanteerd moet worden, nu de matiging zelf voorschijds alleen voor 1962 is afgesproken. De oplossing ervan valt buiten het bestek van het verslagjaar 1961, zodat met het aanstippen van de kwesties wordt volstaan.

- 13) In verband met de versnelde uitvoering van de verplichtingen van artikel 119 van het E.E.G.-Verdrag, adviseerde de Stichting van den Arbeid om ook tussentijds (dus voor de aflooptdatum van het contract) voorstellen tot verhoging van vrouwenlonen in behandeling te nemen. De werknemersleden in het Stichtingsbestuur willen dergelijke voorstellen goedkeuren als daarmee een niveau van 85% van de mannenlonen niet overschreden wordt, de werkgeversleden willen in dit verband als regel een niveau van 80% aanhouden.

De Regering laat echter weten dat zij na ampele overweging nog geen maatregelen wil treffen, om dergelijke tussentijdse verhogingen goed te keuren.

Ook brengt de Stichting op verzoek van de Regering advies uit over de uit artikel 119 voortvloeiende verplichting tot gelijke beloning van mannen en vrouwen. Ook daarbij blijkt dat werkgevers en werknemers niet geheel gelijk denken over de wijze waarop deze gelijkstelling zich zou moeten voltrekken, al is men het er wel over eens, dat daarbij geleidelijkheid zal moeten worden betracht. Aangezien de huidige mannenlonen in beginsel gebaseerd zijn op de behoefte voor een gezin met twee kinderen, staat men aan werkgeverszijde de invoering van een kostwinnersbijslag voor, die ertoe zou kunnen leiden dat het loon van de alleenstaande vrouw te zijner tijd gelijkgesteld zou kunnen worden met dat van de mannelijke niet-kostwinner.

De werknemers verwerpen de gedachte van een kostwinnersbijslag. In december vraagt de Regering de Sociaal Economische Raad om op korte termijn advies te willen uitbrengen over de vraag of tot de invoering van een kostwinnersbijslag in Nederland moet worden overgegaan.

In verband met de realisering van de 2e etappe van het E.E.G.-Verdrag schrijft de Regering in november 1961 in een brief aan de Stichting van den Arbeid, dat de lonen van vrouwen die arbeid verrichten welke gelijk is aan die welke door mannen wordt verricht, tot 85% van de mannenlonen zullen moeten worden opgetrokken.

Nadat op 30 december de resolutie van de Lidstaten der E.E.G. over dit onderwerp in Brussel is aangenomen, schrijft de Regering opnieuw aan de Stichting, dat deze resolutie inhoudt, dat per 30 juni 1962 de optrekking tot 85% van de mannenlonen zal dienen te geschieden. Over de wijze waarop dit zal moeten geschieden, vraagt de Regering het advies van de Stichting, terwijl voorts gewezen wordt op de interpretatieve verklaring die de Nederlandse Regering bij de totstandkoming van de resolutie heeft afgelegd. Daarbij zij vermeld dat de Regering op het standpunt staat, dat ten aanzien van de verhoging van de vrouwenlonen de normale spelregels van de loonvorming van toepassing zijn, hetgeen onder meer inhoudt, dat ook deze extra verhogingen uit de produktiviteitsruimte moeten komen en

niet tot prijsverhoging aanleiding mogen geven. Met het Regeringsstandpunt, dat de extra verhoging van de vrouwenlonen uit de ruimte moet komen, is het bedrijfsleven het niet geheel eens, aangezien men het bezwaarlijk vindt, dat daardoor de mannenlonen in sectoren, waar de vrouwenlonen extra moesten worden verhoogd, zouden kunnen achterblijven bij de algemene loonontwikkeling.

- 14) In mei 1961 wordt door de Regering een stap ondernomen met betrekking tot het zogenaamde institutionele kader van de loonvorming. In die maand legt de Regering namelijk een voorontwerp van wet betreffende de regeling van bevoegdheden ter zake van lonen en andere arbeidsvoorwaarden aan de Sociaal Economische Raad (S.E.R.) voor, ter verkrijging van advies.

Dit ontwerp voorziet in de instelling van een vaste tripartite commissie van de S.E.R., de zogenaamde loonraad, waaraan de krachtens het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen aan het College van Rijksbemiddelaars toekomende bevoegdheden zouden worden overgedragen. Volgens het ontwerp geeft de Minister van Sociale Zaken de doelstellingen aan met betrekking tot de ontwikkeling van lonen en andere arbeidsvoorwaarden, terwijl de S.E.R. op grondslag daarvan algemene beleidsregelen vaststelt. De loonraad is hieraan gebonden. Het dagelijks bestuur van de S.E.R. houdt daarnaast een zeker toezicht op de werkzaamheden van de loonraad, terwijl tevens in het ontwerp nog een belangrijke mate van meezeggenschap aan de Regering is voorbehouden. De voorbereiding van het advies is door de S.E.R. in handen gesteld van een commissie, die echter in 1961 nog niet met de behandeling daarvan is begonnen.

Intussen zet, zoals vermeld, een andere commissie van de S.E.R. haar werkzaamheden met betrekking tot een advies over de maatstaven voor de loonvorming voort. Ook deze commissie komt in 1961 nog niet tot een conclusie.

HOOFDSTUK III - ONTWIKKELING IN DE INDUSTRIËN VAN DE GEMEENSCHAP

A. Steenkolenmijnindustrie

- 15) De produktie in de steenkolenmijnindustrie neemt van 1960 op 1961 nog met 1 % toe. De voorraad steenkolen op de mijnen daalt van eind 1960 tot eind 1961 met ongeveer 1 % van de jaarproduktie, tot 4 à 4½ % van de jaarproduktie.

Tabel 5

Produktiecijfers en voorraden steenkolen op de mijnen (1)

	1959	1960	1961
Produktie in tonnen	11.978.000	12.428.000	12.621.000
Toeneming in %		t.o.v.1959: 4	t.o.v.1960: 1
Voorraden steenkool op de mijnen in tonnen	864.000	655.000	541.000
Voorraden in % van de jaarproduktie	7	5	4 à 4½
Daling in %		t.o.v.1959: 2	t.o.v.1960: 1

Er vindt opnieuw een belangrijke voortgang in de mechanisatie plaats, welke zich manifesteert in de toeneming van de prestatie per arbeider per 8-urige ondergrondse dienst.

Deze prestatie stijgt in 1961 tot 2096 tegen 1852 in 1960, een toeneming derhalve van bijna 13 %. Door deze stijging van 13 % is, ondanks een daling van het aantal ondergrondse arbeiders met 5 % en ondanks een daling van het aantal gewerkte dagen met 6 % (arbeidstijdverkorting) het aantal tonnen geproduceerde steenkool toch nog met 1 % toegenomen.

Tabel 6

Bezetting arbeiderspersoneel en prestatie per 8-urige ondergrondse dienst (1)

Personeelsbezetting aan het einde van het jaar (x 1000 arbeiders)	1959	1960	1961
ondergronds	29,5	28,2	26,7
bovengronds	16,9	15,2	14,8
ondergrondse prestatie in kg (1954 = 1579)	1681	1852	2096

- (1) Bron: E.G.K.S. Kolen en andere energiebronnen, jaargang 1962 No.3/4

- 16) Nadat met ingang van 1 januari de in december 1960 vastgestelde nieuwe bovengrondse verordening in kracht is getreden, komt in de primaire lonen in 1961 geen wijziging meer. Alleen in de secundaire sfeer worden in de mijnindustrie verbeteringen ingevoerd.

In de eerste plaats wordt ook hier de arbeidstijdverkorting verder doorgevoerd. In 1957 was in de mijnindustrie reeds een aanvang gemaakt met de arbeidstijdverkorting door de invoering van 12 vrije zaterdagen per jaar; dit aantal was in 1959 uitgebreid tot gemiddeld 20. In 1961 is de invoering van de vijfdaagse werkweek voltooid. Per 15 mei 1961 heeft men aan de reeds bestaande 20 vrije zaterdagen nog 23 vrije zaterdagen toegevoegd. Daarmee is bereikt dat de volledig vrije zaterdag is ingevoerd, met dien verstande dat de zaterdag als werkdag gehandhaafd blijft in weken, waarin een feestdag valt.

Verder wordt aan de bestaande "bijzondere premie" het aanwezigheidskarakter ontnomen door te bepalen dat het ziekengeld ook over de premie zal worden genoten en dat de premie volledig zal worden uitbetaald over verlof- en feestdagen, alsmede over de vrije zaterdag. Door het laatste wordt voorkomen dat ten gevolge van de invoering van meer vrije zaterdagen inkomensvermindering optreedt.

- 17) Voorts doet de mijnindustrie begin 1961 aan het personeel een uitkering uit de bedrijfsresultaten over 1960. Deze uitkering bedraagt 2 à 3 % van het jaarinkomen. Voorwaarde voor het doen van een dergelijke uitkering is, dat er een zekere continuïteit in wordt aangebracht. De mijnindustrie heeft aan deze voorwaarde voldaan, door te verklaren bereid te zijn in 1962 op overeenkomstige wijze een voorstel te doen tot het geven van een dergelijke uitkering, afhankelijk van de over 1961 behaalde resultaten. Het voorstel wordt daarop in maart 1961 door de Minister van Economische Zaken goedgekeurd.

- 18) Voor wat betreft de ontwikkeling van de directe uurlonen, zij verwezen naar onderstaande tabel.

Tabel 7

De ontwikkeling van het directe uurloon (1) in de steenkolomijnen in guldens (2)

	1960				1961			
	1e kw	2e kw	3e kw	4e kw	1e kw	2e kw	3e kw	4e kw
ondergronds	3.20	3.18	3.16	3.19	3.32	3.31	3.48	3.54
bovengronds	1.95	1.95	1.96	1.98	2.16	2.14	2.26	2.26

B. IJzer- en Staalindustrie

- 19) Alleen de produktie van ruwijzer geeft in 1961 nog een belangrijke toename te zien namelijk van ca 8 %. De produktie van ruwstaal is daarentegen slechts $1\frac{1}{2}$ % hoger dan in 1960; die van walserijprodukten zelfs $2\frac{1}{2}$ % lager. De gemiddelde personeelssterkte stijgt van 1960 op 1961 met bijna 4 %.
- 20) De collectieve arbeidsovereenkomst, geldig voor de gehele metaalindustrie, daaronder begrepen de ijzer- en staalindustrie, welke in 1959 was afgesloten, was gebaseerd op een produktiviteitsstijging van 4 % per jaar. Dit cijfer was slechts een door het College van Rijksbemiddelaars aanvaarde schatting; de vakraad voor de metaalindustrie was van mening dat onvoldoende gegevens voorhanden waren. Werkgevers en werknemers waren het erover eens dat een speciaal onderzoek naar het verloop van de produktiviteitsontwikkeling diende te worden ingesteld en dat de vraag bestudeerd moest worden of in de toekomst de loonsverhogingen niet min of meer op

(1) Het directe uurloon omvat niet alleen het basisloon, maar ook premies, toeslagen voor overuren e.d.

(2) Bron: E.G.K.S. Kolen en andere energiebronnen, jaargang 1962 No.1

basis van economische gegevens zouden kunnen worden vastgesteld, waardoor langdurige onderhandelingen overbodig zouden worden. Het College van Rijksbemiddelaars had er zijn goedkeuring aan gehecht, dat - hoewel de loonbepalingen van de c.a.o. tot 1 januari 1962 doorliepen - een herziening van de loonbepalingen per 1 juli 1961 aan de orde gesteld zou kunnen worden, indien de resultaten van het onderzoek daartoe aanleiding zouden geven.

Midden 1960 wordt dit onderzoek afgesloten met als resultaat de constatering dat de produktiviteit in de jaren 1953-1958 belangrijk meer - 6 à 7 % per jaar - was gestegen. In het verslag over het vorig jaar is beschreven, hoe dit feit, gevoegd bij de goede economische gang van zaken in de metaalnijverheid, partijen aanleiding had gegeven om voorstellen tot o.a. een tussentijdse loonsverhoging namelijk per 1.1.1961 bij het College van Rijksbemiddelaars in te dienen, die echter, doordat de goedkeuring niet werd verkregen, niet tot een herziening der lonen hebben geleid. Wel werd een extra winstuitkering van $1\frac{1}{2}$ % van het jaarloon in het laatste kwartaal van 1960 en een dito in het eerste halfjaar van 1961 goedgekeurd.

In de eerste helft van 1961 scharen partijen zich opnieuw om de tafel, om over de per 1 juli in de c.a.o. aan te brengen wijzigingen te onderhandelen. Dit overleg wordt eind mei met succes bekroond.

Partijen worden het, zich onder enig voorbehoud baserend op de spelregels voor de 2e fase, eens over een loonsverhoging van 10 cent per uur per 1 juli 1961 en een verdere loonsverhoging van 5 cent per uur per 1 april 1962. Aldus gewijzigd, zullen de lonen van kracht blijven tot 1 januari 1963. Deze voorstellen worden ter goedkeuring voorgelegd aan het College van Rijksbemiddelaars, dat de Stichting van den Arbeid advies vraagt. Inmiddels blijkt dat een trendmatige produktiviteitsstijging van $5\frac{1}{2}$ à 6 % over de afgelopen jaren voor de metaalindustrie zeker aanvaard kan worden en in het licht van deze produktiviteitsstijging lijken ook de loonvoorstellen aanvaardbaar, Juist terzelfder tijd maakt de Regering aan de Stichting van den Arbeid haar plannen tot huurverhoging voor 1963 bekend en zij deelt daarbij mede dat zij op het standpunt staat, dat de voor deze huurverhoging aan de werknemers toe te kennen looncompensatie eveneens uit de produktiviteitsruimte moet

worden bestreden. Dit doorkruist het overleg in de Stichting van den Arbeid over de metaalvoorstellen. Als uit de produktiviteitsruimte van de metaalindustrie, behalve de loonvoorstellen ook een - voors- hands nog onbekende - huurcompensatie moet worden bestreden, wordt het op zijn minst genomen enigszins dubieus of de ruimte daartoe nog toereikend is. De in de Stichting vertegenwoordigde centrale organisaties zijn in het begin nogal verdeeld over de vraag hoe ten aanzien van de brief van de Regering over de huurcompensatie moet worden gehandeld. Ten slotte slagen zij er echter in een eenstemmig standpunt te bereiken. Zij spreken als hun voorlopig oordeel uit, dat met het oog op een eventuele huurcompensatie, aan in te dienen loonvoorstellen goedkeuring kan worden verleend, op voorwaarde, dat partijen zich bereid verklaren, na de beslissing omtrent de door de Regering voorgenomen huurmaatregelen, voorzover zulks op grond van de spelregels aan de hand van de bij het sluiten van het contract bekende gegevens nodig zal blijken, de collectieve arbeidsovereenkomst zodanig te verlengen, dat voldoende ruimte voor de huurcompensatie beschikbaar komt.

Partijen bij de c.a.o. metaalnijverheid blijken bereid om deze verklaring af te leggen en daarna wordt de goedkeuring op de 10 cent verhoging per 1 juli 1961 en de 5 cent verhoging per 1 april 1962 snel verleend.

Voor de goede orde zij eraan herinnerd, dat de eis dat ook de huurcompensatie uit de produktiviteitsruimte moet worden bestreden, is komen te vervallen in het kader van het overleg over het matigingsbeleid (zie onder 11).

- 21) De directe uurlonen in de ijzer- en staalindustrie zijn in 1961 belangrijk gestegen ten opzichte van 1960.

Hierin weerspiegelt zich uiteraard in de eerste plaats de loonsverhoging per 1 juli 1961, maar daarnaast ook de gevolgen van de arbeidstijdverkorting die zich geleidelijk in 1961 verder voltrekt. De uurlonen stijgen door de arbeidstijdverkorting extra, omdat het weekinkomen bij het verminderde aantal uren gelijk moet blijven. Een reële inkomensverbetering levert dit doel van de stijging dus niet op.

Verder dient de invoering e.q. herziening van de werkclassificatie in de bedrijven van de ijzer- en staalindustrie te worden genoemd. Tegen het eind van 1961 zijn de nominale directe uurlonen 16 % hoger dan tegen het eind van 1960. Voor de becijfering van de reële inkomensverbetering dient de arbeidstijdverkorting en een stijging van de kosten van levensonderhoud met ca 2 % in de beschouwing te worden betrokken.

Tabel 8

Ontwikkeling van het directe uurloon in de ijzer- en staalindustrie in guldens (1)

	1960				1961			
	maart	juni	sept.	dec.	maart	juni	sept.	dec.
direct uurloon	2,50	2,49	2,50	2,50	2,56	2,70	2,90	2,91
toeneming 1961/ 1960 in %					2	8	16	16

(1) Bron: B.G.K.S. ijzer en staal, jaargang 1962 No.1

HOOFDSTUK IV - ONTWIKKELING VAN DE SOCIALE VERZEKERING

- 22) Het meest besproken vraagstuk in 1961 is de invoering van een kinderbijslag voor alle staatsburgers, inclusief zelfstandigen en personen zonder beroep. Aangezien op grond van financiële, sociale en economische overwegingen de meningen zeer sterk verdeeld zijn, kan het ingediende wetsontwerp nog niet worden goedgekeurd.
- 23) Met ingang van 1 januari 1961 worden de (jaar)loongrenzen voor de verzekeringsplicht voor de ziekwet, het ziekenfondsenbesluit, de invaliditeitswet en de werkloosheidswet van 7.450 gulden op 8.000 gulden per jaar gebracht. Tevens worden de dagloongrenzen voor de berekening van premie en uitkeringen van 20 gulden verhoogd tot 22 gulden.
- 24) De (jaar)loongrens voor de premieberekening voor de Algemene Ouderdomswet en voor de Algemene Weduwen- en Wozenverzekering wordt per 1 januari van 7.450 gulden verhoogd tot 8.250 gulden.
- Voor de in het kader dezer verzekering vastgestelde overgangspensioenen wordt in het Koninklijk Besluit van 14 februari 1961 bepaald dat buitenlanders met Nederlanders worden gelijkgesteld en wel met terugwerkende kracht vanaf de datum van inwerkingtreding der twee basiswetten (1 januari 1957 en 1 oktober 1959).
- Het Koninklijk Besluit van 24 februari 1961 heeft bovendien de mogelijkheid geopend voor voortgezette vrijwillige verzekering en premiebetaling met terugwerkende kracht.
- 25) Op 16 maart 1961 vond de afkondiging plaats van de wet tot invoering van een nieuw indexcijfer voor de aanpassing van de krachtens de bovengenoemde wetten uitbetaalde pensioenen, alsmede van de loongrens voor de premiebetaling aan de algemene ontwikkeling van de regelingslonen.

Voortaan wordt het indexcijfer der weklonen en maandlonen als grondslag aangenomen en niet meer het indexcijfer der uurlonen.

De bedoeling van deze wijziging is de invloed van de arbeidstijdverkorting uit te schakelen.

- 26) Als gevolg van de stijging van het indexcijfer van de lonen worden de pensioenen van de Algemene Ouderdomswet en van de Algemene Weduwen- en Wezenwet op grond van de voorziene automatische aanpassing met ingang van 1 december 1961 met ruim 4 % verhoogd.
- 27) Bij de Koninklijke Besluiten van 5 juni en 19 juli 1961 worden nieuwe uitkeringen in het kader van de ziekteverzekering ingevoerd, bijvoorbeeld vergoeding van de kosten voor verpleging en behandeling in een gespecialiseerde inrichting en een onderzoek in een audiologisch instituut voor rechthebbenden van 16 jaar en ouder.
- 28) In de kolenmijnindustrie wordt de bestaande bijzondere kinderbijslagregeling met ingang van 1 oktober 1961 ingetrokken en vervangen door de algemene landelijke regeling. Aangezien de kinderbijslag volgens de bijzondere regeling gunstiger was, is een voorziening getroffen waardoor in de kolenmijnindustrie de landelijke kinderbijslagen worden aangevuld tot de oude waarde.

CONCLUSIES

- 29) Terwijl de loonontwikkeling volgens de grote lijnen van de regels der gedifferentieerde loonpolitiek wordt voortgezet, wordt het jaar 1961 in het bijzonder gekarakteriseerd door de arbeidstijdverkorting. Hoewel het mogelijke wordt gedaan om deze zonder al te grote schokken te doen verlopen door geleidelijke invoering en door het streven naar bijzondere maatregelen om produktieverlies op te vangen, kan mede door de krappe arbeidsmarkt en de volledige bezetting van het produktie-apparaat niet worden voorkomen dat de stijgende lijn van de produktiviteit een horizontaler verloop gaat volgen. Daaruit ontstaat de vrees dat een ongematigde voortzetting van de loonontwikkeling volgens de spelregels van de gedifferentieerde loonpolitiek, die in belangrijke mate op de trendmatige produktiviteitsstijging in het verleden is afgestemd tot een inflatoire tendens zal gaan leiden.

Het is in dit verband van belang dat de Regering erin slaagt met de vertegenwoordigende organisaties van het bedrijfsleven in de Stichting van den Arbeid overeenstemming te bereiken over een formule, die tot een matiging van de loonontwikkeling moet leiden. Doordat de spanning op de arbeidsmarkt onverminderd voortduurt, zal het de individuele werkgevers en werknemers echter moeilijk vallen de nodige zelfdiscipline op te brengen. De Regering heeft maatregelen genomen om in overleg met het bedrijfsleven de vinger aan de pols te houden en wanneer mocht blijken dat het effect van het matigingsbeleid niet in overeenstemming is, met hetgeen door de economische ontwikkeling wordt vereist, zal in 1962 opnieuw overleg over de situatie plaatsvinden, niettegenstaande het feit dat het matigingsbeleid in eerste instantie alleen voor 1962 geldt. Bij dit alles blijft, evenals voorheen, de stelregel van kracht dat de voortgaande loonontwikkeling in geen geval tot verhoging van het prijsniveau mag leiden.

- 30) Intussen wordt er ook aandacht besteed aan de kritiek die op de maatstaven van de gedifferentieerde loonvorming en op het institutionele kader bestaat.

In dit verband zijn door de Regering een tweetal adviezen aan de

Sociaal Economische Raad gevraagd. Niet alleen doet zich de vraag voor of de produktiviteitsnorm wel de enig juiste maatstaf voor de loonontwikkeling is, er is ook wel enig onbehagen over het feit dat naar de mening van velen de hantering van het produktiviteitscriterium te cijfermatig geschiedt.

Op deze punten kunnen in 1962 wellicht belangrijke adviezen worden verwacht die niet zullen nalaten hun invloed op de loop der dingen uit te oefenen. Uiteraard zal deze invloed mede bepaald worden door het antwoord op de vraag of men erin zal slagen over deze problemen een unaniem standpunt te bereiken.

XK1111004NLC